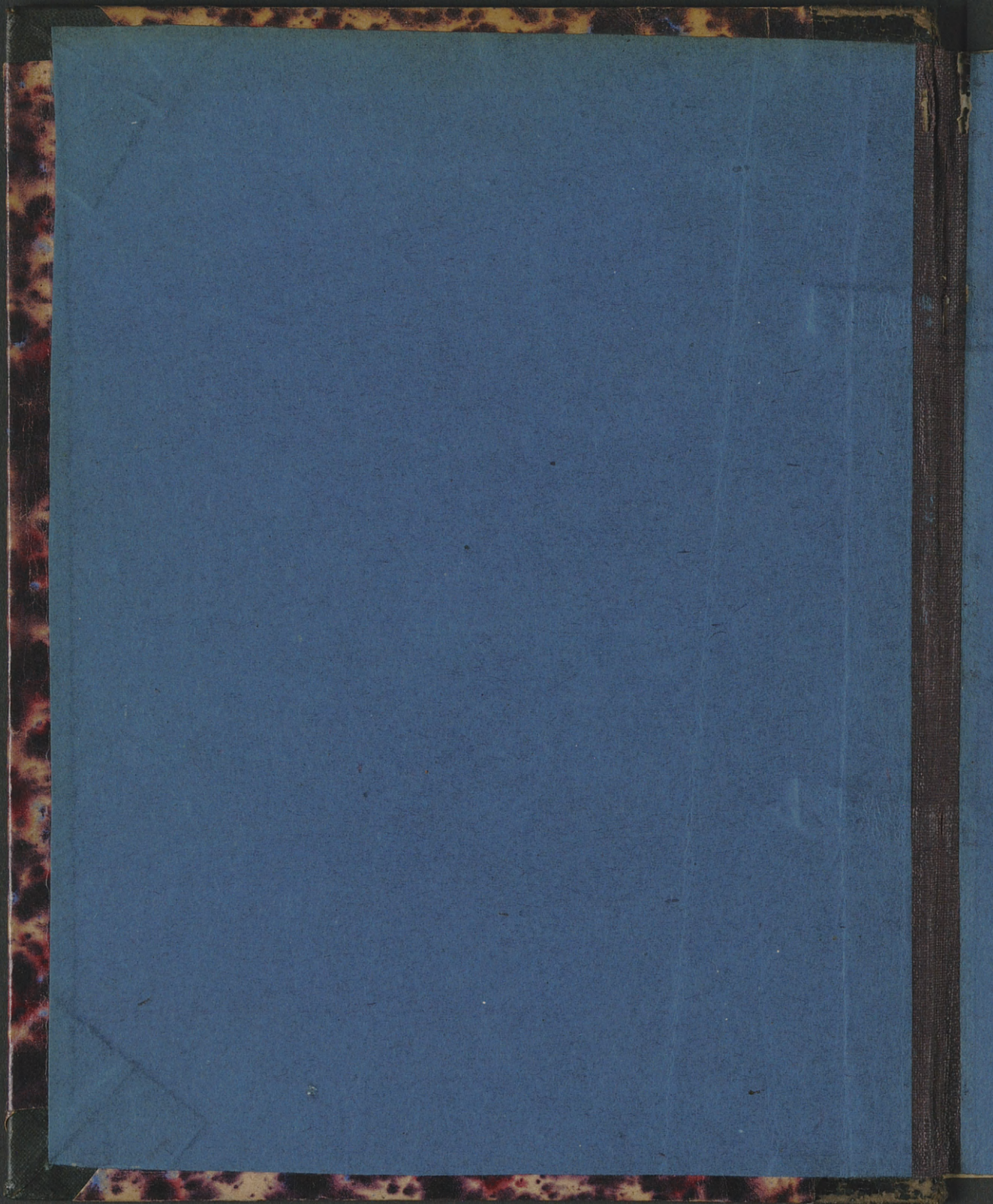
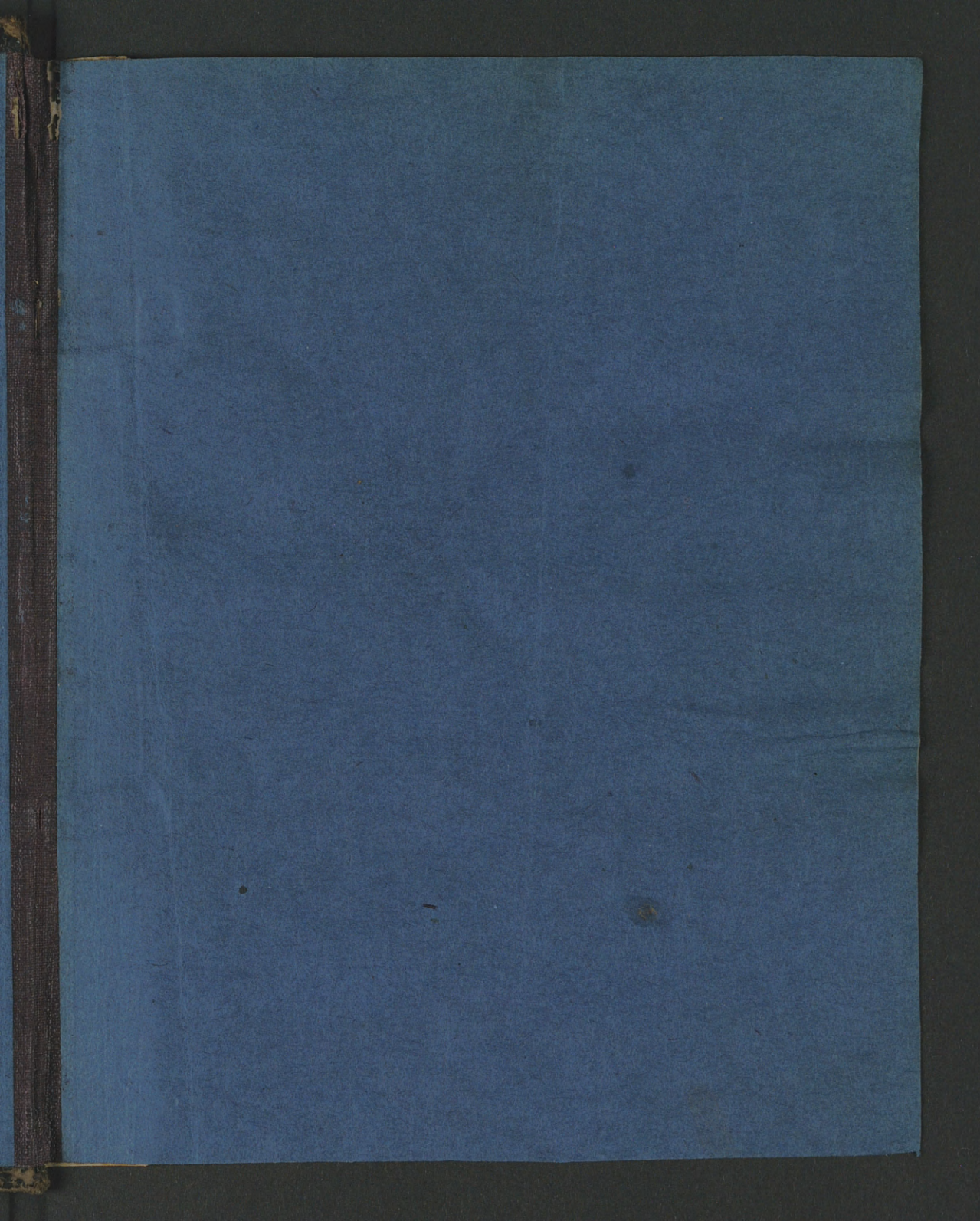

MANUSCRIPTA
INSTITUTI OSSOLINIANI

I. 729

N^o Ince. 729.

Ex Libris Josephi Antony Caviti de J
agn Grolom K. m. p.

Ex

IN. NOMINE. DNI. AMEN.

J. N.

DIALECTICAM.

h. annis 729

JACOBI GORSCY.

PRÆFATIO.

Quantum per liquidum mane micantibus astris
 rebusq; his sublimatibus igneum solis jubar orname
 ri & luminis exhibet, tantum scientijs et artibus libera
 lib; nobilissimum Dialecticæ studium præstat sub
 tegmine arboris Porphyriana requiescens Sarmatica
 Jauentus. Omnia fere disciplinarum instituta perpe
 tuam noctem agerent profundissimis difficultatibus im
 tenebris insepulta, nisi Logiacalis doctrina præceptiones
 ea faciliterent atq; de umbris in Lucem, & conspectum quo
 dammodo nostrum protraderent. Quæ enim sit scientia
 quid aut quotuplex. Ehetorica quid Poetica & utrum ne
 cessaria, quæ posset cognoscere sine instrumentis sciendi
 scilicet Definitione, Divisione et Argumentatione, hæc ut sci
 entia illarum objectis Dialectica sola subministrat, e
 xinde est quod tantam apud omnes vult Philosophos e
 xcellens habere ut ab alijs janua, ab alijs clavis ab
 alijs illuminatio scientiarum ab omnibus Ars artium ap
 pellet. Quare cum tam sublimis sit commendatio studij Di
 alectici tam ingens utilitas ut nullius doctrine intimasi
 ne eo perfecte cognosci et penetrari posse uideatis elabo
 randum e' uobis serio Auditores quomodo Præcepta hæc
 quæ infra sequuntur quam optime ediscatis Spondet in

In Bibliotheca S. M. Michaelis Goskinski castelli Plesch

docendo facilitatem excelsae mentis ut Philosophus itaq;
rator Juris consultus Theologus Jacobus Goncius, ut uere
Academicus, cujus uiam et methodum in ulteriori operis hu
jus progressu obseruabimus. Polliceor et ego uobis in explican
do operam meam in odo ex parte uestri diligentia & uoluntas
discendi non desit.

Proaemialia in Dialectica ^{m.}
Quoniam Dialectica n' postrema est Pars Philosophi
ideo ne in ipso futuro navigationis portu tonari prola
siliam, praemittimus quaedam quae Philosophiae uiam Di
uisionemq; in communi docebunt.

Quid est Philosophia.

Quod nomen est amor seu studium Sapientiae.

Quoad rem est eorum quae naturali lumine inuestigari pos
sunt comprehensio.

Quis Authoz Philosophiae.

DEVS ipse luminum Pater quam ille primo Pare
ti nostro Adam, infundit quae tandem ab Adamo per Mala
salem ad Noemum ab hoc eiusq; Filij ad Chaldaeos et He
braeos a Chaldaeis et Hebraeis ad Aegyptios ab Aegyptijs ad
Graecos apud quos Thalete, Anaxagora, Pythagora, Socrate,
Platone, maxime uero ab Aristotele, antiquis Philosophan
di magistris reparata est a Graecis tandem ad Latinos per
uenit, a Latinis ad nos etiam Septentrionales populos succe
ssu temporis est delata.

Quotuplex est Philosophia.

Explicititer diuiditur, uel ex parte Objecti uel ex parte Finis.
Ex parte Objecti triplex est Rationalis quae modum defini
endi diuidendi et argumentandi docet, et haec subdividitur
in Dm.

in Dialecticam Rēam Poeticam & Grammaticam
 Naturalis quæ naturalium rerum causas et ipsas res seu:
 tabi, et hæc subdividit in Phisicam Mathematicam &
 Metaphisicam.

Et moralis quæ docet quomodo nos uel alios gerere de:
 beamus et hæc subdividit in Ethicam Politicam et Econo:
 micam.

Ex parte Finis Philosophia dividitur in Speculativam au:
 tus finis est ueritatis cognitio et Practicam cuius finis
 est operatio. ad Speculativam referuntur Naturalis Super:
 naturalis et rationalis, ad Practicam uero referuntur Ethic:
 ca Politica et Economica. quibus præmissis de Dialectica
 in presenti agemus menti Jacobi Gorsij sese conformando quæ
 res igitur quæ est *Economia Dialectice Jacobi Gorsij.*

Totum hoc opus Author noster Dialectica in 10 lib. diuisit
*Imus Liber de Prædicabilibus Omnia Definitione Divisione
 et Causis Dialecticæ*

2dus de Prædicamentis.

3tus de Definitione.

4tus de Divisione.

5tus de Locis Dialecticis.

6tus de Quæstione.

7mus de Propositione.

8us de Argumentatione

9us de Demonstratione

10mus de Syllogismo Sophistico doctrinam continebit.

LIBER Imus

DE Prædicabilibus.

Quoniam qui bene discit bene docet, ideo Author
 Noster pro ratione tractandis lib: Imum in 10 diuisi:
 sit capita quorum contenta tituli declarabunt.

CAPVT I m u m.

DE DEFINITIONE DIALECTICÆ.

¶ Unius cuius rei ita et Dialecticæ Definitio 2.
plex est c. Nominis et Rei. Unde.

¶ Imo quid Nominis Dialecticæ seu quid est Diale:
ctica quoad Nomen.

¶ Est ars seu scientia disputandi deducit enim a Græco
Dialogome vel Dialegetis quod latine sonat differere, di:
scutare disputare et græco verbo tiki quod sciat scientiam.

¶ Dialecticæ faciunt Dialecticam deducunt a Græco verbo
Dia et Lexis

¶ Recte nam Dia sciat 2: et Lexis rationem jam vero ad di:
sputationem cuius modum tradit Dialecticæ, duorum ra:
tio requiritur c. Opponentis seu Argumentantis et Responden:
tis

¶ Quid quid Rei Dialecticæ? seu quid est Diale:
ctica quoad Rem.

¶ Est ars de quaouis re proposita probabiliter in utramq; par:
tem differendi.

¶ Et ne ista Definitio Dialecticæ essen:
tialiter

¶ It quia constat generis et differentiam in ea lo:
co generis, ponit, Ars, quæ præter Dialecticam extendit
se in etiam ac alias artes siue liberales siue illiberales,
quæ continentur hæc Distiche.

¶ In qua, Tropus, Ratio, numerus, Tong, Angu:
lus, Astria
Ludæm, Arma Faber, Vulnera, Lana, Pates,
¶ Loco differentie ponunt relique particule, quia per
ea. Da reliquis partibus et sententijs differt, quæ in utroq;
partem probabiliter procedunt, vel discedunt tunc dicitur sono
do et sine aut præter Dialecticam.

¶ Quomodo Dialecticæ de re quavis proposita
differit?

Prescribendo formam quanda^m des omnes defi-
 nendi diuidendi et de illis argumentandi; unde in
 definitione intelligendum, de re quavis pposita Dialecti-
 cam differere, quoad formam non quoad materiam alias
 scien. Dialecticam sciet omnia.

Quare dicitur in Definitione pphabili-
 ter.

Quia Dialectica sepius includit pphabiliter^m qua
 necessario, ideo quod maior e^m copia^m & usus, quatio-
 nis pphabilem, quam necessariarum, non tamen p hoc
 excludunt pphationes necessarias.

Obicitur contra Definitionem Dialecticam de datione ar-
 tis est operari abstracta, et relinquere post se opus externum
 sicut relinquunt artes illiberales sed Dialectica nihil po-
 tid facit, Dialectica enim habitus est intrinsecus, id est intelle-
 ctualis nullum post se relinquens. Sed Dialectica n^o
 est Ars.

Distinquendo maiorem de datione artis est operari
 abstracta, artis pphie sumpta, concedit maior, artis impro-
 priam deum metaphoricè sumpta negat maior sed Dialecti-
 ca nihil hold facit, concedit minor qd non est Ars, di-
 stinguat consequens non est Ars pphie et strictè sumpta
 concedit n^o est ars improprie, et late sumpta negat, ut dicitur
 as.

Artem dupliciter sumi, Amò strictè et pphie s: p illa quo
 ordinat, ad opus per corpus, exercitium et tales artes dicitur,
 illiberales seu Mechanicæ seu seruites quia excedunt
 per corpus quod inseruit animo. Ad sūmū largè et im-
 pphie pro illa quæ constat ex collectione, Preceptorum et
 ordinat ad opus internum, rationis et animæ et tales artes
 uocantur Liberales quia fiunt per operationem quæ e^m libera-
 lis.

Instabit Dialectica pducit dialogum ab abstracta

v scriptum & uocalem Ergo relinquit post se opus
exernum,

¶ Distinguendo antecedens Dialectica pducit Slo
qismum ab ebra, Primario negat & dario, & non sequente
In quantum scilicet pducit. Illud qismum, & mo in anima seu
intellectu, et postea ut manifestet, exprimit, illud v. p. 2o:
cem & h scriptum acceditur, Ergo relinquit post se opus ne
gat & sequentia.

¶ Sciad 2do ex Occasione Artis habitus Intellectualis
e. s. Intelligentia Sapiaentia Scientia Prudentia & Art.
Intelligentia e habitus primordiu principio ad, quod
ex Nullo termino ad, positione sine nullo discorsu do
gnoscunt et haec e Phisicis Graece uocat *synesis*.

Sapiaentia, e habitus exactissimus qui uersat circa pri
mas et altissimas causas, ad principia et adu est Meta
phisica.

Scientia est habitus certus & Demonstrationem acquirit.

Prudentia e habitus Practicus cum recta ratione facti
uus ad eadmodum, recte uitam instituen. moresq. conso
nans.

Ar denta e habitus Practicus, cum recta ratione facti
ctibus id est dirigens quomodo opera externa sint con
tenda, et haec Definitio competit arti proprie sumpta.

¶ Ua e Definitio Dialectica & Descriptio
ua seu Accidentalit.

¶ Harre a uarij describit, nam S. Augustinus uocat illud
Artem artium qua aperta omnes aperiant, et qog clausa
omnes claudunt, Disciplinam Disciplinarum Iudicem
entiarum. Cicero uocat artium maximam et omnium sum
cem. Plato autem rationis aprem disciplinarum Iudicem
erolem Aristoteles appellat eam modum sciendi in stu
mentum manuu organum sapientie alij de uarij uocant
Januam Gloriam scientialiu lanceam septem artium.

Quod est Discrimen intra Dialecticam & Logicam.

2.plex. amo si spectentur quoad rem, tunc differunt et co-
ueniunt. Differunt scilicet Dialectica summatim
nadaequate, id est p. solo discursu phandi; Libro 1o.
picorum ab Aristotele comprehensa, ut ab antiquis De:
tim. toicis sumebat, tunc differet a Logica, tanquam De:
a toto, si vero Dialectica sumatim adaequate id est p. to-
ta arte differente continente in se predicabilia De:
dicamenta omnes Propositiones omnes Argumentati-
ones tunc necessarias et phabiles quam Sophisticas,
quia omnia Logica tunc tenentur idem est cum De:
2do si spectentur quoad uocem, tunc Dialectica a Logi-
ca differet, tanquam minus commune a maiori De:
Logica enim cum deducit a Graeco uerbo De:
Logos, quod
significat sermonem, ex quo dicitur, sermocinatio, com-
prehendit sub se non tantum Dialecticam, quae de uero
& falso sermone agit, sed etiam omnes sermocinales sci-
entias ut scilicet quae loquitur de sermone oratorio et morali, De:
eticam quae de sermone delectatiua, et contristatiua, Gram-
maticam quae de sermone congruo et incongruo,
Dialectica quoque cum deducit a Graeco Dialogete, ut supra
quod significat disputans, est minus commune De:
Logica, nam se non extendit latius nisi ad seipsam quia sci-
lia proprie docet, modum disputandi et praeter illa nulli art.

Quid est Logica quoad Rem?
Est scientia speculatiua, De:
fundamentum De:
stinae et haec, De:
tractatio patebit.

CAPVT 2. 1. 1. 1. DE DIVISIONE DIALECTICAE.

3

Quotuplex est Dialectica?
Triplex Naturalis & Artificialis.

Naturalis est vis et facultas quedam quibus animi indita ad arctius faciendo et inferendum unum ex alio nulli enim est tam rudis hominum qui aliquo lumine naturali nō definire nō acudere possit, imo et argumētum saltem circa res aliquas et materias faciles, licet et ualde imperfecte et uis ab his erroris.

Artificialis est facultas nō innata, sed naturis actibus et studio frequenti, acquisita tradens modum pfecte et sine errore ad omnium rerum differendi.

Quotuplex est Artificialis?
Triplex Docens et Utens.

Docens est que tradit Precepta recte differendi, est definiendi diuidendi et argumentandi.

Utens est que eadem Precepta ad praxim reuocat, et executioni mandat.

Quotuplex est Docens?
Duplex. Inuentiua et Iudicatiua.

Inuentiua est, que tradit locos ex quibus argumenta de re quauis in questionem uocata, ad discipulas, ad se pertinent, hanc Greci uocant Topiceam.

Iudicatiua est, que argumenta ex locis sumpta diligenter expellit et examinat, hanc Greci appellant Syntipicam seu Analyticam.

Quotuplex est Iudicatiua?
Triplex Apodictica Dialectica et Sophistica.

Apodictica seu Demonstratiua que ex certis actibus ne cessariis ad certis que se aliter habere nō possunt con-
ficit conclusionem.

Dialectica seu Topica seu Probabilis est, quae de re
his in utraque parte probabiliter disputat,
Sophistica seu Sceptica, quae de re, aliter se ha-
rentibus quam apparent tractat.

Quid sit aliter Dialectica?
Prima q. s. Thomas, secundum 3: mentis operati-
ones. Quid est mentis Operatio?
Est cognitio ab intellectu elicta.

Quot sunt Mentis Operaciones?
Des: Simplex Appensio cum intellectu quod est sibi
sibi objectas simpliciter quasi visu intuitu et cognoscit
sine illo assensu et dissensu de illis id est sine affirma-
tione et negatione, atq; haec Predicabilia et Pre-
dicamenta in se complectit.

Judicium seu Propositio Compositio et diuisio est
cum idem intellectu eadem res objectas inter se
confert et diiudicat, quid illis conueniat, et quid repu-
gnat, illud facit affirmando, Homo est animal,
hoc uero negando homo non est lapis, atq; haec continet
in se doctrinam, de Enunciatione et Definitione
et Quaestione.

Discursus mentis seu ratiocinatio, est cum idem in-
tellectus humanus, ex multis rebus inter se comparatis, di-
uersim aliquid ab illis ratiocinando seu argumen-
tando colligit, ubi doctrina de argumentatione
continet, sed haec q. s. in Templo facilius decla-
rant, et audito nomine hominis efformamus
conceptum quendam, simplicem homini confor-
mem in animo sine negatione et affirmatione, sic
nomine animalis adposito conceptum quoq; con-
formem animali, simplicem efformamus a uerbo
uivientis conceptum uiuenti simile me-
formamus et sic erit. Amo operatio tandem

apphensa alius hominis et animalis na^m qua
dam esse inter illa conuenientiam. aduertimus unde a
nimali homini attribuimus affirmando. sic homo est ani:
mal. similiter apphensa diuientis et animalis na^m
quandam inter illa, cognoscimus na^m conuidentiam p
pter quam uicem animali attribuimus. sic animal est
diuient. atq; ita p^o secundam mentis operationem de
iure p^o positionem habens animal est diuient. Homo
animal, ex quibus p^o tractat mentis operationes scilicet
perdiscendum. 3^a p^o positio scilicet ablatiua conclusio ar
gumentando inferit sic ergo homo est diuient. sequi
tur.

CAPVT 3^m ill.

De Causis Dialecticæ.

Vbi statim eius objecta declarabuntur et omnes
Objecti Divisiones.

1. Quæ sunt Causæ Dialecticæ.
4. 2. Intrinsicæ, scilicet Materialis et
Formalis et 2^a Extrinsicæ scilicet efficiens et
Finalis.

Quæ est Causa Materialis Dia
lecticæ.
Cum materia sit, 3°: ex qua in qua et circa qm
Materia Dialecticæ ex qua, nulla est quia Dialecticæ
accidens, de qua specie Qualitatis, accidentia, uero
nullam habent materiam ex qua fiunt.
Materia in qua Dialecticæ p^o gnimū seu intellectus
humani, cui tangit accidens subiecto inhaeret.
Materia circa quam Dialecticæ sunt res omnes seu qm de se

6
quo fieri pot. Disceptatio hinc.

Hac tria Objectu Subjectu et Materia
circa quam sunt ne idem.

Si stricte sumant distinguunt. Sed ex pedu
Scientia sunt idem nam una eadem. Res dicitur Objectu
cu Scientia ad contemplandum v cognoscendum, dicitur
q et Subjectu n inhesionis q attributionis: quod
Scientia ad contemplandum tribuit et in quo da pro:
nes Subjectant dicit et Materia circa quam ueniat
Scientia v potentia. De iam pta similitudine ab artifice
q qui susponunt materiam, et terminam circa quam uer:
seps, ut saper ferrum sui ponit.

Quotuplex est Objectu
plex Materiale & Formale.

Materiale est, quod non per se nec ratione sui. Sed rati
one alteri id est ratione Objecti formalis attingit a pote
tia & scientia, q daries & aliud Corpq Objectu. Et ma
teriale potentia sui uo, quia non per se sed ratione colo
ris uidet.

Objectu Materiale Formale e quod p se
et ratione sui attingit a potentia v scientia, v g e p se
potentia uisioe Objectu formale est color quia p
se et ratione sui uidetur.

Quotuplex est Objectu Formale.
Dupliciter dicitur. Imo in Objectu p se. Quod et
In Objectu p se. Quod Objectu p se. Quod seu ratio for
malis. uae e ipia. Sed que amaro ab aliqua Scien
tia v potentia attingit, v g e iusdem potentie uisi
oae, Objectu formale p se, e ipsamet pntia sco
loris et tale Objectu dicit in esse. Sei seu pntia.
Objectu formale p se, seu ead sub sua, est modq
seu ead sub sua resilla a scientia v poten.

tra attingit q Objectum formale. Sub, quod e po-
tentia uisiva de^o Sumen quam mediante lumine, co-
lorem uidet oculis et tale Objectu ab alijs in esse scibi-
lis seu intelligibili, a Phisicis uocat^r abstractio ama-
teyria.

Quotuplex e Abstractio in Scientijs Speculatiuis Realibus.

1plex 1ma a Materia singulari tantum ut in Phy-
sica 2da a Materia singulari & Communi, n^o t^o in-
telligibili, ut in Mathematica, 3tia abstractio a
materia singulari Communi et Intelligibili, ut in
Metaphysica et Logica sed cum hoc discrimine, qua
a metaphysica abstractio ab omni materia positiua,
t^o e ab existentia, eorum quae existunt, & existere
possunt, Logica e^o abstractio ab omni materia ne-
gatiua, id est ab existentia, eorum quae nec existunt
nec existere possunt, s^o se qualia sunt. Genus spe-
cies et alia 4tia 5troni.

2do diuidit^r Objectu s^ole in Adequatum et Inade-
quatum. Adequatum seu totale, s^o Attributionis
est, quod nec excedit Scientiam nec excedit^r ab illa
et talis Objecti 4 sunt Conditiones.

1ma ut per se primo et non raone alterius, intenda-
t^r et attingat a Scientia cuius est Objectum.

2da ut illius Principia, Ptes, Passiones, in scienti-
a considerent^r.

3tia ut omniam quae in scientia tractant^r, ad illud
e in recto e in Obliquo, Reducant illig attribuant.

4ta ut formaliter specificet Scientiam a^o dando illi
unitatem, & ab omni alio distinctionem.

5ta Adequatum est, quod e^o excedit Scientiam

& dicitur excedens et excedit ab illa, et dicitur Partiale
virtus & Principale, seu dignitatis de quo specialis in
scientiis cura, vq in Logica, de Demonstratione, & in
Principale, de quo n̄ e specialis in scientiis cura, vq in
Logica de locibz.

Quotuplex e etiam Subjectu
Splex Inhesionis Prædicationis & Attributionis.

Subjectu Inhesionis e Res illa cui aliquis inhae-
ret, vq Subjectu inhesionis scientiaru e Intellectu
humani quia eidem ut Subjectu, in Subjectu Prædi-
cationis est id, inhaeret, et hoc Subjectu est idem cu
materia & h̄ va.

Subjectu Prædicationis est, id de quo aliquid præ-
dicatur, vq in hac Propositione homo est animal. Subje-
ctum est homo, de quo animal prædicatur.

Subjectu Attributionis est quod attribuitur alicui
scientie ad considerandum, et tale Subjectu idem
est cum Objecto, Formali seu Adequato, his Omissis.

Scias Objectum Materiale Scie e Res omnes seu
Ens omne. Ratio quia Res omnes n̄ adve-
nt h̄ per se a Scia sed quatenus illis applicando Enti-
da Scia, animal enim n̄ considerat vq a Scia ut
animal sed ut genus nec homo ut homo sed ut species.

Objectu foemale Adequatum, Scie e Ens
Rationis quia potissimum de illo tractat Scia
est Principia, Partes et Passiones considerat ut
patebit.

Objectu foemale est ipsamet Entis Ratio In-
titas, Ratio formalis sub Qua seu Objectum foemale, Quo
est abstractio ab omni materia, positivè sub Qua omnes
sua conclusiones. probat et considerat Scia huc
ex occasione. Amo

Quotuplex est Ens seu id quod est.
Duplex. Sente et Rationis.

Ens Reale e' quod habet esse extra intellectum hoc e'
a parte Rei seu in eadem natura ut animal homo. Bos, Leo.
et omnes. &c. creata et creanda. et tale Ens dicitur. In
tentio t^{ma}.

Ens Rationis est quod solum habet esse in intelle
ctu, obiective t^{ma} si non cogitante n^o s^o et q^o Genus spe
cies proprium, et tale Ens dicitur. In tentio 2da.

Dictum e' in Definitione solum Obiective, in Intel
lectu differentiam. Entis Reali, quod p^oter o.
bici intellectui habet esse extra illum, Ens o^o Ratio
non habet.

Rursum Ens Rationis est duplex. Aliud sine fun
damento in Re. seu Ratio Ratiocinantia q^o Sti
mera. Non aureus Hircoceru^s et alia mera figmen
ta. Et aliud cum fundamento in Re. seu Ratio
Ratiocinata et hoc est Triplex Negativa Privationes
& Relationes.

Negationes sunt carentie forme. in subiecto In
p^o ut carentia visus in lapide.

Privationes sunt carentie forme. in subiecto
Apro ut carentia in homine est privatio visus, et ha
ec sunt Considerationis. Metaphysica n^o Logi
ca. In p^o hic de illis nihil.

Relationes sunt respectus quidam consequentes dem
u^o est cognita ad intellectum, et tales relationes sunt q^o
de rationis Dialectica resultant q^o q^o mentis operati
onibus.

2da Quae sunt Entis Ratio p^o Obiecto
Dica assignati principia p^oter et Relationes.
Quae sunt Principia Entis. Ratio esse tres mentis

operationes de quibus dictum,

Quod 2dum Partes seu Species Ontis Rationis esse
Definitionem Divisionem Propositionem Argumenta
tionem Predicabilia et alia de quibus tractat Dica

Quod 3tium Passiones Ontis Rationis esse 2 plices in
Communi et in Particulari. In Communi Passio In
tis Rationis est esse ostensiva veritatis et dirigenda
mentis operationes. In Particulari Passiones seu
Proprietates Ontis Rationis sunt illa quae cuilibet 2da. Inten
tionis uocis seorsim competere possunt ut uq. Gra. est Felicitas.
Et de multis speciebus specialibus. Passiones de multis in
uiduis definitionibus constare quae et differentia 2 simili
ter Passiones Ontis Rationis sunt. Ontis Rationis sunt sup
posito proposito Reductio Conuersio 2 quipolentia 2
Alia ueritatem manifestantia.

Quod 3tio 2da est Intentio 2da.

Est conceptus mentis secundarius quod intellectus. Boni ali:
quam cognoscit nisi scilicet quod ipsi competit essentiali
ter sed quatenus illi accidit aliquid per operationem illius ut
quando intellectus hominem cognoscit non ut est animal
rationale sed ut est species. Quantum ad 2am. formam for
ma artium est et scientiarum est duplex. Considerandi et tra
ctandi. Formae considerandi communiter dicuntur a materia
abstractio quae est duplex ut dictum superius. Forma tra
ctandi est methodus. Iuxta quam tractantur artes et scien
tiae. forma. igitur considerandi Dica est abstractio ab
omni materia, negative uero iam uero forma tractandi est re
ctiua, docendi et argumentandi ex quo.

Quod 4to 3da est Intentio 3da.

Est conceptus mentis primarius quo rei naturam, intellectus
concepit et cognoscit ita ut in se est. Et quando in
tellectus agnoscat hominem ut est animal rationale. Ex quo

Collige. officium Dialecticæ esse lecti, Ordinate, et
perspicue docere. Præcepta definiendi Diuidendi et
Argumentandi:

Quantum ad causam, Efficientem, ea cum sit duplex. Re
mota et proxima.

Remota causa efficiens Dialecticæ sicut omnium aliarum scien
tiarum est Deus. Gloriosus

Proxima uero est duplex. V in communi. V in particulari.

In communi causa efficiens Dialecticæ sicut et alia
rum scientiarum est Ingenium, Ars et Exercitatio
In particulari uero efficiens causa in Dialecticæ Jaco
bæ Corporeus uir Academicus in Philosophia floquentia in
iuris prudentia atq; Theologia uersatissimus

Quantum ad causam finalem, ea quoque cum duplex sit. Ulti
ma et proxima.

Ultima causa Dialecticæ finalis est gloria et honor Deo ad
quam non solum omnes scientiæ sed omnes actiones, ut me
dia ad finem dirigendæ sunt

Proxima uero causalis Dialecticæ finalis, est ipsam et utilitas
et necessitas potest quæstrari. Finis enim inscientissimi
hul aliquid est quam ut eiq; gratia omnia tradantur.

Quæ est necessitas Dialecticæ.

Duplex. Prima ex parte intellectus, quia illa sola dirigit
intellectum per modos sciendi, ad ueram cuius cogniti
onem rei, efficitur ne in suis operationibus erret, ut in
Boetio Dialecticæ uocat disciplina dictorum radus
2da est ex parte scientiarum quia Dialecticæ ad
illas acquirendas. Requiritur et ad iucundum de
uero u. falso, cuius discernendi instrumentum, præbet
Dialecticæ, in quavis scientia.

Quæ est utilitas Dialecticæ
Maxima quia Dialecticæ copiosam uim argutorum et oratorum, et
ipsius Philosophi suppetat in omni materia tractanda.
Dices contra. Dialecticæ est pernicioza, quia est.

causa mali ut pote seditionum heresum ppa. Ergo est
 utilis et necessaria. Et ad antecedens hoc fieri n' rati
 one Dica absolute et precise sumpta. ut est donum Dp.
 et habet quodam dirigens rationem nostram sed resse
 ctive ad subjecta depravata in quibus est quae illa velut
 incendiarij igne artificarij ferro abutuntur.
 Scias conclusionem probabilem n' posse esse finem Dicae
 adaequatam sed tantam Inadaequatam. Sed utriusq; est
 quia finis adaequatq; debet omnibus partibus scientia con
 venire. sed conclusio Probabilis non convenit omnibus
 tibus Dicae sed tantum Probabili. Et conclusio probabilis
 non est finis Dicae adaequatq; sed tm Inadaequatq;.

CAPVT. A & VM

DE PREDICABILIBUS

Quare in Dialectica prius agitur de
 Predicabilibus quam de Predicamen

tis. Quia Predicabilia conferunt et perquirunt ad
 cognitionem Predicamentorum cum enim ab p'el'ent
 Predicamentorum coordinationes Genera Species, et
 Differentiae. horum nam ignoraretur qui Predicabilia
 prius n' cognosceret.

Quid est Predicabile.

Est uox apta nata predicari de multis uniuocè.
 Quae uox ut a Definitione Predicabilis remoueat sonus
 qui fit ex duorum corporum solidorum collisione.

Docet excludat. Gradus quia etiam est uox, sed complexa.
Predicabile id debet esse uox simplex. Incomposita
et in simplex

Dr apta nata, ut ostendat nra predicabilia nra in actu
aut quidem in potentiali. Predicatione consistit.

Dr se multis ut excludat Individuum, qd se uno solo p.
dicat.

Dr uniuocē. ut excludant Equiuoca, v.g. Canis Iaurz
Dd. et analogā ut Ino ex dictis

Collige Predicationem esse aplicem Actualem et Apphū:
dinalem.

Actuālis est quando aliquid de pluribz actu existentibz p.
dicat v.g. homo de Petro Ioanne Paulo Gasimilo.

Apphūdinālis seu Potentialis est qdō aliquid de multitudine
actu n existentibz sed possibilibz actu existendum predicat,
v.g. Sol Luna, Luna, Dd. Predicat de pluribz in natura
tum a Dd. possunt creari plures soles plures lunae &c.

Collige 2do. uocem predicabilem esse aplicem Commu-
nem et Particularem.

Vox Communis est qua multis communicat, quales uo-
ces sunt. Animal, Dd, Equus.

Particularis est qua uni soli se accommodat, v.g. A. Euan-
geliz Gasimilus Buccifalus.

Et Communis quidem uox appellat a Grammaticis
nomen, appellatum a Logicis id uniuersale seu predicabile.

Particularis autem uox dicitur a Grammaticis nomen
Proprium, Individuum quia nec diuisibile, nec multis comunicat.

Et ne idem predicabile & uniuersale
sunt idem, secundum rem quia tam uniuersale
in predicabile. est multis commune. Dif

ferunt am secundum ratione, Solicite, Tmo Vm:
 uersale est tanquam subiectum. Predicabile est tanqm
 istius subiecti propria Passio. Quid quia Univer
 sale est quid predicabile est quid postea ius. iuxta
 illud axioma. Dicitur D. presupponit esse in:
 Stio Quia predicabile dicitur dicitur de multis, Uni
 uersale uo inesse multis.

Quid est Uniuersale?

Est unum aptum inesse multis, ut animal est Uni
 uersale. quia cum sit unum inest tamen multis uide
 licet homini dicitur sedni &c: &c: &c:

Quotuplex est Uniuersale.

2plex. Complexum et Incomplexum.
 Complexum est Uniuersale omnis & passio Uni
 uersalis qualia sunt ad idamata.
 Incomplexum est uox simplex multis communiter
 animi. homo obiuent.

Quotuplex est Uniuersale. Incomplexum
 Quintuplex aliud in causante. quod unum plura sit cau:
 sare. ut Dicitur gloriosus. Sol Luna autem in senten
 tia. quod unum plura sit representare, ut speculum, Imago spe
 cies. Inteligibiles alia in significando quod unum plu
 ra potest significare ut Robertus de ecclesiis Gregorius
 Copulz. Aliud in cognoscendo quod unum plura sit cogno
 scere, ut intellectus humanus qui cum sit unus, omnia sit
 intellegere. aliud in essendo & dicitando quod unum tam sit
 inest tamen pluribus, actu, aut aptitudine et de illis pra
 cat, iuxta illud Ad esse sequitur predicari. et tale uni
 uersale est natura us, a. communis multis ut natura
 uerba aut hominis et de tali uniuersali nos hic tractamus.

Quotuplex est *Secundo* Uniuersale hoc?
Iplex Materialē seu fundamentale. seu Metaphy-
sica & Formale seu Logicum.

Uniuersale Materiale seu primo Intentionale est nā
ipsa quatenus inest multis seu ipsum uniuersale in essendo ut est
animal homo. &c. &c. &c.

Formale uero seu Logicum est forma sua denominans
illam nām quae inest multis Genus est Uniuersale. forma
quae denominat animal, similiter species est uniuersale
formale quia denominat hominem.

Sunt ne ista Uniuersalia in Ethicis?
Uniuersalia Metaphysica, seu fundamentalia sūt
in rebus quia sūt realia, uniuersalia uero logica, & tantū
sunt in intellectu, obiectiue nō nisi per operationem, inte-
lectus in se sūt et uniuersalia Metaphysica accidentia.

Quot sunt predicabilia.

5 Genus, Species, Differentia, Proprium & Accidentia.

Quare 5 sunt tantū predicabilia.
Quia 5 tantum sūt modi predicandi quod quid enim, ali-
cat, de aliquo aut dicitur in quid, aut in quale si in quod
& de pluribus differentibus specie et tale est genus, & de plu-
ribus differentibus numero, et talis est species si uero in quale
tam in essentiali, et talis est differentia, & in quale ac-
cidentaliter et sic dicitur 2 pluries & in quale accidentale
necessarium, et tale est proprium, & in quale accidentale
contingens, et tale est accidentia. sūt 5 modi tantum,
dicendi consequentes quia predicabilia.

Species contra 2 in sūt ^{modi} predicandi id nō nisi etiam 2: de-
bent esse predicabilia antecedenti patet quia quid quid enim
dicitur de aliquo aut dicitur in quid aut in quale.

Quo duo tantum sunt modi predicandi.

1o ad. trinum ad. antecedens distinguendo 2 sunt tantum modi predicandi in genere concedo in specie neq. 2o 3o 2o tantum debent esse predicabilia, neq. 3o neq. 2o

Adverte predicari in quod est predicari p modum nominis substantiui predicari in quod est predicari p modum nominis adiectiui

Quot modis dicitur idem?

Sub Genere Specie & Numero.

Genere eadem dicuntur que sub eodem genere primo collocantur ut v.g. quus homo leo asinus sunt eodem genere nam sub eodem primo que s. sub anima collocantur.

Specie eadem sunt que sub eadem specie ponuntur, ut doctores Petri Constantini sunt idem, qd sub eadem specie scilicet sub nomine collocantur.

Numero dicuntur eadem 4 modis. 1mo nomine ut 11 & Cicelo. 2do Definitione ut homo et animal. 3do proprio ut homo et risibile. 4to accidente, ut sac de muliere et idem canonicum.

Scias in his 4 modis quibus aliqua eadem, Num: dicitur illa esse proprie eadem Num: que nomine et Definitione idem sunt.

Quot modis dicitur Diversum seu Differentia?

Sub Genere Specie & Numero. Diversa que sunt que sub diversis generibus collocantur ut homo et equus que differunt (ea homo sub animali fagus sub arboribus), collocantur Diversa seu Differentia specie sunt que eodem diversis speciebus ponuntur, v.g. Alexander et Bucifalus differunt specie quia Alexander sub homine Bucifalus sub equo ponitur

Differentia Nomen sunt quae unitatibus seu Nominibus
meratione singularium a se distant, et Joannes et a
similis differunt nomen cum dico hic est Joannes et hic
est similis.

CAPVT I^{um}.

DE INDIVIDUO.

Quamuis Individuum sit proprie predicabile et
tantum inproprie quia in est omni uocum fundamen-
tum et principium, merito de illo. hic. Imo agitur de
Authore.

Quot modis accipit Individuum.

1° Imo Intentionaliter et secundo Intentionaliter.

Imo Intentionaliter, sumitur propria ipsius singulari suo

substantiali, siue Accidentali, ut est et Petrus et haec

albedo, 2do Intentionaliter, accipit per Relatione Ra-

onis quae est duplex. Subiicitivitate, quae eadem nam

singularis media intellectus operatione dicit ad supradictam

speciem Mediatum ut est Genus seu Immediatum ut est

Species et alia Relatio Rationis Predicabilitatis quae

eadem nam singularis dicit ad se ipsam.

Quid est Individuum et Intentionaliter sum

Est cuius collectio proprietatum ita est in uno ut

numquam fiat eadem in alio seu Iuxta D. Tho-

maam, Individuum est quod est Indistinctum, in se et

distinctum ab alijs.

Quot sunt Proprietates Individuae

Quot sunt Proprietates Individuae

Seu Cognitiones Insuperduantes.
 Illis carminibus Boetij comprehensa.

Forma, Figura, Locus, Tempus, cum Nomine san
 Patria, sunt, quae non habet unum et alterum. Quae
 ubi per formam intelligit, singularis cuiusque Complexio
 per figuram partium et lineamentorum portio per locum pars
 et illa, hoc est arbor aut domus in qua generatus est, per tempus
 significat natiuitatis momentum quo spectat etiam
 propria consuetudo, seu siderum aspectus sub quo quis natus est,
 per nomen, significat propria cuiusque denominatio per san
 guinem significat, per Patriam per Patriam denique, scilicet Pro
 uincia et Regnum.

Quid est Individuum 2do Intentionaliter
 sumptum?

Est id quod de uno tantum predicatur, Predicatione, idem
 tunc id est de se ipso. ut Petrus est hic homo, non uero
 Predicatione formali hoc est de alio. Sed In
 hoc contra Definitionem Individui, Individuum
 predicatur de pluribus. ut Petrus de pluribus Petris Ita
 nihil de pluribus qui hoc nomine uocant, non recte
 dicitur predicari de uno tantum
 Quod Distinguendo antecessens. Individuum predicatur de plu
 ribus, ut Petrus, equiuoce seu secundum nomen, tantum con
 ceditur uniuoce seu sui nomen et eodem simul negatur.

Quotuplex est Individuum.

Sex. Vagum et determinatum.
 Vagum est quod particularem vagam seu indifferen
 tem significat, ut quidam homo.

Determinatum est, quod Demi-Particulare determinatum & distincte significat, et tale est Duplex Determinatum Nominatio, Demonstratione, Circumlocutione suppositione & p. Antonomasiam.

Determinatum Nominatio est quod per Nomen proprium exprimitur ut Iustinus Stanislaus Alexander.

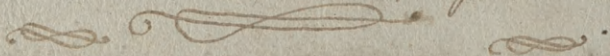
Determinatum Demonstratione est quod per I. nomen demonstrativum Determinatum, ut hic homo hic Equus

Determinatum Circumlocutione est, quod per proprietates quasdam, utri soli dei particularem convenientes exprimitur, ut, qui vivit et regnat cum D. S. P. S. in unitate S. Spiritus D. P. S. intelligitur S. P. S. D. M. S. P. S.

Determinatum Suppositione est, quod cum intellectu aliqua conditione Demi-Particularem significat, ut cum dico S. P. S. B. P. A. M. A. S. P. S. intelligitur S. P. S. P. S. D. M. S. P. S. Supponendo quod illa unicum habuerit S. P. S. M.

Determinatum p. Antonomasiam seu Excellentiam est, quod communi hominis, de persona tantioris intelligitur ut Philosophus id est Aristoteles.

Adverte hic ut facilius predicabilia intelligantur necessarium esse cognoscere u. Arborem Porphyrianam quam hic p. lantam sed depinge.

GENVS
GENERALIS
SIMVM

SUB
STAN
TIA

COR
PO
REA

INCOR
PO
REA

COR
PVS

ANI
MA
TVM

INANIM
ATV

VI
VENS

SEN
SI
BILE

IN
SENSI
BILE

ANI
MAL

RA
TIO
NALE

IR
RATI
ONALE

HO
MO

VAISIAID

DIVISIVA

CONSTIT

DIVISIVA

CONSTIT

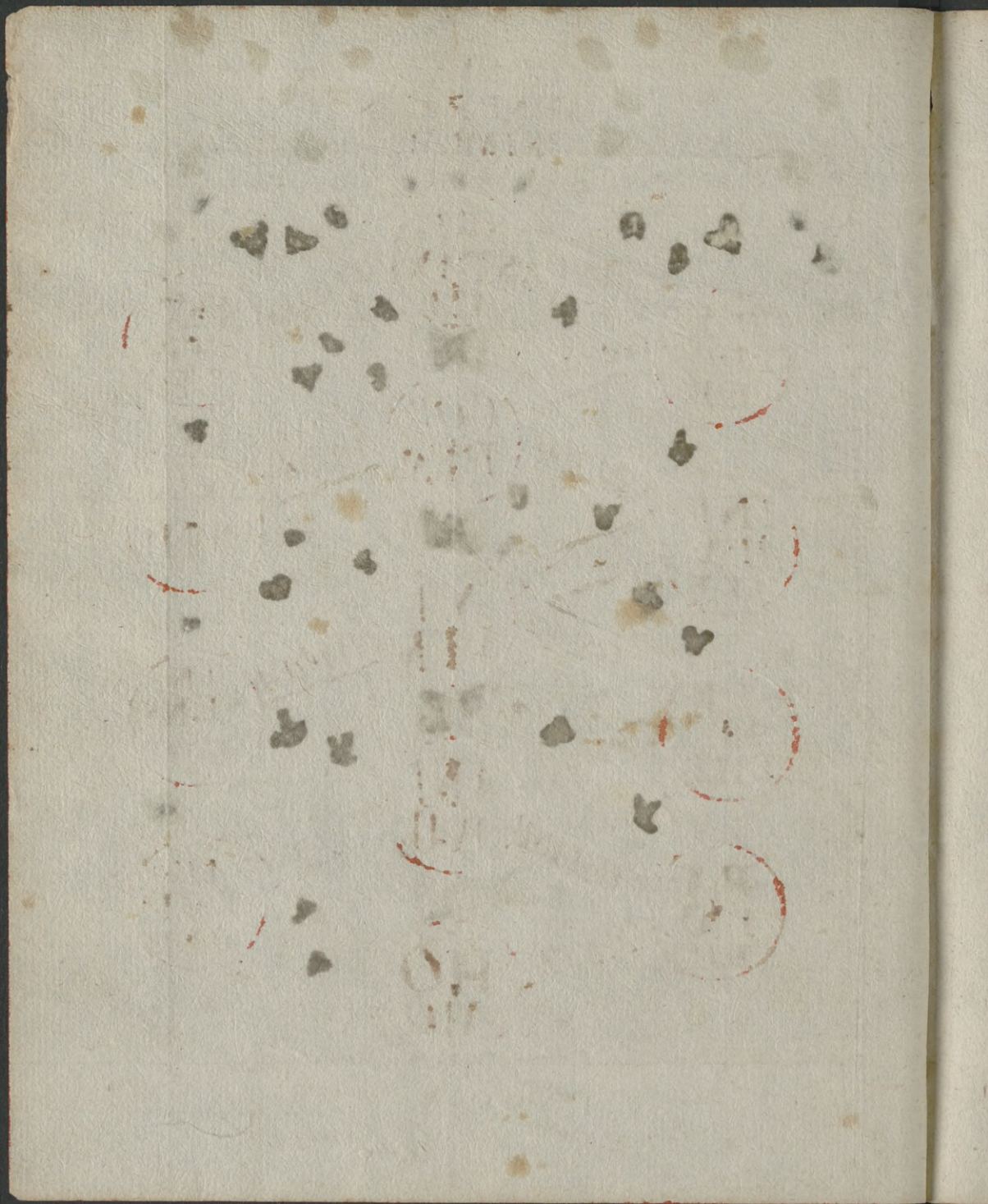
DIVISIVA

CONSTIT

DIVISIVA

CONSTIT

Luid est Arbor Porphidiana.

Est recta coordinatio Generalium & Specierum.

Cum differentiis collateralibus.
Pr Arbor metaphoricè quia ad similitudinem ad:
boris naturalis confecta est, ut enim arbor naturalis ex ra:
mis radice et stipite constituit, ita in hac figura lo:
co radice ponuntur diuersæ Individuo dum Substan:
tia loco stipitis genera et Species, loco ramorum Dif:
ferentia collateralis.

Scias hic. Amo ut substantia ita cuiusq. Predica:
menti explicem eã Seriem, Directam et Indire:
ctam.

Directa illa in Predicamento serie ponuntur quæ
predicant de suis inferioribus in Luid.

Indirecta uo ponuntur quæ predicant, in Luid utriusq.
Exemplum in hac serie substantie.

Pras 2da Seriem directam in hac figura, explici da:
tione constitui Ama est per Synthesim seu Spõnẽ
ascendendo cum initium sumit ab Individuis, sic
enim per abstractionem, a singularibus Species et gene:
ra subalterna spirituant donec ad supmũ genus
deueniant, et sic constituta uocat, arbor erecta.

seu in õsẽndõ. Altera est p Analisim seu Diui:
sionem, descendendo cum incipiendo. a supmo ge:
nere illudq. sicut & cetera genera, inferiora diuiduntur:
Species p Differentias, donec deueniatur ad. In:
diuidua & diuidi non possunt et sic constituta
uocat, arbor Inversa in cognoscendo cognitio enim.

ab universalibus incipit.

CAPVT ^{III} 74

DE SPECIE

Quoniam Species de Individuis Pateat recte post Individui Tractationem ad speciem descendimus.

Quot modis accipitur Species?

1° Forma seu pulchritudine, quo sensu Plato dixit Specie sua & pulchritudine sua.

2° Similitudine seu Imaginis reſalicius, quo sensu dicimus Habet Speciem. Boni Viri. Ito accipitur per Idea seu Phantasmata. in intellectu representata eius. Per quod sensus perhibet ut qui vidit ursum habet speciem Ursi impressam sibi. Ito accipitur per forma Substantiali quae Pars altera compositi. Physiici Ito tam accipitur Dialectice quo se su accepta explicem habet respectum ad Genus tanquam Superius cui subicit et dicitur species inferior. Ium ad Individua tanquam inferiora de quibus dicitur & dicitur Specie. Irredicibilis.

Quid est Species quatenus Predicabilis?

Est id quod de pluribus Numero differentibus in eo quod quid est dicitur ut homo est species. Predicabilis.

quia q̄ de pluribus Numelis differentib; s; de se
tis Paulo Joanne Ludovico Jo. An. Por. et alijs Indivi
duis predicat; in quid nam ad Quæstionem Quid est h.
annes recte respondet est homo. & sic de talis & Defi
nitio tm̄ spectet specialissimæ competit

Et q̄ in Definitione est ut loco q̄m quasi dicas
Species est predicabile seu Universalis q̄ de plu
rib;

Quid est Species quatenus subicibilis?

Dupliciter a Porphyrio definit. Imo sic Speci
es est id de quo gen; in eo quod quid est predicatur
2° sic Species est sub assignato q̄m ponit; & sic de
finitiones ambæ competunt omni speciei

Dotuplex est Species.

Duplex Specialissima seu Infima & subal
terna seu Intermedia.

Species specialissima est q̄ ita e' spes ut q̄m e' n̄ pot
seu e' infra quam n̄ est alia species respectu hujus
possit esse Genus. qualis species in Arbore Porphyri
ana est homo.

Species subalterna est, qua et Genus & Species
esse potest, respectu diverso, hoc e' Gen; respectu.

Inferioris species respectu superioris ut corpus vi
uens animal, s; spes subalterna q̄ collata cu' supio
ribus s; Species collata cu' inferiorib; sunt genera.

o p
1 ha
=

CAPVT ^{III} 7^{mu} DE GENERIC

Quot modis accipitur Genus

- 1° 1° Grammaticè p distinctione sex, ut Genus
Masculinum & Femininum
2° p distinctione gradū ut Genus Causa Demon
stratiuum honestum & vepo
3° Iuridicè & Politicè p cognatione originis
Genere familia.
4° p conditione Vitæ & Interitus quo sensu dicimus
hoc genus vita egit hoc genus morti subijt.
5° sumit Dicè p eo cui subijcit Species et sic su
ptum est nostre considerationis

Quid est Genus
Quid quod de pluribus specie differentibus in eodem
quo est predicat, ut animal est genus quod de pluri
bus specie differentibus scilicet de homine & cano & bove & leo
ne & asino predicat hoc est potest esse predicatum quodati
tatum hominis, & canis & bovis &c. per modum nomi
nis substantiu.
De re pluribus predicat p quod cum alio predicabili
venit, quæ etiam predicant de pluribus

Dr Differentibus Differentibus Specie ad differen-
tiam Speciei infimae & de pluribus sed Nu. differen-
tibus Immediate predicat.

Rr In idio ut p hanc particulam distinguat a Dif-
ferentia, pprio & accidente qua predicant de pluribus
in idio n in quid

Objicies itra Definitionem. Quia Genus em pre-
dicatur de pluribus numero differentibus vq animal de
Petra Paulo et alijs. Individuis hominibus humanu
Bona enim predicatio Petri est animal Paulus est
animal. Et haec generis Definitione n est bonu
Quod consequens quia n exprimit totum quod compe-
tit generi.

Respondendo Ans Unq em predicat de pluribus
numero differentibus, mediate concedo. Immedi-
ate Nego Antecedens, et consequens. Sufficit enim
in explicanda nat generis exprimere id de quo genus
immediate predicat tmo et per se n ob de quibus
mediate et secundario ut sunt Individua.

Objicies 2do quod in uno totum est, n pt ee in
alio sed Genus vq Animal e totum in una specie
vq Humana, Et n pt ee in alia specie sequente
Quia predicat de pluribus specie differentibus.

R Respondendo majorem, quod in uno totum est, in-
tegrale secundum quantitatem, n pt ee in alio, sed id
in uno totum e secundum centiam n potest esse in alio. Resolva-
jorem minorem, proq similiter distinguit a nego sequentiam.

Exemplum Ami est in aqua quae dum est in uno
se n̄ potest ee in alio vase

Exemplum adi in anima Rationali q̄ etiam sit in sapi
te tota, est etiam tota in cordis est em̄ in manu oculo et
alijs humani corporis membris.

Quotuplex est Genus.

plex generalissimum seu summum seu supremum
& subalternum seu infernum.

Genus Generalissimum est, quod cum sit genus species
esse n̄ possit, seu supra quod inuenitur aliud gen^{us}, uni
locum, et talia genera sunt, s̄c̄o Predicamenta de ḡn̄ in
fra, p

Subalternum genus est, quod et genus & species esse,
possit, sed respectu alio modo. Respectu Superioris e
species Respectu Inferioris est Gen^{us}, quae sunt
genera in Arbore Porphyriana corpus viuens et animal.

CAPVT Quintum De Differentia.

Quot modis accipit. Differen
tia. Proprie et maxime Proprie ex
quo dicitur esse Differentiam Communem, Proprie
et maxime Proprie.
Quid est communiter Differentia.

Seu Communis Differentia.

Est cum unum differat ab alio v. a se ipso acciden-
te communi & separabili v. Petrus videns a Paulo
fente & idem Petrus sedens a se ipso stante v. ambulā-
to.

Quid est proprie differre seu Differentia.
Propria.
Est cum unum differat ab alio accidente proprio &
inseparabili v. cum homo differat per risibile ab equo
qui est inrisibile.

Quid est differre maxime proprie seu Dif-
ferentia maxime propria.
Est cum unum ab alio differat essentialiter et Intrin-
sece Rationale est maxime propria Differentia homi-
nis quia homo differat per rationale essentialiter ab
Equo Boue et alijs et haec Differentia est em specifica eo
quia a Specie a Specie fecerat, et sola tunc Differentia ma-
xime propria, seu Specifica constituit Etiam Praedicabile.

Quid est Differentia ut est Praedicabi-
le.
Est id quod de pluribus specie v. nu. differentibus
in quale essentialiter praedicatur.
In hac Definitione cum dicitur Specie differentibus
intelligitur Differentia generica, v. Sensibile quod praedi-
catur de Homine Boue Leone & ceteris animalis speciebus.
Cum vero dicitur v. nu. differentibus intelligitur Differentia
Specifica seu atomaria v. de Petro Paulo et alijs Individui-
bus nu. differentibus praedicatur.

Pr In quale essentiali quia Differentia ad
genere primo speciem constituit essentialiter, & ad
quod pertinet ad essentiam Rei.

Obiices contra hanc Definitionem Differentia dicitur
in quid esse non in quale. Ans. probat Differentia dicit esse
tam in quid, sed essentia Rei. Quae questionem quid investi-
gaturus ego Differentia in quid non in quale predicat.

Quae Differentia in Differentia, dupliciter considera-
tur. Secundaum Rem et secundaum modum significanti-
predicat, quibus Differentia in quid secundaum modum signi-
ficanti non ut secundaum Rem, sic enim in quale quid essen-
tiale non in quid simpliciter predicat, nam cum Q
Quid est homo. R est animal. cum Q Quale est animal
R. Rationale.

Quotuplex est Differentia maxime
prima.

Duplex Diuisiva et Constitutiva.

Diuisiva est quae cum apponitur sibi Differentia diuisiva
Generi in varias Species et incorporeum et incorpore-
um, sunt Differentiae Diuisivae quia diuisunt substan-
tiam in spiritum et spiritum tanquam species diuersas.
Constitutiva est, quae adiecta generi constituit Speciem
et sensibile est Differentia constitutiva quia adiecta ge-
neri constituit speciem scilicet animal.

Quis constitutiva est ex aliqua Generica et aliqua
Specifica. Generica seu Subalterna est que addi-
 ta generi constituit Speciem Subalternam & tale Dif-
 ferentia est in Arbore Porphyriana videlicet corpore
animatum Animatum sensibile. Specifica seu Allo-
simam seu Attiomam est in Arbore Porphyriana
 Rationale est Differentia quia additum animalium
 constituit hominem.

CAPVT ^{III} gnum

De Proprio.

Quid est Proprium?

Est id quod de pluribus in quale accidentale neces-
 sario et conuertibiliter predicatur. v.g. Risibile.
Dir in quale accidentale a distinctionem Differen-
 tia que in quale essentiali predicatur. Dir necessitas
 Differentiam accidentis quod in quale accidentale
 predicatur contingenter. Dir conuertibiliter est re-
 ciprocum quia ea est natura propria ut conuertatur cum su-
 a specie cuius est proprium et omnis homo est risibi-
 lis et contra oratio risibile est homo.

De modis acubus **Spida**

Quos modos exprimit hic Versus.

Est Medicus, Sipes, Sacerdos, Viriua Medicus.
Hic est. Imo acubus, p. d. Proprium quod competit
sibi sed non omni. Et esse medicum Dialecticum
Oratorem sibi competit humana Speciei sed non omni
ex Individuo quia non omnes homines sunt Medi
ci Dialectici oratores.

Physicus etiam Angelus Raphael fuit medicus
Tobia contra cecitatem Gabriel fuit orator ad:

REACTIO I. N. A. S. U. S. E. S. S. A. A. S. S.

Diabolus fuit Dico in decipienda sua Sed non omni
Speciei hinc competit esse Medicum Dialecticum et Orato
rem.

Et simpliciter aliquem posse Med: Dia: Ora: Imo p.
Artem seu experientiam p. d. per concretam Scien
tiam hoc est posterius intelligendum de Angelis Animum
de hominibus et sic saluatur acceptio Proprii.

Seras. In quo placet illis in laudem canis versibus

Conditione bona sunt in cane h. 2. Longi
Est lingua medicus domnoz fidei amig
Sentit odoratu fuit ex latro latratu.

Ingeatq. canis etiam non solum hinc competere me
dicum. Et canem esse medicum etiam non per
artem et experientiam, quomodo fieri medicum

Sol. homini competit et sic rati obiectio,
 solo accipit p[ro]rium p[er] eo quod competit. In se[ci] n[on] omni
 et bipedem e[st] omne Individuum hominis competit non ta-
 men soli speciei humanae quia et aves sunt bipedes.
 Obiecta contra secundam acceptionem inveniuntur plerumq[ue]
 homines cum uno aut duobus pedibus. Sed non omni homini
 petit esse bipedem. Quod accidit fieri errore aut casu
 aut quo n[on] e[st] s[ecundu]m ordinarium nae cursum. Error ad
 monstrum generat cum uno et tribus pedibus. Casu cum ad-
 seculis. Per reductionem motus p[ro]p[ri]i ad perfectum non mu-
 tilatus intelligenda est.

Sic accipit p[ro]rium p[er] eo quod competit soli & omni se[ci]
 non semper. Quia canescere soli homini competit et omni
 eius Individuo se[ci] non semper quia tantum in se-
 nectate.

Obiecta contra 3 p[ro]p[ri]am acceptionem multi homines
 in senectute non canescunt multi ante senectute[m] canescunt
 Sed canescere n[on] omni homini nec tantum in senectute
 competit. Quia fieri potest esse et bonitate ut sicut
 nae n[on] naturaliter quod enim aliqui homines in senectu-
 te non canescunt, id fieri p[ro]pter fortiterem alicuius comple-
 xionis calorem qui humidam consumendo hominem ca-
 nescere n[on] dicitur, quod e[st] aliud ante senectutem cane-
 scant, id provenire aut ex lectione capitis aut ex
 la complexione siccitate[m] malis est in Meigardis
 et Aegmatias aut tanquam ex otinua turtatione.

iuxta dicitur Quibus

Pura facit canis quamvis homo n. habet annos
Reij in aduersa uenit accelerata senectus
Ito tandem accipit p. eo quod competit sibi omnia et
semper et ridere q. d. homini competit et omnia et
Individua semper ita nec s. q. accepto sp. r. titut
atum Prædicabile de quo hic agimus

Pyrrus contra acceptionem sp. r. iam fuerunt aliqui
homines qui nunquam riserunt ut Mar: Crassus apud
Romanos Heraclitus qui semper fleuisse nunquam
risisse dicitur C. A. R. I. S. I. S. quoque Dominus nunqm
risisse legitur præterea cum homines fleant interdum
interdum dormiant non ridet semper Ergo nec omni
homini nec semper ridere competit.

Quid Primum Crassum Heraclitum C. A. R. I. S. I. S.
D. M. X. X. M. non risisse uidentes non fuisse duriores
neq. nam semper habuerunt aptitudinem ad riden
dum

Quid 2. d. Similiter distinguendo flentes non
dormientes actu non ridere concedit non ridere po
tentia neq. semper enim et p. omni tempore Dif
ferentia habent potentiam ad ridendum

3. Proprium in Ratione et Prædicabilis
ratione cuius constituit an p. ordinem ad Indivi
dua speciei cuius expr. munt an v. p. ordinem ad speciem
et p. eadem.

Proprium, ut Predicabile est, constituit per se
 ad Individuum, non vero ad Speciem. Ratio 1^a est
 quia proprium de Individuo tanquam multis dicitur
 in quale necessario et convertibiliter. Ratio 2^a est
 quia proprium est sue Speciei equale nec illa super
 iam vero ad participationem requiritur ut illud quod de
 aliquo dicitur sit illo superius et Universalius.

2° Quotiplex est Proprium 4°
 modo sumptum, quod consequitur Speciem?

1^a } Genericum.
 2^a } Specificum.

Genericum seu subalternum est, quod consequitur
 Speciem subalternam, et dimanat ab ea, ratione
 gradus eius differentialis quale Proprium est. Au
 ditibile. Auditivum. Dormitivum.

Specificum seu Infimum est, quod consequitur specie
 Infimam, seu Atthanam, et dimanat ab ea ratione
 gradus. Diffinitivum. Resibile est Proprium, specificum
 quia consequitur hominem propter rationalitatem et con
 vertitur cum homine sic dicitur homo est resibile et omne
 resibile est homo.

3° Quot modis accipitur commune
 quod opponitur Proprio?

1° 4° Imo pro eo quod dicitur plures species dicitur potest ut ager.

pluribus communis. 2do pro eo quod in usu Communis po-
situm sed quidam non potest, ut Senus Equus Patens dicitur
Itaque quod in occupando multum conceditur, ut Schola
Templum Theatrum.

3to pro eo quod se omnibus esse potest, ut Cor Professoris Do-
centis Coniungtorum Praeconiis

Scenam hic quod quemadmodum homines habent
suam proprietatem, ut dicitur de ea etiam quodvis animalia ha-
bet etiam suam propriam quodvis species ad unam differit per
defectum Differentialibus quod non latent sic proprium est
hominis magis. Primum dicitur quod quodvis animalia su-
porum autem praeclarum garrulus anserum streperis rabe-
lura peppus & sic de aliis intelligentiam

CAPVT IOMUM

De Accidente tum et Coniung-
entia. tum & Differentia Praedicabi-
lum.

Quid est Accident

Est quod de pluribus in quibus accidentale dicitur
Definiturne aiter ad huc Accidenti
Definitur a Porphyro. Simpliciter accidens est quod
potest habere et adesse sine subiecti corruptio

ne qd ab eodem est Accidentis. quia potest adesse
 v. g. Panem et ab ea separari non corrupto panete
 Dico Porphyrio definitio sic. Accidentis est quod nec
 genus nec species nec Differentia adit proprium est
 sed ^{temp autem} tantum Subjecto inest.

Quotuplex est Accidentis?

2plex Separabile et Inseparabile.

Separabile est quod potest facili a Subjecto cui inest
 separari realiter. ut sepilo vel ambulatio a Paulo.

Rhetorica ab Hermogeno.

Inseparabile est quod difficile vel nunquam a re
 ipsa cui inest separari potest. v. g. nigredo a Corvo
 vel ab Ethyope.

Obiace. Secundo contra 3^{am} Porphyrio definitio
 nem. Mors edificatio combustio domus sunt acci-
 dentia sed ista non possunt adesse Subjecto sine
 corruptione. So Differentia Accidentis non ualeat esse
 uera.

Rp: Distinguendo maiorem. mors edificatio combu-
 stio sunt accidentia priuata. concedit maior. sunt ac-
 cidentia positiua Negatiua.

Hac uo Definitio intelligitur de Accidentibus po-
 sitiuis quae ponunt aliquam realitatem in Subjecto
 non uero de Accidentibus priuatiuis quae eandem reali-
 tatem tollunt. a Subjecto 2. sequenter non ualeat de-
 cno

Instabilis contra solutionem Candor et nigredo sunt
accidentia, positius. Sed candor a fumo nigredo a forio
non possunt sine aliorum corruptione. Separari se
curio nulla.

R. Concessa majori distinguendo minorem candor
a fumo nigredo a forio non absunt. seu non separantur
absentia seu separatione mentali. seu loqua negat
minor separantur absentia seu separatione reali seu
Physicali concedit. Ergo solutio nulla negat. Consequenter
ex quo.

Disce. Imo separationem esse 2 pices realem et
mentalem.

Realis separatio seu Physicalis, per quam realiter
nam ab alio separatur ut albus a pariete reali
ter separari possit.

Separatio mentalis seu loqua est per quam aliqua
ab alio non realiter sed mente solum et per separatio
nem intellectus separatur ut albus in candore resp
ctu nigri et in nigredine respectu albi. quae ab
his realiter separari non possunt sine eorundem
corruptione mentali ter vero possunt. Nam possunt.

Concipere quoniam sine albedine imo etiam cum
albedine opposito. Cum nigredine salua mente
Quia essentia est consequens possum negare albedi
nem de fumo sic. Quia non est albus et sic eo affirmare in
nigredine sic. Quia est niger.

Disce quod definitioem Amam Porphyrii dupliciter
esse intelligendam. Imo Intentionaliter et secundo in
tentionaliter.

Imo Intentionaliter si per adesse intelligatur inherere et
per abesse non inherere. Ut sensus sit accidens quod potest
inherere et non inherere, sine subjecti corruptione. & hac
accipio, idem valet, quod Philosopho Boetio seu Porphyrii

Quod Intentionaliter ad si per adesse intelligatur affir
mali et per abesse intelligatur negati ut sensus sit ac
cidens est quod potest affirmari & negari ac subie
cto salua manente eius essentia et talis definitio:
nu acceptio coincideat cum separatione mentali seu
Logica

Porphyrii ad ista definitioem secundam Porphyrii
Color est accidens sed color est genus respectu ac
cidentis. Siquidem colorum speciem coloris. Pro
Accidens est genus quod est contra secundam Porphyrii
definitioem.

Et concepta maiore distinguendo minorem sed dicitur
genus respectu suorum inferiorum de quorum est essen
tia concedit non respectu superiorum qua denominat
contingenter et respectu quorum est dictum predicatum.
Et namque minor et consequentia.

Quotuplex est Accidens
Duplex Pradicamentale & Pradicabile

Predicamentale seu Nisticum de stragoribus Substa-
tia et dividit in 4 Predicamenta
Accidens Inevitabile seu Logicum est quod contrapone
Predicamento essentiali et Accidenti. Probrio et Dis-
tinguitur contra essentialiam. seu e esse illud nona nece-
essentialia. Per nec sunt ab ea, sed habet se more contin-
genter suo modo sit substantia siue Accidens siue in
Beate siue Rationis. Dubi sicut sit Substantia quae
etiam una substantia respectu alterius in Predicatione
est Accidens.

¶ In quo conveniunt Predicabilia?
¶ In eo quia omnia edicant de pluribus univociter.
est secundum idem nomen et secundum eandem nomi-
nis significationem excepto accidens quod de pluribus
edicat inaequaliter.

¶ Quot modis differunt Predicabilia?
¶ In 3mo. Genaraliter alia edicant in quibus ut Gen-
us et Species. Alii in quale ut Differentia Proprium
& Accidens. 2do differunt Specialiter. seu
particulariter quia singula habent distinctum modum edicantiam
Genus dicitur de multis speciebus, Species de multis in
quibus Differentia de multis specie vel numero afferentibus in
quale essentialiter Proprium dicitur de multis necessariis et
convertibiliter Accidens de multis contingenter.

¶ Proprium & Accidens sunt Inseparabile

quo differunt.

Huiusmodi quia Proprium ex essentia ubi principij
 rerum est, hinc dicitur esse in essentia. Accidente
 vero notitiam hinc dicitur esse extra essentiam secundam
 quia Proprium Speciei innascitur. Accidente vero Inseparabile
 Individuum ac rursus utrumque licet dicitur de Specie et eorum.
 Individuum Proprium tamen primario de Specie secundario
 de Individuo dicitur. Accidente e contra primario
 de Individuo secundario de Specie.

Et differunt quia Proprium nec intendi nec remitti
 potest quia Omnis homo non est magis Resiliis aliter
 Accidente vero Inseparabile & intendi et remitti potest
 quia hoc est unum unum Cognus candidioralis

Quid quid sunt Causa Prædi-
 cabilitatis?

Quod ad 1° ad Prædicamenta cognoscenda
 illa enim de Prædicabilibus denominantur de ad
 Definitiones quia omnis Definitio perfecta debet
 stare quæ et Differentia Et ad divisionem quia di-
 visio est generis in specie per Differentias distributa,
 Et de Demonstrativa genæ demonstrationis metus terminus
 debet esse & Differentia essentialis & Definitio prima

genere et Differentia
Ultimo Quis est Author Thabulus
Porphyrius Natione Phoenix temporibus
Augustiani Imperatorum a fide Catholica Apostata
nec rogatus a fratre suo Diocetio suo Patrio, quod
artem Aristoteli. Dia.ctica & eorum Edicamen
ta potuit intelligere ut sine facilitate in modum cognosce
da ante tradiderit, hanc & voces seu Predicabilia inte
ret et in senemmate quod vocat Arter Porphyrius et
p. c. ac p. d. p. q. seu Introductorio abutit peten
ti et tantum est de Predicabilibus. sequitur

LIBER II.

DE PREDICABILIBUS

III. DE PREDICABILIBUS

Aboluta doctrina Predicabilium & sunt homi
na rebus consequens est ut de ipsis Predicamentis. Et
re. agam, quia veritate et ratione Predicamentorum
congruam ante Predicamenta et post Predicamenta
multum conferunt de eorum quantum. Author. de. l. l.

ni. agat eodē locum eodē libi afferat qm in 3. 13
partitur

CAPVT Imūm

DE ANTEPREDICAMENTIS

Quid est Antepredica

MENŒ

Est Preambulum quoddam sternens vias
faciliorem Paucamento ad cognitionē.

QUOI SUNT ANTEPREDICA:

MENŒ

3a in Genere Definitio Diuisio & Regula.

8 In specie hoc ē 4 Definitio. Uniucorum &
quiucorum Analogorum & Denominatiuorū 2a Diuisi
ones Una eorum altera eorum & 2a Regula una cō
gnatorū altera diuersorū de quibus sūo dicitur si
quālatim agem.

PUNCTVM Imūm

DE DEFINITIONIBUS

Quia sunt Uniuoca seu Synonima

Sunt quorum Nomen commune est & ratio Substanti-
nae homini accommodata eadem est Homo Bos Leo
Mula sunt Uniuoca quia eorum nomen commune
est scilicet Animal et ratio Substantia homini commu-
ni (id est animam) accommodata est in illa eadem dicitur
et quod sint Quatuor sensibilia Ubi

Sicut per rationem Substantia in Definitione inuocandi
positam intelligi debere essentiam seu Quidditatem seu
Definitionem hominis illis quod est commune multis

Quatuor species sunt Uniuocae:

Species uniuocae Uniuocantia & uniuoca inuocata.
Uniuocantia sunt Nomina ipsa Superiora multis di-
minuta et Animal est uniuocum uniuocans quia est
nomen Superius multis communibus scilicet Homini Leoni Mu-
lae & alijs.

Uniuoca uniuocata sunt res ipsae illis nominibus com-
munibus significatae et ut Homo Bos Leo et similia sunt
Uniuoca uniuocata quia designantur nomine homi-
nini animalis.

Quid sunt Equiuoca seu Homonyma.

Sunt illa quorum Nomen commune est ratio eorum sub-
stantia homini accommodata diuersa est sicut terra
maris & Hydres sunt Equiuoca quia commune

Est illud Nomen Tanus Ratio ad Substantia seu
Definitio illi nomini accomodati omnino auersa nam
ista & auersa habent Definitiones.

¶ **¶** Multa sunt Equivoca.
¶ **¶** Ipsa Equivoca & Equivocantia.

Equivocantia sunt Nomina Immutata. rebz auersa
imposita, Et Tanus Taurus Apes.

Equivoca sunt rei ipse auersa illis nominibz si-
gnificata. Et animal domesticum latrabile signum
caeleste. Iesu Maria sunt Equivoca. Sicut designa
& Amineo anis.

¶ **¶** Multa sunt Equivoca
¶ **¶** Equivocantia.

¶ **¶** Ipsa a falsis & consilio.

Equivoca a casu sunt illa quae ponuntur rebz serualis
et casualiter. Et Nomen Gallus impositum est homi-
ni nato in Gallia & Gallo galinaceo.

Equivoca a consilio sunt quae ad aliquid respectant
in imponuntur ut patet in Nomine canis quod ob qua-
litatem aliam morbosam impositum est Felici &
tale Equivoca a consilio conuenit cum Analogo
quod est intermedium inter Enivoca & Equivoca.

¶ **¶** Quia sunt Analoga.

Sunt illa quorum nomen immune est, & ratio sub
stantia. i. n. nomini accommodata, patrium est eade
partim diversa, hoc est nec omnino diversa. Et in
secundum nec omnino eadem. Et sic dicitur diversa
tatem, cum aliqua similitudine et convenientia.

¶ Nota species sunt Analogia.
Præter id quod alia dicunt Analogantia, id est
nomina multis communia, ut homo & equus. Alia
Analogantia, id est res talibus nominibus designantur
ut homo pius & homo pius sunt species attributa
onus & proportionalitatis.

Analogia Attributionis sunt, illa quorum no
men immune est, ratio ad substantiam. Nominibus
accommodata, eadem secundum terminum & secun
dum diversam habent de termino. In medicina de
ampliatio pius & similia habent nomen commu
ne sicut cum omnia dicuntur sana, & eadem dicitur
secundum terminum, cum omnia gravantur ad sanitatem di
versa autem secundum naturam ad terminum que
diver. imode respiciunt sanitatem nam homo respicit
eam ut subjectum, sanitatem medicinali ut causa effici
ens, ac ampliato ut causa disponens. Talis ut aqua
sanitatis.

Analogia Proportionalitatis sunt, quorum nomen est
immune, ratio ad nomen accommodata, proportionaliter e
adem, ut fortis & fortis sunt Analogia proportionalitatis.

quia habent eam nomen, Immune Principij rati-
onem uo Quia dicitur: Nomen accomodatam, pportiona-
liter eandem, hoc est quod sicut cor habet ratione vi-
te, principiana & ita fons habet rationem princip-
iana suoy

Quotuplicia sunt Analogia Por-
tionabilitatis?

1. Proportionalitas inquit, ratio proportionalitatis
eandem pportione ut ratio principij ut in corde et
in fonte.

2. Impropria seu Metaphorica, quando illa ra-
tio Nominis Analogi significati, in uno Analogato re-
peritur pportione in alio uo improprie & Ratio refertur in ho-
minis & prout.

Adverte hic ppter Analogiam attributionis & pportio-
nis Aristotelicam Inaequalitatem Quia Ratio Nominis ac-
comodata ratio uo fit Nominis accomodata, omnino dicitur
seu Inaequaliter, participati, ut qd homo et Equus
sunt Analogia inaequalitatis qia habent nomen commune
animale sed ratione animalis non equaliter, participati
homo enim habet uiam cum maiori pfectione ut bestia
cum sit animal rationale. Et uo uo cum minori pfectio-
ne cum sit animal irrationale sed haec Analogia non
est pportione, sed pportione.

Quia sunt Denominatiua seu Nominata
Quia ab aliquo Nominis denominationem habent
sola in differunt.

Soe tantum autem casu. hoc est eadem forma deri-
uata eandem habent nominis appellationem. Sola tantum
terminatione seu cadentia diuersam. ut. et. ait Gram-
matica a Grammatica. Iustus a iustitia soe differet. &c.

Quotuplicia sunt Denomi- nata &c.

Triplex Denominata Denominantia & species
nominatiua,

Denominantia sunt ipse forma significata in
abstracto a quibus res denominantur. ut Dialectica
& Alphabeto.

Et talia uocantur a Logica abstracta a Grammati-
ca substantiua,

Denominata sunt ipsa. subjecta & Denominatio
a forma a se homine ante accipiunt ut in homo a
Dialectica denominatur Dialectico a iustitia Iustus.

Denominantia tandem ipsa sunt accidentia si-
nificata in concreto seu sunt concreta ex forma deyo-
minante et subjecto denominato ut in hominem Iustus
uocantur a forma Denominantia Alphabeto, Iustitia,
subjectum Denominatum homo & talia a Logi-
ca uocantur concreta a Grammatica Nomina Deje-
ctiua &c.

De abstractis speciebus quod seiam significat

Formam, ut, Albedo, Nigredo, Justitia.
Verbum quo est quod dicitur significat formam ad
subjecto ut alio modo, negatio,

PUNCTVM 2dum

De Divisionibus

Quot sunt Divisiones.

2a Locum & Reum.

Quisio Locum est, qua uoces in duas spe-
cies diuiduntur. Quisio Reum est, Res
in suas species diuiduntur.

Quotuplex sunt Voces.

2plex. Completa et Incompleta.

Voces Completae sunt, Propositiones plures uocibus
constantes, ut Socrates est sapiens sic: est Orator.

Incompletae uoces sunt uocabula simplicia seorsim
posita, ut Socrates sic: Homo.

Disce haec 2plex, uoces dici tripliciter, 1mo 2da
uoce et non significatione sunt Completae et uocem
plures consistunt, unum tantum significanti, ut animal
rationale significat hominem.

2da 3da Significatione non uo uoce sunt Comple-
tae Quia sunt canis, felines, aues et alia ad uocem.

310. Quae et voce et significatione sunt complecti
quae sunt Propositiones.

Quotuplice sunt Res.

Quotuplice sunt Res. Substantia et accidentia. ut supra

Summ. Aristot. et tripartita eadem.

In duo diuisa quilibet in se habet.

hoc est in substantiam & accidentem.

Substantia autem sunt, quae per se subsistent ut homo,
Equus, Arbor & p. e. etc. sunt.

Accidentia sunt, quae non per se sed beneficio sub
stantiae subsistent ut Albedo, nigras, etc.

Quotuplices sunt Substantiae

Quotuplices sunt Substantiae. Quotuplices sunt Substantiae

Quotuplices sunt Substantiae. Quotuplices sunt Substantiae

Quotuplices sunt Substantiae. Quotuplices sunt Substantiae

Quotuplices sunt Substantiae. Quotuplices sunt Substantiae

Quotuplices sunt Substantiae. Quotuplices sunt Substantiae

Quotuplices sunt Substantiae. Quotuplices sunt Substantiae

Quotuplices sunt Substantiae. Quotuplices sunt Substantiae

Quotuplices sunt Substantiae. Quotuplices sunt Substantiae

Quotuplices sunt Substantiae. Quotuplices sunt Substantiae

Quotuplices sunt Substantiae. Quotuplices sunt Substantiae

Quotuplices sunt Substantiae. Quotuplices sunt Substantiae

Quotuplices sunt Substantiae. Quotuplices sunt Substantiae

Quotuplices sunt Substantiae. Quotuplices sunt Substantiae

Quotuplices sunt Substantiae. Quotuplices sunt Substantiae

Species Uniuersalia & Particularia.

Uniuersalia Accidentia sunt in subiecto et dicuntur de subiecto ut Album Nigrum sunt in subiecto quia sunt accidentia, et dicuntur de subiecto quia sunt uniuersalia.

Particularia uero sunt in subiecto & non dicuntur de subiecto ut haec Album haec nigrum, sunt in subiecto quia sunt accidentia non de subiecto quia sunt particularia, ex his.

Disce 1mo per se esse in subiecto intelligi subiectum inhesionis per dici de subiecto intelligi subiectum Predicationis.

Disce 2do modos essendi in aliquo esse qm

1ma est, quo aliquid dicitur esse in loco, ut in foro in schola
Secunda, quo dicitur esse aliquid in uase ut uinum in Dolo
Tertia, quo dicitur esse pars in toto, ut oculi in capite pupilla in oculo.

Quarta, quo totum dicitur esse in partibus, ut corporatum in omnibus membris.

Quinta, quo dicitur esse species in genere, ut homo u. Leo in animali.

Sexta, quo genus dicitur esse in specie, ut animal in homine Leone. Po. u. q. 32.

Septima, quo aliquid dicitur esse in fine, ut homo in beatitudine.

Octaua, quo aliquid dicitur esse in potentia, ut in Imp: materia ratio Imp: in.

Nona, quo forma dicitur esse in materia, ut statua ex auro in aere & marmore. et hoc ultimo modo dicitur Accidentia esse in subiecto, ut albedo in pariete. Ex quibus

Collige alium esse modum essendi in alio tanquam in:

Subiecto Inhabitionis. quomodo accidentia insunt, et ali-
um esse modum in aliquo non tamen in subiecto Inhabiti-
onis qui modus essendi competit etiam Substantiis.
Aduerte prout hos nouem modos essendi addi ad huc a
Ioanne Damasceno 2o. Imo quo aliquid dicitur esse in
tempore; 2do quo aliquid dicitur esse in causa efficiens.
ut in 2o omnia.

PUNCTVM

xxxv
St. 17m.

De Regulis

Quot sunt Regule Interpretationis;

2a Cognationum et Inuersorum.

Quae est Regula Cognationum.

Hec quando aliquid predicatur de aliquo tanquam de p-
prio Subiecto, tunc quod quid attribuitur Predicato, at-
tribuitur et subiecto ut patet in hac Propositione uel Homo est
animal uel animal predicatur de homine tanquam p-
prio Subiecto ac propterea quid quid attribuitur animali tanquam
Predicato essentialiter, si quod sit uiuens & corpus Sub-
iecto totum attribuitur homini ut subiecto, recte enim dicitur ho-
mo est corpus uiuens & substantia.

Obiicit contra hanc regulam animal attribuitur quod
sit genus. Sed homini potest attribui quod sit genus & haec
Regula non uidetur esse uelida. Et Distinguen-
do modo

Animali attribuit Gen, per se, et Essentialiter nq, per operationem intellect, et accidentaliter conceditur. Sed homini non attribuit Gen, conceditur minori & etc. Negat consequentia ex qua solutio.

Disce primo hanc Regulam intelligendam esse de Predicatis Essentialibus et primo intentionis qualia sunt Predicata respectu animalis. Vivens, Corpus, Substantia, non vero de Predicatis Accidentalibus. et Secunda Intentionis quale Predicatum e respectu Animalis.

Disce etiam Nomina, scilicet Predicata a ma Intentionis illa esse, & imo ab intellectu attingunt, ut sunt omnia Entia Realia, sub ratione generis & speciei, deceptiva Animal, Homo, Bos, Leo.

Predicata vero seu Nomina, 2da Intentionis esse illa & 2dario attingunt, hoc e p. Reflexionem supra In- tra Realia ut sunt Gen, Specie, Differentia, pru- que ex cognitione innum. Realium, resultant, ex se- ing ex separatione naturae, animalis quatenus inest mul- tis specie differentib.

Quae est Regula Diversorum?

Hac Diversorum generum et non subalternatum positis, diverse sunt species, et Differentiae ex animal et sci- entia, quia sunt diversa genera animal, enim, ad Sub- stantiam scientia ad Qualitatem spectat, et quia sibi subalternantur; hoc est unum sub alio non ponitur, ideo Animal diversae habet species s. omnem so- uem Leonem, a specie scientiae quales sunt Logi- ca Physica Meta: & & et diversae differentiae licet

licet Rationale et Irrationale. a Differentiis Subsidiis. quae sunt Speculativum et Practicum, et sic de alijs.

1^a est illa Antepredicamentum cum
maxime quia ex illis discimus quod reponendum
sit in Predicamento et quod reuelandum, & applicandum:
tum quod directe ponendum tum quod reductivum.
Iam docent Quae Definitiones.

Hoc: Prima Definitio Uniuocorum admonet rectam
ordinationem unius cuiusque Predicamenti stare ex
Uniuocis.

Definitio Aequiuocorum docet Aequiuocum prius esse
distinguerendum et postea in Predicamento ponendum ut
diuersae res in diuersis ponantur. Hoc vel Predicatio.

Definitio Analogorum docet omnia Predicamenta redu-
cenda esse ad summum Predicatum scilicet: Eni quod de illis
Predicatur, Predicatione Analoga, id est non equaliter sed
de alijs per prius et de alijs per posterius.

Definitio Denominatiuorum docet omnia Predica-
menta Accidentiua reducenda esse ad Predicamentum
Substantia. per Predicationem Denominatiuam.

Ad quid ualent Diuisiones Antepredica:
1^a Diuisio uocum docet sola Incomplexa, ponenda
esse in Predicamento. et directe quaedam genera et spe-
cies, Indirecte uero Differentias Essentia. & Principi-
a et Passiones.

2^a Diuisio quomodo Predicamenta distinguat, seu quae
sunt eorum

Sit eorum diuersitas. quod alia sit substantia aliante:
 aidentia.

Ad quid conducunt Regulae Antepredica
 mentorum?

1^a Regula Cognatorum, conducit ad meliorem cogni-
 tionem eorum, quae in quolibet ordinant secundum sub:
 et supra.

2^a Regula docet coordinationem Praedicatorum,
 esse impermixtas ita; ut nec idem in diuersis Praedica-
 mentis, nec diuersa in uno Praedicatione reponi pos-
 sint.

2do Quomodo breuius notant reponenda in Prae-
 dicamentis?

His versibz: Vox una et simplex rebus, concinna locandis.

¶ ¶ Entia per se se, finita & lealia nota
 ¶ ¶ Rebus concinna locandis intellige uocem talem qua:
 bet modum accomodatum, significandi, ut uidelicet si sit
 Ens Substantiale, exprimat Nomine concreto, si accidē:
 tale exprimat Nomine abstracto.

Quomodo notant reuocanda a Praedicatione.

His uersibz: Complexum con significans fictum dolyson^{dm}.
 Vos Logice D & W excedens priuatio partz

Complexum id est propositiones sunt uoces cum alijs
 junctae, reuocant a Praedicatione, con significans id
 est, syncathegorema, si Termini uel per se significantes,
 sed tantum cum alijs ut Omnis Nullus Aliquis.

Fictum ut Similia Jony aurey, Sirocebus &
alia mera figmenta, Possibile id est omne Equo
cum, Uox, Logica. id est nomina secundæ Intentio:
nis s. Intentia Rationis. DEVS reycit a Predicamento
qui est infinitus Excedens hoc e. omne transcendens
quale est nis unum, aliquid bonum, Uelum Res q
ulla dictione comprehendunt. Sicut Pauli Prua:
tie ut cecitas claudicatio tenebra, Parsq. ut ma:
rius Res Anima, Ubi.

Aduerte licet horum aliqua n. ponant, directe in Phi:
camentis reductiue tamen poni possunt, s. Pars ad
suum Totum, uq. ad corpus referat.

CAPV T. 2. dūm.

DE PREDICAMENTIS

9 in Genes.

Quid est Predicamen
tum

Est coordinatio predicabilium, secundum sub
et supra,

Dr. predicabilium id est naturarum, communia
q. denominantur predicabiles, Dr. secundum sub et
supra, id est subiectibilitatem et predicabilitatem seu
secundum prius et posterius ut patet in categoriis
subiecta in Arthore Porphyriana in qua species et gene
ra tanquam gradus in scala secundum prius & ps

stetius coordinantur incipiendo a supremo genere
s: Substantia, usque ad Individuum quod est omni-
um infimum.

Præ autem Predicamentum, græcè *ἄθεγόρια*, quod
latine significat Educationem seu proprie accusationem
ducta similitudine ab usu Jansen, ut enim in litis con-
testationis, qui alterius crimen indicat dicitur accusare, sic in
hac coordinatione Predicabilium, quoniam superiora de
inferioribus aliquid indicant, & declarant, ipsa quoque
videntur accusare, id est de illis predicari.

Quo differt Predicamentum a Pre-
dicabili.

Quia Predicamenta sunt, ipsæ res et primæ In-
tentiones, receptacula Predicabilium, Predicabilia
sunt Formæ, Relum, seu formæ denominantes, et s: s:
sunt Intentiones, ut Genus, Species, Differentia, Cre-
cipiunt in Predicamentis.

Quot sunt Predicamenta?

Substantia, Quantitas, Qualitas, Relatio, Actio,
Passio, Habitus, itaque Ubi et Quando, omnia ista
hinc versibus. Labor, Sæx, Servus, fervore refrigerat, pisto.

Quam cras itabo, nec fumeat, Oro.

Quotuplicia sunt Predicamenta
2 plicia. Substantiæ & Accidentis
Substantia Predicamentum unum tantum est. s: sola sub-
stantia.

Accidentis Prædicamenta s̄ reliqua q̄m
2do Diuidunt Prædicamenta quod alia s̄nt absoluta
ut Substantia, Quantitas, Qualitas, Alia respectiua ut
Relatio, alia partim absoluta, partim respectiua, qualia s̄nt
reliqua, &

CAPVT. III^{um}

De Prædicamentis in specie et primo
quidem de Substantia.

Quoniam Substantia est omnium Accidentium recepta-
culum, & cæterarum categorialium fundamentum, ideo
de illa imprimis recte agendum est.

1° Quid significat Substantia?

2° Unum significat primario scilicet id quod potest subsistere
hoc est non indiget alio per quod sustentetur, sicut acci-
dens sustentatur per subiectum hinc illam aliquando adducunt
ad subsistendum.

Alterum significat secundario id, quod sub alio stat hinc sub-
stantia dicitur a substando quia accidentibus subsistat.

Quid est Substantia.

Est ens completum finitum, & se subsistens, nullo alio in-
digens ad hoc ut sit.

Dr. Ens completum, ad elidendas substantias incom-
pletas quales s̄nt materia et forma. Dr. finitum ad re-
mouendam ab hoc Prædicamento Substantiam infinitam
qualis est DEUS Gloriosus Dr. p. se subsistens

ad Differentia Accidentis q̄ per se seu sine Subiecto
naturaliter subsistere non possunt.

Quotuplex est Substantia.

Duplex Ima seu particularis et 2da seu Univer-

Ima Substantia est, quae Imo a natura producta cum
modo essendi particulari seu incommunicabili Imo a vo-
bis cognoscitur et

Imo ac principaliter, subsistat accidentibus ut Plato, Scla-
ter, Petrus, Paulus, Iudocus et alia Individua.

Substantia 2da est, quae 2do a natura producta cum modo essendi
Universali, seu communicabili 2do a vobis cognoscitur,
et secundario subsistat accidentibus hoc est beneficium Ime sub-
stantia quales substantia sunt, Animal, Homo, Leo, & re-
liqua genera et species quae sola specie intelliguntur.

Nota hic tam Imam quam secundam substantiam dupliciter
considerari, Ime considerat metaphysice seu Imo Intenti-
onaliter, pro re per se subsistente, seu pura natura q̄ p̄ se
& taliter spectata, modo definitur.

Quot sunt Proprietates Substantiae?

1a Imum substantiae proprium est non esse in Subiecto
Intellige Subiectum Inhesionis non uo Predicationis Imi:
Substantiae secundae sunt in primis tanquam in Subiecto
Predicationis.

Hec Imo Aristoteles docet Substantias Imas esse in secun-

do Ergo haec Proprietas videtur suspecta.

Substantias primas esse in secundis n̄ tanquam accidentia

in Subjectu sed tanquam Subjecta in forma multa in;
e ineludentia

Disce 2da Anima, Vinum, Homo sunt Substantia sed
anima in corpore vinum in aqua, Homo in sanio, In
aqua, & substantia sunt in subjecto.
Distingueno sunt in subjecto Inhesionis neque sunt
tanquam pars in toto ut anima in corpore & Locatum in
Loco, veluti contentum in continente sic concedit.
2da Substantia non habet Contradictum.

Intellige Contradictum proprie dictum seu p se et tanquam
exdemum, non uero ratione aliter et tanquam subjectu
et talis proprietas omni quidem substantia compellit, sed
non soli, sunt enim aliqua accidentia quae non habet Contra
dictum & dicta.

Disce Contraria dupliciter summi, proprie & communitet.
Contraria proprie sumuntur p accidentibus mutuo se expli
tentibus ab eodem subjecto, mediante horu calid & frigid
Contraria communitet dicuntur, illa & quocumq; modo
pugnans, sed quod idem est, quae non sunt idem ut ignis &
aqua, & talis Contradicta communitet, dicta potest inueni
ri, in Substantis non uero imo modo sumpta nam Substantia
non sunt in subjecto ut ab illo expelli possint.

Etia Substantia non suscipit magis & minus
Intellige proprie ut dulciter, magis & minus sumuntur p In
tensione et Remissione non autem improprie ut magis &
minus significant perfectu, & imperfectu, magis & minus, non
ly signobus, quod accipiendum est, secundum qualita
tem, & secundum operationem, & secundum quantitate,
non uero secundum naturam entitatem. Nam humana grad

Secundum suam Entitatem non est ab Individuo, quam:
altero Individuo participatur.

4ta Substantia secundum predicantur de multis Conu-
erſe, id est quidditative seu Essentialiter, ut homo predicat
de Petro, Paulo, Sudoarico et alijs Individuis.

5ta Substantia, Ima significat hoc aliquid, id est rem par-
ticulari

2da id substantia significat quale quod hoc est Rem Uni-
uersalem

6ta maxime proprium est, substantia posse suscipere con-
traria successiue, id est non simul, sed alternatim,
Aduerte hic quod substantia dum suscipit contraria, mutat
per ipsa, quantum ad esse accidentale, hoc est mutatur
quidem accidentia, quae in substantia sunt, sed natura ipsa sub-
stantialis manet immutabilis

Quae reponuntur in Predicame- to Substantiae.

Omnia nomina significantia substantiam, completam,
finitam siue illa sit Incorporea ut Angeli tam boni, quam
mali, siue corporea eaq tam simples ut Colum, Ele-
menta, quam mixta, seu ex Elementis composita, illa
siue Imperfecta ut grande, nix, pluuia, Nebula, & alia
Metēora siue Perfecta idq, tam inanimata, ut Lapides, Me-
talla, quam animata idq, siue anima Vegetatiua, ut
Arbores, planta, Herbae, siue Anima Sensibilis ut aues,
Pisces, reptilia quia rōpēdia, siue deniq, Animata ani-
ma sensibili & rationali. ut homines.

CAPVT 4to l^om

De Quantitate.

Quoniam Quantitas immediate inest substantiæ & est Subjectum quo sustentantur accidentia substantia vero ipsa, tanquam Subjectum, quod, ideo recte de illa post substantiam agit.

Quot Modis accipitur Quantitas?

Dubius. 1° p^o Quantitate virtutis, seu perfectionis, quo sensu dicitur Deus Magnus Dominus.

2do accipitur p^o quantitate floris seu Magnitudinis ratione cuius substantia in partes extenditur, et de tali quantitate hic tractamus. Quantitas enim virtutis, omne predicamentum transcendit.

Quid est Quantitas?

Est mensura substantiæ in qua est, ut Petrus est substantia & mensuratur per quantitatem suam cum dicitur Petrus est tricubitalis id est magnitudo Petri tres cubitos continet seu

Quantitas est secundum quam aliquid in partes dividitur seu ut communiter a Thomistis definitur. Quantitas est extensio partium in ordine ad se.

Pr^o in ordine ad se id est ad ipsum totum quantum quando si una pars est extra aliam quod ad distinctionem earum inter se hoc est ita ut secundum suas partitates non sit permixta et confusa sed distincta et sibi coordinata ut in caput sit extra collum pectus extra manum et sic de aliis.

Quotuplex est Quantitas?

Dplex Continua & Discreta,

Continua est, cuius partes communi termino copulantur, ut facies lineae copulantur punctis.

Discreta est cuius partes nullo communi termino copulantur, ut ea partes numeri v. orationis, nullo communi nexu ununtur.

Quid intelligitur p. terminum commune.

Intelligitur aliquid indivisibile utramq. partem hinc et inde efficiens.

Et autem iste communis terminus quia indivisibilis dicitur quia si esset, indivisibilis includeret abut in se, aut suas partes connectens, et sic esset processus in infinitum, nec posset dici unus & communis terminus.

Quot sunt species Luan: Continuae.

Quinq. Linea, Superficies, Corpus, Locus, & Tempus. quae aliqui addunt etiam speciem motum.

Linea est longitudo sine latitudine, et profunditate, cuius partes punctis copulantur, ut filum subtiliter extensum, passus militare.

Superficies est longitudo & latitudo sine profunditate, cuius partes lineis copulantur, ut ea charta subtiliter extensa.

Corpus est quantitas longa lata et profunda cuius partes superficies copulantur, ut mensa fornax &c.

Locus est superficies corporis continens immobilis omnibus contenti partibus respondens, ut concava superficies domus ad esse loci vini nam omnibus partibus vini ex aequo respondet.

Tempus est mensura motus secundum prius & posterius, cuius partes instantibus copulantur, sunt autem temporis partes praeteritum & futurum & instantibus seu nunc seu presenti tempore copulantur.

Motus tandem est actus in potentia, prout in potentia

id est actus successiuus transiens et fluens
Nota hic species quantitatis continuas esse pma:
nentes & immobiles quales sunt, lineae, superficies, &c.
Alias mobiles quales sunt Tempus & Motus

Quot sunt Species Quantitatus Discretae.

Duae Numeri

et Ratio

Numerus est multitudo ex unitatibus collecta, ut De:
narius constat decem unitatibus

Quotuplex est Numerus

Duplex Transcendentalis

et Praedicamentalis.

Numerus Transcendentalis est multitudo unitatum
transcendentium seu unitatum quarumcumque, Eni:
nem, et unum, conuertuntur et tali numero succun:
tur Tres, Quatuor, Quinque, Sex, Septem, Octo, Nove, & Decem.

Numerus Praedicamentalis est multitudo unita:
tum Praedicamentaliu, seu unitatum Quantita:
tiuarum, & de tali, in Philosophia, a Geminio

Quotuplex est Praedicamenta
lis Numerus.

Duplex Numerus Numerans

et Numeratus.

Numerus Numerans est de rebus auulsi, de iterum
est duplex Par ut, duo, Sex, Quatuor & Impar, ut Tria,
Quing, Septem, Nouem. Numerus Numeratus est
rebus immensi, ut cum quibus & fluidum Quatuor &c.
sunt.

Ratio est multitudo uocabulo Syllabus longae & bre:

Libus ac literis distincta et amali deligi sed magis
 Imperio est seu Oratio est multitudo uocum seu
 Syllabularum ordinata sibi in longitudine seu breuitate
 succedentium, cum dico Domini, haec uox est
 Oratio quia habet tres Syllabas quarum qualibet in
 oratione secundum breuitatem & longitudinem, sibi
 succedunt et omnes unam illam constituunt, ut et,
 Plures, unitates unum Numerum

Est autem Oratio duplex Soluta et Restricta
 Restricta ut versus Rhythmo & Harmonia.

In uerte Orationem de summo per externa seu vo-
 cali hoc est, p[er] illo modo quo dictionem summi
 mensuramus. mensurantur autem Syllabae Breues
 et Breues

Ut sunt, Proprietate, Quantitate,

I: Amis Quantitati nihil est contrarium namque
 longitudo sex, cubitorum, non est contraria longitu-
 dinum, duorum, cubitorum,

Qua Quantitas non suscipit magis & minus
 hoc est non intenditur nec remittitur licet extendatur
 in linea tricubitalis non est magis linea bicubitali:
 quamuis sit maior

Etia maxime proprium, est Quantitatis, ut secundum
 eam rei dicantur equaliter & Inequaliter, pares &
 Impares, et secundum Numerum, unum, & ceteris dicitur
 alibi esse equaliter & Inequaliter, pariter &
 Impariter contra Amam Proprietatem magnum contra
 Quantitatem parue linea recta obliqua, et Quantitas ha-
 bet contrarium

In ad unum magnam quantitatem non esse contrarium
quam parva absolute seu secundum quantitatem
sed respectu tantum seu comparativum seu secundum
relationem.

Quod ad lineam rectam trariam est abstrahere figure que qualitas
in quantitas. Quae reponuntur in predicamento quantitatis
De non magnitudinis ut Longi: Lat: P: Fun: Omnis modo (ut
uncia, cubitus, passus, modius, &c. Dei + pro Definitiones)
ut annus, mensis, dies, hora, &c.
Omnes species, Numen, & omnis oratio Numerosa.

CAPITULUM 5um De Quantitate

Quod est secundum quod est Qualitas
Homo secundum prudentiam ad esse primum aliter
Qualitas definitur sic ut animi & corporis affectio
Ex qua res aliqua nomina sortiuntur

Quot sunt species Qualitatis
1. Habitus et dispositio naturalis, Potentia & Impotentia;
2. Passio et Passibilis Qualitas, Forma et Figura
Observandum istas Qualitatis species non esse
specialissimas, sed subalternas, Ratio hujus
est, quia quilibet sub se continet plures alias spe-
cies.

Quot sunt species Qualitatis Quot sunt Enu-
merate sed Octo sunt enumerata, sed non recte
dicuntur esse 4.

Quot numerantur 8 Quatuor tamen sunt nomi-
na in re ipsa afferunt sed modo quodam acciden-
tali, id est, secundum magis et minus, seu secundum
perfectum et imperfectum, secundum perfectum dico et im-
perfectum, haec enim docente Aristotele non valent species
quot in exemplo sit manifestum in die, et multae
in qualitate speciem licet nulla sit imperfectio. Sic 2 se

ctio **Quid est Habitus**
 Habitus est qualitas firmus et radicata in subiecto
 et difficile mobilis ab illo ex scientia aut ut
 pfecto acquisita est in homine, **Dispositio**
 uero est qualitas debite radicata in subiecto
 et facile mobilis ab illo et talis est ex imperio
 In omnibus qui prima elementa aliquid scire capiunt

Quotuplex est Habitus
 2plex Animi & Corporis.

Habitus Corporis seu corporalis est qui perficitur
 in suo proprio et est eorum, quatenus illa coe
 pore consistat & uocatur iste habitus pfectus, quales
 habitus sunt in corporibus Agilitas Sagacitas
 alij

Habitus animi seu spiritalis est qui perficit et habilitat
 animum ad operationes sibi convenientes prompte et
 expedite perficiendas sibi in malum siue in bonum
 Scientia pfecte acquisita est habitus spiritalis quia
 eum qui illam acquisiuit habilitat ad omnia illa
 prompte et expedite conficienda de quibus tractat
 talis scientia atque iste habitus uocatur habitus pfectus

Quis habitus animi est 2plex Intellectus et moralis
 Intellectus est qui in nobis studijs acquiri potest diuinitus in
 fide datur
 Et ad hunc referuntur fides spes & caritas et do
 cina spiritus sancti.

Acquisitus est qui frequens exercitio a nobis compe
 ritur atque 2plex Intellectualis et moralis
 Intellectualis est qui in nobis quod intellectione ad quem
 referuntur sapientia scientia & omnes artes & sci
 entia cum suis speciebus
 Moralis est qui uoluntate consistit ad quem referuntur

omnes uirtutes Morales et ultra illa opposita.

Aduerte hic Dispositionis easdem esse Divisiones quae sunt
et habitus aliae enim sunt Dispositiones corporales ut
modica cytharandi, expectatio aliae animi ut artes in ar-
tibus superiorum inchoatae

Quid est Natura potentia et Impotentia
Natura potentia est pensio naturae ad aliquid seu est apti-
tudo quaedam a natura indita ad facile aliquid agendum et
in facile faciendum quae in capite Aquilae uel natura so-
lem directe intuenti in lapide fortitudo naturae fer-
ro et alijs rebus duris resistendi

Natura Impotentia est, ineptitudo naturae ad aliquid spe-
standum et hominis ad uolandum, quasi ad uiram superio-
rantelem.

Quae reponuntur in hac specie Qualitatis
Haec sunt omnes inclinationes seu aptitudines rerum naturales
et grauitas in lapide tendendi et eorum in igne leuitas
tendendi sursum tum motus orbium celestium remem-
torum lapideum stirpium gemmarum

Quae reponuntur proprietates rerum ut resiliuitas huius humi-
litas aquae

Sunt omnes potentiae animalium qualis est sensitiua in ani-
malibus uel uel uel in plantis

Quid est Passio & Passibile Qualitas
Passio est Qualitas ab afficiente subiectum, et cito transi-
ens ab illo ut pallor ex metu, rubor ex uel uel uel

Passibile Qualitas est, affectio diu permanens in sub-
iecto ut palor ex diuturno morbo rubor a naturali tempera-
mentis inditi. Ita

Aduerte Passibilem Qualitatem diu durare in subiecto
propter duas causas, quia est a natura ut affectio inle-
gna quando est ab aliqua affectione forti et deu-
turna siue illa sit affectio corporis siue animi

Quae reponuntur in hac specie Qualitatis

Omnia Objecta quae percipiuntur 5 Sensibus externis
ut albedo, nigredo, sonus, odor, sapor, item 4 Qualitates
calidum, frigidum, siccum, humidum, quae uocantur Quali-
tates secundum corpus

Item Qualitates, seu Passiones secundum animam, qua-
les sunt ira, edulor, amor, tristitia, &c. &c. &c. quae
siones ideo uocantur, quia eas consequitur transmutatio na-
turalis, in corpore ut iram consequitur accensio sanguinis.

Quid est Forma & Figura.

Forma est Qualitas resultans ex lineamentis & deum na-
turalium & artificialium pulchra & deformibus unde
ob hanc dicuntur res pulchrae & deformes.

Figura est Qualitas quae resultat ex terminatione quan-
titarum & dispositione partium et figura circuli est
rotunda, quia eius partes ita sunt rotundae ut in quibus
libet sint.

Quomodo haec species ab Aristotele definitur.

Dupliciter. Imo in hominibus sic Forma et Figura est
Qualitas disponens partes Quantitatis in se hoc est
efficientis ut caput sit iunctum collo.

2do In particularibus sic Forma est Qualitas e quomodo
in rebus naturalibus quae sensu dicitur figura bouis
figura conus Petri.

Nota hic iuxta Corneliu[m] Valeriu[m] figuram in anima
formam speciem complectitur ut sunt Caeli sphaera caele-
stis forma uero Animalis quo sensu dicitur mille homi-
num species hic spectat ille uersus uulgari.

Formam diuentia picti dicitur et figura
2ue reponuntur in hac specie Qualitatis.

Omnes forma accidentales de se naturali ut forma
hominis Equi et omnes forma artefactorum ad extre-
mum omnes Geometrica figure.

¶ Quot sunt proprietates Qualitates.

¶ Prima Qualitas non habet contrarium e.g. color
propter nigredinem, contrarium est ignis albo. Quia qua-
litas suscipit magis et minus in unum ut homo potest de ali-
tero doctior, iustior.

Adverte has proprietates potius esse immunitates duas quam nec
sola nec cu qualitati. Quia figura enim non habet contrarium nec susci-
pit magis & minus.

¶ Secunda. maxime proprium est Qualitati ut secundum eandem duas
similes & dissimiles e.g. secundum albedinem homo albus & al-
ter dissimilis albo & dissimilis nigro.

CAPVT Sextum

De Relatione quam Aristoteles appellat ad aliquid

¶ 2^a e Relatio.

¶ Mutuus respectus unius ad alterum, e.g. Patris ad filium & filii ad
Patrem seu Relatio e accidens reale cuius totum esse e ad aliud se habere.

¶ Dr in Definitione accidens ad remouendas ab hoc predicame-
mento relationes increatas seu diuinas q. uult ipsemet Deus
Substantia Dr. reale, ad excludendas Relationes rationis que
sicut a predicamento ita hinc arcent.

¶ Dr. quous totum esse de deo: deo: ut hic excludunt relationes trans-
scendentes tum alia accidentia predicamentaria, cum quilibet
Relatio conueniat in conceptu communi seu genere quod dicitur,
esse in Differt aut ab illis tanquam per rationem formalem & Con:

ceptu p̄prio. seu d̄issem q̄d̄r eē ab se. ad aliū se habere.

Quot sunt c̄ae efficientes Relatiōum?
Tres Nāa q̄ inter Patrem & Filium Voluntas & consensu ut in:
ter Praeceptorem & Discipulū & Fortuna inter victorē &
Victum, inter dn̄m & seruum.

Quotuplex est Relatio?
2: Realis & Rationis. Relatio Rationis est, quae fit
inter extrema r̄ōnis ut Relatio gr̄a ad Speciem & ē contra
Relatio Realis ē quae fit inter extrema Rel̄a absq̄ opele in:
tellectus qualis ē q̄ Relatio inter Patrem, et Filium ē Lea
lis et haec rursū est.

2: creata & increata.

Creata est, per quam res creata ad se inuicē referunt.
Increata est, quae inter personas diuinas inuenit s: p̄tri:
trem & Filium & Spiritum Sanctum.

Creata utrumq̄plex est Predicamentalis & Transc:
Pradicamen: ē determinate & formaliter spectata ad unū q̄m
seu ad speciale Predicamentū. P̄r fit q̄a m̄l. Relatio p̄tri:
camentalis p̄ inuicē et afficere res diuersōū P̄dicamentōū.

Transcendentis est q̄a q̄a P̄dicamenta transcendit ita
ut eius latitudinem nihil effugere possit, qualis relatio ē
inter substantiam et accidens inter in̄ uerum unum Bonū.

Quotuplex est relatio Predicamentalis.

2plex secundum eē seu mutua et secundum dici seu n̄ mutua
Relatio sc̄d̄ eē ē inuenit inter ea q̄ t̄m̄ per se et principaliter
dicunt p̄ respectuum, sc̄d̄ nō s̄o absolutū seu Relatio sc̄d̄m̄:
eē ē q̄ ita & iungit, relata ut unū absq̄ alio nec eē nec intelli
possit. Et talis Relatio q̄. in̄ Patre & Filio. Relatio sc̄d̄m̄
dici ē quae reperit inter illa q̄ t̄e p̄ se, seu principaliter. sc̄d̄
quod absolutum, secundario respectuum et talis relatio ē in:
ter scientia et scibile. Scientia enim I sc̄at rem absolutā nā
ē de Ima specie Quantitatis d̄ano s̄o respectu re sc̄tam.

seu id est scientia, nisi enim est de re aliqua quae sciri potest
non est scientia. Hinc dicitur scientia est scibilis scientia. In
classis hic Relationem secundum eadem ideas sui mutua quia
extrema mutuo se respiciunt Relationem uero secundum dicitur
Cato non mutua, appellari quia Relatiua mutuo se non respiciunt
ut cum dico scientia est scibilis scientia non est contra.

Quotuplex est Relatio secundum esse?
2: Aequiparantia & Disquiparantia.

Aequiparantia est quae uersatur inter extrema eorum hominis
cum dico Vicinus est uicinus uicinus.

Relatio Disquiparantia est quae uersatur inter extre-
ma diuersorum hominum ut cum dico Necesse est auis uesper.

Quotuplex est Relatio Disquiparantia?
2: Suppositionis, et suppositionis

Relatio Suppositionis est, praeter ea Relatiua, in quorundam altero prius est sonus quae
tua seu quorum alterum nobilitate et prius, alterum uero ignobilitate hac Relatio
refertur. Pater ad filium.

Relatio Suppositionis est inter ea Relatiua in quorundam Immo refertur
aliqua Subjecto seu quorum prius est ignobilitate posterum uero Nobilitate
quia Relatione refertur. Seruus ad Dominum seruus enim Subjectum est Dominus

In Immo Quae requiruntur ad constituendam Relationem.

2: Immuniter loquendo fundamentum a quo incipit Relatio et Ter-
minus in quo terminatur Relatio. Unde fundamentum dicitur Relati-
uum Terminum uero Correlatiuum. Respectus autem qui
ex fundamento et termino resultat, dicitur Relatio

Quae Immuniter loquendo quia fructu loquendo a seipso
Conditiones ad Relationem predicamentalem.

Immo Subjectum Reale, quod dicitur fundamentum, remotum a
Relatio fundandi Reale quod dicitur fundamentum primum
3tia terminus Reale et realiter existens. 4ta Distinctio
Reale fundamenti & Termini.

Quot sunt Relationis fundamentorum genera?

Qua Secunda Unitas et Numery, sive in ordine ad substantia
et ad Relatio Identitatis & diuersitatis sive in ordine ad Id:
titatem et ad Relatio Equalitatis & Inequalitatis sive in:
ordine ad Qualitatem et ad Relatio similitudinis et Dissimili:
tudinis.

Ad id quod Actio et passio quae fundat relatione agentis ad pas:
sium et e contra quibus est relatio in patrem filium, ideo enim
pater refertur ad filium, quia eum genuit et ideo filij confer:
t ad patrem quia ab eo est genitus.

Or ditum est mensura et mensurabile quod fundat Relationem
in re quae mensuratur, ad propria mensuram quomodo Scientia
et habitus mensurant a suis objectis et actibus, ideo Scientia &
habitus dicuntur perfectiores quia perfectis objectis respicunt.

Quae sunt Proprietates Relationis

Quinq: Ima, Relatio secundum dic habet contrarium nam Sci
entia contrariatur ignorantia, uirtus uicio, Relatio uero secundum
esse non habet contrarium.

2da. Relatiua, potissimum a Qualitate sumpta, suscipiunt
magis & minus uq Ioannes dr similiter Paulus quae Jacobo

3a. Relatiua secundum esse dicuntur ad conuertentiam
Id est mutuo respiciunt se, uq. Pater et filij, Pater et e con:
uerso Filius et Patris et Filius.

Dices contra hanc proprietatem ala et auis sunt rela:
tiva, sed haec non possunt conuerti non enim recte dicat
auis est ala auis o haec proprietates quit. Quod
Aristoteles ad conuertentiam in Relatiuis iubeat aptas
uoces quales et quia auis non est uox apta, ad conuer:
tentiam, cum ala ideo male dr auis est ala auis si uoc
aptum nomen inueniatur uq alatum recte dicetur ala
est alati ala, et e conuerso alatum est alati alati.

44.
44a. Omnia Relat^o s^ut simul na^m na^m p^o al^o et po
s^uo uno, statim ponit et altelium et sublato t^o s^uo
Obiicit Pater est p^o filio, s^o unum Relat^o: et p^o p^o al^o
p^o Relat^o Relat^o non s^ut simul na^m. Distinguen^t
eo An^o Pater est p^o filio fundamenta^l iter et quato
humanitatem p^o filio et quato na^m Relat^o
negat An^o et s^ut;

Ita^m Relatiua s^ut simul cognitione ide^m unu^m n^o p^o in
tellectu sine alio

Qua reponunt^r in Relatione?
Ca^m na^m respectum sive mutuum sive n^o mutuo scilicet:
ut Pater filius Soror Dominus &c.

CAPVT T^{er}m^um De Actione.

Quid est Actio

Est un^o quidam ab agente transmissa in passu^m ex adu^m
ignis cal^o facta aquam illa cal^o factio ignis est un^o q^u
transmittit^r in passum s^ut aquam.

Quatuor est Actio

Actio Immanens est q^u in ipso agente t^um in Subiecto
manet ut auditio in aure dictio in oculo.

Transiens est q^u ab agente transit in passu^m est in op^o
ext^orem q^u cal^o factio in aquam et ista dicitur actio
omn^o est tria seu p^oncipalis id^oq^u ratione subiecti.

Ad actio actio dicitur s^ut tria ratione durationis est p^oncip

Instantanea et successiva

Instantanea est q^u fit in instanti et momento ut gene
rati^o et corruptio.

Succesiva est et Diminutio ut alteratio ^{ut} augmentatio
et loci mutatio

2do diuidit ratione principij a que orit eā ^{et} aplex alia
naturalis q̄ fit iuxta cursum nature ut motus leuissimum superius
grauissimum deorsum, et ad hanc referunt omnes actiones
animales. siue illa sint anime vegetatiue ut nutritio
alteratio siue anime sensitiue ut gressus siue anime
rationales ut ratio q̄ Intellectus ut ratiocinatio et
apprehensio et uoluntas, ut uolito aut nolito. Alia
uolenta, q̄ fit contra cursum nature ut motus superius
superius alia sternaalis ut e' motus circulans i:
quos sub concauo Linea Alia Artificiose ut puli
fatio Cithare Dificatio domy

3tio dicitur ratione finis qd uidelicet alia sit diuisi su
torone, ut ducatio Defensio Accusatio, alia siue q̄
ut arcanorum inuestigatio alia publica, ut hostem op:
pugnare, alia privata ut amicum defendere alia sa
cre ut diuina pugnare, alia sterna ut nauigare, allabel
lica ut exercitus infructe alia paus ut Ludos ex:
cere sed ista actiones improprie uocantur

4o Quot sunt proprietates Actionis

1ma Actio suscipit contraria in calefactio strans
frige factio. 2da Actio suscipit max & min q̄
lexum ardore max ut q̄ quam cardo accenset ist
am proprietates competunt actioni ppter Dualitate

3tia Actio semp est cum motu ut illu actionem
accidentalem non substantialem, q̄ actio n̄ fit
nisi mediante Dualitate, ut ignis non calefacit nisi
mediante calore. 4ta Actio est prior passione nata
et dignitate Qua reponuntur in Predicamento Actionis

Omnia uerba Actiua siue scione tm ut adulati

Sive uoce simul et significacione ut scire nam uel uo-
ce tantu actiua. ut audire, uidere, tangere, et similia.
potius ad Passiōem spectant.

CAPVT ^{III} DE PASSIONE

De Passione

Quid est Passio.

Receptio actionis in passio. q̄ dum ignis calefacit
aquam calefactionis in aqua recepta est passio.
Dices Passio est species Qualitatis ut dictum. Non
est subdum Genus distinctum ab alijs. Q̄ Distingue;
Q̄ Ans Passio e' Species Qualitates ut molet. Q̄
sum concedit ut est effectus actionis negat

Quotus
plex Immanens et Transiens

Immanens est effectus actionis immanens ut
uideri intelligi. Transiens e' effectus actionis Trans;
iens ut Pecari, atari.

Scias. ab alijs diuidi Passiōem in naturalem ut gene-
rari collumpi. et Otter naturalem ut interm. ante
tempo a natura p̄fixum, a uen p̄ Hydropsim, deinde d̄m;
sicut actionis q̄ diuidi Passio in forensē studiosam
priuatam. Quot sunt p̄rietates Passiōis.

1. Tria Passio suscipit contrarium q̄ sanari con-
trariat ualnerari. 2da Passio suscipit magis et minus
ut patet in morbis qui intendunt et remittunt. 3tia
Passio semper q̄ cum motu intelligi. succedunt non
instantanea q̄ sit ratione Qualitatum, 5to Passio
semper inferi ab actione

Qua adreponunt in P̄dica:
Omnes effectus actionum item omnia uel
passiue significacionis cum actuali uoce An.

CAPVT gnū^{ca}

DE Vbi

Quid est Vbi

Et accidens resultans ex circumscriptione loci in se
 locata ex secundo ubi eum qd in se lo dicimus ed be
 lestem cum qui est in terra, tonestem, seu breuius
 ubi e' notio loci alicuius ut e' in oratoris, e' in schola,
 Ihu: Vbi significat locum sed loci spectat ad Quam:
 ed hoc ad id eorum nō e' distinctum a Quantitate. **B**
 dupliciter considerari locum, imo pprio' ut definitur
 p' superficie' terra' et immobilē, et sic consideratus, ad
 Quantitatem spectat edo considerat immunitē et
 lato modo s' u e' spatium totum qtu in se e' seu mi
 quantum aliquid in loco agere e' fact' dr et hoc mo
 do consideratū confituit p' adimentum Vbi

Quot modis dicitur aliquid ed in loco secundum vbi?

Quo' qd dicens respectu' et absolute Respective
 dr aliquid ed in loco 3 modis, ppter 3 differentias
 loci respectuas

ua sicut ista differentia,
 Hec ante, Retro, Versu' seu supra, Deorsum
 seu infra, Dextrorsum, Sinistrorsum,
 Absolute vō aliqd in loco dr ed sp'li: imo in loco
 Communi ut e' in Polonia esse Parisys et hinc vocat
 ubi commune

Ide dr ed in loco pprio seu adaequato.

Quotuplex est Vbi pprio

4. Depletiuum, in quali ubi est Deū, Cloum qd are
 olet p centiam p'entia' potentiam et bonitatem Sura
mentale in quali ubi est corp' CHB: Dni existens in
 Ji' Sucharsia Definitiuum in quali ubi e' la' rationalia

existens in ordine ad certum. tempus definito et in quali.
Ubi s^t Angeli qui in aliquo loco designantur e^o p^oporione
et circumscriptuum in quali ubi s^t o^ma corpora, & ab alio
corpore ambiunt

Aduerte tantum Ubi circumscriptuum e^o summo Je:
na in hoc predicamento e^o e^o in Debe. In u^oll^o e^o
speciem infimam, e^o p^oporione. Sic Jano^o e^o Individu^o
um

Quot sunt proprietates Ubi.
Tres. Ita Ubi nihil h^t extralium e^o a n^o suscipit
magis et magis. Ita solus Ubi corporeus & ab alio corpo
re ambiunt, uenit unde Angeli anime rationales n^o
proprie s^t d^o tantum equiuoc^o dicunt e^o in loco

Qua reponuntur in Ubi.
Sola o^ma p^o qua conuenienter respondet ad interrogat^o
Ubi in Templo in Oratorio in schola &c.

CAPVT Iom^oim.

De Quando p^o

Quid est Quando.
Et nota^o t^o ut heri seras hodie seu q^o e^o id quod e^o d^o
gentia temporis relinqu^o in De temporali

Quot p^o e^o est Quando.
Ita diuiditur ut tempus p^o Amo generaliter in d^o Pet^o fu
turum. Ita specialiter in autumale. Gemmale e^o q^o
uale. P^oterea in momentum diem horam. Annum, &c. de
quibz agunt computista. unde fornellig. Valerij. sic definit
Quando. Quando continet temporum differentia^o quibz
aliquid e^o fuisse fore facere pati dicit

Aduerte hic e^o d^o e^o p^oporione. Ita n^o p^oporione e^o et ad t^o p^oporione
Quot sunt proprietates Quo

1^a q^{da} q^{da} nihil habet similitudinem. 2^a q^{da} q^{da} non suscipit magis et minus
 3^a q^{da} q^{da} ducit huiusmodi habent. 4^a q^{da} q^{da} habent. 5^a q^{da} q^{da} habent. 6^a q^{da} q^{da} habent.
 7^a q^{da} q^{da} quando effluere & non permanere id est ratione temporis tribuitur
 Quae hic respondentur.

Quaestio respondet ad inquam quando ut hodie primum.

CAPVT III^m De Situ 2^e sit^u

Continua potest totius corporis. 2^a q^{da} q^{da} in loco ubi dicitur seu dicitur potest aliquid
 sibi oportet. 3^a q^{da} q^{da} sunt et deorsum aut & retro dicitur et sicut ut stare sedere supinum est.
 Quotuplex est situs? 2^{plex} Naturalis & Nonnaturalis.

1^a seu propria est sibi veniente res a natura dicitur ut in hinc est erecto capite
 caput habere supinum collum contra supinum humerum in bellis est pro corpore sic etiam sit
 terre in medio a se qua supra et eam.

Non naturalis est, in quo ordo naturae non observatur et talis est spontanea
 Violenta. Arta et casualis. Spontanea est quae pendet ab appetitu ut imbuta
 aut a voluntate ut in hinc ut quae prone supine aut
 obliqua iacere.

Violentus est qui procedit ab aliqua violentia passiva illata
 ut situs in lapide, sagitte in aere, tuus pectus, situs sum.

Artificiosus est qui fit ab arte, quod dicitur domum bene
 et male sitam esse ad meridiem aut orientem iacere.

Casualis denique est qui venit casualiter seu fortuito ut de
 cidentem casualiter habet caput inferiori loco pedes in su
 periori.

Quot sunt species situs
 Stare Sedere & Iacere.

Stare operatur erectis corporibus, ut arboribus.

Iacere operatur prostratis corporibus ut campis.

Sedere operatur partim erectis partim prostratis corporibus
 ut quibusdam animalibus.

Quot sunt proprietates situs

Situs non habet non habet contrarium id est non habet nisi loco
 quia haec sunt predicamenta ab iis quando et situm est oritur
 untur a quantitate. Sitia sita proxime consistit in substantia.

Quae hic respondentur.

Omnes Propositiones Corporum ut descriptio Cubatio
Statio Lures.

CAPVT 12^m

DE HABITU.

Quid est Habitus.

Amictu aliquo factum esse. seu Ratio uestiendi cor-
poris, siue Totius ut armatum esse Togatum esse, siue
partis ut calceatum esse. idq; o cāa ornati, ut annulatum
esse o necessitatis ut Tunicatum esse. Vbi
Aduerte qd habitum ut est ultimum Predicamentum nō si-
gnificare uestem, seu ornatum, neq; rem uestitam seu orna-
tam sed modum Accidens. seu respectu rei ornata ad or-
natum at exprimitur, hūc et similit; uerba eē uersus
eē Torricatum. ¶
Aduerte idō Habitum ut e hoc Predicamento, differ-
re a Habitu qui e species Imā Qualitatis eo qdā hā-
bit; Qualitates dicit Qualitatem acq̄sitam frequentie
Exercitio. hūc am habit; modum. seu Ratioem ornandi
Corporis dicit. Quotuplex est Habitus?

Duplex, Naturalis & Artificialis.
Naturalis e ornamentum a nāa datum, ut folia arbo-
rum lacuam p̄scia p̄lia animalium.
Artificialis e ornamentum ab arte factum, ut uestis
ley framea iugugio q̄ui.

Quot sunt Species Habitūs

3° Imā Habitus hūc realu & dicitur magis et minus qd

armatum eē et in eodem cōtrahantur & unq p̄ eē ma:
gis quam alter uestitus. 2da Habitū necessario dicitur ad:
Scientiam, inter plura s̄ inter habentem et rem habitam
3a proprium Habitū ut s̄ rerum cōporarum, illeq ar:
tis potius quam nāe

Qua hic reponuntur...
Omnis Dicitio habitum sc̄ans et armatū eē Solicatū
eē togatū annulatū eē. Haec est tota doctrina de
10 Praedicamentis in quibz gr̄m, formalium Differenti
alium et Individuorum exempla, reponunt & immen
sa cōpium cognatarum copia, ordine digesta cōprehendit
quibz Definitionum et Divisionum materia petenda, unā
modo sit.

CAPVT 1349^m

Postpraedicamentis. 3m

Quid est Postpraedicamentis
doctrina Praedicamentalis complementum quod
maxime iuuat ut melius intelligantur et penetrentur Prae:
dicamenta, quae quinq̄ omniniter statim h̄repositio Dry
simul motus et habere de quibz s̄ius dicta

P V N C T V M. Anmum

De oppositione.

Quid est Oppositio.
Repugnantia plurimorum terminorum, incomple:
torum quorum alter de altero dici non p̄t uno eodemq̄
tempore et modo ut est inter calidum et frigidum
Quotuplex est Oppositio.

Quaeritur Relatiua Priuatiua Contraria & Con-
tradictoria.

Relatiua oppositio est, repugnantia inter duos terminos. Et:
tatiuos qui ex sua significatione ad se inuicem referuntur
ut inter Patrem & Filium, pater enim non potest esse filii
Filius et tali oppositione causa Relatiua sunt opposita

Priuatiua Oppositio est, repugnantia inter formam &
habitu[m] et eius priuationem ut inter uisum & caecitate[m]

Aduerte Priuationem esse explicam Totalem & Partia-
lem Totalem seu perfecta est qua tollit et habitu[m] et potentiam
ad habitu[m] ut. Caecitas et hinc dicitur a priuatione ad habi-
tu[m], non dicitur naturaliter e contra.

Partialis est, seu imperfecta est qua tollit actum non
tamen potentiam, ut tenebrae tollunt lucem ac non tamen
potentiam

Oppositio Contraria est repugnantia inter duo accidentia
quae simul in eodem subiecto esse non possunt. intellige;
quidam Simul natura remissis possunt esse. ut siue:
resus & mutuo se enim expellunt; talis uero oppositio inter
album et nigrum uirtutem & uicium. Sciatis

Contraria esse explicata Mediatam Et Immediatam,
Mediatam sunt, quae habent medium inter extrema contraria
ut quae album & nigrum, sunt contraria mediatam uirtute[m] et
periculum si inter caliditatem et frigiditatem sunt enim tepiditas
media si Immediata Contraria sunt, inter quae non
datur medium ut quae inter uirtutem & uicium.

Oppositio Contradictoria est inter rem simplicem & eam pu-
tam Negationem, uel aduerbium non ut Homo si homo
Currens non Currens.
Sciendum hanc Oppositionem Contradictoriam esse
Oppositio[m] maximam.

Ratio sua sine ullo medio est, nec dat aliquid medium,
inter extrema contradictorie opposita, ut inter Equum &
non Equum.

PUNCTUM. 2du.
De Postpredicamento Prius &
Posterioris;

2° est Prius, ^{quos}
Particula ostendens modos secundum res una, ali-
teram precedere videtur hinc Praeceptor est prius Di-
scipulo. Quot sunt isti Modi
5: Qui hic comprehenduntur uoxibus uersibus
Tempore prius Natura prius ordine hic & honore.

Causam causato dicimus esse prius.
Et ad tempore dicitur aliquid esse prius hoc est antequam et uetustate,
Sicut homo 30° annorum prius est homini decem an-
norum.

Haec prius dicitur illud a quo non ualet, subsistendi con-
sequentia, ut animal prius hinc Natura, quia recte dicitur
homo est, Ergo est animal, jam uero est contra, non recte dicitur
animal est, Ergo homo est. Quia potest esse Bos. Quod dicitur
prius dicitur illud, quod prius ponitur et collocatur, ut in Orati-
one prius est oratio quam confirmatio in Geometria punctum
quam Linea.

Honore dicitur prius quod est prestantius, ut Luna prior est Sole.
idem dignior et honorabilior, & Sol dicitur Luna prior, quia
suis propriis oculis uidentur. Cuius dicitur illud prius quod est
origo et principium, ut ignis sic uox ignis est prior calori
et Sol lumine species proprio prior.

P. V. C. P. V. M. S. T. U. V. ^{uo}

De Postpredicamento Simul.

Quid est Simul. & quot sunt
Eius modi.

Est particula ostendens modos quibus aliqua simul
esse dicuntur Quot sunt ejusmodi.
S. Hu. Versus Contenti

Tempore dico Simul. quod duo generatio videtur

Quae conuertuntur dicimus esse Simul
Suntq. Simul species Genus unum descendente

Sed generis causa non ratione sua.

Hoc est tempore ut illa esse simul & eodem tempore fuerit
aut generantur ut duo gemelli. & duo hinc eodem tem-
pore nati. Similiter subiectum cum sua proprietate. Le-
latione seu naa Relationis dicuntur eadem Simul quo-
rum unum sine alio esse nequit cum quo conuertitur ut
Pater & Filius Et omnia Relatiua quorum haec de dicto
ut Simul sunt. et unum Relatiuum nisi sit causa alteri. Sed
terminus seu Irrelatiuum. Diuisione Simul sunt. & sub
eodem genere posita conuertuntur. illud ut homo. Sed
Sed Diuisione Simul quia conuertuntur genus. si animal
similiter. quoq. omnes differentiae. & aduertunt genus ut
rationale et Irrationale. et ista omnia sunt Simul si ea-
tione. sui ingruunt sunt sed ratione generis quod dicitur

PUNCTVM. 4^{uo}

De Postpredicamento ^{uo} *flor*

Quid sit Motus.

Quaedam mutatio per quam res aliter se habent, nunc,
quam prius.

Quot sint Species Motus.

1. Generatio, Corruptio, augmentatio, Diminutio
Alteratio et Locum mutatio.

Generatio est mutatio a non esse ad esse, ut patet in hinc na-
scenti. Sed hic motus est substantiarum. dicitur

Corruptio est mutatio ab esse ad non esse, ut ad homo moritur
transit ab esse, quia prius fuit, et devenit ad non esse,
et hic motus est a substantia.

Augmentatio est mutatio a minore quantitate ad maio-
rem, ut patet in hinc nascenti, et hic motus est ad Quantita-
tatem.

Diminutio est mutatio a maiori quantitate ad maiorem, ut
patet in genere decrescente, et talis motus est a Quantitate.

Alteratio, est mutatio ab una Qualitate in contrariam,
contrariam, ut albedinem ad nigredinem, seu est Mutatio a sen-
tentia in contrarium, et modum, ut calefactio aquae est altera-
tio, per quam aqua mutatur de frigore in calorem, et teporem,
inquam medium, et hic motus est ad Qualitatem.

Locum Mutatio seu Motus, secundum Locum est mutatio, ab u-
no ad alium locum, ut curus quis ab ut domo ad templum
et contra est motus Localis et huius motus Localis, sunt
ferentia. Nam aut movetur aliquid localiter, sursum aut
Deorsum, Antea et Retro seu ad dextram seu ad sinistram
et haec species his notantur Versibus

Auger, Diminuit, Decumplit, & Generatur,

Alterat, & Mutat, cum per Multa Loca vagatur.

P V S C T V M. S I U M

De Habere.

Quid est habere
est particula, denotans modos habendi seu Quibus
aliquam rem habere dicimus

Quot modis dicitur Habere.
Septem. uno dicitur habere Qualitatem & affectionem,
v.g. scientiam uirtutem. 2do. dicitur aliquid habere Quan-
titate[m] v.g. Petrus dicitur habere Quantitatem, v.g. Petrus
dicitur habere naturam trium cubitorum,
3to. dicitur aliquid dicitur habere ea, quae circa corpus sunt. nimirum
uestem pileum & calceas et hic modus substituit ultimis
dicamus primum.

4to. Habere contentum, v.g. utrum dicitur habere uinum modum
tritici.

5to. Habere Membrum ut caput pedes & 6to. Ha-
bere Possessionem, ut Domum Agrum Proposituram

7mo. Habere uxorem sed hic modus ab Aristotele dicitur
improprie nam qui habet uxorem similiter habet ab eis

incedentibus uel habendi modum id quod habet non dicitur
solum habere, sed in modum membris sui uelibus

Affectum, Quantitatem, uel Naturam dicitur uelut, Aulo,
Membrum, Contentum, Possessio uel aliter.

Et haec sunt quae spectabunt ad eandem dictionem
sequitur

LIBER III.

De Diuisione.

Haec tenus de illis eorum quae spectant ad diuisionem

intellectus hoc est de terminis simplicibus nunc ordine
doctrinae agendum e de terminis complexis seu detri:
bus modis sciendi de Definitione Divisione Argumen
tatio. q spectant ad 2am et 3am mentis operationem
et hoc quidem libi de Definitione sibi: o agens se
ex occasione. Quas

Quid est modus sciendi.

Est Oratio alterius ignoti manifestata

Duplex Quotuplex est Ignotum.

Incomplexum est Ipsa Quaeestio simplex ut qd e homo

Complexum est Quaeestio composita, in qua de duobus
quaritur, ut qd homo sit solidus.

Quot sunt modi sciendi?

Tres Definitio Divisio et Argumentatio abq uniuscujus
Definitio rei nra investigatur, nam si fuerit dire
plexum Ignotum, manifestatur p argumentationem
in qua ex Notitia Ignotum p definitionem manifestat
et ducimus si aia fuerit ignotum Incomplexum illud
e certam scire delucitur. Quod est homo tale igno
tum p definitionem manifestatur, respondendo sic e
mal rationale s'co ignote ptes utq manifestantur p Di
visionem.

CAPVT I.

De Definitione in Genere.

Quid est Definitio

Est Oratio nam rei, aut termini, significationem ex
plicans quam brevissime ut cur alba album est habens
albedinem, s'q notum seu termini significationem

exp

expono cum id dico album esse Discretatum
ut tunc nam, albi explico seu ut Aristoteles de
Sunt Definitio & Oratio explicans, qd ad certu es veru
for qd qd est essentiam seu Naturam Rei.

Duplices Est Definitio
Dplex Nominis seu Verbalis & Dei seu Reals

CAPVT II

De Definitione Nominis.

Quid est Definitio Nominis?
Et quum uocum explicat, seu Et qua significatio uer-
bataz etiam locutionis explicat, qd dicitur, est uerbu sermo
conclufus & concludit.

Quot sunt Genera Definitionis Nominis?
Sic iuxta Philonem dicitur, Imum sciantur exim seu
Cathalexim, id est per contradictionem, & dictionem b
lum scata enim grece significat latine, per seu secundum
Antilexim uo, sonat contradictionem, exim dictionem
adum scata etymologiam, id est per uerbum sermonem. Phy-
mos enim grece, Latine uerbum sonat & Logos Grece ser-
tinis sermo.

Quid est Cathalexim, id est per differentiam seu duos sermos

Quid est Definitio Nominis per contradictionem?
Si cum nomen aliquod ignotum notione explicat, qd sapientis
diminutio est prioris status commutato credere est fugere
dare mentis est contra mentem ne.

Quid est Definitio Nominis per ~~antithesim~~
Et qua declarat unde e aliqua dictio deriuat, id est a

Latini dr notata seu uera ueri Interpretatio, ut fides
 ex eo dicta est quod fiat id quod dictum e' facientia
 quasi sacra educe

Plac hic cluthorem monere ne uoces temere deducantur
 tur et ne omnia notata accipiatur. Unde reprehendit eos
 qui deducunt lapidem ex eo quod cadat pedem et petram
 quod pedibus terantur multa enim sunt quae cadunt pedem
 et quae pede teruntur non tamen dicuntur petrae aut lapides

Quid est Definitio. Quomodo per Differentiam
 Et cum plures uocabulis propositis quibus sintne adde
 aut diuersa. Quae sintne idem humanitas. Mementi
 et misericordia. Sic ne idem maledicus et accusator. Ami
 et ex ad uulatoe. Ira & odium.

CAPVT III.

De Definitione Rei

Quid est Definitio Rei?

Quaeritur quae id quod definitur explicat quid sit
 id est ostendit proprie et ad lucide quod sit eius rei natura
 de qua agitur. Quotuplex est Definitio Rei?

2plex. Essentialis seu Quiddam data seu Dialectica
 & Accidentalis seu Descriptiva seu Rhetorica.

Essentialis est quae explicat naturam Rei per partes ipsius
 Genitales. Haec iterum 2plex. Alia Essentialis me
 taphysica quae Rem explicat per partes Essentialis
 Metaphysicas. Per genus proprium et Differentiam. Quod
 homo est animal rationale. Alia Spe
 tralis Physica quae rem explicat per partes Essentialis.

Phy

Physicas nempe per materiam & formam et cum ho-
mo definitur quod est in Natura, contra Corpore
organico et anima Rationali

CAPITULUM IV

De Definitione Accidentali seu Descriptiva

Quid est Definitio Descriptiva

Est quae naturam Rei declarat per aliqua, quod est cum
sentiam eius
Ita, sicut Aristoteles dicit. Quia quae naturam Rei explicat
per genus et eius proprietatem, ut cum dico homo est
resibile

Quia quae naturam Rei explicat per causas extrinsecas sicut per
cientem, finalem et exemplarem, ut cum dico homo
est animal a Deo creatum ad eius imaginem et ad
beatitudinem consequendam simul dicitur descriptiva
quia Lex est nihil aliud nisi ratio et a Numine Deorum
stricta Ratio imperans non solum prohibens sed etiam

Ita quae naturam Rei explicat per genus accidentia sicut omnia
qua simul iuncta Definitio sicut Definitio comprehendit
ut cum dico homo est animal bipes impium sagax
dulchrum ad sidens erectum, et hoc definiendi genus
maxime patet quod quod omnes forme descriptione necesse est

Quot sunt modi Descriptionis
Sicut Aristoteles dicitur. Quot sunt modi Descriptionis
aut signa ut quia est elementum combustivum fumi
et quia est admodum et quantitatem, ut sic dicitur
homo est animal praevidens sagax, multiplex. Accidit
memorabilem rationis itaque, contra dicitur v. metaphisica
reus dicitur ratio nempe ut mors est ultima linea dicitur
ut dicitur est per contrarium eius ratione nempe ut dicitur est ut dicitur

Stylus Hippocrati seu Declarationem ut Ineas est
Anchise et non ens filio sic Achille. est impiger macundus
Py est p Hippum seu Exemplum Phidre et Altes Orator ut Gens
Jurans ut Horo Poeta ut Virgilius

Ima e p Sup. um. cu p de. tum integu s. dum de. akmu
de. r. bitur p id quod illi tu in p. f. e. r. e. m. d. o. e. r. a. d. i. t. i. o. n. e. m.
cui aliqua p. n. d. i. c. i. o. n. e. m. d. e. m. a. t. i. l. i. u. m. e. c. u. i. a. l. i. q. u. a. p. a. r. t. e. m. d. e. f. i. n. i. t. u. r. e. t. l. a. u. d. e. a. u. t. u. t. i. q. u. e. d.
Sanctissimum humani pectoris Bonum. Imo p. In. a. l. o. q. u. a. m.
seu p. h. o. r. t. i. o. n. e. m. q. u. a. d. a. l. i. o. s. e. s. t. c. o. r. p. u. s. s. i. c. u. t. a. n. i. m. a. s. e. l. y. p. s. i. o.
Sole. hoc de. p. t. i. n. e. l. e. t. e. r. o.

Tomus 2. De. l. a. t. i. n. i. s. p. e. c. i. e. q. u. a. n. i. l. i. b. e. t. u. t. e. r. e. q. u. a. b. e. t. f. i. l. i. u.
Dico descriptiones eas p. r. i. m. a. e. s. t. Orationum atq. p. h. a. r.
p. o. e. t. a. n. d. e. m. e. n. t. i. a. l. e. s. e. s. t. D. e. f. i. n. i. t. i. o. n. e. s. p. a. r. t. i. a. e. s. t. D. i. a. l. e. c. t. i. c. o. n. i. s.

CAPVT IVM

De Virtutibus et vitis Definitionis tu de

Definitio.

Quot sunt Virtutes Bona Definitionis.

1. Ima. Definitio debet esse Adequata suo Definito hoc
nec latius nec strictius patere qm suus Definitus. 2. 2da
Definitio debet esse. qd et Differentia e. oppo. e. alter.
Inappropriata. i. e. debet esse ab quo Inimici. in qua definitio
ueniat cu aliq. et ab aliq. speciali q. quod differat. in aliq.
alias n. explicat tota rei essentia. huc continet.

3. 3ia. Debet esse clarior Definitio debet esse suo Definito. Ratio quia
Eg. manifestum quia ante altere manifestatum debet esse
illo datus unde omnis amphibologia. in Definiendo fugienda
et Definitam n. debet inueni. Definitionem

4. 4ta. ab aliis ali. q. n. a. r. i. s. i. n. s. t. a. m. c. o. n. d. i. t. i. o. n. e. m. D. e. f. i. n. i. t. i. o. n. e.
i. n. s. t. a. m. e. s. s. e. t. a. b. e. l. l. e. c. u. m. s. u. o. D. e. f. i. n. i. t. o. i. d. e. u. t. s. i. n. C. o. n. s. e. q. u. a.
5. 5ta. Definitio ad Definitum et contra. q. animal Rationale
Ego est homo est contra homo e. Ego e. animal. Rationale
sed. i. n. d. i. c. t. i. o. c. o. n. t. r. a. t. i. o. n. e. m.

Quot sunt vitia Definitionis
Sunt Quot et Virtutes. opposito modo. Memoranda nam oppositum
adnam e. Laro.

Quid est Definitum

Quod quod per definitionem explicat homo est definitio animalis
Rationalis est definitio

¶ Notat autem definitiones definitio.

¶ Primum, ut definitum sit simplex unum non aggregatum et
pluribus ut homo, non homo albus unde nec inter
accidens nec qualitative definiti possit essentialiter nisi prius
essentialem est ut definitum sit unum quod per se
velum det beate unde sistent et dala meo Elementa
non possit definiti cu sit in entia ita ut de proposito sit
nisi in se nisi in quibus dua in antia cu sit mutabilis et
possunt definiti. Definitio enim cu sit in se esse esse de
ita definitum debet esse specie sue subalterna sue definitio
ma, unde definitio genera, et definitio definitio non possit
defini essentialiter cum definitio definitio definitio definitio
definitio ut definitio seu definitio definitio definitio non accidens quod
essentialem definitio in concreto definitio non possit esse definitio
definitio definitio definitio definitio definitio definitio definitio definitio

CAPVLTVM De Modo inuestigande Definitionis

¶ Quis est modus inuestigande definitio definitio
definitio definitio definitio definitio definitio definitio definitio
definitio definitio definitio definitio definitio definitio definitio definitio
definitio definitio definitio definitio definitio definitio definitio definitio
definitio definitio definitio definitio definitio definitio definitio definitio
definitio definitio definitio definitio definitio definitio definitio definitio
definitio definitio definitio definitio definitio definitio definitio definitio
definitio definitio definitio definitio definitio definitio definitio definitio
definitio definitio definitio definitio definitio definitio definitio definitio
definitio definitio definitio definitio definitio definitio definitio definitio
definitio definitio definitio definitio definitio definitio definitio definitio
definitio definitio definitio definitio definitio definitio definitio definitio

LIBER IV

De Divisione

Declarato modo sciendi a definitione ordine dicitur Author
de alia et divisionem in faciliorem Doctrina Causa in his Cap pariter dicitur

CAPVLTVM In unum De Divisione

Quid est Diuisio

Diuisio est in duas partes Distributio v.g. Animalis in Rationale
 et Irrationale, v. in finem Bouem Leonem seu canis Est Oratio
 aliquam per sua membra p terminum per varias significaciones
 Arripens. Quotplex est Diuisio
 Duplex. Nominis et Rei Diuisio nris est p quam nomen
 aliqde Commune aut vox ambigua in sua scita distribuitur
 v.g. cum vox canis diuidit, in Discem. scilicet Celeste et animal
 Intrabile, In tali Diuisione si diuidit res aliqua, (q n dat nam
 canis communis et diuisibilis in finem intrabilem, Celestem,
 et Malignum.) sed diuidit vox canis per diuersas significaciones.
 Diuisio Rei est, per quam aut Genus in suas species aut
 totum in suas Partes. aut subjectu in sua Accididitia diuidit
 ex qua Definitore.

Collige Diuisionem Rei esse Duplex Potentialem Actuar.
 Aleam et Accidentalem & Potentialem seu Inuersalem est.
 qua totum Inuersale diuiditur in partes subjectiuas id est
 in species proximas, quas sub se continet potentia, et hanc duplex
 Inuoca cum diuisum participatur ab omnibus. equaliter et
 Genus a speciebus Species ab Individuis imo Genus a Differen-
 tis Diuisiu. sed minus proprie quia genus n diuidit p res in dis-
 ferentias sed p Differentias in specie.

Analogia est cum diuisum participatur, inaequaliter ut in
 Substantia et accidente.
 Actualis est Diuisio. qua totum diuidit, in partes actuales, hoc est
 ex quo actu componitur, et hoc iterum actualis duplex. Per-
 tialis et Integralis
 Pertialis actualis est. cum totum diuidit, in partes entiales
 q sunt, q sunt entiales Physice ut materia et forma v.g.
 Partes hominis essentielles corpus & anima Diuisio Act
 actualis entialis Physica si duo sint Metaphysice ut Genus &
 ferentia v.g. eundem hominis partes entiales Animalis. imo
 nalis Diuisio n. actualis Metaphysica, q ab alijs vocat. Di-
 uisa uterque duplex. Alia qnt in suas species.

q. Animalis in hominem, Quum bouem Leo non
Alia generis in differentia, q. eadem animalis in ra-
tionale & Irrationale.
Integralis Actualis est qua totum diuiditur in partes in-
tegrantes seu Membra, q. cum homo dicitur in caput, Pedes
Manus, &c. Partes autem Integrantes sunt 2 plures alie
Heterogenae ut manus & pes, Alie Homogeneae ut manus
aut pes q. s. seu eadem Species ~~quales sunt~~ quales sunt par-
tes. Aquo & aeris.

Accidentalit est, qua totum diuiditur in partes Acciden-
tales estq. Species subjecti in accidentia cum alio hinc alij
sunt Liberi, alij Terri.

Accidentis in subiecto, ut bona alia sunt animi, alia for-
poris alia Fortune & Accidentis in Accidente. Alio-
num aliud est honestum aliud ut de aliud iucundum.

CAPVT 2^{du}m

De Virtutibus et Vitijs. Diuisionis tum de Diuiso.

¶ Prout sunt virtutes Bonae Diuisionis.

Tres: Prima, ut Diuisio sit Aequata suo Diuiso, q. e. nec
plus nec minus habere debet, quam suam Diuisio, ne alij mem-
bra simul & separatim ~~contineantur~~ ~~simul~~, 2da, ut Diuisio
sit p. opposita, et repugnantia q. Diuisio Animalis per Ratio-
nale & Irrationale. 3ta, ut sit Diuisio Bimembri.

Disce Contra multa Diuisiones, sunt Lecta q. no sunt
bimembres, q. Diuisio Qualitatis in 4 Species Diuisio Vniuer-
salis in 2 locos communes seu Predicabilia & Lecta nec
tamen Bimembri. Ergo ista dicitur Quod.
¶ Distingueno dicitur: Aliam e. Diuisionem in Species et aliam
in Differentias de quo lex scripta dicitur. Aduerte ab

alij dicit itam conditionem. Divisionis hanc. membra Divi-
da debent esse inferiora Diviſio hoc est minoris illo quia omne
totum est magis sua parte.

Tot Quot sunt Vitia Divisionis.

Quot et virtutes si has in dividendo non servaveris
Quid est Divisum
Est id quod per Divisionem dividitur. Animal est Divisum
Rationale id est Irrationale quod dividunt illud dicuntur mem-
bra dividenda, inter quod dicitur.

LIBER V.

De Locis Dialecticis

Duorum instrumentorum artis. Definitionis et Divisionis expla-
nationem con equi dicitur argumentatione sed quia argumentatio
et omnis dicitur et Locis pendet loco prius de his loquor hoc
id. a faciliore metodo quia in 3. Cap. dicitur in quibus
fmo De Locis in communi in 2do de Locis Internis in 3to
de Locis extrinsecis agem.

CAPUT I. unum.

De Locis in Communi.

Quid est Locus

Quod est ars seu compendium quoddam est quod ad lo-
cutionem phrasium solent dicitur argum. argum. 1000.

Quid est Argum?

Spabile inuentum ad faciendam fidem hoc est hanc inclinans
intellectum ad assentiendum de an. Argum. proce. Pycherena
quod latine sonat accessum ad argumentationem seu solta.
Hermogenem rehar. seu firmamentum.

Quod est discrimen inter ista Tri-
Locum et Argumentum tum inter Argumentatione.

Quid ad 3^m Locy & Argu hoc difficut qd locus e' amens argu
uo gentium.

Etum a 2do Argumentum ab Argumentatio^{ne} dicitur sic qd ar-
gumentu e' tangit materia seu medium Argumentationis Ar-
gumentatio uo est ipsius materia applicatio in son siue sub siue
Sinthi siue alia diffinitio.

Quotuplices sunt Locy.

2° plices Interny seu Injuri seu Injuri et Inim seu Injuri
pti seu Injuri.
Interny q' in eo ipso de quo agitur herent, u' q' ex uiscent, seu
de promotione et p'ncipia de substantiam Lei. Interny q' de
trindem seu fons ad aliquam rem pbanda assumunt.

Quomodo ab alijs adhuc diuiditur Locy

Diuiditur in maximam & minime. Maxima e' p-
positio diuersis p'posito & seclia q' dum p'ponit fidem obinet
ut omne totum e' maxima sua pte et ha' maxime a Philo. loq'it
locant. Axiomata Regu & Canone. Dignitates Locy
Differentia maxime e' terminy q' dande lunan Locum ex quo ar-
guitur sit sumendum, q' a Definitione (u' uiscente) pto est q' diu-
su maximam et alia diuersam tribuat appellatione. unde
q' maxime enuadit et loco definitione dicitur a definitione, q' e' com-
p'ulsiq' et loco diuisione dicitur a diuisione.

Quotuplex est Locy differentia Maxime iuxta Nico: Mod

Iuxta Nico: autem maxime em A: alius est intra rem, q' d' medium
qd ad p'cedendum a p'ncipio ad naturam rei in diuisione p'posita spectat
est, 3° plex a Definitione Descriptione, et a Notatione seu remu-
nis interpretatione.

Alius e' circa rem q' d' medium sub aliquo modo Injuri. Et tui-
les Locy s' A. a q' d' a parte A toto ab effectu generatione p-
ruptione ab usq' a communiter accidentia a p'ncipio a consequentia
a diuisione.

Alius e' extra rem, tales s' B. a Masori a Notu a Simli, a Spa-
tiatione et ab Authoritate. Alius deniq' e' intra rem, que
les Locy s' C. ab Oppositi a Preparati, et a Desimilitudine sed no
interim s' A. Locy s' q' d' methodu.

Constructive iuxta has duas maximas. Ima: e quid quid predicat
de definito predicatur em de Definitione, ut homo intelligit e ad
Rationale intelligit. Ida: est de quocumq predicat de offi. Ida: e de definito
Destructive similiter iuxta Ida: maximas. Ima: est quid quid re:
mouet a definito remouet etiam a definito: va homo e lignum
Id nec ad Rationale. Ida: est a quocumq remouet a definito re:
mouet etiam a definito va quia homo remouet a ligno etiam a
mal radnale remouet a seodem.

Etiam similia argta et similes maximas posse desum. ex loco a descripti
one, solum tm immutatus terminus s: per descriptionem ponendo descri
ptionem et p definito ponendo descriptiuam va quid quid predicat de de
finitione descriptioe predicat et de descripto et sic de alijs intelligendo
Notio Grece Simologia e alicuius uocabuli explicatio seu e de
finitio per nominis interpretationem va Dialectica est duodum sero
ex hac loco argumentam. Explicit

Constructive iuxta has duas maximas. Ima est quid quid predicat de Notione
predicatur etiam et de notato va an differendi e par. Ida e de
Dialectica est Ida de quocumq predicat Notio predicat
et notatum. va. Petri calet anem differendi s. Petri calet Ida
Destructive quoq argumentam iuxta has duas maximas. Ima
est quid quid remouet a Notatione remouet e a Notatione differendi
Id nec e falsa s. nec Dialectica. Ida e a quocumq notio re:
mouet et Notatum. Quid est Locus a Toto

Totum e. Res uniuersa q in suis partibus ex qm est dicitur locus
uo a Toto dicitur sicut et ipsum totum e. an totum e. Explicit
Aliud uniuersale qd e supra respectu specierum ut Gen 16:
spectu specierum subiectarum. Aliud totum integrale qd
est oppositum e partibus. Quam habentibus. Aliud totum
Quantitate. Id e uniuersale sumptum cum signo uniuersali va
omnis homo nullus homo. Aliud totum in modo quale e qd
uniuersale sumptum absq nullo signo. Aliud totum in loco seu
Locale quod est significans omnem locum aduersarialiter ut ubi
q. nusqm. Aliud de nra totum in tempore seu tempore qd e dicitur
significans. Aduersarialiter e tempus nra semp nusqm.

A Toto in universali argumentam, tm negatiue iuxta hanc
maximam remoto supiori remouet ea inferiorem vg n e ad
so neq homo neq ped neq sim e

A Toto integrali argumentam Explicit. Imo affirmatiue iuxta
hanc maximam posito toto integrali partem Soe pter vg
est domus so si pariete. Sed ad pro negatiue iuxta he
gatiue iuxta hanc maximam sublato toto integrali aliqua sal
tim pars tollit vg n e perfectum edificium so aut tectum aut
fores aut fenestra desunt.

A Toto in quantitate Explicit argumentamur. Imo affirma
tue iuxta hanc maximam qd qd practica

A Toto in modo argumentam, tm destructiue, iuxta hanc ma
ximam remoto toto in modo remouet q libet ea pars vg Ho
mo n e lapis e nec Petrus

A Toto locali epi argumentam, Imo iuxta hanc maximam af
firmatiue cuicunq subent totam in loco duent et illy q libet pars
vg De us Est ubiq so etiam hic ndisum. Ad negatiue
iuxta hanc maximam, a quocunq remouet Totum in loco re
motet et q libet ea pars vg Hymera nupm est, ea nec in lo
nec in terra,

A Toto in tpre argumentam, Explicit Imo affirmatiue iuxta
hanc maximam cu duent totum in tpre eide duent et
q libet ea pars vg De us semper Iustus so et nunc et
hen et post. Ad Negatiue iuxta hanc maximam a quocunq
re remouet totum in tpre remouet et q libet ea pars,

Sci as a ptib ad Totum similia sepm argta et otru du
sione eandem Soe q e Toty Partes am alib so substantiales
illaq e Physica e metaphysica de quib dictum. Alie
Quantitatis illaq e Homogenee illaq e suod em nae
et specie vg partes aq sanguinis so e Heterogenee
id e duex nae et specie vg partes dispons hui laro so
sa neru, Alie demum so potentiales in quas tota
Uniuersale diuidit.

ut vq gal in sua inferiori, Et ex hoc loco a aperte potentiali ad lo-
tum universale argumentam, expliciter, iuxta has maximas
affirmatiue 1ma qd dicitur de inferiori dicitur et de si-
periori vq quicquid est uniuersum sensibile est etiam est uniuersum sensibile
2da de quocumq dicitur inferiori dicitur et superiori vq quicquid
est ad eum quicquid est superius 2do a pte integrali ad totum in-
tegrale argumentam, expliciter, destructiue tñ iuxta has ma-
ximas 1ma qd dicitur omni pte. Integrantibus ponit et totum in-
tegrale vq positum fundamento partium, tecto dicitur ponit domus
2da qd destructa pte integrali totum integrale destruit, vq
n est pars p nec domus integra 3da a pte in quantitate ad
totum in quantitate argm, expliciter 1mo destructiue sic qd
dicitur de pte simul d sumptis dicitur et de ipso toto vq ho-
mo dicitur 2do dicitur sunt eo omne ad sunt 2do. 3to destruc-
tiue sic qd ad remouet a pte simul sumptis remouet ab
ipso toto vq nec Petrus nec Paulus nec Iohannes nec cetera
Inductiua huiusmodi quicquid est nulli homo quicquid

4to a toto pte ad totum in modo argm, destructiue tñ sic qd
dicitur de pte in modo, dicitur et de ipso toto in modo. vq Paulus
currit, eo homo currit.

5to a pte ad totum in loco argm, destructiue tñ sic, cui n
uenit aliqua pars, nec totum ueniet in loco, vq pipes
in Polonia n nascit eo no ubiq nascit.

6to a pte ad totum destructiue argumentam, tñ in tempore tñ
sic, cui n uenit aliqua pars in tempore, nec ipsum toto uenit.
vq cometa n nunc lucet eo n semper lucet.

7da Quid est pars a diuisione
habitudine, unius membrorum, diuisionis ad reliqua vq si ho-
mo est gal aut, eo ad rationale aut irrationale, sed n e irrationale
nale eo est rationale,
Quid vñ sit diuisio et quotuplex dictum supra argumentam ad
a diuisione expliciter, destructiue et destructiue,

Constructiue iuxta has duas maximas utraq. pte. Divisionis
 affirmata totum inferit vq. si jure Mulo dicitur. Sed id aut
 jure Diuino aut smittentib. Diuinitatis legitur sed utraq.
 modo fecit eo jure occidit.
 2da est unapto. Divisionis p. totum inferit n. univ. v. real
 indefinite vq. si aal est d. v. Homo v. Brutum, est sed ho
 mo est, eo qd animal, Destructiue itidem expliciter. Amo iux
 ta hanc maximam, utraq. pte. Divisionis Definita. Trum euer
 tit. vq. si neg. homo neg. brutum est eo. n. e. aal. 2do. Jux
 ta hanc maximam altera pte. Divisionis refutata, altera trum in
 fert. vq. si aal est, aut brutum aut homo est sed n. e. brutum
 p. homo est. Quid est Locus a Gno.

Si cum ut ostendamus. Quenire alicui v. n. quenire speciem pny
 ei ostendimus quenire v. n. quenire geny. ex hoc loco argm. 2o. p. q.
 Amo Constructiue si geny sumat, uniuersaliter cum signo. Dum qd
 ualeat ab eo qd est. ut. v. o. aal. spiritus p. et ho. et piscis. si uo. qny
 sumat. sine signo, n. ualeat vq. hnt intelligit. p. et ho. 2do. de
 Constructiue p. a quo remouet, qny ab eodem remouet species e.
 iusdem geny. vq. planta n. e. aal. eo nec hoc nec ho. e.

Quid est Locus a Specie?
 Sit cum ut ostendamus alicui. Quenire geny. ostendimus quenire speciem
 ejusdem generis. ex hoc loco argm. Constructiue. iuxta hanc ma
 ximam cui. Quenit species. eadem. ut. Queniat geny. e. necesse. vq.
 Paulz. est ho. eo. e. aal. Destructiue. ab. argm. nullam. un
 habet. iste. Locus. nisi. cum. ostendunt. auferri. qd. Species. ut
 geny. tollat. vq. n. est ho. n. e. brutum. eo. n. est aal.
 Scias. in. hoc. loco. explicite. utrum. omittit. Amo. si. Sublata. per.
 una. existimemus. et. qny. tolli. vq. Petri. si. est. brutum. eo. n. e. aal.
 2do. si. affirmando. aliqua. De. una. specie. uniuersum. geny. in.
 et. ualeat. ex. ho. discipul. eo. eo. aal. discipul.
 Quid est Locus a Differentia?

Quoniam diffra q̄ ē gr̄is v̄ species ideo duplex ē ēguly argumentando.
Imo si cum specie appareat eandem habet uim q̄m et species v̄
si ē rationale ē h̄o et si n̄ ē rationale n̄ ē h̄o hinc colligitur
maxime si cuius differentia alicui species uenit eadem uenit et
ipsa species 2do. q̄ a diffra removent, quoz a specie cuius ē dif
ferentia.

Si uo cum q̄e appareat differentia tum v̄ constitutua v̄ diuisiua
si constitutua diffra q̄ert cum q̄e eadem erit ratio argu
mentandi ab ea q̄ a q̄e ad speciem si uo diuisiua q̄ertur
tunc strarum fiet nam sublato q̄e tollit differentia atud erit
v̄ sublato aq̄i tollit rationale et irrationale.

Quid est locus a proprio

Proprium est qd̄ uenit eam sua specie v̄. Exibile ē ē h̄o
et ē uersio, h̄o q̄ ē ē. Curabile. 2do a proprio argu
ntur. Imo constitutue sic q̄ uenit a proprio et specie que
niunt, v̄ Curabile est rationale, ē h̄o ē rationale. et ab q̄e
q̄ uenit proprio uicem et species uenit 2do destructiue
sic quia quid remouet a proprio remouet et a specie v̄. Exi
ibile n̄ ē mugibile ē h̄o n̄ ē mugibilis et a quocunq̄ remouet
proprium ab eodem remouet et species v̄. 2do q̄ n̄ ē Exibile
ē q̄ n̄ ē h̄o Quid est locus a conjugatis

Ita q̄ ea innet argu q̄ ex uicis ac p̄d̄nis immunitate sunt,
ut si probet sapientem ē iustum q̄a iuste agit.

dicunt aut̄ Coniugata illa uocabula, q̄ uice et r̄one nunquā
ut Sapienter Sapientia Sapienter Sapere. Et hoc loco argu Exibile
ter. Imo constitutue iuxta hanc maximam cum q̄to coheret
unum Coniugatorum coheret et reliqua v̄. si iustitia ē
laudabilis ē q̄a iuste fit ē laudabile et iuste iure lau
dabilis 2do destructiue iuxta hanc maximam cum quo n̄
coheret unum conjugatorum cuius eodem nec reliqua coheret
v̄. si arrogantia n̄ ē uirtus et arrogans n̄ est uirtus sua

et hoc quod arroganter fit sine uirtute fit
 Scias hic ex loco uisum in argto 2do. Immitti. Immo si unum iugato est
 in aliam significationem transfertur ut mortales simus est mor-
 talia curare debemus 2do si ad iugata adit aliquid quod di-
 uersitatem faciat ut quidam Dialecticus est malus est Dialecticus
 est malus 3to. Per ea tribuamus. Verbi gratia uerbis interpretantur ut
 Dialecticus est sub masculinis est et Dialectica est gratia mas-
 culini

Quid est Locus a causis.

Qui dicit ea argumenta, quae ex 4 causis ducuntur. Causa
 am est ad cuius effectum sequitur aliud, est 4. Materialis ex qua
 aliquid fit Formalis per quam Efficiens a qua, et Finalis propter
 quam aliquid fit. Ex his est 4 Causae argumenta ducuntur.

Causa Materialis. Quae est apliciter Immo Destructiue sic po-
 nitur ut Panis in uento. et Transiens quae in suo effectum non manet
 ut uinum in aceto) argumentamur apliciter Immo Destructiue sic po-
 sita causa materiali potest poni deus effectus ut Est aurum, est et est
 annulus. 2do Destructiue sic remota causa materiali remouet
 effectum ligna non est nec ignis fiet.

Causa formalis argumentamur apliciter Immo Destructiue sic per
 ta causa formali necessario ponitur eius effectus, ut nigredo est in cinere
 et et ipse cinis est niger 2do Destructiue sic sublata causa formali
 tollitur eius effectus ut mortuus non habet uitam et nec animam.

Causa Efficiente argumentamur apliciter Immo Destructiue sic
 cuius causa Efficiens est bona, et ipsum opus est bonum, ut Deus est
 prestantissimus Creator est et ipsius Creaturae 2do Negative sic
 cuius causa Efficiens non est bona, nec ipsum opus est bonum

Causa finalis argumentamur apliciter Immo affirmatiue sic Cuius
 finis est bonus etiam ipsum medium quod ordinatur ad finem, est bonum
 2do Destructiue sic, cuius finis est malus ipsum quod medium est ma-
 lum,

Nota Immo. Principales Loci a Causis maximas omnes Causas sen-
 ue

uentes 3 assignati, 1^a posita. Cui in potentia ponit effectus
in potentia. 2^a Posita Cui in actu ponit effectus in actu. 3^a
Qualis Cui talis ut plurimum suo modo est effectus

Nota 2do huc referri. Locum a corruptione, et generatione ac primo
idem a generatione argumentatur dupliciter. 1mo affirmative
Juxta hanc maximam, Ug cui generatio est bona ipsum quoque
genitum est bonum, 2do destructive juxta hanc maximam
cuius generatio mala, ipsum genitum est malum, vg generatio discor-
dia est mala, e^o et ipsa discordia mala.

A corruptione quoque argumentamur dupliciter juxta has ma-
ximas. 1ma, cuius corruptio est bona, ipsum corruptum est malum
vg mors Tyranni est bona, sed ipse Tyrannus est malus. 2da si
ipsum corruptum est malum, ipsum corruptum est bonum vg corru-
ptio Iusti Iudicis est mala, e^o iustus Iudex est bonus.

Quid est Locus ab Effectu?
Si qui utitur ea arguta quibus aliquid de causa probatur per
effectum effectivum dicuntur illa, quae si genita seu producta a
causa. unde quomodo dicitur. 4ta cause ita 4da datur effectus
a quibus ad suas causas argumentatur ac 1ma ab effectu causa
materialis arguitur tantum constructivum sic posito effectum, malum p
manentis actu, ponit et ipsa materia, vg est annulus aureus e^o est au-
rum.

2do ab effectu causa. 1^{ris} argumentatur dupliciter. 1mo constructi-
tive, sic posito effectum formalem, ponit et causa. Formalis vg homo ra-
tionalis e^o habet animam, rationalem. 2do destructive, sic pos-
lato effectum formalem, tollit et causa formalis vg 1us si potest ratiocina-
ri, ergo non habet animam rationalem.

3^{io} Ab effectu causa. Efficientis ad ipsam causam argumentatur
et primo destructive sic causa effectus est bonum ipsum efficiens
est bonum vg sancta quae dicitur si bona sunt. 2do 1us ipse est bonus

2do: Destructive sic Causa Effectus est malum & ipsum Efficiens est malum v.g. Sancta q̄ Damon fecit s̄ mala, s̄ et ipse Damon est malus.

3to: deniq; ab Effectu Causa Finalis argum̄ constructiuo sic sic medium est bonum, ipse quoq; finis est bonus, v.g. media ad sanitatem s̄ bona s̄ et ipsa sanitas est bona ex qua

Aduerte hic ad causam Finalem, spectari Locum ab usu, q̄ exercituro alicuius Rei, ex quo argum̄ iudicia has maximas An e' usus est usus bonus, ipsum quoq; bonum est, v.g. vsp̄ dicitur est bonum s̄ et ipsa Dialectica e' bona, 2do: usus vsp̄ est malus, vsp̄ quoq; est malum vsp̄ uenem est malus s̄ ipsum uenerum est malum.

Nulla est Locus ab Adjunctis.

Adjuncta s̄ quae rem n̄ semper, necessario s̄ probabiliter, deo mitant. eia; v̄ insunt ut bona corpore, v̄ animo v̄ adfunt s̄ s̄. Ximel sunt coniecta, ut diuitia paupertas amici socij. Vocantur adjecta aliter attributa, coniuncta, contingentia, communiter accidentia circumstantia. De hoc loco argumentam̄ explicite s̄ ino destructive sic s̄ Adjunctorum, honestas alicui inest, et prius melior v̄ punit, est s̄ deliquerat.

2do Destructive sic si Adjunctum prius n̄ inest, nec posterius melior v̄ n̄ peccauit s̄ panam n̄ meruit.

Nulla est Locus a similitudine.

Similitudo est diuersarum rerum inter se Comparatio, similis q̄ eam affecto, si compares res adolescentie

Species similitudinis 3 signant Inductio Plato et Paradigma, s̄ d

Exemplum Inductio est q̄ ex pluribus similibus peruenit quo uult, seu e' ex pluribus similibus colligit argumentum, v.g. si Tutor scem q̄ stare debet, si amicus cui s̄ mandaueris s̄ qui Pucam accepit e' & Procurator, facit p̄

Stare debet, cum utraq; bona, fide negotio aliena gerant.

Alatio est per quam res una, uni par pari comparat, ut quoniam
modum arbor, recisa repullulat, uelut si in fructificat, si malum si
penita tollas n̄ non a seculi similiter, ut uicinia ducam perpetuo in
pellit ita dies diem, trahit.

Paradigma seu Exemplum est, quod rem auctoritate siue uera
siue falsa siue Historica, confirmat, ut D. O. S. peperit Ma-
ria Magdalena latronem in seuce pendenti, Publicano peni-
tenti, ita est ibi parces si penitentiam egros.

Ex hoc loco a simili argum. expliciter posita has maximas Ino
Constructiuas. Quod in uno simili ualeat ualeat in ceteris, Et si in uno
oculus ergo animi mente gubernandi est, Ido quod in uno simili
n̄ ualeat nec in ceteris ualeat, huc spectat illud Quonia simi-
lium simile est. Rad

Huc spectat locus a proportionem quae affectionis unius ad alteram
Comparatio argum. a Proportione iuxta has maximas inter propor-
tionalia eadem est. Ratio VII. Quam habet gubernator ratione
ad Quonia eandem habet Princeps ad Temp: sed gubernator Quonia
iudicio n̄ sine regitur eo et Princeps iudicio n̄ parte eius, si
militer quam habet rationem dies ad 4 eandem habet 4 ad 1.

Quid est Locus a Dissimilitudine
Est cum 2a uel plures res diuersae, inter se conferunt, Et si con-
ferat Regem cum Tyranno uertutem cum desuptate
Dissimilitudo aut est rerum diuersarum dissimilis affectio ex
hoc loco argumentam, iuxta has maximas Ina Dissimilibus
similia conueniunt, Ido quod conuenit uni, quae dissimile est
non conuenit alteri, Et si usq; iustitiae laudandae.

Quid est Locus a Comparatione
Est quando 2a maiora, cum minoribus uel minoribus cum maio-
ribus uel paria cum paribus conferunt unde tripliciter Et con-
ponat

Maxima Minora & Paria
 A pari est argum. ad n. negativum sic si illud ad magis videtur esse in me
 nec id quod minus videtur esse in me
 Minora ad magis argum. affirmativum sic iuxta hanc maximam si illud
 quod minus videtur esse in me est et id quod magis videtur esse in me
 est si desuper videtur fallere Dialecticam tanto magis ad verbum
 et Paria a Paria argum. vpl. Imo cum unum dicitur tribuere et
 totus debet servare fidem eam et securator idem cum 2 unum tribuere
 et sic desuper est administranda eadem et servanda Et cum 2 dicitur
 tribuere si forma debent militibus Temp. defendentibus eam
 debent et desuper iuventutem in suspensum desuper informantibus
 Huc spectat illud axioma de Paribus Quod in re paria;
 let valeat et in hac quod par e et contra.

Quid est locus a Contradictione
 cum res aliqua ex se sibi contraria declarat et nulla
 saltem bello eo te pacem. Irraria vero seu aliter Oppor-
 ta est quod in uno subiecto simul et semel existere non possunt ut ali-
 bum et nigrum in eodem pariete quod ut opposita, sicut supra dictum
 Applicia sunt, Relativa Privativa Contraria et Contradi-
 ctoria Ideo apl. e. hoc loco argum. Imo ab Oppositis re-
 lativae argum. destructivae sic posita unum relativae Oppositorum
 ponitur et alterum in subiectis diversis et Pater e. eo habet
 filium et destructivae sublato uno relativae Oppositorum tollit
 aliud et si habet filium eo non est pater

2do ab Oppositis privativae argum. iuxta has maximas Imo
 posito uno Oppositorum privativae auferit alterum et Pater videtur
 e. Pater non est locus 2da. remoto uno de privativae Oppositorum
 a subiecto proprio tunc debet poni alterum, et Pater potest dici
 non est videtur e. est locus

3to ab Oppositis contrarie argum. vpl. Imo destructivae posita
 uno contrarie auferit alterum et paries e. albi eo non est niger 2da.
 potissimum in Irrariis immediatis sic, remoto uno Irrario
 immediato necessario ponitur alterum et non est virtuosus e. e.
 ut videtur

Atq; ab Oppositis argū, contradicōe iuxta has maximas: v.g. si unus
contradictorius fuerit verus aliter erit falsum v.g. si verus ē qd oīs
homo ē mltis falsum ē quod quidam hō nō ē mltis sicut si unus
contradictorium unum erit falsum altera erit verum.

Locus est Locus a Diversis

Diversa sūt q' v. g. q' specis, v. numero differunt, seu nō sicut
nō tñ opponuntur. Vt iter uacant, differant, sicut homo Brutum bla
ta ex hoc loco argū, iuxta has maximas cuiusq; uenit
unum diversis eū. Vnde alterū uenire nō potest v.g. Paulus ē hō ē
nō ē planta, hic licet diuersa in propriis, et differentijs nō possunt
coniungi, possunt tñ coniungi in genere ut v.g. licet Alexander et Bu
cesph nō possunt coniungi in rāō salutatis, sequuntur tñ in dāli,

Locus est Locus ab Antecedente

Quōd q' antecesserunt ad ea q' sequuntur argū v.g. Sol ortus ē et
dies est antecedentia an sūt q' rem necessario praecedunt idq; sicut
attributionis ordine sicut ordine temporis, ex hoc loco argū, destructi
ue et destructiue. destructiue iuxta has maximas cui uenit sicut eodē
et hōi: ueniet hōi nō est uenit ēō est rāō consentanea v.g.
Locus qd antecedenti uenit et consequenti v.g. Paulus est rationalis
ēō et homo destructiue iuxta has maximas cuiusq; uenit nec
sēō: ueniet v.g. si Lapis nō ē hō lapis nō est aal v.g. Locus nō
uenit sēō nō uenit anti v.g. si aal nō uenit lapis nec hōi
ueniet, sicut sicut maximas et eorum exempla seruire antecedenti
dāne attributionis

Locus est Locus a Consequentibus

Et qd ab illis q' rem sequi ad ea q' antecedunt argū, sequitā an
sūt q' rem necessario v. contingenter sequi, ut ignem calorem
Ex hoc loco idq; a consequentibus attributionis argū, hōi tñ destructiue
cui uenit d' e' sicut eadem conueniet et anti v.g. quia aal sicut
etiam et homo sentit, v.g. destructiue sicut, cui consequens nō
uenit nec anti uenit. v.g. qd Planta nō ē aal Planta em nō ē
homo Locus est Locus a Repugnantibus.

Et cum ex iis q' simul cum re aliqua coherere neque possunt

unoposito al telum remouem, iustis e' eo aliena n' rapit. ex hoc loco argit. epi. Inio. D. fructiue sic cui uenit unu repu gnantiu alteru n' uenit, est illi amicus, et illi male n' uult. 2. de de it. cui repugnantiu unu n' uenit alterum uenire pt n' utupari cum nec contemnit et cum pt amare.

CAPVT

De Locis Assumptis

Quot Sunt Loca

1. A Prejudicijs, a Rumoribus, Tormentis, Tabulis Interrogando et Testimonijs

1. Prejudicium est qdo rem aliquam ppatum ^{videtur} est illi ab antefactu iudicatis assumimus in Scipioni, Gracchum medicentor habe factantem statum. Resp: occidere licuit eo statimam peritem Pa: tria incendium Patria molientem occidere licet

2. Prejudicatio firmant eorum Authorum qui sententia p nuntiauelunt tabefactant uo eorum Authoritatis Anonimam

3. A Rumoribus seu fama est, qdo ex sermone sine certo Aut: disp: so sumimus argutum si p rumore dicentij tunc ostendens n' famile psum e' qd quasi publicum testimoniu dare ut summum iteru' populi vox De I. Ira Rumores s' dicentij ostendens n' creden: du' e' rumor: cui malignitas mitiu dedit credulitas meremo: tur

4. Tormentis seu Dilationibus seu Torturis s' qdo ad regim: pbi dam uoces supplicis expfas assumimus et ex hoc loco argit, timo affirmantia assumunt, cum dicentij uoces cruciatibus et supplicis expfas cum uentate coherere: qm negantia, cum ostendimus, illam fatendi necessitatem p. Tormenta elicitam Merumq, ee caam falsa dicenti quod dly sint patientes q cruciatib' strimunt dly impatentes quos dolor mentiri cogit:

5. A iure jurando qdo in defectu probationum, fugimus ad Diuum Nummis Inuocationem confessionem et hoc Locu tum usurpatur: in casu duntaxat grauioribus uoq, tum cum alia nulla ueritas e'

A Tabulis est quod ex scriptis siue ^{publicis} siue priuatis sumi-
mus, et rebus eade scripta am hic intelligunt, decreta testa-
menta Hierographi, Obligationis Epistola, Leges, Contractus
Et hic locus tam in affirmando, si ea quae scripta sunt uera, et di-
cantur, quam in negando si scripta falsa esse ostendunt, ualeat.

A Testimonium autem est quod ad confirmandam causam, nostram
adhibemus in testimonium, uisus graues et uita integerrimos, eade
testimonium, 2° Diuinum & Huminum

Diuinum est quod ipso D^o proficitur, cuius sunt multae spe-
cies, cum antiquis sentiendo primo draclula, qualia erant Abo-
lino, Delphici, 2° auguria quae erant denunciationes ex au-
um uolatu cantu passu. 3° Vaticinia seu Datum effata,
qualia apud nos sunt Prophetarum, 4° Responsa sacerdotum
hones quos erat potestas interpretandi diuinam mentem 5°
Haruspicum responsa, quae dicebant futura, et uictimalium, 6°
7° Haruspicum responsa, qui praedicebant futura, 8° Con-
sectolum quae somnia interpretabant.

*H*umanum testimonium est, magna auctoritatis si illustrium
ueritissimum ac doctum iurorem nitatur, sententias ad hoc an-
gumentari solemus iuxta hanc solemnem maximam curibet
In sua arte perito credendum est. 1° Astrorum ueritissimum, ad-
eent solem maiorem esse terra, 2° Illud credendum est.

Scias ad testimonia humana reuocari Paremiarum Sententias,
Fabulas, Apologos, Apophtegmata, Adiomata, Responsa, Senatus,
Consulta, et similia et haec sunt quae spectabant ad Librum Lun-
nam.

LIBER VI.

DE QUÆSTIONE.

Practatorum Locorum, ex quibus arguta ad quamlibet Quæ-
stionem probandam, depromuntur consequitur explicatio Quæstionis
ipsius cuiusnam ut facile intelligamus librum in 20 cap:
partem

partemur.

CAPVT. I. m. m.

Quid et Quotuplex Quaestio?
 Quaestio est Propositio, dubitabilis de qua in contrariam
 partem disputari licet, si in affirmantem partem et sequente
 est autem in Rhetorica et Dica Rhetorica Quaestio est
 Thema seu res in disputationem adducta, ad quam omnes o
 mnium partium Graecis rationes et arguta referuntur. Haec
 diuiditur in Quatuor: Quae sunt Quae Quantitatis ratione Quae ratio
 ne materiae et Quae ratione complexione de qua diuisione Quae
 Quaestiones sufficienter de in Rhetoricis tractabimus neque hic
 datam iam doctrinam repetemus

CAPVT. II. m. m.

De Quaestione Dica

Quaestio Dica secundum Authorem dicitur ad adiumentum ad
 fort ad aliud aliud utriusque partis, ideo et ad res expeten
 das et fugiendas, et ad uerum et falsi cognitionem, ut signis
 molis, et prudentiam, sequi quam temperantem, et hinc spes

Quotuplex est Quaestio Dialectica.

4: Quae sunt, Definitionis, Proprii, et Accidentis

Quaestio quae est cum quaerimus an quicquam sit edicatum sui subiecti
 ut an homo est animal, Quaestio Definitionis est in qua quaerimus an de
 finito sit edicatum sui Definitionem hanc sit animal rationale
 Quaestio Proprii in qua quaerimus de propria passione sui subiecti
 ut an homo sit risibilis

Quaestio Accidentis est in qua quaerimus de Accidente sub
 iecti ut an homo sit doctus, iustus, pater

Sciatis Omnes Locos quam inter nos tam externo et
 immunes

obis quibus Lituoni ut autem recte acomodari possit si Lucebunt.
Subiectum et predicatum illi diligenter expendendum, in
Tunc uero ipsum predicatum, rationis cuius predicta arguta se
piu attributum. Quasiomibus tam in affirmanda quam in negando
et tantum est.

LIBER VII

De Propositione.

Quoniam Propositiones si maius proxima argumentationis ex his
Immediate conficit. Ideo Author antequam de ipsa argumen
tatione agat nam Propositionis 7 cap: inuestigat.

CAPVT I. I. I.

De Definitione Propositionis.

Quid est Propos seu Enunciatio
Et Oratio perfecta uelum u falsum scias et haec Definitio
e recta quia constat quod et differentia nam Oratio in hac Defini
tione ponit se quod p am dicitur cum Lituone Definitio et
alys reliq uo particula in definitione posita si loco diffi
rentiae dr am Oratio perfecta id e ad excludendas Oratio
nes imperfectas q dicitur Inuentionem n sstunt. Vg sic
Uos n uobis dicit uerum u falsum scias, qd p pium dicit
Enunciatio est Verum u falsum de rebus enunciatis breui
ter unde aliquid Inuentione e uera, cum dicit qd formitatem in
tellectu nri cum rebus ut h e animal aliquando e falsu q e d d
mus rei scate seu q cum e n coheret Vg homo est lapis
Aduerte hic enanti aliquid Inuentione uerid aliquid falsum
significet n in p hoc nam illi desit quia ueritas aut falsitas
Orationis n e caa ueritatis u falsitatis rei sed e contru
Quid est Oratio.
Et uos significatiua ad placitum, cujus partes separate aliquid
scant Vg Plato disputat.

Quotuplex est Oratio

Quotuplex Perfecta et Imperfecta, Perfecta oratio est imperfectum finem in animo habens, illa rursus est duplex Nunciativa, quae sola scit uelum ^{uoluntatem} falsum aliter dicit indicatua, quae exprimit solum per modum indicatiuum Deum est misericors, et Non Nunciativa in qua nec est uelum nec falsum, proprie ut uincit diuidit haec uelum diuidit in Deprecatiuam, fit per Deprecationem ut Misere mei Deus.

Iuppiter Omnipotens precibus si spectes ullis

Da Pater auxilium atque haec omnia firma

In Imperatiuam quae fit per modum Imperatiuum in Disce per orationem ex me uelum habent

Interrogatiuam quae fit per Interrogationem Domine quid me uis facere

Inuocatiuam ut ^{salutem me} Pater ades o Meliboe quibus alij ad dunt Optimam.

Imperatiuam Imperator Iuppiter si referat ~~annoset substantiam aut si setura regem impleuerit aurez esto~~

Subiunctiuam si setura regem impleuerit aurez esto

Aduerte quam Orationem Nunciatiuam seu Indicatiuam et Satyre logicam Nunciationem quoniam sola uel est aliquid uel non est designat et in ea aut uelum aut falsitas inuenit in uelum Nunciatiuam cum suis speciebus, sed non facere dicitur, per orationem per ratione bene instructionis ad Grammaticam ratione uel affectiuum spectat ad Oratores et Poetas

Uel est Imperfecta Oratio?

Uel quae non complet sententiam uel est auditorem non quietam redit et talis Oratio fit modo Imperfectum cum substantiuo ut haec doctus uel est substantiuum secundum appositionem ut Alexander triumphator Ius uelum infiniti modi, ut Petrum docere uel est uelum ista Imperfecta incipit et desinit ut Casimirus incipit Stanislaus desinit.

Quae requirunt ad perfectam Orationem,

1. Nomen et Verbum

Quid est Nomen?

Quod significatiua ad placitum sine tpe cuius nulla pars sepa-
rata scit aliqd finitum cum recto. dr scitua ad placitum
ad differentiam uocum natura scitua dr sine tpe ad differe-
rentiam uerbi dr cuius nulla pars scit separata ad differe-
ntiam cuius pte. separata scit aliqd in finitum ad exclu-
denda uocem impita ut non. Ba n sed dr in casu recto ad exclu-
denda casu obliqua, q cum uerbo se copulati quoniam pte
nam et effectam sententiam explicare n potit unde n nomina
sed nominum casu incupant, ut n recte dicens n demonstrat co-
piam unde. Hoc Nominatiua ad nunciationem ad mittenda
docet. Ariles p qua bene exprimit ueritas & falsitas

Quid est Verbum?

Quod significatiua ad placitum in tpe cuius nulla pars separata scit
aliquid finitum et rectum. dr finitum ad excludenda uerbo
impita ut n scribo n lego dr rectum id e modi Indicatum
tpe. Sentus uolij. Definitionis particula, patent et explicantur

Supellectilium

Dices hic s aliqua Nomina eg anni mensis hora dies q prin-
cipaliter scit tempus, q n tpe uerbum sed etiam nomen scit
tempus, q d dcedendo ut nung et dicendo, qd aliud sit scire
tempus et aliud consignificare id e scire cum tpe unde licet
aliqua nomina scit tpe n tñ scit cum tempore qd scilicet uerbi s
prius est.

Quid est S. S.

Est sonus ab ore adu. plati certus abidam nio instrumentis
formati. dr sonus ab ore adu. plati, ut Sciam n q libet sonus e uocem
sed tantum illum q ab ore adu. plati effecti et certis nio instru-
mentis formati est.

Quid est ista instrumc

Hae guttur, lingua palatum, brimores & dentes Labia
duo et iuxta aliquas pulmo bronch huius notant uocibus
Instrumenta q sunt guttur lingua palatum
& et dentes et duo Labia simetl.

Et his infer neq manuū illationem neq strepitū pedū nec similia

posse dici uoces, immo neq; rufim neq; fremitum, denti
um, quamuis et haec duo ab ore animalis, procedant, non tamen
certis formanda uocis instrumentis efficiunt.

Quid est Sonus?

Et qd qd pprie et p se auditur, & percipitur Objectum aut
auditum est sonus.

Quotuplex est Uox?

2plex significatiua, & non significatiua.

Vox significatiua est, qua p auditum aliqua intellectui rep:
sentat.

Non significatiua est, qua nihil omnino sciat, nec aliquid intell:
lectui representat. ut Ba, Be, Bi, Bo, Bu, Bictu
et alia syllaba uox iterum sciatua est 2plex.

Alia naturaliter sciat qua naturalem animi affectum significat do
lorem aut letitiam, quales uoces si exagitantium, exultat
prolatas cachinnis insolenter ridentium. & Alia significans
ad placitum est, quae cum impositione hominum, rem aliquam
designant ut scamnum, lapis, homo canis.

Haec usq; uox ad placitum significatiua 2plex. Alia
significans cum tempore, ut omne uerbum,
et alia significans sine tpe ut omne nomen.

CAPVT 2° Im.
DE DIUISIONE PROPOSITIONIS.

uotuplex est Propositio
Quotuplex est diuiditur secundum substantiam secundum
Quantitatem secundum Qualitatem et secundum Modum

Quotuplex est Propositio secundum substantiam
Duplex Categoricalis et Hypothetica seu Coniuncta,
Categorica est, quae constat uno subiecto, copula et predicato
ut *homo est animal*, in qua Propositione homo est subiectum
animal predicatum, uerbum est copula.

Ex qua Definitione infero Partes Propositionis
Categoricae esse Tres subiectum, Predicatum, et co-
pulam.

Subiectum est, quod subiicitur Predicato seu de quo aliquid
quid praedicatur.

Predicatum est quod de ^{subiecto} ~~subiecto~~ praedicatur. Copula

est nexus seu unio extremorum, scilicet subiecti & praedicati,
seu ut Nicolaus Moscovensis definit Copula est uer-
bum substantiuum, quod praedicatum cum subiecto di-
iungit.

Infero 2do: Omnia uerba apud Logicos dici de-
iectiua, proter uerbum est quod ipsum tantum
est apud eos substantiuum.

Quotuplex est Pro-
positio Categoricalis?

Triplex de secundo Adjacente de 3to Adjacente et de uerbo Adiectiuo

Propositio de secundo Adjacente e' q' stat subiecto et copula loco p' dicati ut ho e' alium est

Propositio de 3to Adjacente e' q' stat subiecto copula et p'dicato ut ho est miles

Propositio de Verbo Adiectiuo e' q' stat subiecto, et aliquo uerbo adiectiuo loco p'dicati v.g. Petrus scribit, Calum mouet.

Scias Propositionem de 3to Adjacente e' p'fectissima ut pote in qua p'p'ia e' subiectum p'dicatum et copula reperitur in Propositionibus u' de 2do Adjacente et de uerbo adiectiuo q' uia e' n' inueniuntur explicite ideo tanq'm imperfecte ad p'positio: nem de 3 Adjacente reduci debent in eam resolu' p' uerbum substantiuum et per participium t'p'is p'entis v.g. ista p'p'io ho est resolut' sic ho e' p'ns et ista de uerbo adiectiuo ho scribit resolut' sic ho est scribens.

Quotuplex est adhuc Cathegonica Propositio.

Triplex: Simplex et Modalis.

Cathegonica simplex e' in qua p'dicatum simpliciter (hoc e' absq' ullo modo et additione) inesse u' n' inesse subiecto d'r, ut v.g. D'us est eternus.

Cathegonica modalis est, in qua p'dicatum d'r de subiecto cu' aliquo nominaliter u' aduerbialiter addito, ut D'us est necessarius, D'us uell g'us est necessarius.

Quotuplex e' p'p'io ad Quantitatem.

1. Uniuersalis Particularis Indefinita et Singularis u' uniuersalis est in qua subiecto e' nomen commune uniu'rsale signo determinatum v.g. o' ho, est mortalis null' ho e' mortalis

Est am' signum uniu'rsale q'd u' uniu'rsim seu totum affirmat u' et d'r affirmatiuum ut omnis q'libet u' totum negat et d'r negatiuum ut null' nemo p'.

Particularis Propositio e' in qua subiectum e' nomen commune si: quo particulari determinatum, ut q'dam medicus e' fortunatus, est

am' signu' particularis

¶ affirmatiuum ut omnis quidam & nullus & negatiuum ut quod
Indefinitum est Propos in qua subiecto est in nullo signo determinatum
v.g. homo est iustus singularis tamen Propos in qua subiecto est
nomen proprium seu singulare absq. ullo proposito signo v.g. S
Iephy est diligens

¶ Totuplex est Propos sicut Qualitatem.
¶ Plex Affirmatiua & Negatiua
Affirmatiua e in qua predicatum in se subiecto affirmat v.g.
Plato est Philosophus Negatiua e in qua predicatum in se subiecto
negat v.g. Alexander n. est m. d. l. e. n. s.

¶ Totuplex est Propos secundum Modum.
¶ Vera, Falsa, Necessaria et Contingens
Vera est cuius predicatum recte inuenitur subiecto ut ignis e calidus.
Falsa seu, Remota, e cuius predicatum repugnat subiecto ut ignis
est frigidus. Necessaria seu Naturalis est in qua predica
tum naturaliter et necessario inest subiecto v.g. homo est visibilis
gens est, in qua predicatum potest inesse et non inesse subiecto ut Iuuenis
est venerans.

¶ Ad quid valent predictae Divisiones Propos.
¶ Tres priores valere ad diffinitas predicamentales cognoscendas
declarant omnem substantiam, Quantitatem et Qualitatem Propos
onum unde potest fieri 3 Affirmae Proposonum 3 a Pleis aliquam di
gna, de illis quibus, sua quantitate et qualitate, cum legitur de aliqua p
positione quod sit 3 p substantiam categoricam 3 Hypotheses
non quod sit, 3 quod aut uniuersalis aut particularis, aut inde
finita, aut singularis. dum Quartus qualis sit, in affirmatiua &
Negatiua ut docent hi uersus.

¶ Quae sunt in Propos Qualis Nec v. ff. Vn. Quanta per
In sin.
Optima uero Divisio sicut magis ualet ad demonstrandas Propos
diffinitas transcendentes tales illa enim indicat veritatem et falsitatem e
nunciati uari.

¶ De Junctione Qualitatis cum Quantitate
¶ Conundationis gra. ad quae sequenda Logici utuntur. 4 uocibus

Ad 10 nam univrsalis affirmatiua designat per A. Univrsalis
negatiua designat per E particulans affirmatiua per I parti
cularis negatiua per O iuxta hos vers.

Afferit et negat, E, scilicet statim communiter ambe.
Afferit, negat O, statim particulaliter ambe.

CAPVT 3° 3° 3°

De Propositionis Proprietatib;

Quot sunt Proprietates Propositionis?
3 Oppositio. Equi-potentia et conuersio

Quid est Oppositio

rarum propositionum, idem subiectu et habitu habentium in quo
in qualitate, et in utroq; simul pugna, De rarum oppositio
nunc est terminorum complexorum id est ad differentiam Oppositio
nis postdicamentalis quod est Oppositio terminorum simplicium seu
complexorum.

Quot ubi est Oppositio Propo

Contraria subalternata et contradictoria
Contraria oppositio est rarum propositionum diuersalium seu quanti
tatem pugna, ut omnis homo est mortalis nullus homo est mortalis
subalternata Oppositio est rarum propositionum particulatum seu
qualitatem pugna, ut quidam homo est mortalis et quidam homo non est mortalis

Subalternata Oppositio est rarum propositionum seu quantitatem
et secundum qualitatem pugna Omnis homo est mortalis quidam
homo est mortalis item nullus homo est mortalis quidam homo non est mortalis

Contradictoria tam Oppositio est rarum propositionum et secundum quan
titatem pugna inter uniuersalem affirmatiuam. Omnis homo
est mortalis et particularem affirmatiuam. Nullus homo est mortalis et
particularem negatiuam. Nullus homo est mortalis et
uniuersalem negatiuam. Nullus homo est mortalis et
particularem affirmatiuam. ut quidam homo est mortalis sed prima
ut motu intelligas et oculis quasi subiecta habens hanc tibi

Tabula Oppositionum

Quid sentiendum de ueritate & falsitate
 te. Oppositarum Propositionum?

Notanda sunt istae 4 regulae. 1. p contrarias tales: contrariae propositiones
 non possunt simul esse uerae sed oppositae simul esse falsae nam in materia
 necessaria affirmatiua est uera, ut omnis homo est mortalis Negatiua
 est falsa, ut Nullus homo est immortalis, in materia contingenti ambae sunt
 falsae, ut Omnis homo est iustus Nullus homo est iniustus, in materia remota
 affirmatiua est falsa Negatiua est uera, ut Omnis homo est lapis
 falsa nullus homo est lapis uera.

2da Regula p subcontrariis propositiones subcontrariae possunt esse
 simul uerae non possunt autem simul esse falsae nam in materia necessaria et
 remota, una est tempore uera altera falsa, ut Quidam homo est mor-
 talis est uera, quidam homo non est immortalis est falsa item, Quidam homo est
 lapis falsa quidam homo non est lapis uera. In materia contingenti, ut
 si simul uera, ut Quidam homo est iustus quidam homo non est iniustus

3tia Regula p Subalternis Propositiones subalternae

in maiori necessaria et remotas, - possit esse uere, ut ois ho e rationalis, Quidam ho e rationalis, nullus ho e lapis, qda ho n e lapis. In maiori contingenti uniuersales n falsae ut ois ho e iustus Particulares si uerae ut qda ho e iustus uera

4ta Regula pro stradictonis, talis: stradictonia ppones na in ueritate nec in falsitate unquam sentiunt, hoc e insulsa maiori possit esse simul uera aut falsa nam in maiori necessario Uniuersalis affirmatiua e uera ut ois ho est miles particularis negativa e falsa ut adam ho n e miles In maiori Remota Uniuersalis negativa uera est ut nullus ho est lapis particularis affirmatiua falsa ut adam ho est lapis In maiori contingenti Uniuersalis semp falsa, hoc est Ois ho e doctus Particularis uera ut adam ho n est doctus, uera

CAP V T IV

DE Aequi potentia

Quid est Aequi potentia?

Quarum pponitur artificiosae reconciliatio ut uidelicet idem ualeat una qd ualeat altera, scilicet eadem ppositionum ppter negationis appositionem in eadem significacione quoniam

Triplex est Aequi potentia.

1. Contradictonialis, Contrarietatis, et Subalternatiua. 2. Hypothetice, eadem nam in tm pt apponi negatio ante signum tm ut in stradictonis ante uerbum tm ut in stradictonis et ante utrumq, ut in subalternis quam difficiliter e appotentia uel doctri nam hic docet uersus

Præ contra dicit, post contra præ postq, sub altera, Id e ut stradictoniam ppositionem alteri appotentem reddas præponenda e Negatio signo uniuersali p particulari, ut qda utiq, pponitur eiu ho e miles pponat negatio signo sic, ut ois ho e miles appolet in stradictonis adam ho n e miles et extra simile si affir nullus ho est mortalis, pponat negatio sic non nullus ho est miles eadem ualeat

Regem ualobit, quod sua iradictoria dictione hō ē mltis
 Irarria uō ut sibi inuicem appōnentia pōponētia negat
 signo et ponēda ante uerbum ut q̄ ipsa pōō oīd hō n̄ ē mltis
 idē ualeat quōd et sua irarria nulli hō ē mltis et extra
 ip̄a pōō nulli hō n̄ ē mltis idē ualeat ad ip̄a oīd hō ē
 mltis

Ad extremum ut subalterna pōōnes inuicem appōleant
 tunc pōponēda et pōponēda oī illis negatio hōc ē ante
 signam et ante uerbum ponēda q̄ si ip̄a pōōnū oīd hō ē
 mltis pōponat et pōponat negatō sic n̄ omnis hō n̄ ē mltis
 equi pōlet q̄ q̄da hō ē mltis et rō rōtia.

Scias Notat Equi pōlentiam declarantes hūc exprimi uer
 bō Non omnis quidam, non omnis quidam, non nulli

Non nulli quidam, non nulli non, non, dicit omnis
 Non aliquid nulli non quidam non ualeat omnis
Aduerte Subtrahias pōōnes nō pōtē appōlere q̄ si
 negatio pōponat signo, et ponat ante uerbum, eadē inferet
 nō erit appōlentia s̄da repōnta pōpositio

CAPVT V

De Conuersione

Quid est. Inuenio

Est mutatio subiecti in p̄dicatum et p̄dicati in subiecto ut
 p̄ pōō ista, oī hō est risibilis uertit sic ē omne risibile
 hō, et hūc pōōnū illa tr̄ uertit, q̄ in aliam uertit uertens
 ut illa q̄ p̄oem in se uertit.

S̄plex duplex
 S̄plex simplex p̄ Accidens et p̄ Inuersionem
 Simplex Inuersione est mutatio subiecti in p̄dicatum, et p̄dicati
 in subiectum, manente eadē q̄tē et q̄tē pōōnū, et tali
 Inuersione uertunt pōōnes ista Ino dūmice salū negatiuū
 in p̄cipiam ut n̄ nulli hō est lapis uertit in hanc Cō
 nulli Lapis est h̄, 2dō particulari. Affirmatiua et cō

in seipsum v.g. Luidam e ho iustus uertit in hanc e qda
iustus e ho

Aduerte affirmatiuam quoq; uniuersalem in uniuersalem affi-
pote uerti simplicitate, s. in hanc qde subjectu cuius p dca
to recipiat ut patet in hac ppoone cui no e uisibile ed e
uibile qd ho

Conuersio p accidens est mutac subjecti in p uicatus, et pos-
cat in subjectu, manente eadem, qualitate, sed mutata qd
ppoone, et sic salua ueritate, uertit Amo: uniuersalis affir-
matiuua in particularem affirmatiuam v.g. ois ho est mor-
talis uertit in hanc, e qda mlti est ho Qdo Uniuers-
alis Negatiua in particularem Negatiuam v.g. Nullus ho e
Lapis e qda Lapis n est ho,

Conuersio p strapositionem e mutac subjecti in patu et pati
in subjectum manente eadem etc et qde ppoonum sed mutatis
terminis finitis in infinito, Dn am terminu infiniti quibz addit
Negatio non ut v.g. non homo non iustus, sicut e contra, illi si finiti
quibz non apponit Negao. Et tali uersione suorum ppoones
ista Amo: uniuersalis affirmatiua in seipsum v.g. ois ho e uisibili;
ed e n uisibile est non homo, Qdo Particularis Negatiua in se
ipsam v.g. Luidam ho n est iustus uertit sic e quoddam n iustum n
est n homo, hanc uo uersionum doctrinam ut pmpriore memo-
ria habeat hunc esse uosiculum.

Ecce **IIII** **Im** **Armigeros** **ac** **Arma** **En** **O** **On**
ubi notand e q 4 uocales **A. S. I. O.** designantes qualitates
et qtem ppoonum, ac prima quidem dictio in uersa posita **Ecce** **de**
notat qda **Uniuersalis Negatiua** debeat uerti in **Uniuersalem nega-**
tiua ppter **Es** **Qdo** dictio **IIII** designat **In** **I** uersionem
e id e **particularem affi:** in **particularem affi:** unaq; uo dictio
seruit uersioni simplici ppter seqtem sillabam **Im** nam uo **Arma**
et **gero** ppter **scifer** ac ueniunt **uersioni p** **Accidens** **Pom**
arma & boro

Quoniam propter Abraham **Q**uoniam ueniunt uersioni p ^{Abra}
Scias Amo Negationem in uersione p ^{Abra} Inuersionem, apponi e
bere subiecto et predicato, non uo signo aut uerbo ne sit uariatio
proponum in se et alio

Scias 2do Proposiones de secundo ad ueritate et de uerbo ad recti
uo n' e' uertentis nisi prius resoluant in Proposiones de 3to ad
sacente uq' ista Propo, Petrus est in Galilea, n' debet sic uerbi,
co' collegum est in puter sed mutandum e' uerbum est in parti
cipium uens sic e' quodam ^{existens} in Galilea, quod est puter est in Galle
gia, similiter de uerbo Adiectiuo ista Propo Petrus uidet Lupum,
non debet sic uerbi e' lupus uidet Petrum sed mutandum e' uer
bum uidet in participium uidens sic e' uidens Lupum q' Pe
trus. Item, Proposiones Indefinitas & singulares, uertendas e'
simpliciter quemadmodum particularis affirmatiua in seipsum uq'
Homo est doctus uertit sic e' quoddam doctum est homo et
hoc singularis Petrus est doctus uertit sic e' quoddam doctus
Petrus **Qua sunt Regulae et conuersionu.**

1. Ama si uos est una tunc fit uersio nulla, et ut propo
uertenda si est subiecto predicato de copula et n' sit multis refer
ta negationibus **3to** Totum subiectum uerse fiat predicatum u
uertentis, seu casus Obliqui in Lecto, et recti in obliquos n'
uertant, seu quod idem est, p'poo scans getem in loco, debet p' pro
nomen quoddam et participium existens uerbi, uq' ista Propo Pe
trus est in Oratorio n' debet sic uerbi e' Oratoriam est in Petro se
sic e' quoddam existens in Oratorio est Petrus **4to** Proposiones
q' sit de futuro ut sint uera uertenda s' cum aliqua reduplicacione
ad tens temp' reuocanda uq' s' Propo Nullus senex est puer male
sic uertit e' nullus puer est senex sed cum hac reduplicacione bene
uertit e' nullus puer qua puer est senex.

CAPVT VI

De Propositione Hypogetica.

Quid est Propo^o Hypogetica?

Pa^o 2da Categoricis Propo^onibz conjunctione aliqua copulatis
fiat ea si ho e^o sensibilis ho e^o aal ubi uides duas Categoricas
copulatas conjunctione si et hac Hypogetica, aliter uocat Suppositio
tum quia Graecis Hypothesis Latini, Suppositionem scilicet tum
qa in illa una pars ad aliam referendam Supponit hoc est A^o M^o.
Propo^o precedit 2^{da}m, tanquam fundamentum e^o nam posita
una necesse est sequi 2^{da}m, ut posito qd ho sit sensibilis nece^o
sarium est quod ho sit aal unde ex his patet Propo^onem Hypo
geticam, duas partes habere Ant^o et Consequens.

Quotuplex est Propo^o Hypogetica?

Communiter est Triplex Propria Communi & Apparenti.

Lexi Communiter qa Coniug^o Propo^one Hypo: tm diuidet in copulati
uam, diiunctiuam & Conditionalem, quas in communi diuisione de
seruabit. Quid it uere et Propria Propo^ones Hypogeticae?

Ubi in quibz equaliter inuenit necessaria habitudo seu Inexio in
ter duas Propo^ones s: Prior^om et posterio^om seu Ant^o et Post^o
q^o it. P^oter Propo^ones hoc e^o in q^o expositione ant^o fluit necessario Neg^o.

Quot sunt Propo^ones propriae seu primi ordinis.

Tres Aditionalis causalis & Rationalis. Conditionalis est

in qua 2° Categorica conjungunt, subtrahunt q^o dicit e^o id est q^o est cau
salis et in qua 2° Categorica conjungunt conjunctione cat^o ut quia quoniam est
ut Quia Professor dicitur, Discipuli scribunt.

Rationalis est in qua 2° Categorica copulant conditione illatiua
seu rationali, ut, ergo, igitur Quamobrem s: Puer liberat e^o puer flex.

Quid it Propo^ones 2^{di}: Ordin^o seu Propo^ones Hypogeticae?

Sunt quae non inferuntur uere et Hypothesi.

sed tm. sed immunem. loqui uero cum suo prima pars
improprie supponit

2104
Copulatiua et Disiunctiua, Copulatiua e in qua
categorice junguntur conjunctione copulatiua quales et atq
ac, vq Alexander est modestus et Gregorius ingeniosus, est
hac est 2^a p^{tes} v de subiecto copulato in qua 2 subiecta s^{unt} et
unum p^{tes} vq et Plato et Socrates sunt philosophi v de
Predicato copulato in qua 2 p^{tes} et unum subiecto jungunt
vq. Ioannes crepuit et distulit

Disiunctiua e q^{uod} 2 categorice junguntur conjunctione dis-
iunctiua quales s^{unt} aut v d In Terra aut mobilis e aut immobili-
lis etq 2 p^{tes} v de subiecto disiuncto q^{uod} plura subiecta dis-
iungunt vq Petrus aut Paulus fecit v de Predic^o disiuncto q^{uod} 2 p^{tes}
disiungunt vq Ioannes aut legit aut scribit

2^a sunt Proportiones Hypoteticae s^{unt} Ordines seu
apparentes.

¶ uere categorice blues licet per aliquod aduerbiu jungantur
et ideo apparent tm. Hypoteticè cum in illis prior pars se-
cundum apparentiam tm. supponat ad alteram

2107 ¶ Proportiones Apparentes.

4 Temporalis, Localis, Similitudinaria, et Comparatiua.
Temporalis est, cuius p^{tes} junguntur aduerbio temp^{or}is vq Edo-
uentus flataer turbat

Localis est cum prima categorica sponit aduerbium loci vq ubi
e uulnus Ibi est dolor

Similitudinaria est cuius partes s^{unt}nectuntur aduerbio similitudinis
omnis vq sicut Paulus frudet ita fiet

Comparatiua est cuius p^{tes} junguntur aduerbio comparandi ut

Ita sicut quomodo modus est si non est necessarius boni Orator quoniam boni

Propositi + Ita 4 Propositiones Hypoteticæ apparentes ab alijs reuocantur ad copulatiuam atq; in illam ab aliquibus resoluntur

Quot sunt Regulae Hypoteticarum Propositionum ueritatem u. falsitatem declarantes!

1^a Iuxta Mathematicam iuxta Philosophum 3 ex octo Antea Hypotetica primi ordinis (id est aditionalis casualis rationalis) potest esse uera, in uis et animus et consequens sit falsum, ut si homo esset Leo homo rugiret ubi utraq; pars est falsa. Propositio tamen uera,

2^a Conditionalis Hypotetica nihil ponit in eo id est potest esse uera quamuis nec animus nec consequens ponat in eodem nam est si homo haberet alas homo uolaret,

3^a Disiunctiva Hypotetica primi ordinis si est uera etiam et necessaria est si equus esset miles equus pugnaret. Haec propositio est uera ideo apparet scilicet ex ante necessario illatum esse

4^a Si Hypotetica primi Ordinis animus fuerit uelud etiam esse uerum uelud enim est, si animus necessarium etiam scilicet necessarium est si homo est rationalis homo est uisibilis

5^a Ante Hypotetica primi Ordinis non potest esse animus sine scitante, seu ut alij explicant Hypotetica primi ordinis cognoscit esse uera si oppositum scitatis repugnet anti est si homo esset bos homo mugiret quare repugnant isti anti si homo esset bos Oppositum scitatis hoc habet in ueritate ideo est uera propositio

6^a Ad ueritatem copulatiuam sufficit ut utraq; pars sit uera ut Petrus et Rationalis est et uisibilis, ad falsitatem uero sufficit unam partem esse falsam ut Petrus et homo et equus, ubi propter secundam partem copulatiuam apparet totam esse falsam.

7^a Imo ad ueritatem disiunctiuam sufficit quod una pars

in sit uera ut hō aut ē aq̄l aut ē lapis ad salutem uero ē:
Lijz ut utraq̄ pars sit falsa, vq̄ hō aut ē Lapis aut est arbor
SUA Ex Hypoteticis Imi ordinis 2 A modi argumen
tandi. Imq̄ appositione antea ad positionem dēq̄m sic
vq̄ si sol ortus est & dies ē sed sol ortus est eō dies est.
Ldo arguit a destructione. sēptū ad destructionem antea
ut baret in hac conditionali; si asinus eēt musicus asinus cō
caneret. sed asinus non canit eō. Asinus n̄ est musicus.

CAPIT: VI:

De Proposicione Modali

Quid est Propositio Modalis

Est q̄ ad Categoricam Proposicionem adijungit aliqui modū ex
hu 4: necessarium, Imple, Iningens et Possibile q̄ em ad:
uerbitaliter profertur, necessand, impossibiliten, contingenter, Pos
sibitū. Necessarium est qd̄ ita iungit p̄dicatū subiecto ut ei
necessariō insit, vq̄ hōmē rādnatē eē, necessarium est,
Impossibile ē quod ita p̄dicatū iungit subiecto ut ei repu
gnet inesse, vq̄ hōmē possibile ē hōmē eē Lapidem.
Contingens est qd̄ ita p̄dicatū iungit subiecto, ut ei In
genter insit, vq̄, Contingens est hōmē trāsi.
Possibile est qd̄ ita p̄dicatū iungit subiecto ut ei
possibiliten insit, vq̄ hōmē eē dōctum est possibile. Ex
hu

Observa Amo Quamuis Possibile et Contingens
p̄o eodem interdum sumant, s̄ proprie t̄m loquendo possi
bile est illud qd̄ n̄ ē p̄ t̄m eē. Contingens uō est illud
qd̄ est et p̄ non eē. Observa q̄ dō. P̄tes p̄pōsionis
modalis

esse ratiōe fidei et Modum. Dū, ē ipō sat: simplex. Modū uō ē hūcō
adfectū q' de impiam, determinat et iudicat, de' modū. Et enume
ratiōe

Quot modis apponit modū propositioni sat:
Sū Amo ex pte subti tm ut iust. Lex regnat, 2do ex pte tm pati
ut Lex regnat feliciter, 3do ex pte Dparatiōis seu Sumcti
onū diti cum subiecto ut Lex iudicat necessario et tales mali

ex pte Compositio et enumerati. Soliq' tm alia lta facult' fm mod:
uo triplex est Propōs modalis.

Explicitē diuisiōe Amo diuisiōe. Innumeratē iust' 4 modos quod
alia sit necessaria alia impossibila alia contingens alia possibilis
quarum definitiones et definitionū modorum 2do a mosciōe:

1o et ab alijs 6 modis sit. Amo penes modi formationem 2do penes
modi locationem, 3do penes scāonem 4to penes Quantitatem 5to
penes Qualitatem, 6to penes sufficiētem numerationem Pro

positio Modalis penes modi formationem ē 2plex. Ama in qua
modū format aduerbialiter ut Petrus curret contingens altera
in qua modū format nominaliter ut Petrus currere ē contingens
et hac modū posterior formatū sitatior est, et magis propria.

Propositio modalis penes modi locāonem ē 3plex alia in qua
modū ponit in initio Propōsiōis ut necessarium ē hūem ē mitem, alia
in qua modū ponit in medio, ut hūem ē necessarium ē morta
lem, & alia in qua modū ponit in fine, ut hūem ē mitem ē ne
cessarium.

Propōs modalis penes significāōne ē 2plex alia in sensu
posito alia in sensu diuiso. In sensu positio ē qdō oppositae
forma, ut eidem subiecto simul tribuunt, ut Possibile ē albidū
esse nigrum, cognoscit am propōs in sensu positio tunc, qdō hū
p'ter dicti Sumetas, et modum separatum, ut in exemplo di
cto patet, explicat am sic, Possibile ē ut una eadem, res sit alba
et nigra qdō fallimē;

Propōs in sensu diuiso ē qdō oppositae forma diuisim uni

poones Modales. Quae est Oppositio Aequolementia et In Pro:

Eadem est proportionaliter q et poona categoricalu Modalu his obseruandis hoc tm cum discrimine q in modalibz debeant ex: primi, 4 p fati medi loco signolum uniuersaliu & particulari ut p in Tabula superis opposita.

Scias hic amo ultra veteru figuram cujus dictiones Purpurea Thraex Cantabim et Entrobi designantes ordines ppoonu Modalu a recentibus Logici et inuentas ee 4 dictiones ad de: signandum eisdem, Ordines ppropoouum valde aptas. Habebant Beati Nuptias Virtute, ultimam cujus syllabam de ppropoouibz Possibili & stringenti ualete uolentes ut possit in hac figura, & simul Aequolementiam Oppositionem & conso: qria Oloco Guersionis Propositionu Modalium monstrat.

IA	Alexandrum dicere e necessarium
IIA	Alexandrum u dicere est impossibile
IIIa	Alexandru n dicere n contingens et imple

IVa	Alexandrum n dicere est necessarium
Va	Alexandru dicere e impossibile
VIa	Alexandrum dicere n est contingens possibile

IV	Alexandru n dicere n est necessarium
V	Alexandrum dicere n e possibile
VI	Alexandru dicere e stringens modabile

VII	Alexandru dicere n est necessarium
VIII	Alexandrum dicere n est impossibile
IX	Alexandru n dicere e stringens

pV	n ^o posse petrum currere	particularis	I	n ^o possi bile e st pe trum cur rere
pV	n ^o in gen ^{er} e tu ^m n ^o cur rere	Subcontraria	II	N ^o est tingere petru currere
rE	imple ^{re} petrum non cur rere	CONTRA DICTORIAE	A	Impo ^s sibile est petrum currere
A	Necesse e st petru currere	EQUIPOLENT	CE	Necessa ria e st pe tru n ^o cur rere
An	Possibile est pe tru cur rere	CONTRA DICTORIAE	E	Possibile e st petru n ^o currere
A	Contin guit pe trum cur rere	EQUIPOLENT	E	Contin guit pe tru n ^o cur rere
II	n ^o posse e st petru currere	CONTRA DICTORIAE	IV	n ^o Impo ssibile e st petrum currere
m	Non ne cessario e st pe tru cur rere	CONTRA DICTORIAE	V	n ^o Necessa rio e st petru currere
V	Necessario e st pe tru cur rere	contraria	VI	Necessa rio e st petru currere
		universales		

De
 Si
 n
 C
 ac
 S
 n
 S
 or
 A
 de
 te
 S
 ta
 ho
 ten
 9
 Si

Scias 2do Notandas eē in hīs dictionibz 4 Vocales A E I O ad de:
Signandum 4 Propōnes unius cuiqz modi ex qbz A significat Affirma
tiuam, totam & Negatiuam de dicto tm̄ & negatiuam, de modo tm̄ O
Negatiuam de utroqz ut docet hic uers9

Nil negat & A negat & dictum Iq̄ modum ut totum.
Scias 3do in Modalibz particularem Negatiuam tm̄ eē illa q̄
de Possibili & contingentē cum Negatione ad dictum tantum.

LIBER. VIII:

DE ARGUMENTATIONE.

Propōnes tanqm̄ maā argumentatiōnis recto ordine consistit. Itē an
Argumentatiō tanqm̄ scā in qua uis tota Dicitur sita est. Librum eo hunc
in Cap. 10: diuidem9

CAPVT I. IN GEN.

DE ARGUMENTATIONE ET SYLL: IN COMMUNI.

Quid est Argumentatiō?
Tanqm̄ explicatiō istā propōnis et certa lege et ordine inter se junctis seu
eōrū in unū ignotum ex alio noto infer9. Vg hō est rationalis eō hō e' diuibilis

Quot 4 species Argumentatiōnis?
Principi: Syllogism9, Enthymema, Inductiō et Exemplū et min9 prin:
cipales Item 4 sortit9, Dilemma, Uoluptatiō, et Enumeratiō sed de ce
teris infere q̄o sapite agem9 hic de Syllo: tant9.

Quid est Syllogismus?
Quō in qua quibzdam p̄positis aliud quōdam ab his q̄ p̄poni
tast necessariō seq̄t. eo q̄ p̄cedit hoc Syllog: est argumenti:
tiō in qua p̄posita q̄st in antecedente Vg propōnis alius
tertia cō diuota quasi diuersa consequens necessariō se
q̄t tanquam Effect9 a causā et necessariō consequit
Si 2a p̄cedente Propōnes concessa fuerint.

CAP.

Quotuplex Syllogi:
Quod dupliciter dicitur. Quodammodo substantia ratione Quanti; ratio
ne Qualis; ratione Modi; ratione Constitutionis et ratione forme
seu reductionis.

Quodammodo substantia est duplex Categoricalis Hypotheticus
Categoricalis est qui est Propositionibus Categoricalibus Hypotheticus
qui est Propositionibus Hypotheticis

Quodammodo Modus est duplex Universalis qui unum ducit et par
ticularis qui particulariter

Quodammodo Qualitatis est duplex affirmativa qui affirmativa
et Negativa qui negativa ducit

Quodammodo Modus est duplex Apodicticus seu Demonstrativus
qui ex veris et necessariis necessariis ducit Topicus seu
probabilis seu Dialecticus, qui ex probabilibus probabiliter
ducit et Sophisticus qui ex apparentibus et falsis appa
renter et falso ducit

Quodammodo Constitutionis est duplex Communis qui simul
communibus et particularibus est et Expositoris qui et so
lus particularibus est

Quodammodo forma seu Reductionis est duplex Perfecta et
Imperfecta Perfecta est qui nulla est reductione ad rationem, ut
perfecte ducit seu est in quo in illis principia regulativa
Axioma de omni et dicitur de nullo perfecte salvantur Imperfecta
est qui indiget aliqua reductione ad perfecte conclusionem
seu est in quo ista principia Axioma de omni et dicitur de nullo
perfecte salvantur.

CAPUT 2um

De Principiis Syllogi

Quotupla sunt Principia Syllo

Dupla Constitutiva Regulativa et Perfectiva.

Constitutiva 1° explicat ex q^{ib} situi debeant in sua
 natura syllogismi

Regulativa 2° ostendunt quali modo et regula debeat
 adaequari ma^a & foa syllogis:

Defectiva 3° si aliquid in imperfecta ratione commentatu
 & descriptum ee intelligantur ee aliquo modo aut regula
 & reductionem percipiantur

Quotuplicia

2° p^{er}icia, ma^alia et fo^alia

Ma^alia 1° ipsa ma^a eorundem ex qua fiunt

fo^alia 2° ipsa foa substa^{nt}ia q^{ui} situantur & ponuntur

2° p^{er}plex Quotuplex

Remota et Proxima

Remota est ea qua remote et mediate fit syllogismus
 et tales 1° & 2° tri^o q^{ui} extremu seu major extremitas
 non extremum seu minor extremitas et mediu

Major extremu est p^{ar}te conclusioⁿis p^{ro}banda q^uo in p^{ri}mo
 p^{ro}posito 1° q^{ui} sumit cum medo. Minus extremum est
 subjectum conclusioⁿis p^{ro}banda q^uo in minori p^{ro}posito 2° su
 mit cum medo. Medium est probanda conclusioⁿis q^uo in
 utroq^{ue} extremo bis ante conclusioⁿem reperit. hoc est in uere
 et jure p^{ro}posito nunq^{uam} u^{er}o conclusioⁿem imp^{re}dit ut p^{er} in
 hoc syllogismo. o^mni^s aⁿi^ma est substantia o^mnⁿi^s h^o est aⁿi^ma est
 o^mnⁿi^s h^o est substantia ubi major est extremu est sub:
 stantia minus extremu h^o mediu u^{er}o est aⁿi^ma,

Quid est Terminus

1° in q^uo resolu^{it}ur p^{ro}positu ut in substa^{nt}a et p^{ar}te

Quid est Prima

1° ex qua p^{er}im^o et immediate syllogismi 2° situantur
 q^uo 1° p^{ro}positu for^{ma} nor et conclusio

Major p^{ro}positu est q^uo 1° stat medo et minori extremo

ut v.g. Omnis homo est animatus.

Conclusio est, q^{ae} stat j^ori et non extremo abq^{ue} medio v.g. eo
omnis ho^{mo} est substantia.

Quotuplex est Forma syllogismorum.

2plex Remota et Proxima.

Remota est iuxta q^{uam} remota^{re} syll: disponunt, Proxima est iuxta
ta q^{uam} proximè et immediate disponunt.

3° 4° 5° Figurae Prima secunda et 3^a 4^a 5^a

Prima Figura est in qua medium in j^ori p^{ro}po^{ne} p^{ro} subiecto
ponit^{ur} in minore v^{el} p^{ro} p^{ro}dicto. 2^a Figura est in qua
medium in utraq^{ue} p^{ro}po^{ne} ponit^{ur}. Tertia Figura est
in qua medium in utraq^{ue} p^{ro}po^{ne} p^{ro} subjecto ponit^{ur} ut
hic exprimit^{ur}.

Prima p^{ro} suby^{ci}t mediū, mo^{do} p^{ro}dicat^{ur} v^{el} v^{el}
P^{ro}dicat altera bis 3^a 4^a bis suby^{ci}t

Quid est Figura.

Est certa q^udam dispos^{it}io tri^orum s^{ci}l^{icet} maj^oris extremi
minoris, et medi^orum suby^{ci}tionem et p^{ro}dic^onem.

Quae est f^or^{ma} prima syllogismorum.

Sunt q^udam modi a Deo inveni^{en}ti quoru^m artificiosa voca
bula his versib^{us} notant^{ur}

Barbara Celarent Darii Feres Baralip^{ton}
Cesantes Dabitis Fablesmo Insesomolium,
Cesare, Camestres, Festino, Baroco, Darapti,
Feslapton, Disamis, Datisi, Bocardo, Ferison

Quid est modus.

Est Propo^{si}ti^onis, in debita S^{ub} et Qualitate. apta
dict^{io}.

Species Quot et Quotuplices sunt modi?
Ag et 2 plices Perfecti et Imperfecti Perfecti si 4 Ami
ut patebit Imperfecti reliqui omnes

Reverte Amo Singula uocabula modorum consistere debent
Syllabae et singulas Syllabas singulis fiat correspon
dere p^o p^o ut in Barbara Syllaba Bar seruit ma
iori Proportioni Pa minori La conclusioni et sic de alijs
intelligendum Et quamuis Paralipson et Trisemolus
4 2 5 habeant Syllabas ha in metri ca^o p^o adiecta et
p^oiores tm 3 Syllogismo seruiunt.

Reverte 2do In qualibet Syllaba cuiusmodi p^o
deranda e^o 4 uocales A E I O ubi enim erit a No
tat illam proportionem e^o uniuersalem affirmatiuam ubi e^o
Uniuersalem Negatiuam ubi i^o Particularem affirmati
uam ubi o^o Particularem Negat: ut dictum.

Quot s^o principia Regulatiua Syllogismo e^o?

2: Dicitur de omni et dicitur de nullo Dicitur de omni seu
de toto est quoties nihil est sumere subjecti de quo n^o
dicatur predicatum seu claris q^oo aliquid uniuersaliter
et absolute predicatur de aliquo communi etiam de oi
contento sub eodem communi; v^o hac Prop^o Uniuersalis O:
omnis homo est animal dicitur de omni quia a^ol predicatur uniuersaliter
saliter de homine tanquam de aliquo communi ac ideo etia
predicat de o^o contentis sub eodem homine s^o: de Petro Pau
lo Rudorico &c.

Dicitur de nullo est quoties nihil est sumere subjecti a quo
n^o remoueat habitum seu e^o q^oo uniuersaliter aliquid negatur
de aliquo subjecto v^o Lucia homo non est Lapis: etiam nec

Felix

nec Petri nec cetera continent sub hōe si Lapidem.
Aduerte 1° Syllo: regulari seu confirmati per dici de
omni, et dici de nullo nihil aliud est qm uerificari de eo
dem Syllogismo hoc pronuntiatum Quid ueritatis predicat
de aliquo in maiori predicat etiam de quolibet eius conten
to in conclusionē dum modo constet, hoc sub illo contineri quod
in minori Propōone, immotescit ut patet in hoc Syllo:

Ma: Omne Libibile est Rationale.

Pa: Omnis hō est risibilis.

La: Eō omnis hō est rationalis.

Et hoc quod quid uniuersali negat de aliquo, in maiori
negat etiam de quolibet eius contento in conclusionē dum
modo constet hoc sub illo contineri

Aduerte 2° cum consensu per dici de omni et dici de
nullo solam figuram primam id est in quatuor perfectos modos
et directos immediate regulari Reliquos uero eiusdem figuræ in
directos modos tum 3° tum 4° figuræ Imperfectos mediate
tū hoc est si prius reducantur ad primam figuræ modos perfectos

Quot sunt Regule.

1^a In communi figura ex puris particularibus nihil sequitur
2^a In omni figura seu in omni syllo: ex puris negatiuis ni
hil unquam sequitur hoc est ut syllogi: possit efficaciter
inferre conclusionem, debet esse altera affirmatiua et
firmatiua, et uniuersalis hanc ueritatem Regulam et notat
hic uersus Partibus et puris sequitur nil atq; negatis
3^a Conclusio semper deteriorē partem sequitur hoc est
aliquod

Omnia sunt finita, particularis enim dicitur esse finita et si aliqua pars
 mixta fuerit negativa enim dicitur esse negativa. Ita in bono
 Syllogismo 3 termini debent esse nisi solum quod licet sed omnia quod sensus
Ita Medium in ambobus Omissionibus aut certe in earum altera,
 complete debet distribui hoc e debet univociter accipi pro ob
 suo significati alias concessis Omissionibus potest negari conse:
 quentia, ut fit in hoc Syllogismo: aal e Equus hoc est animal eo hoc
 est Equus negari fit consequentia, puta medium aal si distri
 buit complete in majori ppoone hoc e n accipit generatim p d, suis
 scatis na ^{aliquo} e omne aal e Equum.

De Reductione q nihil aliud sunt, qm modum imperfectum,
 et indirecte concludentium, ad 4^{am} figure pfectam move,
 reuocationes, seu reductio est transmutatio imperfecti Syllo, in
 Syl: 4^{am} figure pfectum.

Quot modis fit ist

1° Amo p simplicem questionem alicujus propositionis ad p
 conversionem p accidens Sto p seu transpo
 sitionem.

2° p reductione ad imple

Quid sit Quersio Simplex et p accidens dictum e de con
 versione Responsu. Reductio am p transpositione pfe
 natum e notis in locu p d et p r in locu notis translat. Le
 ductio p Imple e q ad contradictorium, alicujus Omissionis pro
 conclusionem et contradictorium ductionis in loco eadem Omissionis
 collocat. Vel Reductio ad Imple e q docet quod ad
 uersariq, pmissas uti ueras decedendo, et ductionem ne
 cessario ex illis illatam negando, ad contradictorium ductionis
 conclusionis fit deducendy hoc fit explici. Amo qd
 contradictorium conclusionis sumit et ponit pro nota ppoone
 et contradictorium nota ponit p conclusionem p r intacta ser
 uata ut fit in 2^a figura modoq est. Baroco 2do

qdo Aristotelii dclusionis ponit p majori et Aristotelii soli ponit p
conclusionē fore intacta servata. Et fit in 2da figura magis est. Secundo
ut patebit infra per Exempla. Litena amā rubet simi li. sub voce
Et istam 4plēm Reductionem septē explicant. roman

Suult simpliciter uerti **P**ro p Acci
Muult transponi **C** p **I**mpossibile duci

Idē in modis imperfectis debent sperare p sonantes **O**
P **M** **C** in quā enim syllaba moti imperfecti fuerit inuenta
P notat illam Propositiōem, debere reduci p simplicem conuer
sionem ubi P debet uerti p accidens ubi M debet ueri
p Transpositionem ubi **O** **C** debet reduci p **I**mpossibile ut
p quines figuras

Et uerte in reductione p eē. stiperas stmas modos Imper
fectos siderandas ita ut si aliquis modus imperfectus incipiat a
B redatur ad Barbara si a C ad Celarent si a D ad Darij
si a E ad Fero.

CAPVT 3um

De Modis

Quot sunt modi Amā Figura

Im Ami Quotuplices N
2^{pl} Directi et Directi ut 4 Ami si Barbara, Celarent
Darij, Fero, et Imperfecti ac Indirecti ut reliqui 5
Paralison Celarent Dabitur Fapesmo Amā
Imo, 5

Pr am modi directi illi in quibz maj extremū de noti
cludit idē q̄ or extremitas ponit p Prædicato et noti
extremitas pro Subjecto in conclusionē Pr uō Indirecti
in q̄ magis extremum de ore colligit idē not extremi
tas occat de ore in dclusionē
Exempla modorum directorum Amā figura

1us modus cum ex utraq; p^one medati uniuersali affir-
mante conclusio uniuersalis affirmans colligitur hoc modo.

Bar: Omne aal est substantia

Ba: Omnis homo est aal

La: Ergo Omnis ho est substantia.

2us modus cum s^oli uniuersali negante et mino^{ri}li uniuersali af-
firmante conclusio uniuersalis negans colligitur, ut:

C: Nullus aal est lapis

Ca: Omnis ho est animal

La: Ergo nullus homo est lapis

3us Modus cum ex maiori uniuersali affirmante et mino^{ri}li
particulari affirmante conclusio particularis affirmans col-
ligitur hoc est:

Da: Omnis homo est rationalis

Li: Aliquod aal est homo

J: Ergo aliquod aal est rationale

4us Modus cum ex maiori uniuersali negante, et noli
particulari affirmante, conclusio particularis negans col-
ligitur, ut sic est:

C: Nullus spiritus est corpus

Li: Sed aliqua substantia est spiritus

C: Ergo aliqua substantia n^o est corpus

Exempla modorum indirectorum sine figura et reductio
eodem.

1us modus Ba: Omne aal est substantia

La: Omnis homo est animal.

Li: Ergo aliqua substantia est homo.

Ubi uides, hunc syllogismum indirecte concludere. ga-
minis ibidemus J: homo predicat de s^oli extremo

ut am directe concluditur
reducendus est ad barbara propter P conuersa Pro
pone p Accidens propter P sic: eō omnis hō e sub
stantia

Itq modq C: Nullum aal est Lapis

Lat: Sed omnis hō est animal

Des: Eō Nullus Lapis est homo.

Modq hic reducit ad celarent propter C concludio
ne simpliciter conuersa propter P eō Nullus hō est La
pis

Itq modq D: Omnis hō est rationalis

Di: Aliquod aal est homo

Di: Eō aliquod rationale e animal.

Reducit ad Darq propter D concludione simpliciter
conuersa ppter P eō aliquod aal est rationale.

Sug Modq P: Omne aal est corpus

Sim Nullum elementū est aal

O Eō aliquod corpus non est elementū

Reducit ad Fero ppter P maiore uersa per acci
dens propter P sic: Quoddam corpus est animal
Nōre uō simpliciter propter P: sic: Nullum aal e
elementum tam minor conuersa, transponat in locum
maioris propter N: et maior in locum hōis, et fiet
syllogiz. Itq talis In

Fe Nullum aal e Elementum

Di Quoddam corpus est animal

O Eō quoddam corpus n̄ est Ele
mentū

B. 1. Kozienki ode
stać. 2. Fuzya od
Danskiewo. 3. Kon
kary resti. przedan.
4. Zykowski. ew
parocit. om. ta
terow przys. tu.
Magdalena
Thornton

Magdalena Thornton

~~Magdalena Thornton~~
Magdalena Thornton

Magdalena Thornton
Magdalena Thornton

W. M. S. A. Buchh. B.

Muehm

Muehm

Stapki

Stapki

Buehm

recho

Buehm

Muehm

Stapki

Stapki

Buehm

debra

debra

debra

Buehm

Buehm

~~Ang~~ Modus Fris: Aliquid corpus est animal.
Esm: Nullus Angelus est corpus

O: Sed aliquid aal n e Angelus
Reducit ad Ferio ppter P: majore et none simpli
citer conversa ppter P: tlm nor in loci soluz et p in
locum minoris transponat ppter A: tunc erit syllogi
sm rectus talis in

Fe: Nullum corpus est Angelus
Ai: Aliquid aal est corpus
O: Sed aliquid aal n est Angelus

Quot sunt Regulae Speciales Ambe figure?

1^a Regula major Propositio in prima figura debet ee semp uni
versalis, excepto Frisesmo, et hoc e quod alij dicunt, in 1^amo
figura p^r est ligata in q^o minor et libera in qualitate

2^a Regula Minor debet ee semp affirmativa excepto Papismo et
Frisesmo hinc d^r minor est in prima figura in qualitate et
libera in q^o

3^a Regula Conclusio in prima figura e libera id e q^o ee Em;
vlt^o e particularis affirmativa e negativa

4^a Regula Ex Puris Negatiuis in prima figura nihil sequit

CAPVT

DE 2da Figura. 4^{to}um

Quot sunt modi secunda figura? et quales?

1^a Omnes Impfecti ut patebit ex illorum reductione

Exempla formandorum et deducendorum
istorum modorum. &

Ces: Nullus lapis est aal

A: Omnis ho est animal

Le: Et nullus ho est lapis

Cui uides hunc sylle: co directum quia in ejs. Delusi
one. s. extremum lapis predicat de nobis extremo quod est
homo sed quia est imperfecte reducit ad Clarent. ppter
C maiore, simpliciter conuersa propter S sic Nullum
animal est Lapis

Idus

Am: Omnis ho est animal

Es: Nullus lapis est animal

Sres: Et nullus lapis est homo

Reducit ad Clarent ppter C minore et Delusione con
uersionis simpliciter ppter S et transpositis. Pruisis ppter
A:

Stius Modus

Fes: Nullus lapis est animal

Fi: Quoddam corpus e animal

Ho: Et quoddam corpus n est lapis

Reducit ad Perio ppter F maiore conuersa ppter S
Sic: Nullum aal est lapis

Atq modus

Bar: Omnis ho est animal

CC: aliqua substantia n e nul

CC: Et aliqua substantia n e ho

Reducit ad Barbara ppter B, reductione p Im
possibile ppter C hoc e contradictoria conclusionis et
est omnis substantia est homo posito pro minore et
Contradictorio minore hoc omnis substantia est aal, posi
to pro conclusioe et erit syllogismy talis in Barbara,

Bar Omnis ho est aal

Ba Omnis substantia est ho

Da: eō Omnis Substantia est agl.

Quot sunt Regulae Speciales 2da figura

1. 1or oppositio in 2da figura semp ^{univ} 2da non p^opositio in 2da figura est omnifaliam libera 3tia conclusio semp nego: sua seu est ligata in qualitate et libera in qte. 4ta ex p^o 2is affirmatiuis in secunda figura nihil sequit.

CAPVT Stum

De 3tia Figura.

Quot. 2i modi 3tie Figure et Quales.

1. Reliqui Darapti Felapton Disamis Darapti. Po caudo Ferron omnes s^o imperfecti sed directi; exempla istorum modorum.

Da: Omne aal e^o sensibile

Rap: Omne aal est corpus

Di: eō aliqua corpus est sensibile

Deducit ad Daro ppter 2

2dus modus Fe Nullum aal est lapis

Lap O^o aal est corpus

Non eō aliqd corpus n^o est lapis

Deducit ad Ferie ppter 1 minore conuersa & accidens ppter 2 eō aliqua corpus e^o aal.

3tia Mod

Di: Aliquid alit est homo

Am: O^o aal est substantia

Di: eō aliqua substantia e^o homo

Deducit ad Daro ppter 2 maiore et conclusione conuersa simpliciter ppter 2 et transpositio ppter 2

sic

Omneſial est Subſtantia

Aliquis ho est aal

Et aliquis ho est Subſtantia

Da omnis ho est aal

Sic Aliquis ho est Subſtantia,

I. Et aliqua Subſtantia e aal

Reducit ad 2am ppter & minore conſerua ppter 2am
aliqua Subſtantia est ho

Boc: Aliquod corpus n est aal

Ar. Omne Corp est Subſtantia,

Do: Et aliqua Subſtantia n e aal

Reducit ad barbaram reductione p imple ppter hoc e
traditione soli posito p conſerua et contradictione
diſponis posito p se nore intacta ſeruata ſic qd Subſtan
tia e aal et corp e ſub: et omne corp e aal

Ita

Te: Nullum aal est lapis

Sic: Aliqua aal e corpus,

On: Et aliquod corp n est lapis

Reducit ad 3am ppter & minore ſimpliciter conuenit
ppter 3. Sic: Et aliquod corpus est animal.

Quot ſunt Regule ſpeciales 4ta figura
Et Ama in 4ta figura. Ar e libera in 4ta 2da non
ſemp affirmatiua ſed conſerua ſemp particularis.
ſeuas pter 3 enumeratis figuras inuenit apud Leos 4ta
quocaz Galenistica.

CAPVT 4th

De 4ta Figura Galenistica.

4th

Quid est ista figura
Et in qua medium in soli ppoſitione ſolcat in noli co
Subiectis p quod accidentialiter in diſſerentia prima figura

in sua mediū in majori p[ro]p[ri]e. Subicit in novi uō p[ro]dicat.
Dr. Galenica ab auctore suo Galeno q[ui] cam inuenit

Quot. A modi istius figura
4 Barmana samene, Primeno Demrai
Exempla horum modorum et Reductio

Am: Pa: Omne bonū ē laudabile
Ma: Omne laudabile est honestū
La: Eō oē bonū est honestū.

In quo Syl: uides mediū s: laudabile poni pro p[ro]p[ri]a
to in majori in novi p[ro] subjecto reductū am facile ad Bar
bara p[ro] transpositionem p[ro]p[ri]a p[ro]ter m Omne lauda
bile ē honestū oē bonū est laudabile eō omne bonū ē
honestū

2ag Ca: Oū hō ē aal,
Me: Nullū aal ē lapis
Ne: Eō Nullū hō ē lapis

Reductū qd celarent p[ro]ter C p[ro] transpositionem p[ro]p[ri]a
p[ro]ter d m.

3ta Dim: sic: ē Orator,
La: Omniū Orator ē uir bonū
Lo: sic: ē uir bonū

Reductū ad Dany p[ro]ter D Similiter p[ro] transpositione
p[ro]p[ri]a p[ro]ter m.

4ta Fi: Quiddam Chriſtianiū ē peccator
Me: Nullū peccator Saluator
No: Eō quiddam Chriſtianiū nō Saluat

Reductū p[ro]ter F ad Feno p[ro] transpositionem p[ro]ter m.

Quot. St. Speciales Regulae 4te figure
3a Major temp[or]e affirmatiua in 4ta Figura 2da nō
sue anterioris sive particulari.

semper univ[er]sali sive affirmatiua sive negatiua 3ta Con
clusio est semper libera ut patet in Compl^o appositis

CAPVT 7mo

De Reductione & Imple cum modis

Indirectorum et Impletorum

Præter Baroco et Bocardo q^{ui} non possit aliter nisi per imple re
duci etiam omnes reliqui indirecti et implecti modi possit reduci
per imple quibus scilicet reducuntur per conversionem et Trans
positionem ut patuit

Quid declarat talis reductionis Modus

Declarat hic uersus

I Ch I fer Ax Is Ob I + Errata d^{ic} Ercting
quod uocatur

In quo uersu notandum est q^{uod} uocales d^{ic} e^o q^{uod} uocales designant 4° et
modum pfectum, prima figura, exempli gratia I Ch
I fer Ax Is, h^{ic} 5 uocales correspondentes 5 modis indi
rectis prima figura ex quibus prima uocalis d^{ic} designat tri
mum modum s^{ic} Barati p^{er} reducendum est ad Celarent 2°
I denotat s^{ic} modum Indirectum s^{ic} Celantes reducendum est
ad Darii 3° uocalis d^{ic} designat 3° modum Indire
ctum s^{ic} Bocardi reducendum est ad Celarent 4° A d^{ic}
quod 4° modum indirectum s^{ic} Tapino reducendum est ad
Barbara 5° uocalis I designat 5° Indirectum modum
Inferno, reducendum est ad Darii
Iste u^o dictionis Ob I + Errata corrigent 4° modum indi
rectum 2° figura, haec u^o dictiones d^{ic} Ercting quod uocatur

correspondent & modis indirectis ^{quod figurat}
In aliq Regula pro reductione ^{ad} Imple ob
Figuras sentientes.

Sunt tres 4 uersibz sphenae de prima qdem figure regu
las eas in monstrant uersus

Major sit minor ut sit contradictio major
Seu in quo nōl ante locanda est, id e^o in prima figura in

Reductione p Imple modum in disiecto lū ^{contradictorio}
Ima figura Conclusionis negatae debet poni loco majoris
et e majori Imperfecti Syllogismi concessa, debet fieri nōr
et contradictorium et em contradictum minoris debet poni pro
Conclusionē Ita haec regula n̄ ualet in Celantes in quo est in
pcedendum id est contradictorium Conclusionis neq̄te debet
poni loco minoris minor, loco majoris contradictorium uō foris
debet poni p̄ Conclusionē ubi

Seu forte contradictorium et stralid p̄ponis p̄ Conclusionē positā
debet aliquando conuerti simpliciter p̄ exigentia modi ut
patebit Exempla Exempla Tōmū sit in B

Ba Omne aal est Substantia

Ba Omnia hō est aal

Lp̄ Eo aliqua Substantia est homo.

Reducti huc Syllogi: p̄ Imple ad Celarent p̄pter tōmū & illi
uocis p̄p̄p̄e positō contradictorio Conclusionis hoc Substa
tia est hō p̄ maiore et contrario minoris concessa p̄ Conclusionē
hoc nulli hō est aal maiore posita p̄ minore & est Syllo
gismus talis in Celarent.

Co: Solum aal est lapis

La: Omnis ho est aal

Te: So Nullus lapis e ho.

Reductio hic Syllogismus ad Darum ppter illius uocis Tebi
fer uerba contradictoria maioris simpliciter sic

Da: Omnis ho est aal

Di: Nullus Aliquis lapis e ho

Te: So aliquis lapis est aal

Pro 2da Regula hic est uersus.

Seruat maiorem uariatq, 2da minorem

Exemplum utiq, Regula habet in Baroco

Tertia figura regulam declarat hic uersus Tertia
maiozem declarat seruatq, minorem ut pt in Bocardo

CAPVT suum

De Syllogismo Hypothetico Expositio et Modali

Quid est Syllogismus Hypotheticus?

Et qui constat pponitq, Hypotheticus hoc est Cuius po maior
2as Categoricalis Complectitur, Assumptio seu minor altera
maioris huius prem assumit et conclusio q, id q, sumptu e, ducit

Si Pruditia est gloriosa, Pruditia est Comparanda Te est
gloriosa So comparanda est

Quotuplex est Syllogismus Hypotheticus?

Sples Conditionalis Iurundus et Copulatiuus

Conditionalis q, pponitq, Conditionality Hypotheticis con:
stat. Cui 3 st modi

1us ab Ant^{ib} in quo posito ante ponit^r sequens v^g si pig
est elicit beatus Sed prius est eo erit beatus

2us est a Consequ^{ib} in quo destructo consequente in Assum
ptione destruit et ant^{er} in conclusione v^g si sapiens est liber est
Sed n^o est liber eo nec sapiens

3us est a Repugnantib^{us} in quo posito ante tollit de eis cu^m sint
ip^sis membra repugnantia v^g Non si sapiens est miser est Sed
sapiens est eo miser n^o est.

Disiunctiv^{us} est q^{ui} p^{ro}ponit^r disiunctiv^{us} stat fitq^{ue} 2 mod^o 1us a
p^{ro}pone ant^{er} ad detractionem sequ^{ens} v^g aut p^{ro} est aut imp^{ro}
v^g Sed p^{ro} est eo n^o imp^{ro} 2do a remota parte prioris ponit^r
altera seu sublato ante ponit^r Consequens v^g aut p^{ro} d^{icit}
aut imp^{ro} Sed n^o est p^{ro} eo imp^{ro}

Copulativ^{us} est q^{ui} constat p^{ro}ponit^r copulativ^{us} h^{ic} una q^{ui}lem mo
dum arist^o p^{ro} negationem conjunctionum idq^{ue} expliciter An^o tu
ponit^r ant^{er} et sequ^{ens} v^g n^o est sapiens est et miser Sed sapiens
est eo n^o est miser 2do cum sublato ante ponit^r sequ^{ens} v^g
n^o et sapiens est et miser Sed miser est eo non est sapiens.

Quid est Colloquimus Expositiv^{us}

Argumentatio in qua medium est Singulare in utraq^{ue} p^{ro}pone seu
in qua ex medio seu arg^o singulari conclusio generalis colligit^r.

Pr^o expositiv^{us} ideo p^{ro} videtur obscuriora, in universali exemplo
subjecto velut digito monstrat et exponit unde et si singu
laris appellat^r Locus v^g ejus est in argumentis ab exem
plo ductis Quot h^{ic} modos argumentandi?

2 Affirmantem & negantem iuxta S^{er}iam figuram includentes
Exempli An^o sic: est Philosophus sed idem sic est orator
Ergo aliquis Orator esse potest et Philosophus. Exemplum
An^o frassus n^o fuit sapiens Sed passus fuit An^o Sed eo

aliqui diuites n̄ sunt sapientes,

Quid est Syllogismus Modalis?

Est argumentatio q̄ estat. ~~proponitur~~ modalibus sicut q̄ eodem modo quo & categoricis nisi quoad syllogismos modales addantur modi quantitatem & qualitatem propositionum spectantes, significantes, Exemplum sit in sequenti.

Præ: Omne graue tendere ~~superum~~ e necesse

Præ: Sed omne plumbum necesse est graue

Præ: Ergo Omne plumbum ferri descendit e necesse

CAPUT quidam

De arte Inueniendi medij

Quid est medium & Quotuplex?

Præter definitionem superiorem potest defini si sit Causa cum attributum subiecto conclusionis, quando a subiecto et tribuat, et detrahat, e.g., triplex comparatione, extremo cum antea sequens et repugnans.

Antea comparatione alterius dicitur illud, quo posito alterius ponitur, seu quod subiectis sic autem dicitur antea comparatione ad requirendam nam posito autem ponitur. Ut uicem consequens uo est illud quod posito altero necessario ponitur, seu quod tanquam superius de alio dicitur, ut uicem comparatione ad autem est sequens de illo tanquam superius ad inferius dicitur. Repugnans denique illud est quod de altero aut de aliquo alterum uo n̄ potest affirmari sic lapis est repugnans homini homo lapidi.

Quot sunt modi Inueniendi medij?

Respondeo: Quotiescunq̄ affertur aliqua conclusio per syllogismum

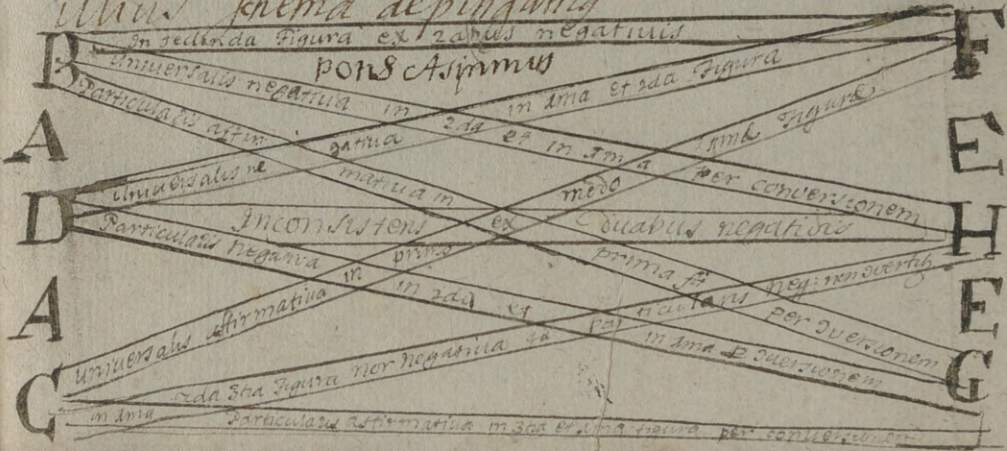
Primum probanda tunc illig conclusionis caa prima e assi
 gnanda q' caa illit medij termino q' demonstretur q' d' m
 iza esse n' esse et id' predicatum cum subjecto coherere
 si in partem affirmantem q' non coherere si in partem
 negantem argumentaberis q' sponit e' iusmodi q'
 d' s'io e' omne plumbum fort' deorsum, na' e' q' seu
 caa p'ima assignat' tali' Quia est graue et hoc me
 dium graue disponat' cum extremis' d' clusionem in
 ambat' q' misit' iuxta p'imum figuram erit, s'io
 q'imo tali'

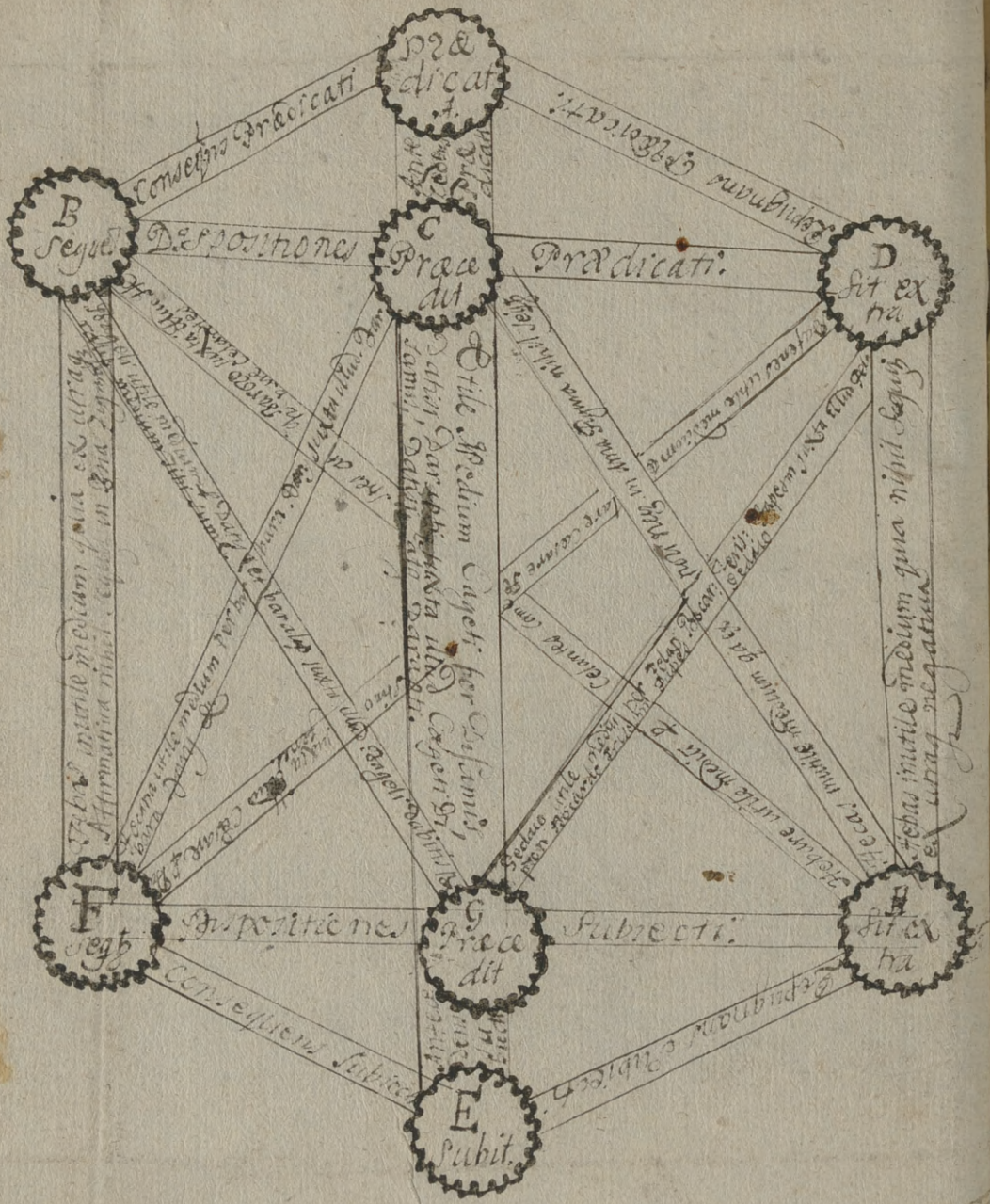
Bar: Omne graue tendit deorsum

Bar: Omne plumbu' est graue

La: So omne plumbum tendit deorsum

Quod mod' Inueniendi medium est paulo diffi
 lion' iuxta doctrinam pontis a' s'ini dicti esse
 taphorico quod ita quidam difficultia intelligere
 refugientes in hoc Ponte doctrina prolabi
 soleant, quemadmodum asini concidere so
 lent per tremulum eundo pontem sed nos ut ta
 lem denominacionem effugiamur huc nobis
 vltim' schema depingamus

Cuius figura doctrinam & regulas abstrahit noster Author
 quarum prima seruit conclusioni uniuersali affirmatiua & la
 particulari affirmatiua. ~~II~~ particulari negatiua. ~~III~~
 uniuersali negatiua, sed priusquam de illis agamus ad
 intelligendam pontis doctrinam quaedam prius adnotemus
 Nota. Amo ut uarietates mediorum in ponte explicatae
 in promptu habeantur, ita uoces artificiosas ostendat
 sciendas his ostentas uerbis.

Felana, Cageti, Dafenes, Hebaro, Gelano,
 Bageli, Hebaro, Gelani, Dafeng bene stat
 Ringuam constabunt Para Sobas, Hebaro, Gelas,

Quantum dictionem priores q trisyllaba continent uti
 les medij uarietates. Sed uo ultime dissyllaba inutiles
 sunt nisi forte, uelut ex paris negatiuis aut ex paris af
 firmatiuis, aliquid includere quod est extra leges.

Quid considerandum in istis trisyllabis uocibus
 2. amo consideranda s. singularum, syllabarum uocales
 nam in primis et medijs. Syllabis cum dictionum et et
 uocales denotant predicatum et subiectum conclusionis
 banda, et predicata subiectum. & Sicut uo syllaba uo
 calis si erit A denotat conclusionem uniuersalem affir
 matiuam ad quam cui quaterre medium si P uniuersalem
 Negatiuam si I particularem affirmatiuam si O parti
 cularem negatiuam.

2do consideranda in singulis syllabis & consonantes
 B C D q seruiunt predicato conclusionis et P Q R q serui
 unt subiecto conclusionis pbanda ita ut B sequens C
 ans det P repugnans predicati denotent, iam uo P conse
 quens subiecti Q ans eiusdem R repugnans ejudem de
 notet, quod totum denotat hic uersus

Predicat A B sequens C Pcedit D ^{sit extra} seruiunt
 predicato conclusionis

D, Subit, *F*, sequitur *P* Ceditur. Sit extra ad
Nota ultimo ut in pmo habere quale medium ad sin-
gulos modos iuxta dictiones *P*atas sit adhibendus di-
see nos ueritas.

Barbara cum *D*ary & *F*ecana syllogizant
P Bagelli Baralis *P*afuta medium *P*ibisim
F Cageti vò *P*riamis *P*atisiq, *P*arapti
*C*esare & *P*afones ferio festino *C*elarent
*P*abett *F*us *P*elap *P*edaco *P*ocando *F*ouion

*P*rotere, *P*amestres, *C*elantes, atq, *P*aroco,
Nos ueritas si pceperis difficilem doctrinam facili negotio
notam habebis *P*is notatus sit

Regula *I*ma ad inferendam conclusionem *U*niversalem
affirmatiuam atq, hanc *P* omnis hō est substantia, de
bet sumi *P* medio aliquis terminus, consequens ad *S*ubie-
ctum *C*onclusionis. et *A*nis ad *P*dicatum iuxta dictionem *F*e-
cana *U*q, aal, n̄ e contra et *C*em aal antecedit *S*ubstantia
recte *C*em dr aal est eō est *S*ubstantia n̄ e contra atq, sic
inuento medio formabitur syllogismus in *Barbara*

*P*ar: Omnis aal est *S*ubstantia

*P*a Sed Omnis hō est aal

*P*a *C*o Omnis hō est *S*ubstantia

Simile medium querendum est ad *D*ary iuxta dictionem *F*e-
canam

2da Regula ad inferendam conclusionem particularem
affirmatiuam in *3ia* figura dicitur summi medium *A*nis et ad
ad *S*ubjectum et ad *P*dicatum iuxta *C*ageti *U*q, ad inferen-
dam in *P*riamis hanc eō quoddam malum appetit *C*on-
gruum erit medium quia est uoluptas *C*orporis atq, si in-
uento modo formetur syllogismus in

*P*ri *C*o Quoddam uoluptas *C*orporis appetit

*A*nis Sed omnis uoluptas *C*orporis est malum

*P*a *C*o Quoddam appetit malum.

Ad inferendam aduersary conclusionem uniuersle Negatiuam
vz ei nulla iustitia est uirtus debet summi medium conse:
quens ad subiectum et repugnans predicato iuxta dictionem
Dafenes. et tale medium est uirtus q̄ negat iustitiam tam:
quam Genus heim et repugnat predicare. scilicet et sic et sic
inuento medio formabitur syllogismus in Felarent

Co: Nulla uirtus est uirtus
Ca: Omnis Iustitia est uirtus
Senti: Co Nulla iustitia est uirtus.

Questo modo famestres tunc em summi medium iuxta He
bare hoc e repugnans subiecto conclusionis et deq̄ns ad dica
tum ejusdem vz si uellet inferre in famestres et Felan:
tes hanc uniuersalem negatiuam, eo nulla bos est lapis
congruus est medium insensibile

Regula ad inferendam et conclusionem particularem ne
gatiuam idq̄ in una figura debet summi medium deq̄ns ad
subiectum et repugnans predicato iuxta Dafenes vz inferen:
dam hanc Co qdam Aquila n̄ e arbor. Summi medium iux:
ta Dafenes. Sensibile et idem exemplum medium ualet.

festino in 2da figura nam in Baroco debet summi medi
um repugnans subiecto et consequens ad predicatum iuxta
Hebare vz ad inferendam hanc conclusionem, in Baroco
Co ag noster n̄ intelibit, congruum erit medium quia n̄ est
et elementis constatq̄ in 3ta uo figura ad inferendam vz
hanc Co aliqua substantia n̄ e capax rationis. mediu
erit congruum, iuxta dictionem Sedaco Bos v̄ Equus eliq̄
syllogismus talis in Felison

Co Nullus Bos est Capax rationis
Ca: Aliquis Bos est substantia.
On: Co aliqua substantia n̄ e Capax rationis

10mo

De Reliquis Speciebus Argumentationis

Quid est Enthymema

Est imperfecta syllogismus in quo altera propositio s. maior et minor videtur quam si suppleas perfectum esse dicitur syllogismus constat. An Enthymema dicitur quodammodo quare? An dicitur altera consequens? Et hinc notandum magis est an eo est fieri consequens ubi

vide ut sias quid deest maior aut minor propositio in Enthymemate considerandum esse an in una persone seu in ante inueniatur Subjectum conclusionis et predicatum. Item inuenitur Subjectum conclusionis proprium e. de esse maiorem et voluptas non est operaria, nec propria. Et voluptas non est summum bonum si autem in antecedente per predicatum consequentis seu bonum si proprium est de esse maiorem et omne bonum meliorem efficit per se maiorem e. voluptas non est bona de est minor hac sed uoluptas non efficit meliorem possessorem

Disce 2do Definitionem hinc esse Enthymema. Velut non ut. Quod dicitur ut Enthymema, illud proprie dicitur quod ex contrariis. Velut ut per se. Ligatio quorum igitur est impunitas tua et clemencia laus est. Sed cum ipsorum ad crudelitatem te accuet dicitur.

Quid est Inductio!

Est argumentatio ex qua ex singularibus notioribus sufficienter enumeratis probatur seu infertur uniuersale minus notum. Velut Paulus est uisibilis. Ladouicy Joanne. Et eo cuius uisus est uisibilis.

2° e. Solu

Argumentatio in qua ex uno singulari solo probatur aliud singulari. Velut non dicitur per aliquid simile in eia notum. Velut Regula. Velut fidem seruauit. Et de Scipio affricano fidem hodie seruare debet. ubi in utroque singulari similitudinem uidet. Quia ambo Imperatores sunt. Quid est Regula?

Est argumentatio qua gradibus quibusdam ad conclusionem uenitur.

Seu e' in qua p'posita una sp'one plures p' as censu ab illa ne:
 cessario. *Quae cum anima seipsum mouet quod seipsum;*
quod seipsum mouet est principium motu, qd. e' principiu motu q.
e' natum, quod n' e' natu' e' immortale. Sed ad e' immortale et hic
solites e' uelq' quia ex necessitate. Sed e' falsu' q' ex stringentibz
falsum aliq' infert.

**Quid est Dilemma seu iuxta Rhetores
 Complexio?**

Argumentatio fitans ex membris Repugnantijs quoru' utramuis
 concessa reprehendit. *Einde ut illo: eorum q' si in p'p'ose*
cur alio uteris. Si in p'p'ose cur atceffas
Pediculosus hoc lub' d'iam argi gong ple d'umq' in inued'ioz
Soluit.

Quid est Violatio seu Violentum?

Paran' ab aduersario allati in eundem. *Etorsio ut apud sene:*
de Xerxe et illinc. Xerxe Graeciam q' te n' capit. Etorsio imo
ob hoc ipsum ob hoc ipsum te Graecia uincet quia te n' capit,
ut Tu Toto n' potes.

Quid est Enumeratio?

Secum omnes p'tes enumeratae, referuntur seu claris seu claris
 est argumentatio in qua pluribz rebus expositis ac ceteris in:
 firmatis una reliqua necessario confirmat. *ut q' si ligatio. Tu*
no aut uis Ligatum, priuare patria fratibz amicis p'p'olis
quis aut uita se caret. Patria caret fratibz amicis p'p'olis
e' illu' uita priuare uis. Simbr' celum e' op'ositu' ex terra aqua
aere, igne, ex quibz mixta componunt, e' salum n' est corp' q'
mixtam se simplex.

L I B E R NONUS.

De Demonstratione.

Faciens de syllogismis solum maam, phabilem fidelaris
 eping nunc restat ut de demonstratio syllogismo q' ex
 necessitate conficitur agamus. *idq' capit: Eon*

C A P I T I M I M O.

De Demonstrationis Definitione

Quid est Demonstratio

2^{pl}: definitio imò p̄ effectum seu p̄ causam, formalem sic est syllogismus faciens scire seu generans sciam ex qua definitio ne sit finem demonstrandi esse sciam illamq̄ effectam uti dicitur scire 2^{pl}: accipi imò lato modo, p̄ quodlibet scire quo sensu dixit Philosophus lib. 1mo metaphisicorum omnes in eis, naturaliter scire desiderant. 2do scire et propriè p̄ cognitionem rei p̄ causam proximam atq̄ ita acceptu definitio sic scire est rem p̄ causam cognoscere

2do: definitio p̄ causam materiale sic demonstratio est syllogismus derivans ex principiis velis primis immediatis prioribus notioribus et causis codis dicitur ex principiis id est ex simplicibus quod enim demonstratione proprie dicitur propria principia dicitur velis id est necessarius, et immutabilis nam ex fortuitis et contingentibus non potest fieri demonstratio dicitur primis id est immutabilibus id est non habentibus alia prima sed priora, p̄ quod possint probari dicitur immediatis id est non habentibus medium se prius p̄ quod cognoscantur dicitur prioribus id est simplicibus quod si priores conclusionem non tempore sed natura dicitur notioribus quia propter quod unum quodlibet est tale illud ipsum est magis tale sed propter simplices conclusiones in demonstratione sunt notiores et simplicia ipsa debent esse notiores dicitur dicitur causis conclusionis id est ex simplicibus compositis ex medio quod est causa conclusionis ex his

Scias Imò notiora esse explicita, dum se seu idem suam naturam quod ordinem naturae sequuntur et servant suntque remotiora nobilitate et sub intelligentiam et sub sensu cadunt ut si universalis et notiora quoad nos ut si singularia a quibusvis cognitione nostra incipit cum sint sensibus proxima simplicitate est demonstratio debent esse notiores et quoad naturam et quoad hoc Scias 2do ut illud axioma propter quod unum quodlibet est tale

perpetuo uerum, duas ad hunc iuxta modum aum Mosci
 censum regii Conditiones ama ut illud 3^{tu} in quo 2° compa:
 rant inist utriq; et eodem eodem modo, unde defectu istig condi:
 tionis n̄ ualeat hoc Petrus est niger ppter solem u ebriga ppter
 nam se ipse sol est magis niger et uinum magis ebricum n̄ ua:
 let inquam quia nigredo in sole et ebrietas in uino n̄ e' fortis
 ut in Petro sed tñ virtualiter.

2da ut illud 3^{tu} suscipiat magis et minus sicut caloe nam:
 dum calorem aliquid dicitur magis et minus calidum et ppter
 defectum istig 2da conditionis n̄ ualeat consequia Petrus
 est nō ppter patrem eo p̄r est magis nō n̄ ualeat inquam quia
 humanitas et anterior ois substantia, n̄ suscipit magis et minus

De Diuisione et Prib; Demonstratis

Quotuplex est Demonstratio

Propter quod seu a priori seu ex causa Et quis seu a posteriori
 seu ab effectis

Demonstratio ppter quod est q̄ p̄ medio h̄t causā proximam
 uq; cumq; rationale h̄nem esse occludit ristibilem.

Demonstratio quia est q̄ p̄ medio h̄t uq; causā remotam uq; effe:
 ctum uq; aliquod signum necessarium Exempli Ami uq; si de:
 monstrat lapidem n̄ respirare ideo quia n̄ est aal cum am causā
 proxima respiratiōnis sint pulmone. Exemplum 2di uq; si hoc
 demonstrat eē rationale ideo quod multa rationaliter pferret
 Exempli si uq; si quis ex signis Astrologicis certo dem in
 dicantib; demonstrat Commotōnem quatuor aeris.

Quot s̄ p̄t̄ Demonstratis!

Tres principia seu p̄missa subiectum et Passio q̄ aliter
 uocant̄ cognita.

Principia s̄ p̄missa 2da major et minor p̄pōs ex quib; occludit in:
 fert

Subiectum uō et Passio s̄ in q̄ occludit diducit ut p̄r in hoc

Syllo quimo

Omne Rationale e' visibile
Omnis homo e' rationalis
E' Omnis ho est visibile

In quo ser et nor ppoones sunt principia hoc est Subjectum
n'ribile pprietas seu Passio.

Offim uo' principium est ut ipsa demonstret Passio de
suo Subjecto Offim

Offim Subjecti est ut de ipso demonstret Propria Passio
seu Passiois uero e' ut ipsa de suo subiecto demonstretur

Quotuplicia sunt Principia?
2pla Essendi et Cognoscendi. Essendi sunt q'
dant esse rebus qualia sunt mai' et foa ex q'q' composita q'
sunt. Principia Cognoscendi sunt q' res q'libet
cognoscit Qualia sunt axiomata Propoones Termini sci
entis &c. Quotuplicia sunt Principia cognoscendi.

2pli: Communia & Propria.

Communia sunt que nulli certe Scientie appropriant sed
v' omnibus Scientis deseruiunt, et Ar' uniuersalisq' ma' s'q'
talia duo tm'

Affirmatiuum hoc q'libet est aut n' est, et Negatiuum hoc
nihil est simul esse et n' esse. q' n' obij sed plulib' sci
entis deseruiunt et dicuntur ming uniuersalia, qualia h'c
s' duo Omne totum e' mag' sua pte et si ab equalib' e'
qualia demat: q' emanent sunt equalia, seruiunt Geometrica et
Arithmetica.

Propria sunt q' uni certe scia' app'iant, ut ex nihilo nihil fieri
naturaliter pprium principium Plus solum contraria Con
tradijs sanant medicina. Quia Principia ppria s' 3pla
Definitiones, Suppositi, et Postulata. Definitiones s' q' re
p'na et differentiam explicant vq' hoc e' ad radice

Suppositiones sunt ppoones q' in dia' supponunt tanqm' p'
se nota et certa ut in dia' nad ee motu esse Corp' esse

in Geometrica ratiōnem in medio uertere. Postulata sunt. q̄ in di-
 spōsitiōne concedunt. p̄ter rem intelligendam ut parallelae nū-
 qm̄ concurrunt ut am̄ lineae parallelae q̄ semp̄ u se equaliter
 distant et etiam si strahaz nungm̄ se tangent.

De Praecognitionibus et conditionibus Demonstrandi

Quid est Praecognitio seu Praenotio?

Illia notitia q̄ ad demonstratiōem praecurrit

Quot sunt tales Praecognitiones.

In q̄e s̄ 2a et 3a et Quid sit in spee 4. Ima q̄ nominis
 cum q̄libz quid nomen significet 2da Quia est cum q̄libz an
 res existat, 3ta q̄ rei cum q̄libz quid res sit, seu q̄ sit eētia rei
 4ta Quia uelum est, cū s̄ rei ueritatem inq̄rimz ex quo
 p̄t an sit eē plex an sit Rei et an sit ueritatis et Quid sit,
 Simulr̄ plex Quid nominis et Quid Rei.

Quot sunt conditiones Demonstrandi?

Tres De Omni p̄ se et quatenus ip̄ū seu Uniuersale.
 Conditiō de oī est cū p̄dicatum uniuersalitr̄ et semp̄ attribuit
 Subjecto hinc aliq̄ 2da requirunt Conditiones ad de omni
 requat̄ Ima ut p̄dicatum conueniat uniuerso Subjecto 2da
 ut conueniat uniuerso tempore ut ista p̄o h̄y q̄q̄ est albz
 ē de omni nam albedo p̄dicat̄ de omni Capro et omni tempore
 estq̄ hoc de omni plex

P̄o restrictum de quo Sup̄ dictum et Posterioris q̄ hic
 definitum est q̄am̄ haec diff̄a inter illa nam de oī p̄o teri-
 distinctiōem solam p̄pōnem sciat seu respectū p̄dicati ad subje-
 ctum de omni uō p̄o restrictum totum syllo: complectit̄

Conditiō p̄ se est cum p̄dicatū n̄ solū uniuersalitr̄ et semp̄
 ut dicit̄ de omni sed em̄ p̄ se id est n̄ p̄ accidentē d̄ de sub-
 jectō

Quot sunt modi p̄ se seu p̄o restricti

2. Imus mod̄ p̄ est q̄dō p̄dicatum est de eētia subiecti.

ut hō est aal rationale 2da modus p se est qdō uiceuer
In Subjectum est, de eētia p dīcati quōd tunc est qdō p pū;
ū accidens dīcat de suo Subjecto ut hō est uisibilis quōd e
hinnibilis & 3ta modus p se e cum res p se existit et non dīo
et hoc modo dīr ee oīū substantia tam uniuersalis qm parti
cularis 4ta modus p se est cū Subjectum est p se caā p
dīcati et iuxta hanc edificator edificat Sol e p pū caā
eorum q generant

Asuente inter hos 4 modos e hoc discrimen. qā p 2o
modis et 2da sunt modi dīcandi et utiles demonstrationi
3ta modus eēdi seu existendi. 4ta Caādi et n̄ utilis de
monstrāni.

Conditio quatenus ipsū seu Uniuersale est qd cū sit de
omni et p se e etiam secundum quod ipsū seu cū p dūm n̄
solum p se ut conditio p se sed etiam quatenus ipsū dīcat
adequate et uertibilitr dīr de subcō ut oīū hō est qal rationale
et eōntea et talia p dīcata sunt, q u explicant eētia totā
rei ut definitiones p fluunt ex pīncipiū eēntialibz rei ut
p pūca et q omnis hō est uisibilis
Per am illud p dū uniuersale quōd uniuersum seu totū com
prehendit, in suo Subjecto et nihil eī extēa suū Subjectū in
uenit et itē est de Demonstrāre.

L I B E R DECIMVS

De Syllogismo Sophistico

Quemadmodum Rhetores de multis oīū uitis medici de uenenis
ita Dialectici de fallacibz conclusionū tractare debent
n̄ satis em̄ est ad artes bene tradendas quōd sequendū sit p
cipere nisi em̄ quōd fugiendū sit doceat Quamobrem
modum deceptionē in argumentandō uitare possim.
de his hic dīcendū est,

Quid e Syllogismus Sophisticus seu Descriptio

Seu Caphosus.

2^{pl}: Definitio Amo ratione ex qua constat scilicet, in argumentatione fallacibus propositibus ac recti speciei delipientibus constantibus.
 2do: Ratione finis quo spectat scilicet ad argumentationem inducens in errorem aut falsam opinionem.

Quotuplex est syllogismus Sophisticus
 3^{plex} Peccans in maiori tantum Peccans in forma tantum et Peccans in utroque simul. Peccans in maiori tantum est iudicet sit in peccato modo et figura in propositibus non habet uelae. Peccans in forma est, cuius quidem propositus sunt uerba et secundum modum et figura est uitiata. Peccans in utroque simul est in quo et propositus falsa et calumnia aliqua apparet et terminus sit, aut propositus.

Unde sumit Syllogismus Sophisticus
 ex locis Sophisticis quae sunt species. Atque Inductione qui numerantur et Equiuocans: Amphibologiae Compositio et

Figura Studencti Acti Figura
Amo Fallacia equiuocationis quae fit in uno uerbo sed diuersas habente, seu Homonymia est, quod medium in Syllogismo est equiuocum ut Omnis bos est mugibilis Quoddam Iulus caeleste est Taurus est quoddam Sydus caeleste est mugibile.

2da Captio est amphibologiae quae puenit ex eo quod oratio est dubia et plures sensus diuersos habet ut pecunia quae est Lex qui possidet a Rege Sed haec pecunia est Lex eo haec pecunia possidet a Rege ambiguitas posita est in ambiguo ac multiplici sensu huius orationis pecunia est Lex: quae et soluitur per distributionem.

3^{tia} fallacia Compositionis cuius ex eo quod dum sensum diuinum est uerum, deducit alium in sensu composito falsum ut qui sedet strae. sicut Socrates sedet sed sedens strae potest esse si conjunctim accipias falsum si diuinctim uerum.

quippe Sedendo nemo stare potest, sunt 2 et 3 sunt numerus
par et impar Sed 2 sunt 2 et 3 sunt 5 sunt numerus par & impar

4ta Fallacia est Divisionis quod fit e contra cum ex eo quod per
se sum eorum verum est deducit aliud in sensu diuise fal
sum ut patet in hoc sophismate quicumque est bonus Philosophus
milititer fuit bonus et Philosophus

5ta Fallacia est accentus. pueniens ex eo quod una cetero
patet uadium habere accentum id est modum pronuntiationis ut
Leporem uenat plurima lustrat loca sed tu domi sedens immo
confabulandum leporem uenat sed tu domi sedens plurima lu
stras loca hic spectat captio datione gratiarum ambiguitas
quia quid edis de uenas sed libari edis eo illud de datione est
in lucem) 6ta Fallacia est

7ta Fallacia est figuræ dictionis cuius ratio de diuersis
felicamentis confundunt seu sum uerba in se recipiunt sed per di
uisionem capiunt ut ubiq est aduerbium de ubi est ubiq
ergo sicero e diuillabur ubi in maiori est substantia. 8ta Fallacia est
in nouo eo Quantitatis extra dictionem moti fallacia cum
numeralis 7

9ta Fallacia est accidentis quod fit cum eadem substantia & ac
cidenti, et cum male junguntur accidentia ueluti cum animi
qualitatibus corporis accidentia copulentur ut adal e genus
sed hoc est adal ergo hoc est genus. Similiter Quod ego sum fu
non est sed ego sum heu ergo tuus est homo

10ta Fallacia a dicto dicitur quod fit cum quod addi
tum simpliciter est cum ex eo quod a dicitur a dicitur de
terminare aliquid simpliciter et absolute concludit seu u

id quod in parte verum et concludit, tandem uniuersaliter
 ut homo est mortuus. Et est hoc similiter. *Ethiops est albus*.
 eundem dente. *Ethiops est albus*.

Ita Ignorantia Tenchi seu Dehensionis est, qd^o apparente con-
 tradictione, si obseruatis Conditionibus Contradictio-
 nerum quae sunt SE, ut sint respectu eisdem subiecti et eandem
 idem nomen et secundum eandem unde defectus istius conditionis n^o
 ualet consequentia illata, ex Contradictoria. *Et haec autem est alta*
re. peccata domus et non est alta respectu montis. Et hoc autem est alta
et non alta. Vnde ut sint secundum eundem modum unde de-
fectus istius Conditionis n^o ualet consequentia in hoc Septuaginta
Pygas est maior. Lege secundam Naturam et non est maior
secundum dignitatem. Et Pygas est maior et n^o maior. Si uero
sint secundum idem tempus et n^o diuersum unde defectus istius
Conditionis n^o recte definitur in hoc Aphorismo. uide Paulum
uidi et n^o uidi hodie. Et uidi et n^o uidi

Ita Fallacia petitionis principii est, cum per Paulatizian-
 item p^o idem, p^oat, ut p^onitiosa est ebrietas quoniam nocet
 seu est causa p^onitiosa rei ignote. Sumit alia aequae ignota ut
 si p^obes come. hinc esse justos quia omnia homo iustus ut Artes
 est imbec. Philosophorum. Et Aristoteles est p^ostantissimus. In
 locis

Ita Fallacia est consequentis qd^o arguit a positione consequen-
 tis positionem antea quod nunquam licet nisi in terminis con-
 uentibus ut est ad hoc est hoc seu Palladia Consequens
 est, cum ex opposito antecedente colligit oppositum consequens
 ut ut si ignis est calor est eo si ignis n^o est calor n^o est n^o legi-
 time includit

Quarta Fallacia est. Secunda eadem et eadem ad id eadem
rei aliquid. Quod uere si est illi ad id eadem eadem est
dignitatum uis. Sed paries est candidus eo paries est digne
ad id eadem uis.

Tertia Fallacia. Quam plures interrogationes ut una est ad. Quam
ita uult questionem multiplici uita responsione. Quam fieri cui
non nisi multiplice responsione. Quam fieri solet ut Sophista
querat hoc et hoc. Quam ad rationale. (multiplex est in
re) q. in per modum unigponit. q. si. unica responsione
Quam ee statim inferre Leonem ee ad. rationale si uero respo
sio si ee concludet hominem si ee ad. rationale. Similit. si
ut mel et fel. in fine adicia. in cautionem occurrendi est. distin
ctione ad est distinguenda est interrogatio. pro ita quam aliq
concedat.

Quoniam habet Decaden. tum. Et omnium in

Quinta Fallacia hinc tarum scripturibus
Si Sophismata fuerint equiuocationis. Amphibologie
Positionis. diuisionis. accentus. Quoniam haec omnia multiplex
si unus aut plerumq. phorum. secundo. diuisione. multipli
ca. Graecis. solueda. sunt. si. am. Sophismata. fuerint. ex. figu
ra. dictionis. aut. ex. accidente. aut. ex. dicto. secundum. quod. re
simpliciter. aut. ex. consequente. aut. si. ea. et. ea. Propos. uis. ad
missi. Conclusionis. Et. ad. eadem. et. negande. erunt. Sophisma
ta. Ignorant. Plurimi. negatione. contradictionis. desolueda. A
Sophismata. quoy. benitione. principii. negata. Propone. in. qua. peti
primariam. (et. si. illa. phidida. uideat.) Auendum. est. et. insinuand
aduersario. eum. peccauisse. in. petitione. primarij. Ad. expe
riam. Sophismata. multiplex. interrogata. Quam. si. et. res. pon.

habet interrogatoni reddiderit quot in ea sunt implicite
Itaque haec quidem uerborum et Seruim captiosa genera, ut uniuersa
sunt dicam omnia facile diluent, et soluent. Adiligenti et caute
diuersa uerba materiam et formam fallacium Conclusionsum
hinc dissolutis captionum Sophisticarum laqueis in ipsorum fines quasi
Pupilla quaedam spirali nequaquam poteris Legit.

2. Finis Quot sunt fines ad quos uergeris conatur
Respondentem Sophista.

Quinq; Arg Redargutio. Eui reprehensio quocumque Respon
dens cogit in eadem disputatione admittere. Inaduersorium
eius quod antea concesserat propter argi fallaciam. Vg Si quis
nada ratione et experientia ductus negauerit Sophista dormi
entes. Quod et fateat dormientes habere uisum arguet Sophista
Sic: Qui quis habet uisum uisus. Sed dormientes habent uisum
Sed dormientes uident.

Idus Finis est falsus est Concessio manifeste falsi aut ne
gatio manifeste ueri. Vg homo habet quid non amittit Sed
homo non amittit cornua Sed homo habet Cornua

Stilus est Paradoxum seu inopinabile quod contra opinionem
et respondentis et audientium disputationem Sophista acci
dit. Vg est aduerbium De DEVS est Vg Sed DEVS
est aduerbium.

Stus est fallacissimus. quoties contra Regulas Grammaticas
cogit aliquid admittere. Vg Omnis homo est Cupidus. Suen
triarum Sed omnis mulier est homo Sed mulier est Cupidus
Scientiarum.

Stus et Nigano seu eadem uocis inutilis repetitio uirg
et amanda Sed omne amandum est amandum.

Sed nos jam difficultatum Dialecticarum
montana cum Torcio D.D. auspice emer-
si in Conuallem Rectorum cum festina-
tione descendamus atq. mart. Iust-
tiarum M.A. S. T. F. ad veras qu-
quam impares solvamus
actiones Supremo iurisi-
ni a quo Omnis Sci-
pientia quod quid
hactenus de
libauimq.

honorat

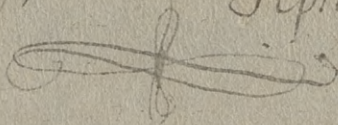
dican

do

D.N.S.

Anno Domini MDCXXVIII
1627

Die 28
Septembrii.

IN NOMINE DNI An ⁸⁸

Furca

Cordium & mentium humanarum
Catena.

Eloquentia.

In Præceptis Rhetoricis Adami Romelij
Ricendis

Demonstrata.

Majestatem Eloquentiæ quæ hodie lætioribus
vultibus auspiciamini pronis in sui obsequium mentibus eadem
dem excipite L. J. Hæc omni pretio major censeri debet quæ
dulce canat Aes. et aurea libertate asserit ipso silice duriora
pectora nulli potentia cespura, magisterio gloriose triumphat, ut
cedat fides tingentem Cyphæum et alto desopa viscere saxa terred
sauris eloquentiam, ore purpureo rosas verborum fundentem, cordium
medullas humanorum avidis eis applaudere n' injusto consuetudine
dideras animos hominum ferrei propositi ad votum flectit, p'naque
Virtutum opitulatrix eas ab omni liberat arugine nec melo
lis illas diuexari commeatu, unquam sinit Porro quæ pertinaci
bus nesciunt temperari vinculis aurea Eloquentiæ catena trium
phant. Plebis inculta degeneres quos p'no Lucina p'fecit sub
aere ingenue virtutis, generosa p'les totiq' Eloquentiæ mentes
sacerate Alimbonæ p'pei argumento corda hominum mentesq' torq'ue
hoc catenaturi v'hiq' p'fecto artis modum et materiam ex Præceptis

Actus egregij Professoris Adami Tomerij Sre. Dicensis defuncti
quibus aliqua pmittam.

Vestibulum Amu

De Definitione et diuisione Rhet.

Quid est Rhetica quoad Nomen?

Est ars fluidè dicendi quia adinstar Torrentis decub
at orao. Quid est Rhetorica quoad Rem

Est ars quæ uiam et rationem ornate recte et copiose
dicendi tradit, ar. ars qd pcepta scribendi perorandiq. tra
dit, & qd numerat in 7 artes liberales, huc D. Art. h. d. item.

Gram: loquit, Dia: uera docet, Rhet: uerba colorat

Mus: canit, arth: numerat, Geo: ponderat, Astr: celis astra
ar. tradens uiam et rationem, quia et uelut futurum oratorem
ne erret in scribenda & poranda oratione, ar. recte ad diffe
rentiam Grammaticæ quæ tñ congruum sermonē pferat
ar. ornate copiose qd orator figuris selectissimis sententijs
oraem illustrare debet.

Quotuplex est Rhetica

2plex naturalis et artificialis

Naturalis est quæ est natura inuicta, qferens gratiam et promptitudi
nem ad dicendum. et artificialis quæ naturalem facultate
tem dicendi pceptis longo usu et exercitatione pfect

Quotuplex est Rhetica Aristot.

2p: Ratione materia et ratione forme.

Ratione. Ad est duplex Politica quae Politico. & Ec-
clesiastica quae Ecclesiastico. reddunt Oratores.

Ratione Formae. Docens. Quae Oratorem futurum preceptis su-
is informat ut solum scinnam methodum. Chetoricam. Orationem effici-
at, & Mens quae Praecepta a docente tradita exercet usui acco-
modat dicendo in suggestu, in Republica de quocumq; negotio praee-
tpris. Quo differt Ecclia a Dialectica?

Hoc quia Ecclia sese ornate et copiose Dialectica nude & breviter
res tractat, unde Seno. Chcam palmam Dialecticam pugno as-
milat. Quid est Eloquentia?

Et vis perspicendi dicendi. Et in una quaq; re ad dicendum sit acco-
modandum? seu brevis Eloquentia est copiose loquens sapientia.

Quo differt Ecclia ab Eloquentia?

Hoc quia Chetorica est scia Eloquentia, Eloquentia vero effectus
illis. Quo differunt Chetor. Orator & Declamator.

Eloquens & Aisertus.

Hoc quia Chetor. Est qui praeccepta recte dicendi trahit. Orator est
Vir bonus qui secundum Praecepta sponit Orationem, Declama-
tor est qui non suam sed ab alio compositam exercitj ergo decla-
mat. Eloquens est gratia oris non adeo sualens sed stili et
calami. Sedq; optime componit Orationem, Aisertus est, qui de reb;
optime quidem discurrit sed sine arte Oratoria.

Vestibulum ad
De Praesidijs paranda Eloquentia.

Quot sūt Præsidia paranda Eloquentiæ
4: Natura Ars Imitatio et Exercitatio.

Quid est Natura.

Est bonitas et facilitas quoddam corporis et animi habilem hominem reddens ad omnia vite Oratoris peragenda munera: quæ sunt ingenium ad inveniendum memoria ad discendum iudicium ad disponendum, lingua erudita canora suavis lateris pulmonis firmitas ad perorandum.

Quid est Ars?

Est collectio præceptorum quæ perficiunt opera naturæ Ingenium dirigendo iudicium firmando memoriam acuendo suavitatem pronuntiationi accumulando.

Quid est Imitatio.

Est observatio rerum et uerborum illustrium ac sententiarum in bonis et pbatis Oratorum scriptis ac libris et hæc Sap stat. imo ut Inventionem accurate cognoscamus 2do ut Structuram et artificium uerborum collocationis intelligamus Sic ut uerbis splendidis, puris, selectis Orationem exornemus.

Quid est Exercitatio

Est assuetudo uis consuetudo dicendi. Et hæc uis in Stylo in Stylo ut studiat. Loquentis multa legat et scribat nam Stylo e optima magister dicendi 2do in memoria ut tam sua qm aliena sapienter dicat ut et memoriam firmet, & facilius quæ memoria mandauerit suis uerbis p. Imitationem applicet. Sic in actione ut declamando, frequentissime obocurrat attollat hanc deprimat, atq gestum corporis decentem uerbis et sententiis conformem exprimat.

Vestibulum. Quartum.

De Officio Fine & Instructione Oratoris.

Quod est Officium Oratoris.

Est de re quavis proposita accommodate dicere ad persuadendum quod est:
 scilicet docendo delectando & movendo.

Quis est Finis Oratoris?

Est bene dicere fidem facere et persuadere, dictione, id est dicendo
 efficere non solum intelligat sed etiam ut libens auditor accedat
 ad id quod verbis dicimus.

Et istius est duplex, Internus & externus in rationibus ad persuadendum accomo-
 datum. Externus est qui vivit in voluntate, ut illi assentiatur. Internus conse-
 quitur Orator. quando scriptum adum artis. Praecepta Oratoriam, conficit et
 cum omni dignitate vocis atque corporis gerit perat adum vero non tempus
 quia liberum est auditori eius dictis assentiri vel non.

Quod est Instrumentum Oratoris

Oratio copiosa, gravitas, erudita, ornata, verbis et sententiis, sensibus
 animorum, et moribus hominum accommodata, quibus in senatu & ad Iudices,
 & ad populum, haberi solet.

Quid est Oratio.

Oratio rerum, quas mente percipitur, clara, docta, et artificiosa, per externis
 sermonem expositio.

Quot sunt Partes Orationis?

Oratio. Pro. Vari. Pro. Pro. Pro. et Epilogus de quibus infra.

Vestibulum. Quartum.

De Formis. Quod.

Quot sunt Formae. Quod.

4. Materialis Formales, Efficiens et finalis

Mate. Triplex est quae in qua et circa quam.

Prima nulla est. Secunda est. Tercia est accidens. Quarta est intellectus huiusmodi in quo Secunda subiectat. sicut alia scientia. Circa quam Quarta materialis. Triplex est obiecti illius.

Quod est Subiectum Rhetoricæ.

Est quodcumque quodcumque in dictionem cadere potest.

Quid est Quartio

Quartio Oratoria a Quarto dicitur est propositio probabili in utraque parte disputari potest. Græce dicitur problema uel. utrum Secunda sufficiat ad statum Reipublicæ. uel ministrare uel ministrare. Seu est thema seu propositio seu res in disputationem adducta ad quam omnes partes et omnium earum argumenta referri debent.

Quotus duplex est Quartio.

Quadrupliciter diuiditur ratione Quantitatis ratione Finis ratione materiae et ratione Complexionis.

Quotus duplex est quartio ratione Quantitatis.

Duplex Thesis seu infinita latine propositum, et est quod alicui de re aliqua quodrit universaliter. hinc designat personarum temporum locorum et aliam circumstantiam non erga Secunda est dicenda.

Hypothesis seu finita latine controuersio est, quod universalem questionem restringit ad rem, et personam singularem aliasque circumstantias erga iuuentuti. Alond est Secunda dicenda est.

Quotus duplex est Quartio ratione Finis.

Duplex Theoretica seu cognitionis quod fine habet solam uoluntatis cognitionem erga Secunda uoluntatis Scientijs et Practica quod referitur ad aliquid offerendum erga quomoda amicitia colenda est.

Quotus duplex est Quartio ratione Materiae.

Triples Demonstrativa in qua quodrit de laude et uituperio aliusque pro re, uel facti. Deliberativa in qua quodrit an aliquid sit faciendum.

dum vel non et Judicialis in qua quodammodo an sit aliquis accu-
sandus defendendus

Quotuplex est Quarto rationis Complexionis
plex simplex et conjuncta

Simplex est, in qua de una re tantum quodammodo, utrum sit, vel non
dentibus. Conjuncta est in qua de pluribus rebus simul quodammodo, ut
an frequentes, sic studiosi laudandi vagi vituperandi sunt.

Sua est causa formalis scilicet
Est ipsa methodus quod est scientia seu conjunctio omnia eorum
qua pertractantur in aliqua disciplina

Quotuplex est Methodus
Duplex Synthetica seu compositiva quodammodo a partibus quodammodo ad totum
et Analytica seu revolutiva quodammodo est, dum a toto ad partes quodammodo
seu dum totum in suas partes resolvitur.

Sua est causa efficiens scilicet
Est duplex Remota Dei Gloriosus prima est Adamus Come-
rriensis licentis olim in hac alma universitate. Proter cele-
berrimus. Sua est causa finalis scilicet

quodammodo instruere, docere futurum Oratorem ut argumenta inveniatur
inventa disponat disposita exornet exornata memoria percipi-
at precepta, cum omni dignitate peroret.

VERSIBUSUM Stum
De Partibus scilicet et Economia Opis

Quot sunt Partes scilicet
Inventio Dispositio, Elocutio memoria et pronuntiatio
Quid est Inventio
Est excogitatio rerum operarum aut verisimilium quodammodo probabile reddat
Unde Inventio proprie dicitur in rebus
Quotuplex est

Duplex Serum, per quam, certam aliquam Materiam inveniunt

de qua dicturi sumus et dicitur thema Oratoris seu Suidae
et Argumentorum quod inveniuntur rationes et argumenta quibus spe-
ritam materiam confirmemus
Et haec utraq; Inventionis est duplex Communis quod petitur ex locis Com-
munibus Praerium generibus operentibus de quibus infra et propria quae
ex locis singularibus Praerium deprimunt

Quid est Dispositio
Est rerum gestarum in ordinem distributio

Quid est Elocutio
Est idoneorum verborum et sententiarum ad inventionem accommodatio
et consistit in verbis

Quid est Memoria
Est firma rerum verborum, et ordinis perceptio atque sua custodia

Quid est Inveniatio
Est eorum, quae in oratione disposita, ornata, et percepta sunt cum di-
gnitate et venustate vocis, corporisq; moderatione enunciatio. et haec
posterioribus partibus scilicet, scilicet bonae, magisque exercitatione quam praer-
ceptis juvantur.

Nota assignari ab auctore Iudicium deo indistinctum esse ab istis quae par-
tibus, necessario quippe, requiritur, ad omnes scilicet partes.

Quomodo parat Iudicium.
Iuxta sic: Imo de Oratore, Ibius, aetate, usu, et diligentia.

Quae est Economica Inventio.
Auctor noster, totum hoc opus in 3 lib. dividit, in I. agit de inventionis ge-
nerali et speciali in 2. de Dispositione partium Oratoris Argumentorum
et argumentationum simuliter tam generali quam speciali in 3. de
Elocutione quoad omnia sua attributa tum de memoria et pronunciatione,
quem et nos sequens, dividendo I. in partes has in capita, haec in quaer-
endo, ubi opus fuerit

LIBELI AMUS
De Inventione,
Cum superius duplex Inventionem diximus, aliam omnem ab
aliam propriam; unde hunc lib. in duas partem prima pars de Inven-

tionis Generali Doa de Inventionis ppria generat singula sui.
Sanum genera PUNCTUM Amum Lib 2di

De Inventionis Gnali seu Communi.

In quo consistat Inventionis Generalis?
In partibus Orationis quae sūt Exor. Narr. Spo. Con. Con.
et Epilogus

Exordium ē auidius quidam adoratio nem quo animus studi:
toris preparabat ad audiendum

Narratio est rerum festarum et quasi gestarum ad conotitu
end am fidem exposita

Spo: quod breuiter ac dilucide summam totius caūs complectitur
Con: ē quod rationes et argumenta fert, quibz pposita quidam con
firmetur

Con: ē quod rationes ab aduersario allatas refellit, ne nostris
fidem derohent.

Epi: ē artificiosus totius orationis exitus. Et de his velle
tim agemus.

CAPITulum 2dum

De Exordio.

Caput hoc habet puncta Amum de fontibus Exor. 2di
de speciebus, 2di de Finibus Amum de Partibus 5 de vir
tutibus et vitis Exordiorum.

PUNCTUM 2dum.

De fontibus Exordiorum.

Quot sunt fontes seu loci ex quibz Exordia sumunt?
1o Amum ab opinionibus cum orator dat ipse rebus suam ordinem
orationem, de quibz auditor e cogitare posse suspicatur ut sic
actione sua ad verum et Catilina fia 4to sed

Secus in tali Exordio formando, diligenter oratori spectandum
est, quid de sua et eius natura, opinio ab auditor, eamq opinio
nem haud imminuere, aut exaggerare, aut firmare aut nega:

re. debet ut fecit Fabius Max. ad hoc Lucius lib. 29. in oratione
qua de se ad det. scipioni in Africa transitum inimicis
et ad agrorum res opinionem ubi in ser. atq. ego certis habeo
Quid a Diapone cum diuisim facta, p. nonas locos tempo
ra, et alias circumstantias hoc genus ser. ingenio et eruditione
elegans et varium, tale habet ser. in Ora. p. 8. et Ser. ut se: ma
nifestum est,

Stylus e Superabundanti. Cum Orator se profert, in copia ad ha
beret materiam dicendi, ut debeat multa permittit, et unum tm
aspiciat, tale habet ser. Ver. 8. ad. et Ver. 7. ma N. Tomo 8. 1. 1. 1.
num quod est 8.

Huius circumstantijs seu adjunctis cum Oratore appona
ppria sumit dicendi modum: ut p. lege manilia, p. a circumstantia
traa soci ut in Ma Ora. p. Depolla Loui ang. usq. incipiens, e
a circumstantijs temporis ut p. p. 1. ab inscientia temporis
p. alia circumstantia, ut p. Milo: a nova iudiciorum ratione
exordit.

Secunda Exordij ratio, liberam ee: nam aliquando ex
no fonte, et vocat QUERUM; acit ex omnibus sumit locum
uocat. Impudum ut est p. Milo: ultra hos fines p. ser. sumi
Exordij a generalia aliquo pronunciatio seu dato ex iustis causis
generibus descripta sub: in iuri, similitudine, Contrario
Autoria, et populi gemate, et in iuri, et in iuri, et in iuri, et in iuri,
ut in authoribus legere est,

PUNCTUM

DE Speeibus Exordiorum

Quot si species Exordiorum

2d Principium et in iuri
Principium seu p. amud ser. p. 1. est, in quo statim ap
te Benevolentia, Attentio et diligentia parat p. Mar
et alij

Insinuatio seu obliquum in quo callide et latenter eade
quid in recto parantur. seu, in quo, clam, in animu audito
ris inreprimus, id est, *Sec. III.* ubi fingi se timere, ut timo
rem ab animu Judicium repellat, et de mag. *Dejo.*

Quando utendum e' Principi ergo Ins
nuatione

In Exordio spectanda est qualitas seu natura sua quod
es duplex. Honesta Turpis, Humilis Dubia, et Obscura
Honesta est cum laudamus aut vituperamus. Inade
quum e' d' d' v' adem us defendimus & oppugnamus quod omni
bus facendum vita esse videt ut si bonos laudemus malos vi
tuperemus pacem suademus discordiam d'spiciamus, inno
centes defendamus nos oppugnemus

Turpis e' cum aut honestas res oppugnat aut turpis de
fendit ut si innocentia oppugnetur pericidius defendit

Dubia est cum in se habet partem honestatis partem tur
pitudinis ut si quis amicum homicidam aut patrem la
tronem defendat

Humilis e' cum des se contempta laudat ut si quis lau
det muscam cum Luciano d'licem cum *Virg.*

Obscura est cum ca' involuta est, nec auditore potest dei
denter innotescere,

In Exordio, debemus uti in ca' honesta, cui statim
auditoris animu fauet, nec admodum requirit conciliatio
nes nisi cum defensus est alios audiendo, uel ab adversa
Eys persuasus audet tunc enim aliquo dicto jucundo aut
fabula relebabitur animum et spe precitatis excitabi
mus; aut persoalo pollicemur nos aduersario ad argu
menta refraturos

Sam o' in ca' Turpi Humili Dubia et Obscura utem
Insinuatione. Si est ca' turpis, initio Orationis tur
pitudine excusanda si subter benevolu auditores re

Adendi si Humilis et Attenti faciendi ne animi eo
eum ab audiendo, inutilitate Dei, alienentur si Obscu
ra docendi; argumentumq; dictionis nostrae, in partes
dividendum

P. V. N. P. T. V. B. Stud
De Finibus Exordiorum

Quot Fines Exordiorum

Tres Benevolentia Attentio & Docilitas

Benevolentiae quae efficit ut bono animo et affectu
tos in Oratorem

Attentio est Intentio animi ad audiendum ut audi
tos, nihil cogitet nisi ea, de quibus ab Oratore sermo
infutur.

Docilitas est quae summam dicendorum breviter
ac dilucide exponit.

Quot modis captatur Ben.

2bus, a Personis & a Rebus.

Persona 4. 1ma est Oratoris, 2da Suentis seu Leg
p suo diuina 3ta aduersarij, siue sit actor siue accu
sator 4ta Auditoris siue sit Iudex siue auscultat

2bus modis captatur Bene: a Persona Nostra,

2bus uno si officium nostrum modeste et sine arro
gantia commemorabimus ut sic p Archia poeta, ubi
Si quid est in me ingenij p. p. Sosio Amelino p. p. de
ego vos mirari p. p. Regem Mani: ubi nam cum antea p
statem p.

2do si Onos magis publicae utilitatis et dignitatis cas
qm privati commodi; accepisse addicemus ostendemus
ut Cic Ver 2da ubi huc ego caudo

Etio si Ingenium nrum extenuabimus ut sic p Quin.

Quot modis Captamus Bene: a persona Dei
 2bus, Amo ab eius pbitate cum bonum liberalem for-
 tem modestum, Resp: amantem dicimus, ut sic p Planco
 n. 8. For suam quam mihi non sum no tantu s

2do ab eorum calamitate & infirmitate & animi del. etatis &
 Conditionis v deniq sex de, ita sic p Mudena n: 1. Ubi vov-
 2o atq obreco Fu. Pes ubi describit illius calamitatem

Quot modis Captamus Bene: a persona aduersario
 2bus Amo deos in odium adducamus, ut si illud ^{2um} dup ^{2as}
 crudelitatem pfidiam, malitiam &c: accusamus sic p Quin
 n: 13. Ibi dicitur qoi in foetida q. 2do si in iudicam,
 ut si inimiam eodum potentiam, opes, factiones, pferamus
 ut sic p Quin: n: 2. Ibi deinde habet aduersarios 2rio si in
 contemptum ut si negligentiam inertiam luxuriam igna-
 viam aperiamus &c: ita sic p rectum in senatu n. 5,
 Personem in contemptum adducit, Ibi S: Pisotune auctore,

Quotupliciter captamus Bene: a pro: Aucto du?
 2pliciter Amo deos citra adulatione laudauimus, comme-
 moratis illis quod sapienter fecerunt et magnifice gesserunt,
 ut sic p Milone, Ibi sed mo recreat. 2do deo ad utilita-
 tem salutem commoda gloriam, ostendamus p. ut sic Deo 2do
 n: 23. Ibi deos qdo ad vnam dno estimationem s

Quotupliciter parat Bene: a seip, ipis?

2pliciter Amo si causam nostram laudando extollamus, ut si
 eam iustam, utilem, honestam, ostendamus, ut sic Dwin: inder,
 n: 1. Ibi adductus sum Duices s. 2do si aduersario eum
 causam per contemptum deprimamus ut sic: Dwin, in es nu
 2o s Ibi Cdeily causam qui velle accusare noluit, multas
 indugerat.

Quot modis Captatur Attentio

2 Imo si de rebus magnis et solacis aut incivitate
incredulis aut gravibus aut atrocibus aut necessariis aut
utilibus & demum ad eos qui audiunt pertinentibus nos di-
ctatos pollicemur ut hic dicitur in Voc. 11? Ibi quid est quod
populo Lino 3. 2. si rogabimus ut nos attente audiant,
quod est veritatis sumum.

Subt. modis parat Docilitas,

Ergo Imo si brevitel et dulciter de Summam dei dicenda ex-
ponamus, ut hic p. deo. sic. n. 1. Ibi primum dico 3. 2. si
ad nostram officem putabimus, si removeamus,
Nota, quantum bene: atten. & doc. per totam orationem
possint et soleant conciliari, potissimum tñ in hoc parari
et praxari debent

P. V. N. B. V. M. 4. tu
De Partibus Exordiorum,

Quot sunt Partes Exordiorum

Iuxta Hez: 4. Pthasis seu oppositio bathascheve seu ta-
ho Apodosis seu reflexio, et Basis seu Clausula seu cuncti-
tamentum,

Pthasis est, quae viam patet futuri dictioni: siue ab op-
nionibus, siue a divisione, siue a sup. siue a obsc. .
Ut habes in ora: p. lege de potate, simplicem talem, den-
culosius est, legem defendere, quam in simulare ceteri:
nisi ideo commodeo & cum in omnibus bas.

Pthasis seu e seu latio oppositio: in qua una & plures laes
afferunt illig rei quae in pthasi ponit, sic nostrae pthaseos
simplex, quia grave e' in audirumq. in simulata lege
& capitis eferend ubi. Imo dico 3

Apodosis seu reflexio in qua strarius a ligore supero di. p. p. p.
honi assumpt et resup. de equat. sermo tangit futuri d. d. d.
omni semina jaciunt ut in eadem oratione, Voces accusato

Quum argent me loei indolentia recet sed tua carde
mentia erigit est ubi sed tua carde

Basis est in qda continet superno d' exitus, & transitus
quidam ad sequentia nequa ex abrupto reliqua. Oia: Sarta
in uelle videm ut ut d' em quod quomam d. plura ex em. in d' i' q'o.
Nota has partes Exordij optime perfici p' q'o p' h' i' memata
ita, ut p' p' thasi et sarta: sit unid, artificiali: Dispo: s. ut ex
con: fiat p' thasi ex ante: Ratio, cui p' necepta s, potest m:
terdum addi Ratio rationis seu Ampli: seu Dispolitio:
et p' Apodossi et Basis sit alteram, Superioli aliquomodo
trahitur naturaliter Dispo: hoc est, ex ante: Apodossi sui
videm p' addi ratio scopus fuerit ex Consequente Basis
sua.

Nota ab alijs tractari Exordia per illogomos magis th
uertata qud p' p' thime: tractant

PUNCTUM OTUM.
De Virtutibus et Vitijs Exordiorum.

Quot sunt virtutes Exordiorum
1^a Prima ut sit accuratum, sententia instructum, uerbu idone:
is illustratum, 2da ut sit exuicetibus res, de qua dicitur d' d' m' p'
de p' tu. sic monet sic: Consideratis omnibus rebus qud
ad narrationem & ad confirmationem pertinent ultimo ce
gitandum est de p' o: Etia ut sit connexum cum sequen:
tibz, & habet semina argu: qud in confirmatione sumus
alluderi Ita, ut sit mediocre, & p' natura sua formatum, Oia:
tionis p' portionatum Etia ut sit clarum & apertu d' r' ut in eo
seruēt Stylus dulcis, numerosus, placidus, sine furore
et dementia qud conclusioni seruet

Quot s' uicia Exordiorum
1° Simum, cum uulgare est, et pluribus factis deseruit, 2° d' s' s' t'
longum, Etia si commutabile, quando paucis immutis ab
altero p' u' s' p' ari q' d' si commune quod d' que aduersari o,

q̄ actori possit accomodari. Et tunc si sit sepulchrum, de
dicit ad hanc pertineat. Et tunc si sit magnificum et affe-
ctatum tunc si sit contra precepto, quod auctoritas neg
benevolam, neq̄ attentum, nec docilem reddat,

De Auctoritate De Narratione

Doctrinam de Nar. sty Punctis expediemy
PUNCTUM. Tomus

De Punctione et Partibus Narrationis

Quotuplex est Narratio

2plex Vela qua res veras exponit ut est apud Tacit. Si-
vi. Salus Home. §.

Et Verisimilis qua exponit res in gestas sed q̄ fieri poterant ut
sunt Poetaeum Narra. in Traga. Comadiv.

Quot sunt Partes Narrationis

3 Praenarratio Narratio & Postnarratio

Praenarratio est aditus ad rem ipsam exponendam, ut in ma-
ratione ibi Sed antequam §.

Narratio est, ipsius rei gesta expositio, ut ibidem is est
quem senatq̄

Postnarratio est exitus Nar. continens summam eod̄ q̄ in nar-
ratione exposita sit, & ibidem, qua quidem ate §.

PUNCTUM. Tomus

De Generibus Narrationis

Quot s̄ Genera Narrationis

3 sive Digressorium & Remotum.
Sive est sed oratorum deuppiu sed in quo exponimus re-
gestam utiliter vincendi persuadendiq̄ gratia, eouq̄ donec

controversia per confirmationis modos tractanda elici
 possit. Huius Enim officia 4^a & 5^a sunt ut a principio ad
 finem demeritam exponat, 6^a ad. Officia Repugnans
 tra antecedentia consequentia Conjuncta cum ipsa & nihil
 omitiendo aut addendo,

Quum, ut semina qdam argumentorum in confirmatione tra
 ctandorum continentur in se, sine causa ad agendum acced
 isse uideam. Talis est p. Aulone Narratio, a. Nu. 240.
 in Dub. P. 1. ad nu. 50: ubi Haec sicut exposuit, q. m. m.
 oratione,

Digressorium seu intercurrentis e' Decursio, qdam fau
 labilis, in loco aliquo plausibili, paululum combinans p. 1.
 u. ca. exornationis & Ciminacionis, & Transitionis ad
 apparatus, modo non sit aliena aca, de qua agit.

Nota digressionem non in Narr. tantum, sed in alijs quoq
 partibus Narrationis locum habere id q. ad describend
 as. personas, deo tempore, & ad accusationes & defen
 siones hoc habet su. actione q. in uollem N. 10 q. ubi
 tractat locum Commune de mala educatione puero 2° p. Mu.
 N. 50: ubi describet praecpta disciplinae Stoicae p. Milo. N.
 88: ubi exagerat crimina P. 1.

Remotum est, quod p. 1. Separatim a ca. a cui expo
 nit negotia & personas describit, & est 2plex, aliud
 in persona aliud in rebus,

Narratio in personis e', in qua personarum etarum mores
 factaq. cum laude & vituperio commemorantur, ut e' Catilina
 dia. N. 18. ubi sub persona patriae narrantur Jeolosia
 filius,

Narratio in rebus e' seu negotijs porta in qua describuntur res & lo
 colum, temporumq. circumstantia notant. Cuius 4^a 3^a p. Fabula
 Historia & Argumentum

Fabula est Narratio, quae rem nec ueram nec uerisimilem re

fert quales si de Tantalopome de Ventriculo in quem ca mem
bra conspirant,
Historia narrans rerum Oteritarum sive nris sive anteactis
temporibus gestarunt. Quales scripsit apud Dros Tacitus
Salustius Livig apud nos Druo. Diase. Treoro. Loco.
Argumentum e narra: res n' omnino veras sed verisimilis quod
potuit & non potuit, Tales sunt apud Senecam Tragediarum Glau.
cum de eorum sumptibus Tre. Sophoclem

Sciari ad Narrationem communiter Oheroibus e e' neces
saria. si Osonam Rem seu factu, Locum. Tempus, modum
& Caa. Quae hoc versu exprimunt

Quis Quid Ubi Quibus Auxilijs fur suomodo Cuius
PUNCTUM. Etiam

De Virtutibus & Vitijs Narrationis

Quot sunt virtutes Narrae.

Brevitas Spicuitas Phabilitas & Suavitas

Quae requirunt ad brevitatem Narrationis?

Da Amum, ut summam non particulatim rem gestam refera
mg Edum ut ea tantu quae ad eam pertinent dicam. Et
um Ut dem non alty repetam qm unde erit necepe, ibiq u.
bi fuerit opo de amamus

Quae requirunt ad Perspicuitatem?

Haec 2: 1. ut verba ppris & usitatae res exponat, 2. ut ser
uatotemporum ordine, nihil contortu, nihil confuse, nihil ambi
que dicat.

Quae requirunt ad Phabilitatem?

Ista Amum, ut personas conuenientes rebz et res personis
exponam Edum ut circumstantias personarum diligenter
examinemus Quales st Natura, Virtus, Fortuna Phabitz
affectiones Studora, Consilia facta. Etiam, ut ea quae dicimus
cum hominum opinione congruant Itam ut eorum factoda
neum, fuisse de claz emz

Quae requirunt ad Suavitatem

Sactino ut Noua, Inaudita, inuisa, admirabilia pfe
ramus Sed ut interponamq motu animo uel uel Dolore, Praedoni
am, metum, latitiam

Quot sunt uicia Narrationis

¶ Immo uel longa Narratio Sed si obscura Sio si Suspi
tione & dolo laborat. Item si in ea, seruet motu perturbatus
narrandi qui, neq, in incipium neq, finem convenientem habeat

ubi
Aduerte. imo Breuem et uariem narrationem ideo fieri ut li
hentig audiat. Perspicuam ut faciliq intelligat. & habilem ut
seu uerisimilem, ut dicitur phet.

Aduerte. imo Narrationem qd Semp pt fieri: ponendam esse
Teo p prudentia Oratoris uel p confirmationem, uel in confirmati
one, uel in initio. Exordij: aliquando etiam, ut pote, in rebus datis
& manifestis omittendam

De P. U. T. Titus

De Propositione

Species et uirtutes Propositionis, unico puncto expediemy

PUNCTUM II.
De Species & Virtutibus Propositionis

Quot Species Ppo.

¶ Simplex et conijuncta

Simplex est, in qua unum aliquid pponit uel ostendam Cam
Turcis omnino bellum esse continuandum,

Conijuncta est, in qua 2 uel plures res, seu quaestiones continet
uel ostendam Cam Turcis bellum esse continuandum in ultra
una potiq qm in Auro arua. Et talis ppositio uocatur partitio
seu diuisio. Cuius species 7 qd:

¶ Sejunctio & Distributio.

Sejunctio est, qua sepe ramus id, quod e in controuersia

ab eo quod amplius controuersiam non habet, & constat
cum Turcis hac tempestate bellum continuandum ne pro qua
ad regnum jurata armorum conjunctio; Sed non constat
an in Hungaria potius quam in Padohio finibus Verania
quia, primum possit Augustissimus Imperator, ab eodem se
renissimus Rex noster cum suo exercitu, cui illud Gl
ma in Hungaria, noxiu.

Distributio est, qua exponimus quibus de rebus summa de
ctueri. Habet eas tres Enumerationem & Expositio-
nem,

Enumeratio est ostendit Numeru quid de rebus dicturi
sumus ut sic: p. Legi Manilia,

Nota, Enumeratio, tum non debet esse maior qm sua Parti-
um: ppter uitandam Oratoris Suspicionem, ne, cum maxi-
ma preparatione uideat ad suam uenire,

Expositio cum res de quibus dictur sumus, absolute nulli
lo indicato numero explicamus. Differt ab Enumeratione
ne, quia hac Numerum ^{supponit} exponit illa uo exponit,

Quot sunt uirtutes Propositionis
3: Breui: Breui: & pauci:

Breuitas facit ut nullum uerbum nec necessarium assumamus
auditorum cae n' uerbis et non extraneis ornamentis in-
tendat,

Absolute facit, ut ea tantum quae in suam cae uerunt ge-
nera, et de quibus est dicendum, commode complectantur.

Paucitas facit, ut ppo: non sit multiplex: quia multitudi-
impedit memoriam; ternarius numerus, non excedat, eorumque
partes pponant, quo confirmantur & sunt.

Sciatis propo: Arrogantem non posse omitti in ulla Oratore;
nam est Caput Oratoris; Si mouet in iudicium, non ex se
ponat de longo Oratoris tractu circumducatur et uol

uatur sic Cati: Amā fecit. Tandem in Orationibus
Dicitur qd potest confundi cum Confirmatione; ne dicens
coqaz erubescere.

DE C A P I T U L O

De Confirmatione.

Cum, Pars Orationis sit Confirmatio, quæ rationes
et argumenta præfert, quibz pposita ad dicendum quod dicitur
veritas ut supra, ideo sicut debem, quid sit argumentum,
unde summam, qui quot, et quotuplices sint loci; Cuius
bus argumenta depromunt; quod tribz punctis absolue
mus.

Punctum I^o

De Definitione et Divisione Argumenti
et Locorum

Quid est Argumentum

Suppabile Inuentum ad faciendam fidem. Sed e' ratio
rei dubie faciendæ fident

Fides am est, firma animi assensio,

Quotuplex est Argumentum,

Explicitè dividit Ratione material et ratione formæ.

Ratione material est duplex. Necessarium et pabile,

Necessarium est, quod in partem contrariam pbari non po
test, qz homo est, Ergo est rationalis.

Pabile est, quod in utramq partem pbari potest qz Inuidia
est ad aliorum laudes suas invidia pputat,

Ratione formæ Argumentum e' duplex: Docens Delectans
et Trovens.

Docens e' quo quaestionis ad dicendam ppositæ veritas q' fal
itas ostendit;

Delectans e' quo voluptas in Auditoris animo excitatur,

Movens est quo in animis auditorum concitantur & se-
dantur affectus ut ira, odij clementia, misericordia, &c.

Præsumunt Argumenta.

Locis qui sunt sedes seu domicilia quoddam argumentorum
et si eplices communes & proprii.

Communes seu Generales sicut, ex quibus ac quodlibet thema

probandum in omniistarum genere, possit deduci arguta

Proprii sicut seu speciales ex quibus ad certum finem, quod arguta
deduci possit. sicut Eplices Generis Demo: Deli: et Judi: de
quibus inferius.

Quotuplices sicut Locis Inimnes

2 plices Alii insiti seu intrinseci seu artificiales: alii extrinseci
sicut seu extrinseci seu inartificiales.

Locis Insiti communiter sicut assignantur, quod si eplices, Locis quoque
voco sumuntur et Eligere sumuntur.

Voci seu nominis sicut 20 a Notatione seu Etimologia et a Con-
jugatis,

21 a Defi: 2 a Divi: 3 a Geni: 4 a For: 5 a Simili: 6 a ad App:
7 a In Butra: 8 a In Adju: 9 a Antecedentibus 10 a Consequente: 11 a In Depu:
12 a In Quantibus 13 a In 14 a In ab effe: 15 a In Comparati

Dicuntur vero Insiti quia in ipsis rebus habent assumpti vocales
unde assumuntur.

PUNCTUM 20°

De Locis insitis seu;

Imag e a Notatione seu Etimologia cum ex vi nominis argumentum de-
ducitur, et si Consul est qui consulit Patria eo Pater e Consul
et patriam evertit. Sic Dux.

Victima quae dextra cecidit, iuxta vocatur,
Hostibus a Domitio, hostia nomen habet.

Sic San: Aug: merito negotium est quod negat omnium
Nota hunc locum uatere, amō ad acumen et urbanitatem ut
Poeta des: Barba: ut parca parcunt ut luci lumine lucent,
ut bellum est bellum sic ego Barbara sum,

et quidam in Clementem VIII nomine Hypolutum.

Sancta pudicitiae virtus redit exul in urbem
Quid mirum est, urbi seruet Hypolutus

Toto ad laudem sic Cic: Philp: 413. quod legio martia quod mihi,
diuinitz mihi iudez traxisse et eodemo nomen a quo populum
Romanum generatum accepimz

Stio ad vtrumpium, ita Cic: Ver: 3, n: 50 at uo polara diem
ubi Cic: exagitat oerrem cum festa oerrea institua set qui
to tam Provinciam evertisset. Sic Poeta in potorem

Unde suu ducat quaevis cerevisia nomen

Quod cerebrum visat crebra semelle tuu.

Scias ad hunc locu referri anagrammata q ex plius no
minibz eorumq literis constitua, loq v in uno me ut Picta
ristia anagram: dr Cythara. Ictu hac reis vita Emanuel
levamen In pluribz ut Maria magdalena mala meagra
dia sic ex illis Plati ad IESUM. ad oerks Quid est veritas
De Est vir qui ad est

Docq a conjugatis cum ex verbis ejusdem gene
ris varie commutatis argumentam ut sunt Sapiens. Sapien
ter sapientia dicere ita Demosthenes argumentatq est
ex hoc loco a Iustitia cognomen obtinetz Judices pende prospi
cite iusta in iudicys.

Nota hic loquualet, potissimum ad amplificandum, si figuris
illustres psertim hyperbole non est improbz Sed ipsa impro
bita, Paronomasia ut Cic Ver: 31 129 quod iste cognouisse
nouz Astolez qui n' tam cali raem qm Calati argenti duce
Ut polipetro seu had: ut Philp: 12 animaduerti dici, jam agbus

X
dam exornari a me em nimium Brutum nimium Castium orna-
ri quos ego orno nempe eos qui sunt ornamenta Sap.
Stig Locus a definitione est, qd non alicujus res p sua
attributa circumscribitur et explicatur sicut fit in modis uno p
numeraem prium ut si mundum defines qd sit constans
ex Caelo et terra, ac celestibus terrenisq; naturis, 2do p causam
Amo p materialem, sic hominem defines homo est ex limo
formatus seu ut de Tybendo dictum tantum sanguine dixerit
3to p formalem maxime exemplarem ut hinc e' imago Divi-
nae majestatis sic Poeta

Exemplumq; DED quisq; est imagine pauca.
4to p causam efficientem, ut hinc e' opus manuum DED 5to
p finalem ut homo est aal ad immortalitatem naturam ob
p effecta aliquam definitur, eg ebrietas e' omnium flagitiorum
mater culpae materia radix criminum vitiorum origo
turbatio capitis naufragium castitatis subversio sensu tem-
pestas linguae procella corporis amissio temporis volun-
taria turpitudine morum, ad eorum uita honestatis infamia a-
nimae corruptela, quae in utroq; Exu vana mala appetit et
nefanda committit 6to p similitudinem sic Sagedra definit
uram, e' speculum quoddam quod facile malitiam contrahit
Bellum est theatrum in quo tragicum est quaecumq; exhibet
7uo p negationem qd explicamus qd non sit Res res ut faci-
lis intelligitur quid est, ita Cic. p Lex: optimas definit epi-
mates sunt q neq; nocentes neq; naa impleri nec fastidiosi
nec domesticis impediti mali.

ad persuadendum tu sic p Mar: 1177 Ibi non satis iu-
uit gloria Sage. &c.

Alia L. a Divisione seu Partium Enumeratione e' cu' omni-
bus Partibus rei alicujus enumeratis tota tandem ex eo illis est
licet qd Non tribuit cultum DDO Patria Parentibus qd
non est pius.

Nota. Divisionem ee' spk. Alia q' pprie uocat' diuisio cu' aliqd ge-
n' diuidim' in suas species ad faciendam fidem ut sic p Plan: 1178
diuidit gratitudinem tanqm' gen' et species q' si Pietas in Parentes.

Religio Cultus amicitia & Praceptorum obseruantia. Ibi. iure:
e' em una uirtus n' s' d' maxima. sed em mater su' su'. Ibi

Alia q' uocat' Partitio cum totu' diuidim' in partes. Vg. Suger
Tenat' mare et equester ordo tota ciuitas Seno pfecta e' equal.
lent municipia afflictae. B'lonie agri deniq' ipsam beneficia
salutarem tum mansuetum suem desiderant. Vbi totiq' Regi
dolor i' n' Ptes distribuit.

Alia quocaz' Enim d' ratio qe' spk. i. cu' enumeram' subie-
cti accidentia ut studiosi alij sunt deuoti alij impij alij di-
ligentes alij deditos alij modesti alij inuidentes.

1. Nam enumeram' accidentis subiecta ut albediniq' subiecta e'
Ciq' Papi. lac lac ca. mix Murg. d.

2. Nam enumeram' accidentis accidentia. ut colorum alij est
alij alij e' niger druber orridio uolaces d.

Aduerte qd ingens thesaurus iste lo: omni Orati. p' p'fectae.
currens cum res omnes in suas Partes distribuet et desin-
gulis desinere pt tum ad Economia opio facit. In Dispo.
et Formis argumenta habes q' habebis.

Fig' locus a Genere e' cum ad ostendendum conuenire ali-
cui personae u' rei specie' digredim' ad gen' illud q' in se p'ona
uel rei declaram'. seu cum e' d' suppothei ad Theam ascendi-
mus. Vg uirtutis omnis causa in actione consistit qd est laus

Justitia Sic Sic act: 4: in Per: ut superans Verq̄d secundū
hum adole: in iudicium dixerit descendit ad Theorem, seu lo
cum communem quia educatio filij mala est injuria Reip:
Nō digne & in alij gradibus

Oty Locū e' a For: seu spec' cu' ut ostendamus alicui Conuenire
q̄m ostendimus conuenire eiq' species. Quid ut ostendamus, alicui
conuenire utem debemus. Imo ostendere illi conuenire spe
cies virtutis s. iustitiam, Prudentiam, fortitudinem &
Temperantiam, Sic Duteamus in Būio ista humana quid sit
bene uivere aduocit per species. bene uicit q' prudenter q' for
titer q' temperans q' iuste. Id enim ut & sic omnes virtutes sunt,
aut omnes corū virtutes inuenit.

Nota poteris applicare, isti loco q' de diuisione dicta s'
Imo Locū ad similitudine cum e: & plures res, inter se conpe
runt ob aliquā similitudinem ut Ouid. lib. de son

Luce in ens utrius montes non exit in altes
Vtq' latens imā uis per a serpit humo,

Et sic: Phi: 4ta n. 1. 2. 3. 4. Ibi ut Imperatores, quancūq' paratos
simos milites ad prelium uident eos s' adhortant. Sic q'
uos ardentes & erectos ad libertatem recuperandam Cohortan
tor.

Scias 2 p'icem esse similitudinem pfectam et Imper
fecta est q' has habet ptes s'po: per illas notas, ut sicut
velut quomāmodū q' et redditionem cuius dignas ita dicit
non s'q' eodemmodū q' ut solem deficientem nō directe sed
in aquis intuem si dicit in op'is &

Et Ouidij s: Scilicet ut fuluū p'at in ignibz annū
Tempore die dūdo, in p'icenda fides

Imperfecta est, quā cadet notis similitudinū, et quā misceat s'po
onē dum redditione ut sene. sp. ad ubi Voluptates cupit ex turbat et
uulsiimas habet, latronūmodū quos dilectas & q'ij: vocant, in hoc hoc nos am
plectunt ut errantulent

Aug. Locū a Differentia est, cum e' v' plures Res inter se differunt

ut sic Philip: Roma nemo omnes nationes seruitutem ferre possunt, nra ciuitas n̄ p̄t, nec ulla alia, ob̄ caute nisi qd illa labore et dolore qz fugiant, qbz cura oia perire possunt, nos ita a maioribz instituti, atqz tributi sumus ut omnia consilia et facta ad uirtutem, et dignitatem referamus.

Scias Dissimilitudinem a Similitudine differre, q̄a Similitudo dem per affirmando p̄cedit

Dissimilitudo uero, habet adjunctam negationem, ut patet ex Lucio. p̄. Murena, N. 95. Si Catilina uir Mefadius, Murenam iudicaret, eum damnaret Ergo uos uiri optimi hoc facere non debetis quod faceret ille ibi Si Lucius Catilinam

Inus ~~Scias~~ a contrarijs, seu oppositis e' cum Des aliqua ex se sibi contraria, declarat, ut Si Gloria e' p̄d̄m̄um, recte factodis e' ignominia est de deoqz uirtutum, sic ut Stultitiam fugimus Sapientiam p̄sequam hinc Calphurnus qd dederit uilam tunc p̄sunt

Se sine y misero mihi lilia nigra uident,
Nec capiunt fontes q̄ acascunt uina bibenti,
Ac tu si uenas q̄ canoida lilia fient
Et sapient fontes q̄ dulceta uina bibent

Tomus Locus, ab Adjunctis est, cum ea q̄da rem licet aliq̄da non necessario concomitent, Atqz uia illa conjuncta recenseant, et exis in omni ca' adu' genere d̄dicendi ratio de promit, ut, habet comertium cum corruptis et inuolentibz, Tomitibz q̄ apparet eum in solentent uera, Noctis ex locis qui non cognoscat ex de, item, optima parentibz est p̄gnat. Et credibile est illud e' optimus nam fortes creant fortibz q̄ bonus. Et sic p̄ Murena, N. 4 quo Catilinam interea alacrem atqz laudatitatum choro iuuentutis ual. latum uicarij inflatum cum spe militum, tum colleget meruitqz illig erat plene furoris, oculis sceleris ferme auro gan.

tra p.

Sciada adjuncta eē explicita secundum et personarū

Adjuncta secundum seu negotiū dicitur rebus ipsiis adiunguntur eaque
repleta, et quae comitantur res, ut sunt locū tempus occasio modus
facultates instrumentū factum, et de de et signa secundum
quae res antecedunt ut Insultus, colloquium, insultus, mīne, etc
Iudo apparatus, &c &c

Adjuncta personarū sunt, quae personis tribuuntur & h. 3. p. 1. a
fortuna, ut divitiae dignitates affinitates, gratia huma-

na, aetate, ut aetas, forma, valetudo, natio, parentes &c. : & animi ut
virtutes & vitia, scientia & ignorantia.

Nota, hanc loci usum esse, in omni materia laudanda & vitanda.
da p. b. a. d. s. c. b. p. d. a. nam quo plures circumstantiae i
stas composueris eo plū habebis materiae & copiam ad dicēdū ut
Iba Phil. 4. d. m.

¶ ¶ ¶ Locū ab Antecedentibus ē cum ex ijs quae rem antea
cedunt, ad ea quae consequuntur progredimur ut virtutibus & meritis
praestatis, de honore digni est. Sic p. Porphyrio ubi docet non ne
dandum Gallis quia illi antea Romae fuerunt. Reliquum mi est
D. G. Contempto est n. sono ubi au. v. G. i. c. p. Milton. G. n. q. 3. ubi
Deo jam satis multa de bāa &c. :

¶ ¶ Nota, ex multis antecedentibus unū aliquando secludi, ut subina
quo Imperatore militiam, & artes belli tractavit, in omnibus bel
licis occasiōibus quae se inferuit, ubiq. se strenuū, gessit est
animo fortis consilio gravissima p. p. m. p. d. bellator opti
mū

¶ ¶ Locū a consequentibus est, cum ex ijs quae consequuntur ad ante
cedentia progredimur ut dies ē et est loquētes, & sic in dēre Delu
re, prudenter disponere, ornate, vane elocui, magnificentē dēre
nale, eo sit dēre c. p. Marcello n. ita ubi ex quo nemo ē

¶ ¶ Locū a disjunctantibus ē cum ex ijs quae dicitur aliter coherere et
conjugi coguntur, unoposito altero movemur ut, para t. ubi

hinc est quod dicitur in *In principio* &
 Nota, hinc, sic: *Philosophus dicitur utipote leges ab Antonio p[ro]mulga-
 tas non a Carale d[omi]no, cum factis conl[ite]rat...*

Secus Repugnantiis, sic inueniri *In principio*, *eg* 2: *Contradictio*, ut illo.
 re diversos effectus exprimamus: nam illi comparati repugnabunt,
 contrariis *eg* *Odiu* et amor si repugnantia, effectus ambobus
 est laudare, diu effectus vituperare, detrahere contemne & c.
 in uides, odio vituperandi amori laudem, debet.

Actus 2o: e[st] a *causa*, cum ex uicibus, aliquem effectum *eg* *causa*
 dimus. ut ex igne calorem ex aqua frigus effectus
 Nota *causa* esse *Materialem* formalem *Efficientem* & *Finalem*
Aus materialis argumentam sic, *Secundum* est, *Ter* aut
 microaut securis aut culted, et contra

Secus usu sic: hoc loco, esse *per* *miltoni*, *N. J. O. M.*: no[n] potuit
 esse credid

A causa *Formali* argumentam, sic: *ca* *Corpus* *simplex* *sph*
rica *figura* *solidi* 2o est *solidu*, ita sic *n* 7200 *actione* *di* in
Verrem, a forma externa seu figura, *Di* *ut* *get* *verrem* *di*
degesta *est* *oppidum* *in* *sic* *liud* *2o* *2o*

Huc refer, *descriptions* et *perdonari* *quod* *fiunt* *per* *for*
mas *externas*, ut *causa* *ubi* *Forma* *nitens*, *nive* *ag* *di* *in* *fronte*

causa *Efficiente* argumentam, sic, *tradit* *cepta* *recte* *otom*
te *dicendi* *ergo* *ei* *phor*, et *contra*. *Cono*.

Secus multiplicem esse *causa* *efficiente*, *e* *superior* *ut* *eg*
loquentia *in* *aliquo*, *causa* *efficiente* *superior* *e* *B. O. U.* *di* *ante*:
horum *tem* *e* *homo* *pedulo* *stude* *ent*.

Populus *ut* *pretores* *et* *libri*, *natura* *ut* *ingeniu* *judicium* *me*
ntoria, &c. *Moralis* *ut* *Voluntas* *efficienda*. *Artificialis*
ut *2o* *cepta* *auris* *docto* *tradita*. *Preserans* *ut* *labor*
et *assidua* *exercitatio*. *Intermens*, *ut* *est* *ignauia* *et* *suxu*
ria.
 Nota *ut* *Locu* *istig* *magnum* *ee*, *quod* *ut* *h* *frequenter* *si*: *ut* *lib*: *de*

Senectate? Neq. voluptatem omnium malorum effectrice dacet
eē ubi accipere serenim optimi adolefcentem q. p. reditu inde
nata noto laudat sententia, aucto non ad. dicitur, et in alijs
Aha Inuali argumentum sic. Honesta ē Progenita eo. et hūdi
um quod ad illam ordinat honestu est, hoc loco videtur et sic
Miloni n. 32. negans milonem Clodio invidias dixisse
Sed Clodius Prodius miloni: quia mors milonis ut dicitur dicitur
fuit.

Ab Effectis ē, Culea, quod ex caudis orta dicitur, et eundem
et ex illis aliquid concludit. v. g. Illud infert vim ingenio: Si
no forma hērit, vno coe ad m. p. d. tas, p. no ē bifidus vultu
tum

Secas hunc seculare maxime in genere demonstatio
ad describendum aliquid laudis et vituperij, gratia ut q. d.
Ius apud Cic. lib. 1. de Oratore ad effectis laudat Progenis
am n. 32. ibi neq. vero mihi q. d. et Seneca Ep. 37. Ina Inap
phice ex loco hoc effrietate exagitat, ut legere est, Flora. lib. 1. Ep.
ad Torquatum, eandem describit,

Quid non ebrietas, designat? oportet recludi.

Spes jubet eē datus, in proba trudit in me,

Sollicitus animis orgexamit, ac docet artes,

Fecundi calices quem non fecere disertis,

Contracta quem non in paupertate solutus.

AB. 30. a Comparatis est, cum 2. aut plur. inter se, ppter aliquo
strum sibi communs comparant. v. g. Si Plar maximam laudem co
secutus ē qd se clementer in victoria iudici gessit q. d. Mary
et Inna et Sylla maximam adeptuerant si eodem modo se gess
sent.

Secas comparata ē Ep. 1. Ina pro Minoris et Partid. Ma
haud argumentum amagisti ad m. p. g. aut a minori ad maius
aut a maiori ad maius

et a maiori ad minus argumentum, sic, qd id qd convenit ma
iori ostendit in maiori, q. d. bellatrix manus Polaronis, via
Turcam numerosus, eo et de p. l. u. d. in cet. Sic Cic. lib. 1. in Ep. fam.
ad Marcus Ibi, hunc ego mihi fuit belli feci

A minori ad maius argumentum. Ad ex minori magis in se
 in virtute bellica, quod non est Ducis gloria, magnam ei laudem
 conferri, eò clementia et moderatio animi illius & pietas, maximam
 offerant.
 Et pari ad Par, argui: cum dicimus id alicui convenire, quod ua-
 let in pari eò Parens laborem par periculum sustinet, cum eo,
 eò pari merito dignus est.

PUNCTUM 3^{tu} De Loci assumptione seu artificialitate

Quot & Loci assumptione

Ab: a sum: lat. Tomo sap: & abignans a Prajudicia a sumo.
 vix adsumptus a Tormentis a Tabulis a Jurjurando et
 a Testibus
 Amus a Judicis cum de eade re, adferb & simili judicant
 aut Exemplum Judicatum quod fuerat statutus, ut illud segle
 & Judices. Sic fac: fact: i: q: a Prajudicia suadet, simili
 gram n' tm - refellend u sed em occidend esse qd multo
 sed noo r' ves, adonatus fonoalto fuerit m' estudam nati
 Quidus Locus a sumo: e' cum ex sermone disperso sine ullo du:
 thore argumentam confirmando & refellendo aliquid, sic
 nius Junior in Pane: Trajani, inquit: a far Tale, non credit, talis
 fama cujusq' est in oculo intel de meli' omn' ibz quam singulis
 credit. Singuli enim decipere & deapi possunt, nemo omnes, nemi-
 nem omnes fefellerunt, et Seneca, in Buia, actu primo

Quid fama modo venit ad aures,

Utinam falso credit a peras,

Frustra toties factata fidem. &c.::

Stius Locus a Tormentis est. Cum, p' conforis, cruciatus qd
 rei ad Confessionem sceleris acquirunt, Veritatem expressant
 firmam ad u' negamus
 Affirmamus, teste ac: in Topica 110: facit necessitas fidei:
 nam verberibus igni fatigati, quod dicunt ea uideb' ueritas ipsa d'
 cele,

Regamus ut Cic' p' Sulla 91 73 Ibi. Quis est nobis serorū actor:
 intentaminnant, & sic apud Valeriu', Philippus, seruz Fulvii, Placi:

octes torti nullum verbum emisit quod doming. b. tringent. Tacito
lib. 1. Hysto: contumacem, etiam aduersus tormenta Peruorum
fidelem celebrat
Titus a Tabulis e' cum ad pbandum aut repellenda aliquid adfe
runt, pacta contractus, sodiculi stipulatioes, aut testamentin, et
alia, sic cic. p. Archia, 11: 9. Hbat eum ciuem Phil e', quod in Ta.
bulas publicas relata sit,

Scias p. Tabulas intelligi actoru' uolumina, quibus omnes facti
deliter inscribunt, quidcumq; aliquando in Iudicijs agitabant
Itq; So. a Iure Durando? Quod in defectu pbarionum confugimus
ad Diuini & humani contestationem. sic Cic. de Off. 1. 3. N. Tho. 1. 2.
lum uinculum adstringendam fidem, iure jurando ac tigma so
res esse uoluerunt. Ius jurandum am est, affirmatio reliquior
q; sit per contrectationem rei sacrae. Et apud nos p. factu huius
Ier. fixi & Euangelij, apud antiquos, secundum Pausaniam, p. Off.
Iem Iouis & p. alia falsa diuina q; uide apud Alexandru'
Ius 1. 1. cap. 4to.

Itq; locus a Testibus? Cum ad aliquid confirmandum pouer
mg testes quorum fides et auctoritas n' sit suspecta, quos
sanguam sibi bene exploratam uere testent, ut Cic. Archia
Ibi adest uix summa lauctoritate s. Lucully, ad iura Heracli
enses & q; q;

Scias duplex esse Testimonium Diuinum et humanum
Diuinum e' quod a D. 80. p. fici s. b. qualia habemus apud
nos Sacrarum literarum, Concilioru, auctoritatis & cele
sid Testimonia apud Ethnicos uero, erant, oracula, uaticina
tiones, auspicia, responsa,

Nota Oraculis utebantur quos reru' euentu cognosce
re et scire uolebant, ut Dionysenses de euentu Olym. cu. of.
themiensib; scire uolentes oracula consuluerunt, quib; p.
sponsu uictores fore, ut Regem Atheniensiu occidisset, ut
Justinus lib. 20. apud nos oracula sunt scripturae
soloru' & angelistaru' prophetaru'

Aus praedicta signa auguria subruunt obnuntiatione, saegur
ex autu uoluntate pastu, tanta, item ex Fulminib; tonitru.
scellus maxime apud nos, ut testam. scriptores, qui
tradunt, nihil ab eis domi nihil milti sed sine auspa
q; tractatu, ut aliter lib. 1. mo. Ca: 4. t. A nobis et alijs
cum nihil habeant fidei et ab Ecclesia damnent;

Uaticinationes dicuntur uatu' Editiones: hinc Eni.

Tab. Sybillinis, consulebant, cum Sybilla uates dignissima crederet: habet. Nobis Christianis uates s: Prophetæ p quos s: Spiritus Diuinam uoluntatem hominibz manifestat.

Responsa s: Triplicia. Sacerdotu' quæ reru' sacrarum interpretationes fuerunt, quibz summa fides dabatur: & ex libris Sybillinis & Pontificiis, s: Pontificum continentibz: & ritualibz. Ge. nunc in Regione Orthodoxa, decreta summorum Pontificu', concilio eorum, & Ecclesie interpretationes s:.

Haruspicum. Sicut Haruspices, ex Astarum extis uicti maris, populo & urbi dabant. Ex sanis pperam, ex diminitis uari corruptis, sinistram fortunam uaticinabant.

Conjectorum quæ conjectores ex somniis dabant, et quæ quædam sceleret interpretabant. Credebat enim antiquitas teste sc. lib: 1mo et 2do De Diuin: a Jove, immitti somnia, p quæ sibi, in uoluerit, futura innueret.

Humanum testimonium quod pendet ex auctoritate uirorum eruditione aut uirtute illustrium, u a uoluntate Regum Principum, Serump. oratione; libella, aut vi expressa. Sibi quædam ut s: leges et iudicia vi expressa. ut s: Tormenta, Jus Iurandum.

CA P V I I T U M De Confutatione.

Punctum I m u

De Partibus Confutationis

Quot sunt Partes Confutationis

1^a Prothasis Hippophora Antiprothasi et Antipopho:
2^a Epithesis

Prothasis e' accessus ad inferendam aduersarij objectionem & ue tacitam uocem expr. Nam ut habes in tua Ora. Dep:

Hippophora est expositio, usq; objectionis ab aduersario allata ut in eadem orat.

Antiprophasia seu contraria expositio e' adty ad obliu-
onem objectionis inferendam

Antiprophora seu visio est ipsiq' objectionis allata ab
aduersario p' aliquem locu' confutationis solutio.

Nota, Ethasim & antiprophasim posse omitti, Hippo
ram et Lisiim non quia ille p'pter ornatu' tantu' h'c co' p'p'ror-
natum et exigentiam, inoente st.

Nota secundo usum Refutationis maxime in Genes
Judiciali e' sequia ille est verus aduersarij accusator sedi-
cet et Defensor. h'c' conveniat quoq' Demonstrativa et
Deliberativa. Genes in his enim alijs uando contraria se-
tenti' orationes refutant; ut patet.

Q'U'N' C'U' M' 2da d'm.

De Locis Confutationis

Quot sunt Loci Confutationis

1us Immo a Repugnantia q'io demonstram, seu n' esse hu-
moribus, nec ea uita, nec illis animi d'oribz, ut ad tale q' similit
faci' impellat, sic sic; p' Boetio: 11: 39 abvoluit Boetium,
crimine Patris occisi q'd semp' fuerit innocens cupiditate
suarum moderator, & in agro diuens ibi: Patrem occidit
q' Locius, &c.

2us a consequentijs cum ex ijs quae consequunt' Crimen
confictum esse declaramus, v'q' si circumsp'ctum prudenti-
a qua plurimum potest, quid d'at, tale d'ctu' subuecu-
turum fuisse amici indignationem et odium. Et idem dixit,
Esarem habes locum in Tua Oratone, p' Deiotaro, Lu: 10to
Abi: Ut enim omittam, ubi negat Dejo: Esarem, cum p'p'ose uiliter
occidendi Esarem, cui sit prudentissim' Rex, et nobilissim' fore
uidebat.

3us e' ab adiunctis cum circumstantia dei, temporis, loci
alioq' adduerimus, et ex illis fictum crimen, esse ostendimus sic:
sic: p' Dejo: n: s'mo ubi obsecro, si Esar repetit temporis illig' memo-
riam, &c: ubi negat Dejo: cordi q' d' insidari Esari ex ipso modo
quoullum exceperat, &c.

4us e' a negatione cum crimen obiectum penit, negamus

ut si p. Quin. N. imo ibi. Negamus te bona su: Licet de non
 Ita a contemptu est, cum ab adversario obiecta u. Contempimus
 ex ab eo et salub. elegantem aduersariis retorquemus, sicut:
 p. Elio, maiorem accusationis partem refellit, dicens obiecta a lio,
 potius esse laues amantium Quae relas. qm. Crimina, N. 20. Ibi et
 primam, Sc. et It. Ibi sed n. uenenum, etc.

Oty a Deo communi e' Cui ppter infirmitatem sua excurrunt
 in Locum commune in quo loquerimur de misera Conditione ipso
 rum et deploramq. Animum Communiu bonoru iactura sic sic p. p.
 nelio Balbo refutatur et antagonista excurret in ead. communem
 nos Ibi et p. inquam appropinquat ad ius de:

Scias, iter hos locos, dicitur alios noem quibz aduersariis con-
 futant argumenta, Ius est Instauram cum dictam uniuersa
 la ad uersarij exemplo uniuersali refutamus, qd. Nemini licet se
 inferre, e' dictam uniuersale, p. refutari illo exemplo, particulari
 qd. Matius Scevola uim sibi intulerit, manum, qm. excludendo:
 Cui p. ellulone n. o. Negabant aduersarij fas esse lucem ei intueni
 gura se occisum hominem fateretur sic, refellit exemplo Horatij, qui
 falsus scrorem a se occisam supplicio liberatus est, Suffragij Popu:
 qd. Ius

2. d. u. s. o. e' a Distinctione qdo id qd. obiectu e', ad aduersario
 s. fuses & ambigu, distinguimus, ut maior ueritas refutationis nra.
 apparat. h. h. Sen. Phil. ad Heronis Objectionem apud Senecam
 Tragedum talem refutat sic, inertis est, resurre qd. uitiat sibi, id
 est facere laus est id, quod decet, non quod licet, Et sic p. Lege
 Man: n. Com. p. Atullt objectionem. Cane. nihil contra condue-
 tudinem iordis esse in Rep. faciendum: saltem distinguen-
 do tempore sic Tempore pacis parandum est Conduetudini tempore
 belli seruendum ut litat Ius

Et illud e' p. Inuersionem cum dictum aduersarij in ead. re-
 torquemus, qd. occidisti hominem, quia interfecto adstitisti,
 refellit, Sic imo non occidisti, nam si occidisses fugam celerem
 potuisses aperire.

Atq. p. Excusationem qdo firmem obiectu u. impietatem u. impu-
 dentiam u. necessitatem, p. in aliam causam rejicimus ut facilius
 ueniam, conseruam. qd. obiectu alicui expedit. C. Trinitata su:
 qm. ignominiose, palmam hosti concessit, qd. fugit sed coactus
 necessitate extrema, sur. C. 4to agit omnia necessitas expedire
 gr

item N 98 & in nostra Oratione p Dep: Nu: 57

Capitulum

De conclusionibus.

Caput hoc 3hg punctis absoluet

PUNCTUM AMICI

De Anacephalosis seu de Recapitulatio

Quotuplex e Recapitulatio

1mo Recapitulatio est numeratio potissimorum Argumentorum confutationis et con: 2do e 2plex 1o Unius membri aut cu: 2um u totius confirmacionis Argumenta repetimus, 2 Totius Oratoris, cum summam capita & series Argumentorum colligat.

Quot sunt modi Recapitulacionis

1. 1mo Propositio cum ex contentione aduersarij ad Orator, Necessitate qd usus e in confirmacione, cum rationibz aduersarij confert, sicut in Oratione Stia De Lege Agraria N: Titio ubi e quod iam nul:

2do cum Orator, num iam sua confert Argumenta se e pat m, qua: se e ab aduersario dicta s in enumerat. Sic Ge: p Bossio Ame: Nam facta aduersarij coram celebrata patebant Fiducia mea tu pot:

3do p Interrogatione. Quid me effugent? quid n demonstra: ui, cum hoc e illud planum fecerim qd e autem ipse confirmauit. quid ego falsu duxerim qd spes relicta est aduersarij s p vna defensi: 4to cu simpliciter naa aliquo dam qd me seruato ea repetimus, quod sperdim dicta e in Oratione, sic p sepe Marullu N 60 mo ubi Tuare, Cui et bellu,

Scias, in numeratione tria cordine 1mo breuitatem ut scilicet ea repetant in quibz maxime causa consistit & qua: in animis auditorum memoria m q descendere uolumz

Ido Ordinem, ut eo ordine argumenta recenseant, & dicant.

Sto Ut ea que repetunt cum venustate verborum, & sententiarum efforant figuram uariante.

Scias de Periodationibus, Cuius Conuenientia, solutissimi cendi genus, in quo nulla inconiuncta sint, sed membrata efforant ut Auditores intelligant, finem sic sic: p. Quis placet in n. 105. Sciat ubi

DE PUNCTIVA 2. du

De Amplificatione.

Quid est Amplificatio
gravior quaedam affirmatio rei ad concitandos affectus in animis audientium.

Quotuplex est Amplificatio.

Triplex Verum & Verborum

Am: Ver: cum uerbis illis plenius consonantibus in uulgaribus translatis metaphoricis distinguit, et illuminat Oratio ut p. Milone in To quam dicit &

Verum est, cum res ipsa gratius augent, et ea gerantur, quod in ipsa continent, ad fit iter iuxta Quin: lib: duo sap: 4to Amo p. Incrementum deo & pompa: 3to p. Laci: 4to p. Congere.

Per incrementum cum res amplificas et potius crevit donec ad summum puenit ita sic: Act: 1 in 1. 2. inquit facilius seruire iuueni. Romanum, Scelus uerberare pro parricida necare, quod dicam in seucem tollere, Phil: 2. in 52: Ibi in iusticiis, ubi p. eam fit p. incrementum, cum in ipso curu. Oratio: citra distinctione, graduum ampliari, gradatim Oratio, ut Sen: p. Ad lucul:

De comparationem cum diuersa inter se, maiora cum minoribus comparant, ut maiorem rei uisum declarat, Orator sic: p. Lo: Am: 113

in casu Caesaris fore etulerit populumq; eo in furorem egerit.

Ex quibus Bois desumuntur Affectus?

Ex his J. ex Definitionibus, conolobatis ut scilicet p. vestio, Ionarige grauitas, quid integritas, quid magnitudo, Danini ad deniq; ur. kus valet, quid in tempestate sua queta est, et lucet in tenebris et pulsa loco, manet in aq; haeret, in patria splendeta, per se semper nec alienis, ungsam fidibus dolescit, p. 22. 2do ex Influxione, contraxtorum, & d. p. similitum, ut Phi. 10. Specta: cubum illud, si modo hinc, sed undiq; iuris & littoribus, luctugace: deo, Patria est seruatorem, manere in patria p. d. itores, et Phi. 12 N. 10. Queta ipsa misera qm d. etc. 3to Dec. au sarum & esp. et uis colobatione, p. apud p. p. ligario N. g. Pudentim p. 4to ex similibus, & exemplis et Ver. 1. non enim standam neq; scillam, nautia quam istum, in eodem peto fuisse arbitror, et illud inemineram, in nam nimis potentem Syllam dominante, scia: rem regnantem viderim, p. hac de inoentione finali. latia.

De Inuentione speciali seu propria.

Hic orationis partes omnes, et omnium generibus locos com. munes, examinabim, nunc specialem inoentionem cuiusvis caarib; generis ordiam, Nib; p. saarib; generibus responderi: cap. illis q; signabim.

De Inuentione generalis Demonstratiua.

Hoc caput in duas punctos dividem,

Punctum 1m

De natura generis Demonstratiui. Hic inderabim de Definitionem, partes materiam Effi cium finem, et locos eiusdem generis.

Quid e' genus Demonstratiuum?

Genus Demonstratiuum dicitur e' eo qd virtutes et vitia, pro demon strant aut quia pot. simud in eo vniuquam ostendat, hocq; genus ueritas in laudib; & vituperijs quid sonas res et facta sequunt

Hoc conueniat Euidictis, Incomiatricu Panegyricu et Ebor-
naticum, fitq. aut ad Delectationem, aut ad Auditoris aduersionem.

Quod Superius Generis Demonstratiui

Quod Laus & Vituperium.

Laus e qua res aliqua, ob suam uirtutem, et constantiam, laudat
Vituperium est, quo rei alicuius, mala u uitia, explicantur.

Sub est Materia Generis Demonstratiui

Quam conuenit cum materia quadam, illius in aliquibus tantum alij ha-
bet locum. Nam in Deo uel in diuina Vituperium non cadit,
quia eo cupit. Solemque laudare, personam facta. et res ideo
implem egi generis materiam

Quod e Officium Generis Demonstratiui
Speciale Offendere honestatem, u turpitudinem Personae
facti rei. Quis e Finis Generis Demonstratiui.

Aonestum si laudamus, Turpitudinem si vituperamus, porro honestum
u est uirtus u causa uirtutis aut effectus

Virtutis causa e duplex. u Naturalis. u Moralis,

Naturalis duplex est, Externa u Interna,

Externa amo Deo, 2do Exemplum magnorum uirorum, 3to

Educatio quae sunt omnia uirtutis instrumenta, & eruditionis,

Interna u e in animo, u in corpore,

In animo Ingenium memoria, Industria. In corpore. Co-

poribus, Sanitas et uigilantia Pulchritudo.

Quae moralis duplex e, Natura, quae incipit Doctrina quae dirigit

consuetudo quae perficit

Effecta uirtutum, respiciant gentes, Irana uirtutum ut si corona

propheta, circatrice, unde ad genus demonstratiui referri debent
honestum e qd finem esse iudicat

Contra redugit uitiuorum turpitudini debet,

Quotuplex sit Locus Generis Demonstratiui.

Triplices alij ex qbus facta, alij ex qbus facta alij ex qbus

res omnes laudant uel vituperant,

De Locis Laudandis et Sonarum

De Locis Laudandis et Sonarum
Cum sub me Sonas Deum, Angelum et Huminem, considera:
mus, laudem eorum explicabimus.

Ex quibus Locis laudat Deus,

Difficillimum profecto est Deum laudare, cuius immensa maiestas
omnem excedit intellectum creatum, nihilominus, potissimum
& generatim laudat, simpliciter, imo ab adjunctis, si scilicet e:
ius in centra maiestatis, in maiestate eternitas, in eternitate
felicitas, Ido ab effectis ut si celebretur eius beneficentia, in crea:
do, in regendo, prudentia, in frangendo, in obsequio, in piamen:
do, in iudicio, lenitas in indulgendo, in subleuando, in uim mteri:
is, perpetua bonitas, Itio laudat Deum, per imaginem et similitu:
dines, rerum ut ait Augustinus, lib. 1mo Confessionum, cap. 10,

Deus est mare quoddam, immensum per infinitam partem, extensum;
in quo mundus & omnia in eo sunt, innatant, quasi spongia in oce:
ano, et Siphacius Iovem vocavit, in omni hardion, gloria tempore omne e:
mortuum, quod sine Deo transiret, memoria Deo usum oi:
ta ordinat, et uitalis et dies quem religio occupat

Ex quibus Locis laudant Angeli,

Deus per se a sua natura incorporea, et materia experte, et do:
et adjunctis natura, nam si de intellectu respiciatur, et in
eius obumbrata, quaedam omnino Deus scientie, similitudo,
qua verum a falso bonum a malo, discernunt, si respectus uolun:
tatem, et affectum, iustissimi et sanctissimi sunt bonum ample:
ctunt, si de potentiam et acuitatem testes sunt illis, Itio geni:
ti in egypto, una nocte occidi Prodi cap. 1em et 130 millia, in ca:
stis eius, Itio modus, ab uno angelo militum, interfecit, Itio Regi cap. 10:
Itio ab offi quod est triplex, erga Deum celebrare, eius infinitam ma:
iestatem et mandata exequi erga Deum custodire, eius in uita et per uita:
in alium transferre, erga malos in quod Deus per Angelos iudicia sua
exercent, Itio laudant a felicitate & gloria, per in summa cuius Deo
conjunctione consistit, quia in eo semper mente defingunt, et acquirunt

Et uident Semper faciem Patris qui in Solis est.

Ex quibus Locis laudat homo Universaliter?
1° Tribus, Imo ab anima immortalis cuius tres sunt Principes facultates intellectus, voluntas et memoria, bene. l. 2. de Nat. & Vol. l. 1. 140 dicit. Sunt enim in terra hies qui incolae, et habitatores, sed quasi spectatores, rerum supermarum atq. celestium, quarum spectaculum, ad nullum aliud genus, animalium, pertinet.
2° Laudat, a corporis elegantia, et plantis, ut dicitur in Fic. l. 2. De Nat. & Vol. l. 1. 133. Facillig, intelliges ad ipsi, immortalibus hinc, quosum esse fecerit tota, hinc, fabricatio, & spectatio.
3° Laudat, a conspectu animalium caetera terram.

¶ Homini sublimē dedit summa, tuere
Iussit et erecto. ad sidera tollere oculos, &c.
Itio laudat, a Harmonia quae substantiae disparem una spiritibus alia altera & disparem, in unam formam, seu speciem, conuertit.

Quis est Ordo in laudatione huius seu Romani?

Duplex est artificialis & naturalis.
Artificialis cum non seruat temporis Ordine, omnia ad certa genera, seu capita, refertur, sic factio major, ab optima administratione qua staret laudant, et cognomen ceteri adeptus ex retem Plinium Lib. 7mo cap. 22do, habet quia fuit optimus senator. Ceteri Imperator Reges, Pompeii & sic. ¶ Sege Man: laudat ob seientiam, rei militaris virtutem ad honoratam, et felicitatem.
Naturalis Ordo est in quo, si ueritate ac temporis seruat Series & hoc fit explicito, Imo cum aliquis laudat, ex loci antecede personam, 2do cum aliquis laudat, ex loci conueniens ad personam, 3tio ex loci consequenti, eandem, hos locos Paragraphis distinguam.

§ ANUS
De locis Antecedentibus Personam,
Quos si loci Antecedentes Personam,

Quatuor Patria familia seu genus Augustia Pracula
si quis vitam preberunt,

Quomodo aliquis laudat a Patria,

Dupliciter amo si Patria est potiora, et celebrata viris illustri
in administrare insignis, singulari fertilitate, eo. Illu nobilis
honestissimarum artium, cultu florenti forma, hoc ipsum pones
quia plerumq mores a Patria trahunt, bene suamq populos septem
Trionales et orientales lib. p. 100 laudat.

Omnia in arcibus populus quicunq pueris
Nascit indomitus bellis et mortis amator
Sudquid pro tractus mundam tempore
Sabitur emollit gentes

Et q Archia laudat et eundem de hoc loco ad junctio Patria
lib cum nobilitatem aditio dicit, commendat in qua natus est. Hinc
apud quos magnificum erat et gentibus venerabile civem fuisse. Quia
ga Roma Orbis totius caput erat. Quod si Patria fuerit infamis et
obscura dicent eum quem laudam, loci sui natalis obscuritate
pprie virtutis radijs illustrasse, hinc Ausonius de Septimio se:
Vero, ptinace de diuitate, affrica oriundo inquit.

Punica Origo illi sed qui virtute paret,

Non obstat locum conuolet ingenium.

Apuleius quoq in Apollonia inquit: ubi ponatus, sed ubi mo
ratus sit, qd inq spectandus nec qoa regione sed quare adu, pi
tam vivere, elegerit considerandum est.

Etiam dicem nihil aut parum, ad laudem homini confer
re nobilitatem Patria, cum omni loco tam magnos viros qm
malos nasci aptum est. Sic apud Scythas Cnidaarchis Sapi
ens natus est, apud Athenienses Sato autem apud anticos
barbaros Democritus Phisicus, acutissimus et terribis fuit
de quo Iuuenalis illis prudentiam monstrans inquit.

Summos posse viros et magna exempla daturus

Perve blum in Patria crabog sub aggere nascit,

Quomodo aliquis laudat a generis seu familia.

Genus seu familia intellige hic parentes, avos, atavos

Affines. S. Laudat, vò aliquis a Genese explicitè. Amo
Skeg fuerit illig Genis illustre, tum a splendore aliò, ma;
jorum, Parentum claritate, a verustate Familie, qd
sicut optima sunt, in rebus hinc ita illi felicissimi, quib;
talia eveniunt, unde quidam Natales Fortunæ pedes ap-
pellavit. Dixeris, hoc cum Aristotele, lib 3tio, politæ
viximè stantiores, ac meliores esse eos, qui ex melioribus
nascuntur. Nam ut, sic Sabina posthuma Virg. 10 inquit
hoc est generi & hominum pprie a natura datu, ut qd in
Familia laus aliqua, forte floruerit, hanc fere, qui sunt ego
stropis quod sermone hominum, ad memoriam, vendam sa-
trum, virtus celebres cupido ipse preoptant, siquidem nò modo
in gloria militaris Regi paulum, Scipio, aut maximus Fi-
ly, sed em in deudatione vitæ, et in ipso gñe mortis imita-
ty. o?

Si vò Genus fuerit obscurum, dicemq; illud Minutij in Octo
Omnes pari sorte nascimur sola virtute distinguimur et illud se-
nece, Ep. 44. a primo Individui Partu usq; in hoc tempus peluxit
nos ex splendore et ex sordiditate antenata series non facit nobi-
lem carum plenum fumosis imaginibus nemo in ira gloria
vivit nec quod ante nos fuit nostrum est, animus facit nobile
cui ex quacumq; condicione supra fortunam licet surgere, At
miserum, è beliorum, incumbens fama, cum claritate gene-
ris potiq; ignominia et dedecori qm laudi est, si absit virtus
quæ propriam cuiq; gloriam conciliat Unde ille qd dum tunc
altis inelitum tiffilis genis, parentum majorumq; decora ja-
ctat, ipse autem nefanda, jactat rectis, symbolice significat
& viperam extrinsecus nitentem, intus virg foventem leu-
mate, Sub Lucæ luges.

Quomodo aliquis laudat ap. Osaculis & Incuris.
& Incuris & Osacula intellege hic vocem Durus Numi-
nis de aliqua ad apparitiones, p. somnia et portiones
magnorum virorum quibus fides haberi potuit, unde, si ta-
lia, & antenatalem & circa natalem ego poem. leudamq;

contigerit dicemus eum diuinitus ac ipsi nati, nuntio ad p:
 clara ea esse ordinat. Ita cum et syagei, Rex Theodosius de
 Ste Justino Lib: Homo in somno visus esset, ex utero filie
 uitam enatam, quae palmitem totis etiam obumbraret, stri
 oli responderunt, nati tum Nepotis sui magnitudinem, por
 tendi. Paruuli tunc, cum abulis cum formica, quae pra:
 na Tritivi congeberent, significabat, eo ditissimum illam s:
 re, S: et mbricij Infantis ex amena pueros in gressum funde
 exiens, in altum se sustulit, ad Paulinus interpretat, e de egi
 sermonis ac scriptorum, factis quibus animi huius pauit et ad s:
 terra erexit.

Nota huc referri tempus Natiuitatis ut s: Mensis, Hora, Dies
 Nomen infanti impositum, ex quibus reliqua, extra Praecipua dedu:
 cunt, Praetores, Ita cum Serenissimus Alim Polonia, Sueticiq:
 Rex Vladislaus, et natus esset, die q: Julij in Jero: S: Felici
 ani summi et prudentissimi iurini in Panum ominati sunt,
 cum Imum sarmatiae Regum felicitatis futurum,

§ 2. De Locis cum persona conjunctis,
 Quot si socii cum persona conjuncti
 Tres quodlibet numerans, Bona animi Bona for:
 poris, & Bona fortuna, &
 Bona animi s: Virtus & Scientia.
 Bona corporis s: 4; Sanitas Agilitas Robur & pul:
 chritudo
 Bona fortuna, s: quinq: A iustitia Educatio amici Poter:
 tia & honores. Quantum ad laudem a bonis animi ga:
 Scientia continet s: 6. Sapientiam & prudentiam, Virtus
 temperantiam, Liberalitatem Magnificentiam, pudicitiam,
 Fortitudinem, Iustitiam Pietatem clementiam, Verecundiam,
 am, et modestiam ab his ergo quis potest laudari
 & comodo aliquis laudat a prudentia.
 A prudentia q: est recta ratio agendarum rerum, laudat,

aliquis de Modis, imo si dicat, alta mente perditus in spe
crendis commodis. Reipub. et advertendis hostibus incommode
ut fuit etiam de Geometria, a pto, Syracularum, qui p
patriam, contra obsidionem, et Marcelli defendit. Tunc si
uio sub 24to cap. 34to Ibi et habuisse tanto incepto.

2do si aliorum consilio, acquiescat, Ito si uisus specta
te pbitate audeat qto si non sit temerarius, nam Pto
Tote, lib. 3to Historiarum, omnia inconsulti impetus ce
pta entis ualida, spatio languescunt. Ito si n' temeraria ma
pferat, itane quidem filio suo Antigonae Rex, nec et Theod
Mas, huc Iogo, credebat, qto si pmpre condilia et equas se
Exemplum ita is ex toto habes, quod ad omni modum in Pa
negrico. Plinif ad Protanum cap 90 Oueri Principis atq etia
consulio, reconciliare Amulas ciuitates.

Suomodo aliquis laudat a sapientibus.
Tripliditer imo si dicat, quidam mentis Diuina esse particip
et indictis factis eximio 2do si dicat, multarum scientiaru co
gnitarum, habere n' otio sam sed uisui accommodato, 3to si
in factis suis omnino utat uotis rationib.
Nota ut spectaret Ingenium, da quo laudat aliquis imo si illud
statim in puero, refluere excitatio ad magna et grandia ne
quodquam uulgare. De ferens, bene. Horat.

Et p'one promissis ordit Indoles
Cuiusq' unis exodo truces
Naveant ungue et Leones

3do si populi in eterna sit dicit, salubria capere Consilia
Qualis fuit Themistocles Tede Lucidide, q maxime Pones
fuit ad explicandum ex tempore, qd fieri oportet.
Nota 2do hac etiam referri. Iudicium a quo laudat, 2 pliciter
Amo si bona, ciat Consilia deligere et uisui applicat.
Parum enim q, sibi conuulere, unde fur. lib 5: cap 4to inquit na
tura mortalium, quos hoc nomine praocat, et in his tunc dicit potest,
qto in suo qq negotio hebetor, etiam malis.

2do si de aliorum factis et dictis moderatum Iudicium ad h
pen

ad sit cum benigne interpretando, digna tum admissa, & laudantiam libenter concedendo.

Nota 3tio referri huc memoriam, a qua laudat, aliquis. i. dicat, hoc nro bono, supra se excellere, et infirmas veru speciebus breui tempore posse percipere.

Qualis fuit Critica: tes. Sed Ponticis cui duas linguas, quas nationibus imperabat nota, fuissent, frq. quoq. ferz. omnium civium nomine ministris.

Quomodo aliquis laudat a Temperantia. A Temperantia q. e. ratio n. si indirecto animi impetus, summa et moderata deminas huc aliquis explet. Imo 4to fuerit in cultu corporis. sui nimio exag. Hinc Boia et Augustus Cesar laudat, qd. Iestes Fetonia, modico vestitu usq. se priviq. illud digna q. doare effatum, de vestitu exquisito dicere solitus exet. vestitq. inopis ac molli, Supbia exellit e. luxuries vidus hic, hic rex Thoro-Cubacius nisi humili & modice strato.

Ido si demonstrat in cibo potus ee abstinentis gualis fuit Idem Cesar, qui ternis ferculis, aut curat abundantissimo lenis utebat, qd. sine sumptu nimio, ut testat, Pectonia.

Quomodo aliquis laudat a Liberalitate.

A Liberalitate q. est virtus delectum sumptum in obsequiis, dabilibz adhibens, huc aliq. & modis. I. si sit ab u. omne de ma. onid et nece sarius, qd. qd. Geop. vrb. tra Turcam legendu egr. utui tota multa dicit, & exduenda. S. C. M. B. P. d. e. s. i. a. 288.

2do a personis qd. offert munus, si nimis tribuat affluet invidentibz. qd. ad peribz fame oppusis aut ad. v. d. o. h. e. c. i. n. c. t. u. 3to a modo dandi, si det libenter, & cito ga. Patria q. cito sit ga. fia grata magis et hui dat q. cito dat.

4to intra ingratum e. beneficium, illud qd. diu inter dant omniq. h. e. s. i. t. i. n. g. r. a. t. u. m. 5to de Beneficij dandis, qd. det de quo n. de alieno qd. n. est Iustitia, quia alienis nocendo fit liber ali.

4to a Gins, si solo honoratis amore, n. s. p. e. r. a. l. i. t. a. t. e. s. p. e. r. e. t. r. i. b. u. t. i. o. n. i. s. q. p. r. i. m. i. Ita fuit liberalis quon Atheniensis de quo scribit Emiliy P. q.

Temp cum pedis eq cum Numis secuti st ut si quis opus cui
indideret haberet qd statim daret, ne differendo videret, neq auis.

Quomodo aliquis laudat a Magnificencia?
A Magnificencia quae est virtus magnanimi et sublimium Celis,
cum animi Magnifica pportione, copiatio aut administratio in
sumptibus. laudat aliquis dupliciter, 1mo si fuerit in illis:
ligionem liberalis, templa condendo, donaria, illis dicendo
aliaq ad cultum promovend, spectantia faciendo, 2do si fue-
rit in Temp: munificus, 2a pportione alendo Urbis Scholas &
Stella Pontes, et alia publica, & aedificia edificando,

Quomodo aliquis laudat a Pudicitia.
A Pudicitia qd e virtus animam reprimens, ne procaaciter
aut inordinate, & turpiter, aliq agat, laudat aliquis a o-
stentat quod a Voluptatum illecebris aliq in honestis ac-
onibus semp abhoruerit & illis formis pudore pposuerit na
ubi semel pudor horruit nulla inclinatio animis ruina de for-
mis est, & ait Jacitj libro 2do Anna: animo p libidine
Corrupto, nihil honestum cernit in esse,

Quomodo aliquis laudat a Fortitudine
A Fortitudine quae est virtus moderans timorem et auda-
ciam poter bovirum Temp: laudat aliquis 4 modis, 1mo si
pericula contemnat, quales fuit Anabarchus Philippus qui
cum aliquando alexander dixisset suspendam te, Me
minare his inquit, e vulgo mea autem nihil interest, super
ram ne an infra, compatrescam, 2do si in re semel succo-
pta, constant sit bene Jacitj 2do Historiani, fortes et
Stromu: viri e contra fortunam invidit, 1pej timidi &
ignavi ad de liberationem formidine pport, Stio. Annulla
insurris moueat, nam fortem decet Super omnia esse, 3tin:
gunt, eminentem in p turbatum, in ppeum aspectis blandi:
Pq pariter inoictum, docente Seneca, 2a cap: 4to si
ultra aduersa goa q subeat, nam ut dicit Seneca lib Stio De:
ira cap: 10: unum e remedium maloru, ingentium pati et
necessitatibus suis obsequi ita fecit cetera q secola q sepe?
Roxina

Veronem, p̄ invidia in baculis eiq̄ aggressus ubi frustrato
 circa purpuram, eiq̄ ita captus ardentibus foris iniecit manū
 roremq̄ gemissit iniquis ut scias quem strum effu
 geris. Nidem Perenti uravimq̄ ut habes in Historico tuo
 collige tria munera fortis esse expectat ardua, terribiliaq̄
 stiners, et humilia despicere.

Quomodo aliquis laudat a Justitia.

Si dicat Justitiam antequam dederit nihilq̄ sibi qd̄ juve
 n̄ liceat arrogare, ab hac faciat, Them. Thebas Athenien. ut
 q̄ perenti Simonida Poeta ut dū iam injustam dicit, et respō
 dit neq̄ tu bonus Poeta alienis si per inuice, modice
 canere, nec ego bonus Princeps si contra leges p̄nuntia
 rem pietate p̄ quam excitam ad cultū, D̄O, exultanda lau
 dat, aliquis per amo, v̄ iudicamq̄ eum quam laudamq̄
 oratio. tibi D̄O tamq̄ ab eo recepta referre eiq̄ d̄i
 versis Ido si ostendam qd̄ D̄O v̄i colat, muneribq̄ nam
 teste Iunio dictione p̄a occasum D̄O oblata non senti
 unt nec ad uectitatem tremulam pietate, fulta mittunt
 Ite si Religionem tuam oblati tueat, s̄. Leo. Pont. q̄ d̄o
 Leonem Imperatorem, debet Imperator incunctanter, d̄o
 ters. Septimopotestatem, tibi si solum ad Mundi regimen,
 at maxime et Ecclesia, iudicium esse collatam unde ad
 Valerium lib. 1. cap. 4to. quomodo prioci illi. Eni telon
 onem collucit ad omnia, p̄t eam ponenda d̄o gerit, etia
 in quibq̄ Summa, maiestatis Onopici Decq̄, uolui lege
 et exspueris At̄o si fuerit amans Patrie, obverunt Li
 rentis, maiora et Receptoriam, de laude cordi videt. s̄. Ite
 et Ite et Ite.

Quomodo aliquis laudat a Clementia.

Clementia quae est bonitas Superioris ad inferos infero
 rent, in constituendis penis) laudat, aliquis per amo. si
 abhorreat ad sanguine fundendo ut dicit de Ludovico mo
 Hoc est immortalis Principum gloria quae p̄xima d̄o accē
 dunt.

dunt. Non quoties peccant homines sua fulmina saeu-
lari n̄ enim peccata et interim suorum bene colis fr̄ magis
q̄ solum magus est q̄ multorum obsega popultraum. Fa-
his fuit Theodorz. Tumor quigality adigando cur gemine
inimicorum suorum sap. supplicio afficeret, respondit ut
nam mihi liceret, et mortuad d̄stram reuocare. Q̄ do
p̄nas facile remittat, nam feste Seneca solatione ad
(Act. 2. 2. 2. 2.) nihil pulchrius est in fastigio, collocans
qm̄ multarum rerum ueniant d̄stram. 2. 2. 2. 2. Sic, sicut
am offensa n̄ irascatur, facile leniat. h̄ne Quintilianz de
clamatione gra. h̄ne e' celebranda uirtz ammi. Sa. spi-
pienda, moderans, uincere iram, et inter similitudine. quoz
hominis meminisse
Ut Fabio Maximo immortalē attulit laudem ereptz
ex manibz hostium inimiciz
et seruitate. Ge. uirtz inflexibilis circa inflectionem p̄-
narum cum hoc reu. d̄o ingirit. Laut. aliqz. i. d̄stram
iniquos et nocentes meritis p̄nis afficeret, n̄n̄ d̄stram
Orneliz celzq̄ uolenta mala reu. d̄stram quoz
d̄stram. Metamor.

Immedicabile uirtuz
P̄se recidendum ne pars sincera trahat
et uerecundia quoz e' dolor et malis p̄sentibz. Sed futuro
de uirtutem inferunt p̄uenientia uirtutis. aliquid si d̄stram
e' honestam mentis et fontis pudica nam ut. Ge.
remborius, a sapiente audibit. Verecundia et p̄fectio
nobilitatis et pudor est tota animi attenander omni
erudescens p̄q̄ mihi esse. uides. p̄se uirtz max. imeta
uentuz placeat. Socrate eam commendante, p̄se tria
numerando in animo p̄cedentia in angua silentiū in cul-
tu Verecundia,
et modestia quoz e' uirtz decorum seroans, in omni acri-
one uita. laudat. aliquid q̄ modis p̄no. si se in omnibz acri-
onibz humiliter gerat sic Duz. p̄re. 2. ubi amo. et p̄d̄stram.

Secundo Quamvis modum Celestis Serenitas, quanto e
 lucidior tanto tranquisior, ita sapientis experitas moderatior,
 esse debet quanto maior, et dicitur lauda Trojanu qui unius se
 Cruisibz pluitavit, nec ming hominem se qm hntly qd meminit.
 Idem si omnes benevolentiam attentione spectat, unde mox et Seneca,
 Spi: de se: e sermo affabilis accessu facilis uultu qmabime po
 pulos demeret affabilis et sic: Spi: Ama no Lulium, Fratre
 monet eundem, ut in omnibz se se mitem gerat, et Augustus Fra:
 tang tales Impatores fuisse testat Historia, Sro si hono
 res n' ambiat nam ut Pau: in Epitclamis Palladi & Helena.

Magnam delata potestas

--- Majorem contempta probat ppp.

Et Electa de Spiritu Macenatis

Magis erat potuisse tamen, nec velle triumphos,

Major res magnis abstinuisse bonis.

Talis fuit Scipio citri: Valerio Festo lib 4to Secundo 4to si
 se semp Legibz subiciat hinc Seneca, legem semus gusti inju:
 itiq regulam. ee et Gladiarig

In communis iubes censeiq tenendi

Primus supra subit tunc dieroantior equi

Fit populg p&cc:

BONA Corporis

A Sanitate laudat aliquis si dicat nihil ea esse meli
 unde Plato bene dicit, optimum est d mortali hui deinde pul:
 chrum nasci post sine fraude vitari quantum ad cum amicis pu:
 bescere, et hor: lib 5to Sp: 18,

Si ventri bene si lateri est, pedibz tuis nol

Quitca poterunt Regales addere magis

Et ut laudabim a Sanitate dicendo, quod illum honestis am:

mi corporisq; exercitijs, acquisiverit ac ubi fortis Semini mo
deratione servaverit, totum enim, triu[m] fuerat usq; Jam
tatem tuas condidit. Hyppo:

Ab Robore laudat, aliquis dicit firmisq; viribus p[ro]pi-
ty et hoc duplex. Imo si dicamus robur corporis tres
impetio dignos efficeret. Ita Jovis lib. 2. to. Plog de:
Jam bellicosissimae cytharum Imperator, qui omnis terro[rum] et clas-
des orientis erat, erat ois truculento recentib[us] oculis
semper rigens corpore am ingenti squallidusq; nervis: adeo
firmis laertis ut scythici vigentis armis qd pau-
cipimus p[ro]stare legebat. seu licebat. Ultra aurem exornate
us capreum medarum p[ro] corpore sagittariis intulerit
p[ro]positum emissa parandis spiculo p[ro]bderet.

2do dicamus semper fortes et robustos viros omni p[ro]p-
tate exornatos. sic apud Graecos corona castrensis datur,
Ab Imperatorib[us] illis q[ui] p[ro]p[ri]am castra pugnantes
introducunt et habebant indigne Valli. Musales
illis q[ui] p[ro]p[ri]os hostium subripunt. Navales
qui maritimo solo primum hostium naci armati ut in
subripissent, tates p[ro]p[ri]is navium insignes erant. Et
his tres corona erant aurea, saupes edeu illis qui
Civem liberalissent morte. Gramineae habant illis q[ui]
obsidione liberassent. Triumphales p[ro]p[ri]am Cro-
nae quae mittebant Imperatorib[us] ad honorem trium-
phi erant aurea, quib[us] postea laurea. Successoris ho-
rum exempla in suis habes.

Ab celeritate laudat, alijs si dicat pedu[m] velocitate
et totu[m] corporis motu sagittateq; multu[m] valere. Talis
fuit Hercules q[ui] cervam acripede p[ro]secutus e[st] et etiam di-
cemus agilitatem corporis plusquam esse ad bellicam
fortitudinem, ita apud Graecos ubi gno la: ad Lau:

rimas habent pecunias et possident. Ita quippe quibus
res custodiunt essent felicissimi cum ea quae sunt in
vrbz custodiam, fuerunt et comparant pecuniam iuste po
tenti et illa honeste uti hunc ego felicem esse puto.

Quod si vitupabis a diuitiis negabis, eas bonum
nomen mereris. quia magis cum vitijs quam cum virtute co
herent unde quodammodo aliud diuitias sunt nisi pro
ra injuria. Et salustius ad edarem de Lep: ordinan
da tibi diuitia clare habent ubi omnia bona vicula
sunt. Fides et veritas de duobus.

Ab educatione laudat, aliquid tripliciter. Imo si di
camus quanta cum diligentia fuerit instituta, vgru
pe in modestia, temperantia, fragilitate, labore et
alijs virtutibus non in otio, fauce, in delicijs et luxu sic Fa
cily. Fulg. fauceat et agricolam in vita illig. Procella
fuit raris castitatis in cuius sinu indulgentiaq. Edu
catus, per omnem honestarum artium cultum pueri
tiam adolescentiamq. transeit. Deo si dicat, statim
cum adolescente eluxu, doctrina et virtutibus, Cupid
tatem ut quodam cultissimum animu quem gratia iam
omnes incederat, Musae quoq. non gradu subintrat
uerb, dum florem iuventutis in studio, generali flor
ipse iuuenum lectissimos coronaret, virtutes pari
ter et doctrina, pferet, insigni pferet, curas omnes
proceptorum didoresq. absterit educationis delicijs
non cura factus, animo nimirum ad summa omnium
to optima q. abq. magisterio eleget. Jam tum in actu

illo statui potens sui severa domitor alieni quo vix indi-
 quit moniti exactis sine Observator. Sic si ostendat q
 his Doctoribus pferat nam ut ait Seneca, Sp: 12 nemop
 Jesatis vâdet, ut emergat oportet manum aliquis porricat
 aliq. educat. Et Plutarchus lib: de educatione ait ingre-
 di filij pceptores quorum vita nullis obnoxia criminibus
 incompensi mores et optimi experimenta.

Ab amicis laudat aliquis Spl: 12 si habuerit
 multos nam vita sine amicis solitudo est, invidiam
 et plena metus 2do si habuerit bonos q illi ipsi non eg-
 bona ament, nam amicus bonae animae dimidium est sic
 sic: Archiam laudat in sua Oratione, qd in multorum
 et clarissimorum virorum amicitia floret, ibi erat illis
 temporibus jucundis Quinto metell ut num. metell et eg-
 filio Sic si fuerit felix et cautus in discernendis amicis
 nam cum multis sit in animis fin latebra, multaq. re-
 cessu, multae in amicis simulationes, diligenter tunc, cuifi-
 de multosq. modos salus simul edendos. Sic amicitia ma-
 ng explorato

A potentia laudat aliquis sc ostendatq. eum in summa
 estate fuisse tñ summa lenitate, in omnes et potentia ulu
 n' ad oppressionem, sed ad Defensionem miserorum, Ita qdam
 Orator summe laudavit Serenissimam Duovicam quod
 se a violento temperamento innata clementia et cunctis ille q
 maxime populo demerebat amabilis eaq. desiderij ppen-
 sibilis nec inquis acerq. nulli difficile lumen placite et
 salubriter exercita potentia, inclinata ad omnem hu-
 manitatem maiestas, adeoq. in magna fortunam
 lum suppliciu. &c &c.

Ab Honoribus laudat, alijs iter Imo et Persona q digni-
 tatem offert, si ea dignos Im promoveat. Ita Simmachus lib 3 de
 Spi: sanna laudat quendam da Theodosin quod ab eo nisi digni
 promotebantur, solenne r Domino nro in suis exercere censura
 morumq facere delectu & cetero q do si dicat non inco
 stantia fortunae favore sed merito fuit ad fastidium ho-
 noris conscendisset. Sro si dicat non esse ambitiosus
 in petendis honoribus pulchre facit in glo: Agricola,
 Nec agricola prosperitate rerum in oantatem usq expeditione
 aut vicioriam vocabat, victos stinuisse ne laureatis q de
 gesta persecutus est. Sed ipsa dissimulatio fame famam auisit
 Ato si cum laude et commodo. Rei: honores gessit.
 Si fuerit alijs exemplo ad virtutem,

§ 341115.

De Socii Personam consequentibus.

Quot et qui sunt Socii Personam consequentes.
 Communiter nro 2: Mors et ea quae mortem conse-
 quuntur, Quae it spectanda in Morte,
 Ira Genus, aq, et Tempus Mortis.

Genus est illud e in quo attendit qualitas estis digni digni
 nda h' o violenta morte decepsit, si Es mors fuerit mala tis de cen-
 currit Platone transisse defunctum n in morte sed in immortal
 tatem, n in amissionem bonorum, sed in sinceritatem eoru. Cepti
 onem illud enim ex hoc solutum carere pfectum ubi q
 eta laeta omnia et nulla fatiscuntia venectas.

Addeamus etiam laudum argumentum. et dicemus quod inter
quodammodo sensibiles cum optima dispositione communitatis
tramentis satis ceteris quod in ipso mortis articulo utamur
peris comendat.

Quia vero mortis est occasio, propter quam aliquis mortem. habet
proccubent. Statim sic scilicet in bello pro Patria suscepto. Et
tinetos milites laudat. Phil. 14. Phil. Actum vobis igitur cum
claris fortissimi viri. Deo si pro libertate utatur. Phil.
Iona autem ut abclara est recuperatio libertatis, ut nemos
adem. Ut in repetenda libertate scienda. Et de prophi
de et amore. De 9. ut multi fecerit Martyres. pami
co pueritate, et p alia honesta, aa, reg. Socrates p pulchra
et mortem ad pro animo tulit. Cetera huiusmodi exemplum
de apud Valerium lib. 3. no. cap. 220.

Tempus mortis est, in quo differat status gradus, utrum
scilicet in Iuventute v. senectute, sicut in civili statu, mors
apparet. Si in Iuventute dicemus illud Ciceronis apud
Sactantium: non nasci longe amu est, nec in hoc seculo
los incidere vitas. primum autem, si natus sis, quoniam primum
mori et tanquam edimicentis fore esse violentiam fortuna
bene in hac materia utraq. consolationis Seneca.

Si in Senectute. Felicem, tanquam maturum arboris
alicuius fractum aiuta, in tempore autum.

U. R. M. N. T. Memoranda sunt et Mortem

7. Imo pompa funebri, a qua laudat aliquis si dicat
adeo splendidum fuisse apparatus ut omnium suavia
admirationi Deo. Honores mortui, habiti si mini
runt multi et illustres pro mortem. Si illi decreti ut ser.
Subpicio et multis alijs qui in legationibus obierunt sta
tus erecta in rostris fuerunt, a Paulo Feste et Ph. qha.
in Socratis Gippo fuit c. tres, triginta cupitorum, cui
incubuit Syren. Cupitorum ad argumentum fuit ipse.
floquentis. Et de factura. Deip. Si enumerati
meriti in. Temp. illij, eam, magno in foetum, bono ca.

juram. Ita Justinus de Summana, lib. 5to cideo
uno viro, vires quos seip. occidisse; nam sicuti telo signi-
mam aciem pt regeri reliquo ferro innocendi, ita
veru. sic illi velut mucrone tel. ablato duce Thebanoludis
quos Ju. habetata sunt. 4to Luctus, homini dicitur
dab. qd uehementi dolore omnes fuerint affliti ob mar-
tem illiq. ita Justin libro egrae describit luctum o-
mnium mortuo Alexari. Magna. Babylone. et Tunc ploratu
lamentu. planctib. tota Bedia ptonabat, mox edut inua:
Ita solitudine, omnia tristi. silentio torquebant. 5to
5to Siteram et Historiarum tropamenta si dnamq. in-
ros. multos doctos egi memoria diuertissime cuius cala-
mia ad posteritatem propagata ita Tac. in vita Agr.
colle. in fine dicit multos ueterum uelut in gloria
ignobiles. obliuio obruet, quicquid posteritati paratq. et
fraditq. supererit.

4to d. 1mo In Saugatione omni q. eo ob. eroan-
da. 1mo ne ad fictas laudes recurramus. 2do ne in co-
piam meliorum, res exiles tractent. 3to in magnis uiris,
aliquando minutiores, cum memorari possumus. 4to. N
u. h. p. m. laudes multis opetentes sed cu. paucis amunes
Nota 2do Laudes Honorum & ab. d. h. t. & p. l. o. m. p. a. r. a
o. n. e. m. p. o. s. s. e. i. n. s. t. i. t. u. i. ; Si placebit p. c. o. m. p. a. r. a. t. i. o. n. e. m. l. e. g. a. t. i. s.
q. m. o. d. u. m. i. n. P. l. u. t. a. r. c. h. o. i. n. u. i. t. i. s. G. r. a. e. c. o. r. u. m. e. t. G. r. o. r. u. m.

Nota 5to Si aliquem uituperare uolueris omnia in-
dignum ex ista. Scio torquebis, inferesq. Generis Patrie,
obcuritatem Parentu. imphitatem dicesq. intempera-
tem, iniustum male exegitum uno verbo: Per nas et fortu-
nae bonis abusus, scelerate. N. i. s. i. p. e. et impiam ob. i. s. s. e. m. o. r. t. e. m.

D. V. N. C. T. V. E. N. S. T. I. I. I.
De Locis latitandorum factoru,
Quotuplices s. loca latitandi factu
2 plices p. b. a. t. i. o. n. i. s. e. t. a. m. p. l. i. f. i. c. a. t. i. o. n. i. s.
Quot s. loca p. b. a. t. i. o. n. i. s.

Tres honestum Vitae & Difficilis.

Honesti 4. St. species. Decorum quod Plon'
deceat. Legitimum quod legitimum et honestum
consentaneum e' Iustum seu quod quod est p'u in d' Vol.
& Homines et Gloriosum quod cum egregia nomine fa:
ma est si unctum

Vtile e' qd n' ppter se sed ppter fructum et commodum
expetit. Quis e' duplex. Sicut v' exim' p'dest adferendo aliqo
bono & depellendo aliqo malo.

Difficile est qd magna labore, sumptu, & fici. Set, quorum,
Exemplum habebis in dispositionibus.

Nota, si factum aliqo ut utupabis ex oppositio locis. S; Ju:
mes argumenta.

Nota, de in Laudatione factoru' circumstantias di:
ligenter observandas e' de quibus sunt 7 Persona. Res
Daa Tempus locus, Medium et modus quae hic indicat
bersq.

Quis qd, ubi, sub quibuslibet sit quomodo. Ido
dicunt, autem circumstantia deo qd rem ipsam circum,
stam efficiunt, in illis faa, p'babiliior et magis conspicua habu'
ufund' debet servare ille q' ampliare, aut orationem,

Quot St. loca amplificationis,

8. Idu' d' Chris. lib. 1. Phet. §. 3370

Imq' quod quis solus gessit ut Horatius sceler solus tra:
exercitum dorsens pugnavit. Vel etiam quia q' solg
pmium consecutus est, ut sic: rogato, contigit supplicatio, q' ho
nor n' nisi armatis Imp'atorib; conceditur.

2da e' quod quis Imq' fecerit, ut Pericles Imq' excelluerit,
scribendis orationibus

3ta quod quis cum paucis gessit ut Leonis: Sparthany cu' 300
militib; adversq' innumerasim d'erdio exercitum puenavit
magnamq' stragem fecit. Per etiam quod paucos habuit Imi:
tatores, q' pauci Attily. Regule idem, quod redijt ad hanc

Crudelem imitati sunt,

Atus: qd et inter ceteros scipue fecit. Ut qd Spaminon:
da, virtus scipue eluxit bello Tiberiano contra Sparthanos, quo
perijt ut sic. lib. 5. To Spr. 22. ma.

Itus: quod maxime oportuno et occasione gessit. Ut Aeneas,
Taurus at Sidonem apud Vir. lib. 1. Enneidos

O sola infandos, hae miserata labores
Duc nos peliquas Danaum terroq; marisq;
Omnibus, se exhaustos jam fasibus omniu' effenos.
Præbe domo, locas.

Ita quod quis crebro egerit, vq qd Alexam. magnus Julius
Caesar Rom: saepe hostes superasset.

Imo quod quicquam virtutis causa, nonos honores. ita secun-
ty, ut Florus, lib. 2do, ap. 2do cum duobus sociis singulis
rum, dicit Hannos navali p'io n' contentis, unico diei trium-
pho pommem vitam ubi a cetera sedire et plures funas ad
scinere sibi Tibias iussit, quasi quod diei triumphalet.

Hoc, si quis ita cum alijs ferat, ut illis p'ponat, ut si qd
vrat milites Romanos cum alijs gentibus ducatur eos semp' victores
aliarum gentium.

Nota Oratorem laudativam factorum & p'tibus istare. For:

Sp: Confirmations et Conclusiones, Propositionis instituat, qd
paradonem ut sic. in Ora: p'clar: ibi, hoc affirmo, et hoc p'act
+ p'act dicam nulla in his laudem amplius esse quam eam qm
honoris die consecutus e.

Confutatio nulla qd hic certa n' ambrosia laudari debent.

De N C I V A. Atum,

De Locis laudantium feru

Quid intelligit, Nominis. Perum.

Substantiae et Accidentia,

Substantia 2 p'tes, videlicet 2 enim. A Animata & Inanimata
matæ, animata A. animalia, quæ possunt immen

dant ad modum personæ ut equus bos
 Inanimata & sicut bestie, ut Sol Luna Stelle, & eleme-
 ta ut ignis aer Terra, & Elementis opposita, quædam
 Sunt & opanda, ut Nubes Fluvius aurum & Artis ut na-
 vis domus annulus & Vtriusq; ut Regio portus Ager,
 uomodo laudantur Animalia.

Instat Personarum, ut Virg. laudat equum, imo & natalibus
 Imo & Heidos, Geminorum, Ruges,
 Semine ab æthero spirantes nanq; ignem
 Florum delente Patri.

Ido laudat ad otibus equus corporis, ut equus et scanij
 lib 5to c. 8. Heidos

Quem thæciq; albis
 Portat equus bicolor maculis vestigia primi;
 Alta pellicis frontemq; orientans arduq; albâ,
 Titio a fortitudine et felicitate, ut Virg. laudat equum me-
 sentij lib 10. Enneidos, c. 11.

Hoc decq; Illi.
 Hoc solamen erat, bellis hoc victoria habet
 Ato 1 Fidelitate, qm laudat in equo Pallantis q in fidere
 homini meret, inducit a Virg. laudat Jnei.

Et bellator equus positus indignis Phœn,
 Et lacrymans guttibus humectat grandæq; Ora,
 Alia Brutorum laudandorum exempla apud Aristoteles
 invences ut apud Optus sent: Ama Spi. Spi. De laudem. Se
 phantid, 100. Ama ad Belgas
 Quæ est ota in ordine aliarum, Spi. Spi. laudem. Apud en: 8:
 prima Encomium equi apud Quint: 13. Declamacione, laudem et:
 cum lib 4to Georgicorum apud Virg.

Ex his sociis Sol Luna Elementa ceteraq;
 extra laudantur.
 A Natura, ab effectis quodam Astrois, laus facilis est,
 uomodo laudantur Plantæ.

Ad instar Donarū imo a Genere. ~~De~~ si dicam a Dis p
ductas esse aut illis dicatas ut Chiam Palladii Palmam Mu.
is quem Jou; Saurum Thiebo; Florida Populu; Marri gramen 333.
De Educationi simile erit q̄ cito creascat fructumq̄ serat.
3to Utilitas, quam ex fructu & usu rei consequens, rerum ge.

Harum Locum optinebit

2o q̄q̄ Locū laudant. Regiones Urbes Portus et Allegia Atca:
Demica.

Regiones ab Antiquitate a tmis hūtorūq̄ Geoḡ et Principibz
a temperitate. situs, aeris clementia, et salubritate a nāq̄ su, fer
tilitate terre, fluminibz, Fontibus Urbibus a Genere Imp̄ et
Legibz. a Incolā pietate, Studiū Sublimiū Disciplinā;
a Virtute bellica, a Rebus Glārie gestis, humanitate, a Sociē
tate cum extēris a glārie maximorum uiciorū de hac Regione Judi
cij, ut fit: Acti. 3tia in Vellēm Ni. ed o laudat Suliam; Florus libro.
Imo capite 33 Sampniam.

Urbes laudant imō a conditore, q̄ illū est Parentis instar huc
refer. si alicui Deo uicū dicatā, ut Athenā Chinesē. 3to duo
Sūi: ac refer. Legislatores, qualis Sī curius apud Sacedemo
nico, ut Athenēse Solay

2o laudant a Tempore, Seu antiquitate. Sic Arcades glo
riabā se rados ante Lunam

3to a Situ, q̄ sint in loco salubri, tuto amero, tum ab is quē:
habent ob nā am. Regionis ut si, agri fertiles, Flu;
bus abundantes montes ut ibz, consiti, auro Salis, Fodinis, aut a:
Natura, tributis apti

4to a structura. quo pertinent arces, templa, edificia, manā,
porticus Pontes Gymnasia et quæ ductus, et atue Plateæ 333.

5to ab Incolis q̄ sunt ciuitatis velut anima, id q̄ ab eorū frequ
entia et stantia, quē refer, Studiū mores, res gesta. Sic see: her. 3to in
id. Nu. 337 describit Siracusas ibi urbem Siracusas. 6to lege clq̄:
gracia Orat. Dea numero 30 laudat Carthaginem fortitudo
Sapam et c.

Domus laudant ab amplitudine materia forma Attid cu.
diculis, respectu Uicū puteo, fontibz horto et alijs quæ nō est.
Sanā et commoda sunt rei familian, ut Plinij suam domum in

dat pulcherrime, lib 3to Epistolaru, Epistola quinta,
 Elegia et cadem ca. t. a structura magnificencia laudans,
 2do a prudenti sumis Leobus, ad pmo pmo a Studia et mores
 Juuentutis formandos, inasime idoneu,
 3to a sufficienti eorum oia suppeditatione, Gaduictu gegerit.
 et uita sum requirunt;
 4to a Bibliotheca;

Et qbz Locis laudant maria fluyj, Fontes,
 Mare a Tribus, Magnitudine, Pulchritudine et, bonis et mul.
 tis portibz. Laudatur
 Fluyj, ab Ortu scaturiginis amplitudine, Cursu veloci, coloribz,
 qua salubri, piscibz quos alunt fluyj quos recipiunt bonis que:
 fluunt, Raoribz, qua eos, crebro pambulant, ut Pliny lib 8to
 Epist. 4ma Syberim describit.

Fontes similiter laudant, ut Fluyj ut sunt: lib 4to fontem am.
 monio
 Et qbz Locis laudant, ut fontes utqz Porti?
 Porti laudant aut a Naa, aut a Parte, naa sunt sitz fontes arbores
 herbe p. Arta figura, Sementum, et similia lege solimela Palla
 dium, et sic: in sat. Majore N. q. 2bi atqz ut intelligatis?
 Montes laudant, a situ et abijt que pducunt, sive sint metella que:
 ibi effodunt, sive Plante qua ibi nascunt, sive fere qua ibi de:
 quunt sive Fontes que exijs scaturiunt, sive arces, que in ijs exstructe:
 sunt, a Lebus memorabili p. in eis v. circa eos contigerunt,
 Agri et Pata laudant, v. ga sunt ea certa, et omni periculo vacua,
 v. ga pulchra fructuosa, ut Pl. l. 3 p. 5 Sud Jusc. describit et l. 2: p. 2
 p. adium Laurentina,

Et qbz Locis laudant Accidentia,
 Accidit spia v. Quantitatis ut Statuta p.era Numery, tempy qz h. qz
 100 annos vivat v. Qualitatis qz Pulchritudo suis v. dicitur, agilitas.
 Vanimi habitz ut Scientia v. ita p. et Relationis ut Pater Leob amia
 tra ut facile occurrunt.

Et qbz Locis laudant virtutes et Scientie,
 l. 3 de Orat. laudat Paris paentia ab hone. Facili et jucundo,

Scias hic Orat: Lau: Dord: F: habere Hec Flor: Ep: Cor: Com: et Pri:
For: plerumq dicit ab insigni laude Re: pp: e' p'mendatione illig lei: Hic ab
honesto utri' necesse arduo, s'ofu: et locis s'tarijs, son: debet eligere argum' in
et affectu morie

De speciebus Orationum Generis Demon:

Quot sunt Species, Generis Demonstrationis Ora:

Communitate, numerans s'z, Panegyrica, Nuptialis, munerans
Genethliaca, collaudans, Gratulans, Gratias agens, Inau:
gularis, Postulans, Salutans, Valedicens et Funeraria.

Scias apud antiquos Panegyria fuit Ludus, et celebritas
totius Græciæ, in locum unum convenientiq in quo sebat
Oratio institui in laudem D'g. Judo perant, et in lau:
dem Gentis, ubi fuerant Judo, et in laudem ipsorum ludorum
tractabatq simul, de omni certantium, et in fine extor:
tatio fuit, ut omnes memores essent, tam felicitas diei,
et virtutem eorum q certarent, imitarent.

Panegyrica Oratio, apud nos e' sermo, q coram aliquo
consequi nobili (ut e' Senatu) in principio aut aliamq illu:
stris Judo, laudem, habet. Sive gratias agendo, Sive a:

tig'o postulando publico nomine v' alia de causa, Talis
Oratio habet partes 4: Quordiu p'positionem confirmam:
tionem et p'p'o. Exempla talis Orationis, apud s'p:
lege Man: p' Lig: p' Char: Pni: q: p' Bal: Excellenti s'p'q
omniud Oratorum flaudiarum docellur Panegyricos Honorio
Staliconi Olibro.

Nuptialis seu Epitalamica, e' Sermo, quo Neosponsus, no:
uam dicit conjunctionem tam felici rerum omnium successu
gratulam, et e' 3plex, Imo Quasponsa postulat a Parenti:
Bg: Daad Qua die Nuptialis utiq Beator 3tia Qua Neo:
sponsus novam vite conjunctionem gratulat,

Genethliaca seu Natalis seu Nativitas Oratio e' quæ habet
in natali alicujus diei: v' cum quis recente p'le auget,
vel p'uentis natalem celebrat.

Illudans, quæ s'ona, p' sermum alicujus p'fectionem
facit laudat ut v' ad p'ora d'endant v' d'ficiu illud su:
me gloriandum est, ut in posteris fuis, Similibz efficiam
D'is D'it.

de
 Gratulans, qua seculum propeo successu eras uotum furem
 fortuna de rebus bene p̄clare gestis de homine, digni
 tate affinitate et alius, aut uultu gratulam, et id q̄d accu:
 tus est, ut felix fortunatum dicitur. Sit p̄cam Ma:
 teria hujus Gratulationis, bona Animi, Corporis, et Fortune,
 ac q̄d q̄d boni amici nro exereat,

Gratiam dicitur, qua gratia alicui, p̄ quocumq̄ beneficio aut
 opo referunt, uti Graffo 2. obseru. Inuis ut sciat benefi:
 cid excolle, dicendo, nisi sit utile honestu receparu,
 magnu ultro collatu cito, opportune, sine meritis et magis
 qm̄ peritu aut expectatu. Quid uti formam illam, a quod
beneficiu retulit ap̄ laudet,

Inauguratoria Grao e' q̄ haberi solet, dum aliquis in Regem
 eligib̄ aut in quempiam alium magistratu dignitatemq̄ eueit,

Postulatoria seu peritoria e' qua aliquid postulamus ab alio u p̄ nobis
 u p̄ alio, qua posterior intercessio vocat,

Salutatoria est qua aduenienti alicui letitiam nram testam,

Valedicens est qua utim, diuidentes e patria u urbe, u ex
 ab amicis, valedicendo, dum quibz, diu commodes utrimq̄,

Funeraria est, qua solet institui in funere alicuiq̄ demotui, su:

Jus genera sunt 2: Ecclesiasticu quo utit, sacer Deat or, cum in
 exequiis alicuiq̄ uerba facit ad populu, et Profanum, quo uito:

licet, Patrio u Latino comate, gratias agimus hospitibus p̄
 humanitate et sup̄mo officio q̄ceueri defuncti. Et toto, aut no:
 mine hospitum, gratias agi, respondeimq̄.

Comunerans est q̄a utit Gratias in reddendis sive suis, sive
 alio dum nomine, mundibus. Forma Partibz 3bus e' Gardio
 confirmatione et conclusionem.

Gratias Gratia laudativa personaru habet Partes 4: God:

pp: Con: et Con: Narratio fore nulla e' nam ipsa p̄fer: at
 perpetua Narratio eorum qua laudamq̄ u vituperamq̄. An si inci:
 derit precis erit peritoria. Con futatio nulla, et tñ occulte aliquid
 inter laudandum reprehensio, dignum eo defendendo u ex:
 casando est.

CA P V J De

De Inventione Viri Deliberatiui

Habebit Puncta 4 Imu de Naa Viri Deliberatiui Deu

de Locis Suasionis Et de Locis Dissuasionis Atque de Spe-
cibus Oratorum utriusque

P. V. N. C. V. M. T. m. m.

Qua Naam Generis Deliberatiui
Quid est Genus Deliberatiuum

Quod indiscussione et consultatione habet se senten-
tia dictionem et etiam rationale quod apud Graecos in oratione
solebat mutari; ut apud Latinos in sententiis.

Quae est materia Generis Deliberatiui

Et quod a nobis fieri potest, siue publice siue privatim fiat
Publice quinq; A de q; iuxta Aristotelem solet institui
Deliberatio: Vegetalia, bellum et pax, Custodia Regionum,
Res exportant et important et leges. Privatim quoque negotia,
in vita et re familiaris occurrunt, totidem de rebus potest institui, de
liberatio.

Quae remouent a Deliberatione.

A. B. C. 4. Tres necessariae. Sic; nemo deliberat quia ratione sit
perpetuo uicturus, cum unicuique nato mori restet. 2. Res
impossibiles non nemo consulat quomodo uolare possit Sed
Res naturales sic nemo deliberat an sol sit oriurus eto:
Res fortunae, sic, Nemo uenit in controversiam de eo, an ius
domum sit res alicuius reperiatur.

Quae sunt partes Generis Deliberatiui

De suasio et dissuasio. Suasio est qua ducem
aliquid alicui suscipiendum propter honestatem utilitatem
et necessitatem. Dissuasio est qua alicui dissua-
demus propter turpitudinem emendam molestiam et iniuri-
litatem.

Quis est finis Generis Deliberatiui et quid Officium?

Finis est utilitas, honestati conueniens. Officium est apte
Generaliter suadere honesta et utilia, dissuadere contraria.
his Speciale in animis auditu, spem uero metu exci-
tare, nam debet hic scire Orator, quae bona optinent ma-
lag utam perferunt.

Tempus circa quod uersat Genus Deliberatiuum est futurum,

Quotuplex est Locus Generis Deliberatiui

2. *Species Suasionis et Dissuasionis*

P. V. U. G. V. M. D. C. W.

De Locis Suasionis

Qui et Quot sunt Loci Suasionis

Loci Suasionis sunt illi ex quibus argumenta petuntur ad ad-
ligentiam Rem suscipiendam, et susceptam perficiendam. et s. de
Honestum, Utile, Necessarium, Dulcedinem, Facile, et Pos-
sibile.

Honestum quia promouet Cultum Deorum, quia ad Parentum affe-
ctum, finium, paritatem spectat, quo gratia deo meritis re-
ferri potest ad discipulorum pietas pertinet quia frenas improborum au-
ditia et dignum bonis ad bene perducendum ostendit. D. Hinc sic: p.
Lege Manilia, locat bellum Mithridaticum ostendens nec
habere fidem, et per argumentum civitatis haberi. Non nam a Josepho
reluctam, cum defendenti; Hinc referri sequitur; ad
scribitur et consuetudinem d. Antone, et in p. Lege c. Nan: n. e. tra-
ducentur in populi. Eni, ut ad unum ea deferant,

Utile est in quo considerant, Commoda que Lectura & si fecer-
im, et inmoda que futura est, si n. fecerim. utraq. d. d. p. tra-
ctat, Nobis id facientibus, argumentando sic: Imo Bona quae adit et
conseruabunt, sed quae n. si obuenient Imo malis d. d. d. d.
liberabim, Imo Futura custabim.

Contra, id nobis n. facientibus. Imo, Bona sententia amittemus.
De Bona sperata et consequenti, Imo Malis d. d. d. n. libera-
bim. Imo mala quae n. ad praesens nobis obtingent sic sic: p. d. d.
Manilia docens Pompeium d. d. d. d. d. d. d. d. d. d. d. d. d. d. d. d. d.
ut propulset calamitas urgens, ut vitaret malum impendens.
Necessarium est, item quod utile, ut sine illo res haberi n. possit. ex
siue stylo eloquentia, hoc necessarium est ex p. d. d. d. d. d. d. d. d. d. d.
quod omnino regim, ut res aliqua sit, ex ut homo uiuat, ut res e. neco-
saria. Nec hoc, cadit in d. d. d. d. d. d. d. d. d. d. d. d. d. d. d. d. d.
conditione, qua grauiori metu, faciendum aliq. d. d. d. d. d. d. d. d. d. d.
nes tati et incoluntati aut communitati aduendum sic: Phi. Tma
Suasit bellum esse necessarium cum Antonio quod siue ille

bello pax esse potest et salua libertas Pop: Cui
Facile est, q̄ breuissimo tempore paruo labore et sine
molestia confici potest, ut sic: p̄ Lege manilia suadet a Pompeio,
facillime bellum Mithridaticum confici posse, q̄ nullis Locis
cum exercitu versat.

Possibile est qd̄ Naā fieri et esse potest. v.g. Possibile
est Dukam uinci a Dolonis, q̄ illi sunt uirtutibus superioris,
animo et uirtute bellica excellentiores eorūq̄ est Cāa meli
or bellandi, de quatories fortuna iudicat,
Scias His Locis addidit. Gloriosum et Euentum.

Gloriosum e' a quo similiter argumentamur ut ab utili. Si hoc
feceris, p̄ntem tuereris dignitatem, speratam consequeris in
famiam p̄ntem auertes, eam, quam metuis, euitabis.

Contra, si n̄ feceris, infamia p̄nti n̄ liberaberis: ea quam
metuis tibi obtinget. p̄ntem dignitatem amittes, speratam
n̄ consequeris. Sic sic: p̄ L. Manilia, p̄rat bellum mithridati
cum suscipi debere p̄deleat, ignominia q̄m Populo L. Mani
tridates imperat, cuius una hora tot milia L. nono occidit.

Euentus p̄ter explicat. Nam alij, sentiunt, in utramq̄
p̄tem euentū cadere, utilitatē t̄n ei gloria de seruire, v.g.
Iure L. Mani uincit imitrat. siue q̄n, utile ac gloriosum
erit, suscipi aduersus eum bellū.

Alij uō p̄uentum, intelligunt utilitatem et gloriam, ema
nantem, ex ea utilitate, quā temp̄ime consequi

Punctum 3° u^o

De Locis Dissuasionis

Quo et Quot St. Locis Dissuasionis

Si illi ex q̄ly argumenta poterit, ad deterrendum amicum
auditoris, ab aliqua re suscipienda, u. sus. cepta p̄ticienda,
Hi Locis St. 6 Turpe, Periculosum, in iudicandū, n̄

Necessaria difficile et impossibile.

Locus a Turpi est, in quo ostendimus, inesse, aliquam turpitudinem aut ignominiam illi rei quam suademus, sic sic, ostendit pacem cum Antonio esse turpem, Phœnia dicens: nihil turpius quam quod modo hostem Senatui in bello aut verbo sed multis decretis iudicaverat cum hoc, subito pace con-

Locus a Necessario est, in quo demonstramus eam rei nullam esse necessitatem quam disuademus ita sic: Cato 402. 27. dicitur non necessarium esse, Quidam agere, de comprimendis conjuratis Cato, quia jam omnia sunt parata, ibi: omnia quæ sunt parata &c.

Locus ab impossibili est, in quo, ostendimus prius fieri non posse, quod disuademus, sic sic: Centra Anto: Dicitur ita ait: quod potest esse pax, M. Antonio cum Senatu, quo oro, possibile poterit et omnes illos illud unquam intueri oculis nolite igitur hoc velle, quod fieri non potest et cavete Deos immortales, ne spe pœntis pacis, perpetuam pacem amittatis.

Locus ab inutili seu pernicioso est, in quo eorum rei detrimenta et incommoda enumeramus, quam disuademus, sic sic: disuadet pacem cum Antonio suscipiendam: quia Antonio in urbem recepto, perditioni suam Magnus Darius ad eum ferret, a quo ad iugum facile bonos opprimeret, et Temp. armis intestinis vexaret.

Locus ab Injucundo est, in quo declaramus eo quod disuademus parere fastidium, ignominiam et odium.

Locus a Difficili est, cum quod disuademus, nimis arduum et difficile esse ostendimus, sic in Scipio subi 220 Fabius maximus oratione ad difficili Injucundo et periculoso contendit suade, se ne Scipio in Africam trajerat cum Annibal hostis inco lum experit, 884 annus Italia struatur, ibi nam nunc quod struatur &c. Punctum stus

De speciebus Orationis hinc Deliberativae

notae species Orationis utiq hinc

Im Suadens, Dissuadens, Commendans, Consolans, Conci-
tans, Incilians, etc. Movens.

Suadens oratio est, in qua suadens aliquid alicui suadendum et
susceptum efficiendum, habet partes 3. Exor. Propositionem
Confirmationem Confutationem et Peri.

Exoritur p[er] sumi q[ui] rety de q[ui] deliberat, et a p[er]sona edu, q[ui].
silio sunt, et alij. circumstantij.

In Propositione, nra sententia qm suadere sumy p[er]sona.
Confirmatione, ex locis dictis suasionis notat.

In Con: refellat ea, q[ui] nra dicit aduersarij et dijceat, et dij-
cere possent.

In Peri: colligant argm q[ui] firmissima, et ab illis fiat adhor-
tatio, ad audientes, sit nra sententia pareant.

Item, suasionis habes in studio n[on] p[er]cut a principio ubi si
unqm dubitatum e[st] Principes ubi dappig Tauris Inbu n[on] m[er]-
litum suadet continendos et milites in tabernaculis in dr.

Stitione Vejorum contra Inhuno plebis.

In oratione, de puincij. consulant, ubi suadet, ut signa Ma-
cedonia futuris militib[us] decernant et Callie Casari n[on] adi-

mant. P[er] h[oc] man. Phi. 3tia sua q[ui] ubi suadet statum
Sulpitio ponendam esse, q[ui] in legatione ad Anto: obijerat.

Dissuasoria oratio est, in qua aliquis alicui dissuadens, tanqm
turpe perniciosum habet p[er] totidem, q[ui] suadens.

Exordium sumit v[el] a p[er]sona suadentis si d[icit] onem, et facit
de, p[er]dentor, et cum laude, p[er] suasententia p[er]ora fieri. v[el] a p[er]o:

na eorum, qui audiunt, et a se ipsa. Et tendend[um] eam n[on] esse la-
tem, qualis est, ab aduersario demonstrata.

In Peri: exponant q[ui]d sententia.

Confirmatione petat ex locis dissuasionis
Confutatio refellit argm dissuasionis q[ui] aliq[ui] ex locis de
Confutatione explicatis.

Conclusio excitabit motu' futuri mali in animis audite
cum nisi in re sententia acquiescere uiderint, suasio abjecta
sententia.

Exempla dis: habes in s. l. 23 ad finem ubi Q. Fab. Maxi-
mus dissuadet ne Scipio desertat Italia, in Affricam traiecat,
Digna lectu Oratio eriscipionis ibidem.
Dis: de Lege Agraria, Ira Lullum, Philippica sexta, dissuadet
Legato mitti ad Antonium.

Commendatoria oratio, quare et persona et negotia aliquo
commendat petitur ut eiq aliqua ratio habeatur. Habet dar.
5: has, quos, et suasio,

Proordium duat et persona eius q commendat et ad persona eiq
q commendat. laudando eiq humanitatem,

In pro: exponit commendatio adiecta petitione. In confirmacione
adferunt rationes, commendationi utiles. In confutatione dilu-
unt ea, quas commendato, nocere possent. In conductione pollicemur
et nos, et eum qui commendat, tanti beneficii memores fore.

Consolatoria Oratio e, qua Orator aduersa fortuna, que impiam labo-
rantem consolatur, eiqq maiorem leuare, luctu sedare, Adorem sa-
nare nitit. Habet tres 5: eadem.

In proord. Orator enarrabit causas qbz adductus e ad consolandu,
aliquem, et predicabit eiq fortitudinem, in alijs rebz, In p. opatione
dicit n' debere eu tritari nec egre fere talem fortunam,

In confirmatione adducens rationes, qbz posuit quem consolamur
a maiore abduci,

In confutatione diluet Orator ea, quecuq consolandi obesse uide-
bunt

In conclusio^{ac} exhortabit eu ad magnitudinem animi et meliorem
fortune statum pollicebit.

Encitatoria e, seu adhortans Oratio, qua Orator ad sepe
tiones & tumultu, et ad pugnam alios stimulat. Habet tres 5:
Proordium in quo testabitur nostram egregiam in omnes uoluntatem,
modeste commemorantes merita nostra dicemus nos n' tam ma-
gnam publica necessitate impelli ad dicendum Conf: in qua ex

placabimus illam injuriam qua eos afficit ostendemus, ab alijs, quos
concedere cupimus. Conclusio in qua uehementer obtestabimur
eos quos concedimus ut memores sui ad propitiandam illam injuri-
am uires resurgant, si multa grauiora pari noluerint.
Exempla habitationis habes in Sicut Lib: 2do cap: 2do et 3do
ubi Judas, Holoseos suos adhortat, ut Quia bellum indicant ad
eum urbe sub tempus, ludorum publicorum excedere iussissent.
Ipsi: Reliquum est Quiritibus ut ubi infra. Sententia, Scilicet sic. Phi
lippi: Septima Num: 270 Ibi Sed Deo dat: Cor: Libertas agit, Deo.
Concilians Oratio est qua alios alicuius in nra amorem, et in gra-
tiam reducimus diffidentes, habet tres 3. Exortiu, in quo pro
vobis ego Narrabimus laudes, quem conciliamus dicentes, n' hinc lau-
dibus impulsos nihil ego optare, qm ut amicorum ego, albo, describi-
mus.

Confirmacionem, in qua ad eum radnas, Curcense amque
Simum epe, ut nobis dfores amonis reserent, et conclusionem
in qua rogabimur ut libenter ab eo cuius fauores ambimus in grati-
am recipiamus.
In Exordio uo posteriori qua diffidentes conciliamus, declarabi-
mus nram, amorem in eos quos conciliamus inter se uolumus.
In confirmacione ostendemus, offensam omnem obliterari debere,
tum quia tutius utilisque e, et honestius.

In conclusionem, Studium concordie commendabimus, quae ut
ad ueterem unionem redant, curent, acriter hortabimur, eos quos
conciliamus studemus.
Monitoria Oratio est, qua uitium, quod castigari uolumus uide-
re, aut nescenti agenda ostendimus. Habet partes 3. Exordium
in quo laudabimus eum preclaras animi dotes, qui monendus e
habet uitium, quod ipse, ^{clausen} plagam contrahit corrigimus et in eadem
et in consordium hominum inuicem eboru

Confirmacionem in qua ad eum argumenta ad inhonesto inuti-
li et indecoro, Itaque illud uitium ad odium ad ducemus, et conclu-
sionem in qua hortabimur, ut qm maxime se excitet ad optantis
uirtutes laudes explendas, et sic. Incumbit sed eos immortales il-
li cura, et cogitationes, quae tibi summam dignitatem, et hono-
rem afferant, complectere.

CA. V. Tit. 3. in

De Inventione Generis Judicialis
 Habebit puncta septem Anu de Naa Gns Judicialis Doct
 de Partibz Praonis ejudem Titu de statibz in Communi Anu
 de statu Conjecturali Titu de statu definitivo Titu de statu
 Qualitatis Anu de speciebz Praonu generis Judicialis

De Naa Generis Judicialis.

Quae est Genz Judicialis

Et qd in controversia ponit accusationem et defensionem inveni-
 ens alter, dicitur esse Genz Judicialis. Intentio seu pro versio,

Qua e materia Gns Judicialis.

Sunt facta praeterita quocumq in controversiam Judicialem ca-
 dere possunt et reuocantur ad 3 status, conjecturalem, Definitiu-
 um et Qualitativum.

Quos e Offi et quis Finis Gns Judicialis

Offi duplex e Gns, accusare e defendere, specialiter:
 Accusare Iudicem ad clementiam e severitatem;
 Finis e ius et aequum Accusatoris Finis e iniqtas Rei ob-
 quam adducit eum in odium apud Iudicem, Defensoris e aequitas
 ob quam conciliat gratiam Rei.

Quot sunt Partes Generis Judi.

De Accusatio quae e Rei apud Iudicem oppugnatio, et De
 fensio quae e Rei innocentiae apud Iudicem oppugnatio

Quod est tempus et qd Locz Gen: Judicialis

Tempo e Gentium quia Iudicium de illis instituitur quae pte-
 nerunt
 Locus e forum et subiecta Judicialia.

Nota auditorem in genere Judiciali uocari Iudicem inde:
 monstratio Accusatorum In Deliberatione Consiliaris
 seu

seu Senatorem,

PUNCTUM 20^u De Partibus Orationis in genere Judiciali.

Quot sunt Partes Orationis in Genere Judiciali:

Sicut perfecta orationis, Exor: p[ro]p[ri]a: Nar: f[act]i: f[act]io: et Epilogus

In Exordio 3^a Stando, s: Benevolentia Docilitas & attentio
Benevolentia hic p[er] cap[itu]l[um] 4° modis: 1: ab officio m[ag]i. 2: a Communi:
ratione illi, de quo dicim[us]. 3: ab aduersario, q[ui] p[er]iculum innocentium vult
facere, eiusq[ue] iniuria, 4: ad fona iudicium, & clementiam, & iustitiam eo:
ad extollendo

Attentio, fiat diuinitudine, nempe in memoriam,

Docilitas, se p[er]p[et]uitatem et breuitatem, pollicebit[ur], se necessitatem,
summamq[ue] ostenderim[us].

Narratio tres gestas exponat, p[er] multas suspiciones, seu semina
argumentorum sparsa, quod, ducas Unde, tua nra ueritate si mi
hi sit. eaq[ue] sequam[ur] dem, quod terminus strouentis, deducit.

Propositio res dicendas spectat,
Confirmatio, sumat argumenta, ex locis, Statu[us] s[ed] Pen:
tis hinc confutatio refellat ac reprehendat arg[um]ta sententiam aduer:
sarij. Conclusio, potissim[um] a arg[um]ta repetat, et moueat affectu, s[ed] aut
ab accusatorib[us], iudex inflammet, et odium reo scilicet, aut a defensorib[us],
ad misericordiam flectat.

PUNCTUM 31^u De Statibus incommuni

Quid est Status
Status grece status dicit[ur], apud Theores e id de quo controver:
sia instituit[ur], seu e caput seu summa p[ar]te actotij orationis, uelati
scop[us], ad quem omnia arg[um]ta dirigi debent, deducit itaq[ue] a stendo, & a
stando, q[uo]d ibi utraq[ue] Part[is] stat[us] et p[er]tem figit

et de p[er]uisione Defensoris Intentio am e. obiectio facta
ab Accu[us]a

Satoris eius dei qua uenit in Iudicium. Vg Dejotaro in-
 tentasti necem Cesaris. Depulsio quo tenit ex defen-
soris rectorio, ad objectionem ab Adversario, allata, Vg
N' intentari p Julia humanitatis & justitiae, in concessum?
Hinc agitur Ratio Judicialis, an Dejotaro intentad euit necem
Cesaris? & non.

Quid faciendum intento statu.
 Ho Ratio & Firmamentum. Ratio est criminis ut quod
 remouendi. Ita Defensori adfert, Vg Julia Dejotarus. Ho
 Ratio Populoq Ratio Comp amiq. Fuit Firmamentum est, id
 quod ad informandam Defensoris rationem, ab Accusatore
 adfert, Vg Dejotaro appetens imperij Rom et ferens Com-
 pto supplicat, Necem Cesaris intentauit.

Quid ex Firmamento & Ratio nascit.
 Iudicatio qua est questio ppria iudicij, Vg an aliqua de ha
 possit intentare. necem Dejotarus, Cesaris Innocenti.
 Ratio n' tantum Judiciali, sed etiam in alijs. Ratio uo gene-
 ubi statum agitur.

Ratio quia tam in genere Deliberatio quam in Demonstra-
 tivo, e' ratio ad quam ut ad scopum, omnium rationum argu-
 mento uo tela dirigunt. Iudicatio in Laudatione & Reuisione
 non e' aperta vituperatio, V Dissuasio in e' implicita, V glaudat
 habet ipso auctoritate. Adversario uo Laudatio uo Laudato-
 ris e' apta, Depulsio tacita & obscura, pones Auditorem, simi-
 litor in genere Deliberatio

Quot sunt Status.
 Conjecturalis Definitio uo Qualitatis
 Quia, quod status sunt. Ima arripit factum eliguo,
 ubi e' Status Conjecturalis. 2da Quod sit factum ubi

Statu Definitio. ¹ Statu dicitur factum ubi Statu dicitur

P V N C T I O N E S

DE STATU CONJECTURALI.

Quid est Statu Conjecturalis.
Est in quo querit an aliquid fiat factum & faciendum
sit. Statu Conjecturalis dicitur dicitur quia debet con-
jicere dicitur ex numero factum sit dicitur Inferentiis dicitur. Revera
Reus sola se in inferentiis dicitur

Quot sunt Statu Loci Conjecturalis.

1. Voluntas et Facultas. Voluntas est cum qua-
litas Personae et facta inducens ad suscipiendum faciendum
exponit habet. Locus 2. Impulsionem et elationem
Impulsio est imperus, ab aliqua animi affectione, e.g. Haec
dicitur Invidia, &c. pueniens e.g. Ubi dicitur est, n'is maleoel.
le qui aut maioribus aut amicis, mouens spe commodum & impu-
nitatis e.g. Credidit facinus sibi occultum et utile Ergo
tuo commisit.

Aduerte ad voluntatem pertinere mores hominum
diversos qui ex qualitatibus Personarum sunt &
ex ingenijs hominum sumuntur. Statu
quod fit multipliciter. Statu quia alij motibus
et Itali alij. Germani. alij. Statu quia libelli ma-
jorum similes esse solent. Statu quia plus eriam
qm Naam ualet. Statu quia n' eodem modo iudicant, ut
ac feminae. Statu quia habitus corporis nam robusti fiduciosius
Statu anteacta. Siquis amicum uem. uita incedat
amicis quibz aliquis utitur. Statu quia uita. Statu quia uita. Statu quia uita.

ut Agricola militis mercatoris Rhetoris & sp.
 Ex Audie, siue pecunia, si sit auaritia, siue voluptatis, sicut
 xuriosus, siue honoris si ambitiosus.

Facultas est, qua aliquem n' tantum abesse sed etiam potuisse
 tantum facinus committere ostendimus.

Quot sunt Loci Facultatis

2° Signa et Circumstantia

Signa sunt 3pla alia antecedentia alia consequentia alia
 concomitantia, seu iuncta vq' eadem alicuiq' antecedunt mi-
 nis, concomitas flammæ, consequuntur fuga, pavor & c.

Circumstantiæ si Duplices Personæ et Loci

Personæ Circumstantiæ si 3pla: ut 3pla bona, animi: spolis
 et externa. vq' vires corporis, promptitudo ingenij, copia o-
 peris spes celandi et efficiendi. Loci si 2pla Locus & tempus
 quæ occasione nomine comprehendant, vq' potuit hic attulerit
 ciders, quia ualidior fuit et armatus, habuit locum opportunum
 s: syluam, locum tempus idoneum s: nocturnum.

Scias in Defensione omnia contra hoc modo refelli, nam aut ne-
 gabimus uoluisse, aut ostendimus esse leuia, quæ dicuntur, nisi ex il-
 lis posse iudicari: sed imò magnam habet vim incredibile;
 ut etiam dicat absentem esse deesse uoluisse, aliquem, loco et te-
 pore alieno, qui uo saepe potuerit, occasione, multis prius melio-
 ri.

Facultatem quæ defuisse ostendimus, aut quia n' fuerit locus
 opportunus aut tempus idoneum.

Quot sunt Loci Defensiois

Ad contrariam actionem uel in interpretationem faciendum sunt 2: Actio:
 Locus et inuentio.

Actio ut si q' deo inferat quod n' estimauerit, dicet aduer-
 sarius, quem fuisse secum p' meditatam omnia, eor' confidenti a slo-
 cutum; si uo actor, dicat estimuisse, deo facinorosi patrat' argume-
 tum esse uolens, dicet reg' n' se peccati conscientia sed periculi magnitudi-
 ne remittum fuisse.

Inuentio quæ si quid inuentit et id, quod ista nos objectum est

Mobis facere docet. Vg Minaty es ei es eum occidisti imo si
illum epem occidurus no' fuisset minatus. Pulcherimum Rom.
plum isto est, in Orat. p Milone, a 11: 8 ubi Luonam igly pactog
ban p. ad Num. Si ubi age Nunc iter &

Scias, si phatio fiet p testes aut p tormenta, dieq corruptos esse
teteu, et in tormentis ob dolens acerbitatem multa mendacia esse.

2. PUNCELLI N Stu
De Statu Definitio

Et Duce' Statu Definitio
in quo quibus quo nomine factu' sit a ppetrandu' q Tyrann
nu civitatem eiq libertatem ademit bonu valitoris bonu p
siter ut adoretur Tyrannicem et patrie libertatem rec
dent petit ex lege ut ubi Tyrannicem omnu det. q: ut
ipsi Statu erryds. Nunc nascas Statu Defini: ob illu' p
ca seu Tyrannicem ad dicit debeat q ppetrat Tyrannu' ut Tyr
noem abdicaret

Quot h Soci itiq Statu.

1. 1. Definitio actoris, et opposita ei' definitio Def. q
Stato adempte accerariq agit Tyrannida et u' q Tyrannid
cudit, Negat alter, et opponit suam Definitioem: imo q
quis Tyrannidem tollit et patrie libertatem restituit, ut Tyr
rannidica, q qua etia non tollat Tyrannid ut e' homo sol
lit th' est e' Tyranniq, quod e' multo ampliq
Def. collectio actoris et solutio. Ex. qg. Dicit actor q
q Tyrannidica dicit qui viventem dicit q Tyrannid imbu.
nitium lex. eum, multu' occidi. opponit alter immo libertatis
u' sanguinis lex. lata e' ac pinde ob libertatem partem ei' d' ad
pamem dat pmiq.

Itaq e' Quantitas Rei: hinc actor diceret in multo esse p
dere verbu', Tyrannid, quem portasse metipse urgetat, uide
poneret Tyrannides alter urgetat: va' clara e' sequentia.

et magis id efficiere oratione quam alio modo potest armis.
 Atque. Imp. Cuius amplificatione ut multo melius meret de
 p. quod verbis petit ad hunc quingam. ad hunc in p. et hunc in
 gerere sine tumultu sine periculo, nec ad n. exemplum huiusmodi
 de Philippica nona ubi quod dicitur, an ille qui mortis facit h.
 vincida fieri debeat.

PUNCTVM OTVM.

De Statu Qualitatis

Quid est Status Qualitatis

In hoc controversia interitus de vi et genere de aualita.
 te negotij facite legis scriptura actionis iustitiae suae annone
 a sic. An in Statu Generali ab alijs Statu Juris seu Jurisdic.
 qua in eodem materia tractat de iure legitate.

Quotuplex de Statu Qua.

Quotuplex de Statu Qua.
 Rationalis est, q. sola ratione nititur et est duplex, absolutus et af.
 sumptus.

Quid est Statu et absolutus

Quid est Statu et absolutus
 Quid est factus est, simpliciter defenditur et ostenditur
 licitum est.

Quot sunt Absoluti Status Absoluti.

Quot sunt Absoluti Status Absoluti.
 Quot sunt Absoluti Status Absoluti.
 Nam si est, ut in p. ad am innotat nobis ad aliud agendum et fu.
 gendum in iure naturali, Parente. Filios amat, et ad ali.
 a filijs.

Quot sunt Absoluti Status Absoluti.
 Quot sunt Absoluti Status Absoluti.
 Consuetudinis est quod moribus et usu instituitur lege
 Juscipit ad legem.

Quot sunt Absoluti Status Absoluti.
 Quot sunt Absoluti Status Absoluti.
 Jurisdicatum est, ut de quo jam ante, sententia alia in sp.
 cessat.

Quot sunt Absoluti Status Absoluti.
 Quot sunt Absoluti Status Absoluti.
 Equum est, in aequitate et communis utilitas quod p. ab
 factus est quorum conservatio atq. consentio quod p. ab.

Quot sunt Absoluti Status Absoluti.
 Quot sunt Absoluti Status Absoluti.
 Illustrat deat putatur, ut iure p. ab. dicitur, et factus de
 Interdolo

nos et hinc dnu ut alter aliu jubet in optando Jur. i'p'u ex actu illor' deo t'c'q' debeat adu' ^{careu' in p'dictu' m.}

Quid est Judicialis Status Assumptio
Cum p' se infirma e' Defensio, sed assumpta, re extranea confirmata
29 Julia occidit Ciceronem indemnatum. Turpe erat Miloni, Ciceronem rem af-
sumpti ab ex tra et culpam facti recit in p'cedu, quod sibi in d'ias
strud' bet.

4: Comparatio Relatio seu Translatio Criminalis Remotio ^{Assumptio}
et concessio

Comparatio seu Concessio e' cum Comparatio inter se e' h' malis
attendimus e' d'us e' a'lyz alteru' fuisse factu' et quod a' nobis
factu' est. Sanguis fieri debuisse. Sic P. Manlius fessit Ciceronem lib.
8 Filium securi percussit. Quod contra edictu' Patris Pugna.
Sed mallens, Patrem fessit. Dilio, quam Patriam carere, militari
disciplina

Quid e' Relatio?
Et cum culpam conferimus in eam personam, qua ipsu' malu' ac-
cepit, ut Milo: culpa interfecit Ciceronem in ipso Cicerone refert.
qui in d'ias strud' vite Miloni.

Quid e' Remotio Criminalis?
e' Metkasta d'is Græce e' cum culpa conferimus in Rem que
in iudiciu' vocari nequit et in errorem impudentiu' d'is.

Quid e' Concessio.
Et, cum rex n' defendit factu', Sed postulat ut ipse d'
doneq', et dicitur in p'rogationem et de p'cedem,

Quid e' Purgatio?
Et, cum rex consulto aut dolo malo se fessit negat p'
cumq' concedens, culpam remouet, e' in necessitatibus, e' in
fortunam, e' impudentiam. In Necessitatibus, cum di-
cit se coactu' seipsu' e' nec alter fieri potuisse, ut si quis
extrema inopia se ad furtu' aductu' op' d'icatur. Namque,
nam mereb', quod q' sit b'ter uoluntatem. In fortunam
si quid d'ud', accusatur, et adu' factu', culpam in fortunam re-
ceret, dixit et q' omnia se p' d'icatur officia d'icatur. Sed iniquita-
te fortuna, et adu' factu'. In impudentiam, cum
cum i' qui arguit negat se i' i' p'cedem, e' aliquo' modo ite.

Cum in feram locum, fere hominem transficit hic dicitur
 dum, ~~quod~~ potuine scire an non data ne esse, ut sciretur
 an non casu an culpa, quippe, qui amore, ira aut ci concubis,
 is suo vitio nescit in imprudentia. Exemplum Durgatio
 nis, habes in flo: Orat: p. Sigano, umi ostendit Sigano
 fortuna, imprudentia ac necessitate, p. tractu fuisse ad bel:
 lu.

Quid est Deprecatio?

Cum culpam fatemur sed ad misericordiam supplicamus
 p. c. p. Sigano D. 30. Ita sed ego ad parentem loquor graui te:
 meae seipenitet ad clementiam tuam confugio.

Quibus locis venia deprecanti, Reith.

De his 7. Imo si plura aut maiora offa, deprecanti eo, qui ma
 leficia ostendant. 1o si aliquod virtus, singularis aut nobi
 litas in supplice erit. 2o si eu aliqdo uouit emolumentoy
 publico futurum esse ostendamus. 3o si ipse supplice,
 manserit misericors in potestatibz fuisse comp. 4o
 si n' odio neq. crudelitate, sed offa aut errore, aut certo studio,
 commotus deliquerit. 5o Naicamias, Iudica et alios, nisi
 meli delicto ignorasse. Imo si nihil periculi eo dimisso, relin:
 qui uideatur, nulla demu reprehensio e suspicio mali

Quid est Status Legitimus.

In quo Lex aliqua allegatur inter scripta p. cipuis locis ob:
 tinet.

Quot sunt Loci Status Legitimi.

1. Scriptum, et Sententia, Contraria Leges, Rationes.
 2. Ambiguitas, et Translatio.

Quid est Status Scripti et Sententiae.

Cum litigantibus Pars una uerbis legis altera, sententia legis
 nititur. In facta Pars una dicit Legi non oportere, quod di
 citur, a deo e apte scriptum aliud. Si legislator, uel uisus et ad
 posset Rationem etiam adijcet uel, aliquid uel uerit. ostem:
1o qm periculosum sit a scripto recedere. Pars altera,
 Legis Sententiam allegabit dicens, Legislatorem in lege
 finem bonum positum sibi habuisse, 2o potius huc uel magis
 quod scriptum sit, qmne exponendum, 3o Lex est, si de:
 regnum multu uenerit, condemnat captiu, belli tempore

irruentibus hostibus succedit murum Pergrinus et strenue
quisit aces interitu et metu liberauit, sege accersit, Capiti
defendit se dicens eam fuisse legem, Tyranniam
quid Pergrinus periculis, potius in defendendi causa multum
succedere.

Quid est Status Stranarum Regum?
Cum duae leges pugnant contra se, v. saltem pugna de vi
denti et unius Legis de parte illigunt aut una eademque
casu aliqua secum conflictat, v. g. est Tyrannicide statu
et ponat in Gymnasio altera Lex est ne mulieris statua
ibidem collocet, sed femina est quae Tyrannus occidit.
Scias in hoc statu, si tua fuerint leges, eas scilicet oportet
de se et si co fieri non potest una resci debet.

**Quomodo reiicienda aut concilianda strane
sunt leges?**

Variè Tmo Leges humanae debent cedere Divinae, et
veteres Leges novis appropiant, et saltem in derogant, aut
subrogant. Sed maius opus auctoritatis est Lex, quae papae
quam senatus. Nam papae necessarium est quod permittit, colu-
tarium. Itaque magis reverendum est legi speciali quam universali,
si cum ei quod universo videtur mandatum derogat speciali in-
terdicto. Hoc ex quo Lex bona spectat, quae ei, quae privata
bona respicit. Itaque interdum, considerandum est utriusque legis au-
thoritas et sapientia simpliciter, ut in aliqua.

Quid est Status Rationationis?
Cum res de qua non est propria lex, cautum colligit ex se simul
quia statutum est Lex, et Lex est, Tyrannicide promittit,
aliquis deus tyrannus occidit, et propter promissum perit etiam
hoc, lege non sit ex postquam, tamen ex consequenti non elligitur.

Quid est Ambiguum?
Cum de septem, quo accentu vox legi debeat, et quo verbum
aliquod debeat referri aut qua significatione sumatur, v. g.
Heres meus vasorum argentum, sed quando, novena, quae verba
dabit perit novena magnifica vasa et scilicet celata perit de
filiis in eiusmodi statu, defendit utrum sententiam sua,
quae defendit esse manifestam aut saltem minime oboccuram
at quod ipse dicit equum bonumque esse, ut legi recte agant.

Judici rationi consentaneus, aduersarius quoque, extraneis capitibus referret

Quid est Status Translationis

Trans: seu mutatio est cuius nō dicitur, sed de atōne pro uersa in huius, ut cū iudiciū ē a iudice transferri ad iudicem et ab et cōsultore ad accusatorem, et a loco in locū, et a tempore in tempus, et deniq̄ negat agendū hac lege, hac p̄na, et hoc crimine, iuris consulti docant, p̄p̄tionem iuris et exclusionem iuris

De Speciebus Oratorum in Judicialibus

Quot sunt species Oratorum Generis Judicialis

I. Accusans Defendens & Postulans & Exprobans Inuehens Objurgans et deprecans

Accusans est, qui apud iudices ob aliquod crimen quærit, et est honesta delatio

Defendens est, quia crimen apud iudices defendit, p̄ excusationem facti si nocens accusat, p̄ innocentiam si innocens

Expostulans est, quia querit, qui de iniuria aut ignominia nobis illata aut de neglectu facti aut de re p̄peram facta.

Exprobans est, quia ingratis beneficia hūilibus nra ob oculos p̄mittit, cum indignatione.

Inuehens est, quia p̄duci ab animo auditorum in aliquem celeratur.

Objurgans est reprehensio supiorum ad inferiores, peccatorem inra diffidit, et mores honestos, facta ad emendationem eiusdem

Deprecans est, qua ueniam commissi criminis dari et nobis et alijs postulamus, et tunc de sententia ne.

De Dispositione

De Dispositione Generali & Speciali
Recto ordine Partium Legē p̄cedentes, dispositionis, nam in capitibus expediemus

Capitulum

Quid e' Dispositio
Ita e' q' quam illa quae invenimus in ordinem redigimus
v' e' rem inventarum apta collocatio. In hac maxime Oratoris
prudentia spectat

Quotuplex e' Dispositio
Triplex. Partium Orationis Argumento^{rum} et Argumentati
Dispositio Partium Orationis q' d' Partes Orationis in or-
dinem distribuunt

Dispositio Argumento^{rum} est Probatio ad comprobendam
questionem pertinentiu' idonea collocatio.

Dispositio Argumentationis e' variis Argumento^{rum} p' certis
Argumentationis formas

Quotuplex e' Dispositio Partium Orationis Argumento^{rum} et Argu-
mentati^{onis} Qualitates harum e' triplex. Naturalis et Artificialis.

Quid e' Dispositio Partium Orationis Naturalis

Ita cum in Partibus Orationis eum ordinem servamus q'm
natura postulat, v' q' in Exordio, ut p'parem animos audientiu'
in Narratione rem exponam, in p'p' p'ponam in Confutatio-
ne confirmemus, in Confutatione adversa refutemus
in Conclusione p'parim dicta concludimus, audito e'
memoria implicem

Quid e' Dispositio Partium Orationis Artificialis

Ita cum pro prudentia sua, et utilitate sua Orator p'ces Ora-
tionis disponit n' servato ordine naturali v' q' cum post exordiu'
Confutationem, et aliam p'tem ponit aliter definitur sic.

Ita cum aut aliqua pars Orationis omittitur aut ordinata
invertitur ut p' meliore Confutatio Oponit Confirmationi

Quid e' dispositio

Ita cu' arguta i. ponunt ex locis insitis deinde ex locis assum-
ptis. q' Deliberativo i. honestas ad utilitas.

Quid e' Dispositio Argumento^{rum}

Ita cum p' voluntate Oratoris invenitur et disponitur argu-

Quid e' Dispositio argumentationis utraque
 naturalis cum partibus Oracionis seu syllogismi ita collocantur. 1°
 ponat majoris propositio, 2° ex eodem ratiōe 3° 4° 5° 6°
 Ratio ejusdem 7° 8° 9° 10° 11° 12° 13° 14° 15°
 Artificialis e' cum hanc pars aliqua aut omittit, aut hic
 ordo invertebit, aut aliqua pars addit, ut 16° 17° 18° 19° 20° 21° 22° 23° 24° 25° 26° 27° 28° 29° 30° 31° 32° 33° 34° 35° 36° 37° 38° 39° 40° 41° 42° 43° 44° 45° 46° 47° 48° 49° 50° 51° 52° 53° 54° 55° 56° 57° 58° 59° 60° 61° 62° 63° 64° 65° 66° 67° 68° 69° 70° 71° 72° 73° 74° 75° 76° 77° 78° 79° 80° 81° 82° 83° 84° 85° 86° 87° 88° 89° 90° 91° 92° 93° 94° 95° 96° 97° 98° 99° 100°

De Formis Argumentationis et Argumentandi

collocatione.
 Quot sunt Formae Argumentationum?

Maxime 4: usitatissime, 1^a Cic: quae dicitur Syllogistica
2^a ad Cajum Herennium, 3^a Hermogenis f. Aptoria

Quae e' 1^a Argumentationis Forma?
 Quam exposcit Cic: in Partitionibus Oratorij, quae dicitur Syllo-
 gistica 5^a 1^a 2^a 3^a 4^a 5^a 6^a 7^a 8^a 9^a 10^a 11^a 12^a 13^a 14^a 15^a 16^a 17^a 18^a 19^a 20^a 21^a 22^a 23^a 24^a 25^a 26^a 27^a 28^a 29^a 30^a 31^a 32^a 33^a 34^a 35^a 36^a 37^a 38^a 39^a 40^a 41^a 42^a 43^a 44^a 45^a 46^a 47^a 48^a 49^a 50^a 51^a 52^a 53^a 54^a 55^a 56^a 57^a 58^a 59^a 60^a 61^a 62^a 63^a 64^a 65^a 66^a 67^a 68^a 69^a 70^a 71^a 72^a 73^a 74^a 75^a 76^a 77^a 78^a 79^a 80^a 81^a 82^a 83^a 84^a 85^a 86^a 87^a 88^a 89^a 90^a 91^a 92^a 93^a 94^a 95^a 96^a 97^a 98^a 99^a 100^a

Ubi e' in hac 1^a Argumentatione, n' semp servari debet
 Descriptum ordinem sed mutari aliquando ut prius complexio
 1^a sum: tractetur 2^a 3^a 4^a 5^a 6^a 7^a 8^a 9^a 10^a 11^a 12^a 13^a 14^a 15^a 16^a 17^a 18^a 19^a 20^a 21^a 22^a 23^a 24^a 25^a 26^a 27^a 28^a 29^a 30^a 31^a 32^a 33^a 34^a 35^a 36^a 37^a 38^a 39^a 40^a 41^a 42^a 43^a 44^a 45^a 46^a 47^a 48^a 49^a 50^a 51^a 52^a 53^a 54^a 55^a 56^a 57^a 58^a 59^a 60^a 61^a 62^a 63^a 64^a 65^a 66^a 67^a 68^a 69^a 70^a 71^a 72^a 73^a 74^a 75^a 76^a 77^a 78^a 79^a 80^a 81^a 82^a 83^a 84^a 85^a 86^a 87^a 88^a 89^a 90^a 91^a 92^a 93^a 94^a 95^a 96^a 97^a 98^a 99^a 100^a

Quae e' 2^a Forma Argumentationis?

ad Cajum Herennium, in 1^a 2^a 3^a 4^a 5^a 6^a 7^a 8^a 9^a 10^a 11^a 12^a 13^a 14^a 15^a 16^a 17^a 18^a 19^a 20^a 21^a 22^a 23^a 24^a 25^a 26^a 27^a 28^a 29^a 30^a 31^a 32^a 33^a 34^a 35^a 36^a 37^a 38^a 39^a 40^a 41^a 42^a 43^a 44^a 45^a 46^a 47^a 48^a 49^a 50^a 51^a 52^a 53^a 54^a 55^a 56^a 57^a 58^a 59^a 60^a 61^a 62^a 63^a 64^a 65^a 66^a 67^a 68^a 69^a 70^a 71^a 72^a 73^a 74^a 75^a 76^a 77^a 78^a 79^a 80^a 81^a 82^a 83^a 84^a 85^a 86^a 87^a 88^a 89^a 90^a 91^a 92^a 93^a 94^a 95^a 96^a 97^a 98^a 99^a 100^a

Quae e' 3^a Forma Argumentationis?
 Hermogenis, 1^a 2^a 3^a 4^a 5^a 6^a 7^a 8^a 9^a 10^a 11^a 12^a 13^a 14^a 15^a 16^a 17^a 18^a 19^a 20^a 21^a 22^a 23^a 24^a 25^a 26^a 27^a 28^a 29^a 30^a 31^a 32^a 33^a 34^a 35^a 36^a 37^a 38^a 39^a 40^a 41^a 42^a 43^a 44^a 45^a 46^a 47^a 48^a 49^a 50^a 51^a 52^a 53^a 54^a 55^a 56^a 57^a 58^a 59^a 60^a 61^a 62^a 63^a 64^a 65^a 66^a 67^a 68^a 69^a 70^a 71^a 72^a 73^a 74^a 75^a 76^a 77^a 78^a 79^a 80^a 81^a 82^a 83^a 84^a 85^a 86^a 87^a 88^a 89^a 90^a 91^a 92^a 93^a 94^a 95^a 96^a 97^a 98^a 99^a 100^a

Qua e' 4ta Forma Argumentationis
Epithonij que communiter Oratoria appellat' dicitur habere
3a ma e' laus Auctoris ex dicto & factis, unde quoniam e' ex
Dicti et Facti, et Mixta a signat' 2da Pars expositio
Facti & Dicti, 3ta Ratio seu causa q'ta contradictum, 4ta si-
mile causa complum, 5ma Testimonium seu sententia
6va Epilocus seu conclusio ut habuelis ex om:

Quae sunt libera in allocutione Argumento
in Oratione
Firma in initio firma in medio debiliora in fine firma.
Firma collocabitur, more dispositionis Imperatoris in bello exerci-
tuum, 2do post eliora arguta, ab. Antecedentibus, Vocari, orae-
ant, 3to Argumentis, Interrogant, Similia, Exempla, Lo-
ci Communes, Verba Repetitio Interpellationes, 4to Argu-
menta promovendi an impediendo. Ant. inde collodent, nisi eo-
ludat copia ingenij, 5to si satuta sint arguta delatent, Locutione
varia, Amplificatione sententij, figuris, ut diversum esse
existimari, et contra.

DE ORATIONE

De Locutione

Haec inuenta et disposita verbis distinquit ut gemmis.
hac Orator excellere debet, Rhetorem enim Graece eloquens dicitur
ut Latine. Divides capit. Et hac Punctis.

DE PUNCTIS

DE LOCUTIONE

Quae hic debent tractari.

Haec 3a ma de Locutione in communi et generali dicitur
2do de Requisitis ad Locutionem 3to de Proprietate

De figuris Punctum dicitur

Quae e' Locutio et quae materia et quae forma u.
Locutio est conversio verborum et sententiarum ad In-
ventionem accommodato

Materia illius sunt Verba tunc conjuncta tunc simplicia et sententiae.

Forma e' accommodata, eorumdem ad inventionem.

Quotuplex est Locutio.

Duplex Sponte fusa & Inversa.

Sponte fusa e' quae ipso nate impetu Vita, loquendi consuetudine exprimitur, nec numeros legesq' nocet.

Inversa seu commutata e' quae verba pauciora in pluribus latat, aut plura in paucis contrahit, ordinem suam inuvertit, et a communis ac trita ratione dicendi, removebit. Nam Grammaticis relinquemus hanc tractabimus.

Quot sunt Genera Poeseos.

Tria Humile & Mediocre & Sublime.

Quid est Humile.
Seu Infimum seu Submissum e' quod pure ac delicate, sermone contentum, figuris parcius adhibet, verborum proprietate usitatis, Metaphoris acumine et tempore delectat, & a curatiori, ornata & Amplificatione, et numeris abstinet, ut Cic. ad Familiares, & Rong. & Louis & Quincio & c.

Utium in hoc genere est, si sit languida et exsanguis Poeta, diciturq' Genus exile.

Quid e' Mediocre.

Seu temperatum seu equabile e' quod constat humiliori quidem quam Sublime si tamen infimo, nec vulgari sima dignitate verborum, et consistit in 4. Imo ut ordo sit in medio nec extremum, descendens nec ad summum genus se extollens. Sed ut contineat varia dicendi arguta, sed non nimis grandia ut.

Sunt Metaphorae proprie et allegoricae. Itaque sit plus quam alia dicendi genera, Numeris et cognitione fideat, hoc genere unus est Cic. p. C. Man. p. Marcello. p. Balbo p. C. Leditum in senectute ad Curiates.

Quid e' vitium istius Genus?

Quod sine nervis et articulis huic ut lucy fluctuat humilem fugiens figuram nimium assurgit aut inflatum et tumidum

ut hanc sermonem hunc Terpu dicitur fuerunt et absol-
tum. Quid est Sublime seu grave.

Quod constat verbis grauis et sublimis aucto et orna-
ta constructione plenissima et confusione. Habet figuras
vehementes & graves. Vt, Propositas & exclamationes Distribu-
tiones Prothores, Descriptiones & Phiphonemata. &c. Hoc ge-
nere usus Sic. p. Catilina, Milone, Catilina, Tima & Phi-
lippica & c. et in Verbis.

Ultimum. Illius est si oratio sit turpida inflata et verbis
insolentibus humida.

Quid est Genus Dicendi?
Capta Rebus & Floris Oratoris forma.

Nota his tribus generibus eloquentiam spectari, nam, loquens
(terre cu:) est, qui humiliter subtiliter magna graviter
et moderate moderato se dicere, id est, quod ad id, de quo
cum dicit, se accommodare orationem, ita, ut rebus ipsa pars
et equalis sit.

Nota idem haec genera dicendi posse esse in una Oratione,
in Proloquio in Proloquio, in Narratione humile, in confirmati-
one et confutatione partim sublimi partim moderate parte.
oratione semper vehemente et sublimi ad excitandas que-
uires animi perturbatione. Etiam aliqua Oratio in hoc
genere aliquo conscribi, quia de eo plurimum participat

Quot sunt attributa Locutionis
1a Elegancia dignitas & compositio

Punctum 2o

De Elegancia

Quid est Elegancia.

1a Efficit ut unum quod, tum pure tum aperte dicat.

Quot sunt Partes Eleganciae.

2a Latinitas et perspicuitas

Latinitas quo sermonem futurum conseruat, et ab

omni uero remotu atq; ornate p̄re licentia consuetudine
respondet. Quot sunt uicia Latinitatis?

3. Barbarismus Barbaralexus et Solocismus.

Quid est Barbarismus?
Est uerbum contra linguam Latinam ceptu uita se
scriptum aut pronunciatum. quod fit 4. Caput in
Adiectione Detractione Immitatione et Transposi-
tione & litera & syllaba, & nota Orthographica Regi
Grammatici in Orthographia et Prosodia.

Quid est Barbaralexus?
Est barbara et peregrina dictio q̄ ut uerba uelimus p̄
uerberib; afficiendo sculptoribus & Prætoribus

Quid est Solocismus?
Est uerbum Latine Sermonis qui fit immitatione
Generum casuum Numerorum Personarum, temporu
modorum

Quid est Perspicuitas?
Est quæ apertam et dilucidam orationem reddit, id
fit si uerbu usitatu et p̄prie eius rei de qua agitur
tam et quæ perspicuitati aduersarij uicia fugiam;

Quæ sunt uicia Perspicuitatis?
Hec sunt Homonymia diuersa scilicet ut Germanus, Gallus
Amphibologia q̄ sensum auidum facit. Brachilogia
seu breuior quam oportet et concisa nimis oratio. Ma-
crologia seu longior quam oportet. Cras Hyperbaton
seu uerbu perturbato Synchysis seu confuso

est, dum omni ex parte oratio uerborum perturbatione
Pautologia seu eisdem sermonis reiteratione. Peripe-
ria mala, ac stultitia copia affectus Tapinosi. e qua rei di-
gnitas uerbi humilitate deprimitur, ut in Gurgite uastro
in Man. Homeologia. ad tota est unius coloris Oratio
nihilia uarietate aut suauitate fastidium leuans.

ALBERTI Stud

De Composito re

Quid est Compositio.

Est nihil aliud, nisi uerborum apta, et concinna, suauiter
Numerosa series, qua leuis et aequabilis suisque modis
liberpolitata sicut oratio seu. Est itaque uerborum
ac sententiarum structura ornata reddens orationem
Huius partes sunt 4 Junctura Ordo Periodus et numerus

Quid est Junctura.

Est elegans et idonea uerborum junctio qua effi-
cit ut oratio leniter in aures influat ac breuiter nunquam
offendat. In hac uitanda sunt 5. 1. Anus frequens
uocalium concursus quia ea rebus huius oratio 2. Ad e-
dem litera aut syllaba frequentatis ut quodquam quis
quam quodquam 3. Sto Insuauis ac syllabans hinc
geminata 4. Sto in concinna uerborum tractio et ordo pertur-
batus 5. Sto Longorum uocalium continuatio

Quid est Ordo

Et apta uerborum simplicium et uictoria suspensio
 sunt in ordine seruanda.

Quo timo ne uerbis aut sententijs pauoribus leuiores si-
 cyantibus quae decreueret Oratio. Adum Ne naturalis
 uerborum ordo turbetur sed de q^o natura uel dignitate
 et instantius sumit ut uin de Femine die. Ac nox
 Caelum et terra non e contra.

Quid est Periodus

Oratio quae plenam aliquam et apte coherentibus in se
 partibus perfectam sententiam congruentibus et strictam
 sententiam suo ambitu complectitur.

Quot sunt Partes Periodi

2ae: Comma seu Incasum et Colon seu Membrum
Comma est pars Orationis non dum quaquam ab solu-
 te seans ex 2^{is} aut pluribus uerbis constat ut Abgtes
 cessit onupit euasit.

Colon 2^{ae} pars Orationis perfecte quidem aliqua si-
 gnificans sed iustum non absoluens periodum. et su-
 spendens magis quam efficiens sententiam. et si sic
 reor Judices ne tunc sit p fortissimo Pro uicere uabien
tem timel. Sunt uero Partes Periodi

Sunt 2ae Principium seu Protharsis cum inchoat sententia
Et Finis seu Apodosis cum terminat. ut maiores mi
antea, minima pericula, et pulsare studebant. Sic est
(Protharsis)

Prothasis) nunc maxima de specu lucim, hic est Apodosis
Duerte hic optimam esse a lam periodicam & Pthasim ibi
in membru, et Apodosis similiter absolut.

Quotuplex est Compositio
2plex Vera et non vera. Vera est que non excedit
Tetrapodiam

Quotuplex est Vera.

5plex Dicolos Tri: Tetra colos Dicolos est & constat eby mem
bra ut ego te opibz et consilijs. Quia tunc Fraude et dolo m
ua fisti. Tricolos est & eby membris absolutz ut qui periculi
tantem patriam tuam et defendere recusant, aut se esse
filios non agnoscant aut vitam suam a patrie salute despon
dere non tuent. Tetra colos est & constat 4 membris qualis
est in Oratone p. fecinna. prima periodz si qdo in aqz

Quotuplex est non Vera.

2plex Periodicon & Pneumatica,

Quid est Periodicon?

Est Oratio plurimz uerbis & incisiz constans certo tam
habens Pthasim et Apodosis, quae fieri solet p. particulas
redditiuas, ut Tum est, tamen, et q. nec differet, et pneu
matic.

Quid est Pneumatica?

Est stenuatio, plurimum Verborum libera, et ad spiritum
toru accommodata, id est tum spiritus non accipiat donec ad
tum et finem uentum fuerit.

Quid est Pthasim et Apodosis?

Numerz Oratoriz, est cereta quiddam, et Temporis in syllabaz

Discurus

Observatio mozulus quibdam adstrinjens Oratione.^m

duplex est Nume^q.

Duplex Oratoris et Poëticæ.

Poëtica est nimium adstricta, certaq; Nume^q pedum & cen-
tu regionibz, qm violare nefas est Sapientis Poëtae.

Oratoris hō est, libellior, et nulla certa lege adstrictus.
cuq; tota ratio, a iudicio Oratoris esseribz.

In quo consistit Nume^q Oratoris.

In pedum unde dicit in Definitione, certa pedum observa-
tio.

Ubi maxime in Oratione pedes observantur.

In principio medio et fine Periodorum Pedum, loquum.

In principio periodorum et Orationum, pedes ut sunt
præcipui. Spondeus Anapaesta Molossus Ireticus Peon pri-
mus et Dochimus. qui consistit Iambo et Iretico. ut Respu:

In medio. Si Oratio est decitata, utendum est Syllabis bre-
vibus et longis. in fine maxime valent Ditrocheus Peon
primus cum Spondeo. Spondeus quem antecedit Ireticus spon-
deus, cum Iambo.

Omnes Polysyllabi sunt boni maxime tamen considerandum
est ut in fine Periodi sit penultima longa, Dactylum et spon-
deum aspernat, quia constituit versum adonium.

Punctum.

Atum

De Dignitate.

Quid est Dignitas

Est quæ ornatam reddit Orationem. et grata varie-
tate distinctam.

Nota, dignitatem, consistere, ex uerborum, et senten-
tiarum.

Quorum ornamentis quibus præter quædam consuetudine et
pocillatim Oratio efficitur, succunda illustria, copiosa et præciosa.

Quotuplex est Dignitas.
Duplex Verbi & Orationis. 1) Similitudo in Tropis et
Figura seu Schemmata.

Quid est Tropus
Verbi aut Orationis. a propria significatione, ad simi-
lem, aut vicinam, cum quadam uenustate translatio.

Quotuplex est Tropus.
Duplex Verbi et Orationis.
Verbi seu dictionis est, in quo unius uerbi mutat signifi-
catio.

Orationis uero in quo plurimum uerborum mutat significatio:
ut supra in fabula.

DE TROPIS Dictionis

Quot sunt Tropi Dictionis.

Metaphora Metonymia Synecdoche Antonomasia
Satachresis Metalepsis Antiphrasis & Onoma-
topœia.

Quid est Metaphora seu Translatio.
Est Tropus quo uox a propria significatione, ad aliam nisi
priam per similitudinem transfertur, ut præta ridet hie
ridet transfertur ab hominibus quorum proprium est ride-
re. ad præta.

Unde sumuntur Metaphoræ.

Et hæc per Ponticorum primo a sensu ad animus, ut a uisu
audire, per intelligere ab auditu, audire, per intempera &c.
Et ab hac

Ab olfactu ut oleum p suspectum esse, a Gustu Amis labris
 & litera cognoscere gustare p. Amis Elementa literalium co
 gnoscere, deniq; a Factu ut complectis me, p. amat sentit;
 ludnes p. intelligit 2do sumit, a Fortis ad hominem, ali
 latrare aliquem pro conuulsu Sto ab homine ad Brutum.
 ut iocosus canis. 4to ab Animato ad inanimatum, ut
 pascere apes, Sto ab animato ad Inanimatum, ut infa
 ni fluctu Iratum male, Sto ab Inanimato ad Inanimato
 ut Cruda Oratio ferrea Stylis, imo ab Inanimato ad Ani
 matum, ut Adamantinum for, suo a Rebus Diuinis sa
 munt Metaphoræ ad homines, ut homo homini D. & V. S.
 ita sic: post reditum in senatu Publicus Lentulum Deum
 uitæ fortunæ nominis sui uocat,

Quot sunt Causæ Inueniendi Metaphoræ.

Tres Amā necessitatis cum uerbum proprium deest ut cum dia
 my latas segetes, intergemmate 2da Causa Emphasica
 seu majori Significationis, ut ardet cupiditate incens,
 pro irascit 3tia Causa ornatu et delectationis ut seges
 gloria bella temporis Flus ætatis Flumen Eloquentiæ.
 Aduerte qd ee in Metaphora uitanda, Imo ne sit in ea ma
 gna dissimilitudo, & nulla proportio, 2do ne sit aliqua tur
 pitudo, 3tio ne sit major uel minor metaphora quam res
 postulat, 4to ne recedam; ab eo a quo cepim; metaphoram:
 ut si quis incideret a fontib; et definirer in Incendio.

Quid est Metonymia seu Denominatio.

Cum res una p aliam vicinam intelligit ut nihil conuenit
 Musis cum Marte hic per Musas intelligunt; litera & Ma
 tem bellum. Quot modis sit Metonymia:
 1to Imo cum ponit Inuentor p re Inuenta ut Numerus

Culcanus p igne cetera p Fruigibz 2do: cum continens p de fon
ienta, ut docta, diceps Rhetorica Eloquens p Rhetoribz felle
Sarculy p hominibz usq; seculi. Sic contentam p continente
ut uq; uicini ardet p domo utrimq; ut gustauit de fene p pecunia:
Sens. 4to cum eod; effectu causa intelligit, ut iudax iuuentu
hilaris adolescentia, tristis senectus hyems desidiosa, id est de
sides facit. Sic cum Numerz Ducis p exercitu, ut Anni:
bal uicit Romanos. 5to cum Author ponit p Tuopere
Seu causa p effectu, ut bice legit p libris eoz. Tmco cum
Subjectum ponit p accidentibz que ip; in.unt. v: e contra
ut Curios simulant id est fingunt se imitari uirtutes.
Cum sic meum desiderium p mihi desiderato iustitia intet
id est innocentes intelielunt. Sic cum signum ponit
p re signata, ut sceptrum p Regno fasces p Impelio sulari.

Quid est Synecdoche seu Intellectu
Et cum aliud ex alio quocumq; modo intelligit.

Quot modis fit Synecdoche.

1mo cum ex uno plura intelligunt, ut hostis imminet
Patria p hostes, Hungaly rebellis pro Rebellis 2do cum
ex pluribz unum ut cum dicimz Platonem Ambrosios Chryso
stomos, & Scelonum Partitiones id est Lca. 3to cum
ex parte totum intelligit, ut Vrbsq; mania domus p Tectum,
4to ut ex toto pars, ut uidet Danubium & Borysthenem
p bibit aquam ex Danubio p. 5to Species p genere, sic imi
temini uelut patones id est uices sapientie. Sic ponit, ponit
p mali Auster p quolibet uento. 6to cum ponit mai; p re
confecta, ex materia ut ferro transfusus est id est gladio.
7mo cum ex praecedentibz consequentia intelligunt, ut

Subdidit calceae Equo, id est, velociter cucurrit. Cuius Luc
 ties al telum ex altero, quocumq; modo intelligit, ut na, quoy
 florung, to est fuim, felice, sic fuim, froes, id est, acim:
 est de Yona.

Nota huc spectare, cum Numez, Certz p Incelto ponit, ut
 nullies addiunt, id est multoties. id Inceltz p Certz, ut in
 numeli uenelunt, p pluzum.

Quid est Metalepsis seu Transumptio?
 It, cum gradatim, itz ad id, quod significat, et exesse:
 ctu saã intelligit, ut speluncis abdidit, antra. Hic ex
 nigrore tenebra ex tenebris, p funde abissi intelligunt.

Quid est Antonomastia? seu Inommatio?
 It, Hominiis Unq; palio pmatata,

Quot sunt modi Antonomastie.

Pr^mo cum Patronymica, loco p priolum Nomino
 ponunt, ut Lechada p Lechis, edg, cum appellatiuum
 loco p priu ponit, ut Adeta p Virgilio. Seruatoz, p b. d. d. d. d.
 DOM. 9. 9. 9. urb p Roma, Itz, cum p prium loco appellatiui
 ut Uelles p fure. Gressi p fortunato Iardanapaly p molli:
 Achilles p forti p p. Itz, cum Gentium Nomina, p pro
 lum attributis ponunt, ut Scythia p Aspedo et barbaeo, Bre
 tensis p Mendaco, Itz, cum possessiua, in locum p priolum, Aedu:
 cunt, ut Satuleny p Ioue, Junthia p Dianna, d. p. p. p. Cere
 le, quia in hac Insula sacra qz pagabantz. Itz, cum eaq;
 periphrafi describunt, et proprijs usurpant, ut Aerei Julij p Ma:
 nelao. Præneta Virgo p Castanda.

Quid est Antiphrasis.

Est dictio e contrario aliquid significans, ut bellum quod minime sit bellum, sic a Grecis schola dicitur et a Latinis ludus, literaliter cum nihil magis ab omni studio ludo abhorreat.

DE Tropis Orations.

Quot sunt Tropi Orations.

† Allegoria Mimesis Hypocritae et Periphrasis.

Quid est Allegoria seu Mimesis

Est cum aliud dicitur aliud intelligitur, ut flamma tunc plama dicitur e tempore capiendi, esse bellicum, sic uno uendit, n' est opus habere, Id est sed potest esse laudabilis sine datione.

Quot sunt Species Allegoriae.

Tres Paemia Anigma & Ironia.

Quid est Paemia.

Est aliquod dictum celebre, scita aliqua ^{uitate:} Notatione insigni, aliter dicitur adagium, seu quodam ut suis More: uiam docet, id est indoctus doctum, mali corus malum O: uum, id est male uoluntatis mala actio, plura dicitur aliud.

Quid est Anigma.

Est obscura Allegoria, id est occulta eorum similitudine inuoluta sententia. Cuius reconditus sensum

non nisi, diuinatione assequi oportet. in Plauti
agit. Sic ubi uiuos homines mortui incusant boues.
In Iliade: per quod intellige, flagrum, et scolio bouis
confectum, sic sponchat Iphigenia. et transeuntibus, quod est
animat quod mane quatelnu. meliore binis cespiti te
nis pedibus incedit, quod nemo potuit soluelle, tantum
sola Caduq; dixit homines est. Sic illud;

In Syluis uixi dura sum absque pueris

Deum uixi tacui mortua dulce cano. in te. Satira.

Quid est Ironia seu Dissimulatio?
Qua contrarium uelbis indicat, ut sic: in Tel: Quid
a quo bone custos, defensorq; Quinciae, in id est, pessime
depredator Sicilia.

Nota, in Ironia, obseruari particulas istas, Nempc fa
licet uidelicet, quasi uel credo, ita sane &c.

Quot sunt Species Ironia.

Qua: Sarcasmi, Asterismi, Harientismi, et Dyasismi.

Quid est sarcasmus,

Est amaly Joci, et postulus et uoluenta iustio. et Inuanc
Deby nimium, confide secundis. Sic illud dictum, Aue Rex
Jud eorum. Quid est Asterismi

Est Urbany et facet, Joci longis petrus, ut uix. Atq;
idem, jungat Dulces, et mulgeat hircos id est absurde agit.

Quid est Harientismi

Et cum dura, gratioſis uelbis molliunt, ut Dymelola,
faſus ſymbates.

Quid eſt Diaſirmis

Eſt irriſio tum adentes, que ad aduerſario dicunt, abſo-
lum, ut uig. Æneidos, Larga quidem ſemper,

Tunc quum bella manus poſeunt

Quid eſt Alimetiſis.

Eſt cum altely geſtum aut uerba imitamur, ſic Horatij
Epistolastma, uerſert uerba populi, O ciues ciues quare
da pecunia tunc eſt uultu poſt Nummos

Quid eſt Periphrasiſ ſeu circumlocutio

Eſt cum id plurimū uerbis explicat, quod uno aut pauca:
uerbis poterat eſſe, ut Decij Horum dux Minolium id:
eſt S. Franciſcus.

Quot modis fit?

4. Imo cum ppria facta aut ſimile aliquod loco hominis
ppry ponit, ut Domitor monſtroſum p Hercule, ſic Princeps
ſcholæ Peripatetica p Aristotelem. Ido per ſimologiam, cum
ſit Originis aut Eationem Nominiſ interpretam, dicitur di-
uſio Rhetorica ut ſapientia amor, id eſt Philoſophia, Ido
p Metationem, cum res deſcribit p ſua accidentia, ut addi ho-
mines quos arma ſequunt, et balthei ambit id eſt milites. Ido
p Definitionem, cum oſtendit quid res ipſa ſit, ut Legum, Ju-
lium, Omniaq; libertatis oppoſitor, p Tyranno.

Quo differt Periphrasiſ ab Antonomasiſia.

Quo quia in hac, uox Simplex pro simplici ponitur,
ut Orator & Sicelone. In Perip. autem uox una, bla
libi circumscribit. Et Doctor Gentium, & Sancto Pau
lo.

Quid est Hypbole.

Oratio superans ueritatem, alicui augendi & minu
endi gratia. ut Dulcius Hypbole. minuenti & Pectus uili
de Alga, testudine tardior.

Quot modis fit. Suplatio?

Immo cum deo & persona ponitur, ut Scelus & Ce
lestis potestas, & Spadationem, unum quodam Cessere, ut n
scelus sed ipsum scelus, ipsa negligentia negligentia,
Etio a Rebus similibus sumitur, ut plumbum stupido, sic oleo omni
tranquillo animi, Etio ab Animalibus, ut Suscipia uo
calior, Ceruus uacior, Etio a Personis fallorum Decorum, ut
Momo mordacior, ptheco mutabilior, Mercurio facundior.
Etio a Personis fabulosa, Niobe dolentior, Cyclope impatiens,
Etio a Personis Comediali, ut Trifone Terrentiano gloriosior,
Hercule fulgior, Imo a Personis Aristocraticis, ut Satone
austelior, Etio ab Officiis sic dicimus Tyranno uolentior.
Etio a Rebus ipsa sic dicimus uetro fragilior, Spongia biba
cro. & a Gentium malis, ut Scythia gregior.
Nota, Hypbole diffelli, ab Amplificatione, quia haec, mi
tra limites, fidei se continet. Hypbole uelò ueritatem exce
dit, nec quidem habet, et de Tropis sufficiat.

De Schematibus seu Figuris

139

Verborum.

Quid est Schemma seu Figura?

Est quaedam, arte nouata dicendi ratio quae conuertatur et ornatur a fortificatione.

Schema B 50

Quo differt Tropus a Figura?

Roc quia in Tropo mutatur propria significatio ut floret, iam quidem in Schemmate non mutatur, Quotuplex est Figura,

Duplex. Alia Verborum alia Sententiarum.

Quid est Figura Verborum.

Est quae uersatur in simplicibus dictionibus id est in Verbi, Valde: Attono, Transpositione, Repetitione

Quid est Figura Sententiarum?

Est quae uersatur in Ententijs, dicitur in oratione, significatione aut sensum, & effectum habente,

Quo differunt inter se.

Et quia si ordinem Verborum non seruaues & uelut mutas uelut scilicet schemma uerborum, si uero quibuscumque uerbis utaris et ordinem non seruaues manet schemma sententiae

Quotuplex est Schemma Verborum

Duplex Grammaticum & Rhetoricum Grammaticum a Grammaticis tradi solet et Rhetoricum a Rhetoribus sic de Grammaticis Schemmatibus nihil agemus sed tantum de Rhetoricis

Quae sunt exornationes et lumina orationis quibus supra quod didicimus sermonem illustrat uo et uelut coloribus de pingit

Quot sunt Schemmata Verborum?

15 Incipiendo de Anaphora. Quid est Anaphora seu Repetitio

Imo

Est cum eadem uox in principio plurium commatum.
periodorum, continenter iterum. Turca aduax est Turca
ca finitimos opprimat Turca Parthos immittit.
Haec figura est acris ad instandum.

Idem

Quid est Epianalepsis seu Conduplicatio.
Est cum eadem uox in principio et fine Orationis ponitur
ut Cic: In mari uidiui tuam uictoriam, praeliorum exitu
terminatam, gladium uagina uacuum non uidiui.

Idem

Quid est Pseudis seu Subiunctio.
Est cum eadem uox cum impetu graui pronuntiationis continenter
nenter repetitur ut Cic: Sua enim cautio tua cautio tua est,
ut Virg: Membr, ac sum Quis feci in me conuertite ferrum

Idem

Quid est Epianalepsis seu Reduplicatio.
Est cum praecedenti uersus uel commatum eadem uox initio se
quentis repetitur ut magna Deo spes sita est in iuuentute.
Iuuentute inquam illa quae honeste educata est.

Idem

Quid est Apostrophe.
Est cum eadem uoce uerba immutata clauunt, ut ex quo
tempore de ciuitate concordia de ciuitate sublata est. Liberi
tas sublata est, fides sublata est amicitia sublata est.

Idem

Quid est Similoco seu Copulatio.
Est cum eadem uox in principio et fine repetitur ut uidete Deum
quem senatus damnauit, quem populus damnauit quem omnia
et a firmatio damnauit.

Idem

Quid est Ploce seu Copulatio.
Est quando uox uno loco personam aut rem, ut telo mater, aut
aliquam qualitatem, significat. Serui non sunt serui id est seruili
conditionis ubi dem serui. Imo conuenit huius deinde mores
exprimit se. Symia semper est Symia. Etiam si regna
gestet insignia.

gestet Insignia.

Nota hoc Schemma habere affinitatem, cum Antiphrasi
 & e. cum idem uerbum, reperit, in contrario sensu. ut *Enns*
 una salus uicinis nullam sperare salutem.

Quid est Doluptoton seu *Productio*.
 Sit cum idem uerbum aliquoties diuerso casu. scilicet uali:
 atum reperit, ut a nihil habet in uita nisi iucundis uia
 is cum uirtute uitam colere non potest.

Quid est Affindeton seu *Disolud*.
 Sit cum multa immata sine conjunctionibus ponuntur.
 ut abyt, excessit, erupit eua fit. sic amari eor. diligit magg.

Quid est Polyindeton.

Cum uox multis conjunctionibus copulatur, ut. me p̄ceteris
 p̄cepto & laudat & colit & diligit fit am hanc figuram
 da, p̄ conjunctiones copulatiuas aut disjunctiuas. aut p̄ alias
 fig. Poëta utatissima, p̄ conjunctiones encliticas.

Trimum

Quid est Homoptoton seu *Similitud. adens*.
 Cum ysdem casibus uerba, & sententia finiuntur ut
 sic. Tandem aliquando. Licet carlinam, ferentem iuda:
 cia seely anhelatent. . pe siem patria. nefarie molientem.

Armuon

Quid est Homotelephoton seu *Similitud. Desinens*.
 Est cum dictiones & sententia similiter terminantur
 ut melius est. a sapientia corripit quam stultorum adulatione
 decipi. Sit autem hanc figura, q̄ tantum in uerbis sed etiam
 in reliquis partibus orationis casu eherentibus ut iudes
 frequentes uicit conuenienter disputat sapientes.

Quintum

Quid est Gocolon seu *Compar*.

Si cum membra sunt, vari ferma numero syllabam. ut ex:
crema hylene bellum abscidit meunte uero suscepit media
estatis confect.

Quid est Paronomasia seu Anonimatio?
It cum ueris paululum immutata quadam similitudine in
contrariam significationem deflectens uocem ut intanto an
morum aragie & armorum.

4to Quot modis fit.

1° Imo mutatione litera u syllabe ut arator n^o Beatos,

2° De ectione ut tibi parata uerba mihi uertera

3° De tractione ut non Homero sed mero inuuliat.

4° Translatione litera e syllabe sic, paruo et prauo
est animo et tude te utrum, nauo an uano crede malite.

Quid est Antanacasis seu Reuerberatio?
It eisdem uerba mutata scio ut ueniam ad te si mihi da
bis ueniam.

De Figuris Sententiarum

Quot sunt Figure Sententiarum?
1° Interrogatio subiecto, Exclamatio Dubitatio Parado
xum, Adinatio Communicatio Vermisio Licentia & Apo
phtis & Imag.

Quid est Interrogatio? seu Interrogatio?
It alicui de re quapiam punctatim et explex simplex et di
plex est, qua dum sciscitandi gratia, aut a dependente
ascendi, cui spiritus quodam interrogantis fertur. ut tui;

Sed uos qui tandem subis uenistis ab oculis
Figurata est qua n^o sciscitandi gratia a sumitur. Et punctatim
et uari affectibus seruit, ead Indignationi ut o generato
incredula & puera, usq; quod uobiscum ero, quam de uos pauca
admirationem ut uir Quid n^o mortalia pectora corpus cum facit

Dubitationi ut quo me vertam quid tenam quid faciam.

Asserendone ut Vir

Non ego te uidi, Damonus pessime caput.

Miserationi ut Idem

Heu & nunc telly inquit, & me Equora possunt. accipis

2^a

Quid est Subjectio seu Approposita seu Antypo
Et cum ipsi nisi interrogati non respondent ut se pro milore
Car igitur uicti es quia non sum uictor. Latrone non un:
quare latro a uictore occidit.

3^a

Quid est Aporia Graece Dubitatio &
Et cum dubitare nos et quid faciendum, dicendum sit, ne
scire significamus ut quid primum gratias aut inde possimus
exordiri.

Quid est Exclamatio seu Phonsus
Et cum intentione pronuntiatione, motum animi nosrite
sciamus ut illius in quo discordia sues perdidit miser.

Quid est Paradoxum seu Inopinatum,
Et cum suspensa auditorum animis inexpectatum aliquid,
subiungimus ut sic in uerbis uenio nunc non iam ad furtum, n
ad adaritiam non ad cupiditatem, sed ad epusmodi facinus,
in quo omnia stineli necessaria, atq; in sepe ardentur.
Huc spectat cum dicimus nos credere, & suspicari n potuisse, quod
nauitature simus, ut meror unde tibi in sepiationem ueniat.

Quid est Adinaton seu Impossibile.
Et cum dicimus id, ad fieri n potest ut dicitur

Non mihi se lingua centum, sint oraq; centu

Ferrea uox omnes scelerum apprehendere formas

Quid est Communicatio seu Anacensio.

Et cum aut ipsos aduersarios consulimus aut cum iudicibus
quasi deliberamus. ut in hoc inculantissimo de uis fatis:

deare consilium, quid mihi censeatis faciendum.

Quid est Pmissio seu concessio seu Epitrope?
Et cum bonitate cae freti, quaedam iudicibus aut aduer-
sarijs estimanda reliquimus. ut, omnibus rebus erent. solo mi-
hi suberesset animus et corpus, haec ipsa & mihi de multis so-
la relicta sunt, uobis et uestrae potestati concedo uos qd
libet statueris.

Nota, Pmissionem fieri cum Ironia et quasi p dissimu-
lationem, Ista artificiosa quaedam prohibitio, ut, pfrin-
frontem, et adde dignitatem, qui ptor fieri quam cationem

Quid est Parrhesia, seu Licentia?
cum quaedam liberius dicantur oburgandi aut emmune
faciendi causa, ut sic pro Ligano. Ille de ad, Ista, quam non
referimus dem, deb.

Quid est Apostrophe
cum sermonem nostrum conuertimus ad absentem, & p-
sentem personam, aut rem, ut sic pro domo sua Odym
mortales uos enim haec audire cupio Publy, hodie uestrum
nomen horret sic pro Milone uos enim Albani sumus, co-
inquam oro atq; obtestor. haec de locutione sufficiant.

A P P P 2 dum.

De Memoria.

Est Memoria.

ter definitionem superius datam, ab Ase definitur sic memo-
ria est iterata resimatio alicuius apprehensi sensu & intellectu.

Pr apprehensi quod denotatur quod memoria sit non futurorum
sed praeteritorum, & praesentium, cum sensus tantum sit. Praesentium
Spei futurorum. Pr sensu & intellectu qd haec sub memoriam
tantum cadunt, & aliquando sensu & intellectu pceptum.

Si similiter et a dicitur definitur memoria. est qua repetit an-
 ma ea que fuerunt.

Quotuplex est Memoria.

1° Naturalis et Artificialis.

Naturalis e quaedam vis in ita, animi hominum ad facile re-
 cipiendas & fideliter retinendas.

Artificialis est q^o preceptis confirmat, constata locis et imagi-
 nibus tanquam chartis et literis q^o dicitur Memoria.

Quibus iuuat Memoria.

1° Amore moderato d^o cibo, somno, et exercitio,

2do si n^o statum, ut prius aut hancam fideam

3° si animus liber fuerit a curis 4° si ex ydem
 chartis discant in quibus scripsim 5° si mandanda
 memoria ante noctem aliquoties relegamur ita Pythagoro
 reat memoria conseruanda gratia, stebant quotidie vesper,
 antequam cubitum iderit, repetere ea q^o toto die essent. 6°

7° si pro in dulcem, dedines Lumina somnum.

8° Quam ter preteriti repetueris acta dicitur
 9° si optime diuiseris ad discendas res, vno si par-
 tes discant q^o fertim si longis fuerit.

10° si repetere sepius et post aliquantum, interuallum, rur-
 sum in memoriam reuocabim.

11° si notas marginibus librorum, quos legimus adhibuerimus
 qua eadem recordatio earum excitat memoriam.

12° Bona corporis constitutio iuuat memoriam, ut calida &
 moderata, cerebri temperata & sicca.

13° Educatio. huc ex his maxime ad iuuari memoria apud ua
 exercitatione legendi et : repetendi sepius cogitata, recta,
 audita, aliq^o modo percepta, et in hac sola Quintilianus

Omnes arti pecu[m] memorie consistere dicit Lib. 9. Cap. 2. Inquirens si quis unam, maximam memoriam antea me suavit, exercitatio et labor multa ea fieri multa cogitare possit quotidie.

De Libus Rebus Lib. 9. Memoria.
1. In fine. Frequentia et humorum ut et penitus patet ead[em] si sint timidi, aut timidi, patet ex frigore, frigiditas aut humores conuertat, q[ui] concreuerunt nulla in se fieri potest, 3to. Memortiam impedit frig[us] immoderatum, 4to. Ita nimis omnia dicitur de Lib. 9. 6to. Corp[us] & cerebrum Inuadentes certam memoriam mouent adferunt. 6to. Animi Turbationibus curis pudore Com[un]i motu. 7to. Si res memorie mandanda ad bene ratel
De Rebus Lib. 9.

De Pronunciatio[n]e.

Quid est Pronunciatio.
Ist apta sonus Pronunciatio. et quasi q[ui]da[m] corporis e[st] actio que sono uocis & pronuntiationis et corporis metu consistat ab alijs uocis actio.

Triplex est Pronunciatio seu Actio

1. Vocis et gestus. Vox aure, gestus oculis mouet,

2. Quae est Figura Vocis

3. In conformand[um] sy[ll]abam et habitus industria, atq[ue] Latine Compacitatis.

Quae spectant in Vocem.

1. Quantitas et Qualitas

Quantum ad Qualitatem Vocis curandum est ut sit Vox.

Lara, Uaria, Sonora, Suavis, firma, non fracta, atq; ef-
feminata, ut n° precipitante, sed cum mora, peroretur,

Nota uitandam eē Vocem, rigidam q̄ semper uno modo so-
nat. acutam q̄ aures ferit, stem fārtus. Tonis modera-
te, uocis flexionib; constant, in quo ipso cantu, uitanda
sunt duo Scenica modulatio, et Ululans fārtus, qd̄ e
asphodum, qui inclinata, ululantiq; uoce soliti fuerunt ca-
nere in Epilogis.

Adm ad Quantitatem Vocis utendum, est mo-
deratione. atq; uarietate, ut intendat, et remittat. Adq;
multitudine Auddorum,

Nota imō etiam in Partib; Onis uariandam eē Vocem:
in Exordio utendum uoce sedata, et paranda beneuo-
lentia apta, sine uehementia. In Narratione uoce pla-
na, et aperta, equabili. In Confutatione et Confirmatione
concitata, magna & alta, In Peroratione uehementi, et
mouensiu affectibus, accomodata;

Quid est Gestus?

Est corporis ad Onē Conformatio, moderans motum et uult.

Quae requirunt ad Gestum

Pracimo statq; Corporis erect; et excelsus. 2do Uult;
h̄ letum naā, letq; tristis, blandq; inuid; demissus. 3ro
Humeros et manus n° eleuandas supra caput. 4to Labia me-
dico motu, uerba efficiant, 5to Perachia, deorsum in
compositē n° bendeant, nec sursum, dextram tñ brachium
in summis affectibus, h̄ origi. 6to ut in manu mot; et ge-
stus, a sinistro latere inhaēt, et in dextro deponat, qd̄
ut deponere, n° ferire uideadum. 7mo manus dextra, opti-
me loquentem aiuuabit. Sinistra sola n̄ in q̄ gestu

faciat, sed se dextra accipere et, Sic cum supplicabimus
manu utraq; attollem; v. submittem; quo si excribimus
humerum sinistram, offerem; capiti, ad dextram uergente
1° Si interrogabim; dextra manu ad nos conuertem;
paululu' 2° Si dolebim; man; applicabim; v. utramq; de
quem; 3° Aemonstrando seipsum, manus v. dextrae
utramq; ad pect; suu' conuertet, demonstrabit uo' res alias
manu plenum; protensa, e' sursum u. deorsum, v. alio conuen
sa, prout est supra v. infra, situs rei qm' cupit designare
Caro' id solo digite faciet. 4° Timorem, et exprimet
manu dextra pectori applicata. 5° Irasces pugna
p'feco, uoce et uultu aspero, pulpitem manu v. pede terru'
p'cutiendo; sed bene aduendum, ne percussio illa sit crebra
deniq; s' uarierate affectuum, gestus ualiam; in qly
tamen, Curandum hoc o' neq; nisi fuit sed hoc molis exor
citae et Imitaõ excellentid' in his oratorib; docebit.

Atq; hic iam institutum, itorem; Artu' illig
q' bene, prudenter, Copiose et ornate dicendi uiam
tradit. Illi cuius auspicijs inuocauimus. Singulari spe
p'fecim; DDO Optimo Maximo q' lingua Infan
tium, facit ee' disertis incultum Latine desinam; et
Augustissimi Colorum Legine. Cerbi Incar
nati Leitane Virgini M.A.R.I.E D.D. Joan
ni ANTIQ; Patriarcha Stro. Totiq; triumphali
sanctorum Sonatui grates p'soluam; immorta
les ut illi nos Dialoga Domini Floquia casta, do
ceant, ad

Majorem DEI Gloriam Patris Ecclesie
Accademiae Inuicid' et ornamenti.

Fi at.

Recurrentis annua festiuitatis S. Iosephic.

<p>Iosephe claries gemmula sanguinis Toporeorum fulgor in a scita; Tutela praesens orbe fulget Quando tibi, recreatq; Phabum.</p>	<p>Et musa neruosaet cytharae ca Ludis tametsi numen amabile Tabet celebrem, gratulereq; Hancce diem titulumq; ipas</p>
<p>Hesise digna pulchrig indole Adiuncta mentis lilia lily Lamen luci, tam securi Stemma tuum radiung soli</p>	<p>Hac est securis, delictum Ale Cunaq; Christo, Inasidiu tibi agnosce tu uirtute junctad hanc Atq; dud geminent honora</p>
<p>O quam beati portio Numinis! Habere talem, quem Deus ut patet Terras reuisens prosecutus Nomen in atq; decq; Patronis</p>	<p>Jam uiue longo tempore, nec Iud Telam sorore, nampe statuant Vite, sed ano fusa currant Secla tibi Patriq; honore</p>

2

